

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
הממונה על העמדת מידע לציבור

דו"ח פעילות המשרד **לשנת 2018**

יוני 2019

תוכן עניינים

3.....	דו"ח מילולי של הממונה על העמדת מידע לציבור לשנת 2018
4.....	דרכי התקשרות עם הממונה ועם הרשות
5.....	דו"ח פעילות 2018 כחלק מדו"ח חוק חופש המידע
6.....	מבנה ארגוני
7.....	רשימת הסגל הבכיר
9.....	יחידות ההנהלה :
9.....	לשכת המדען הראשי
11.....	היחידה למינוף המו"פ החקלאי והחדשנות
12.....	הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר
15.....	הרשות לתכנון - האגף לתכנון ופיתוח הכפר
18.....	הרשות לתכנון - האגף לתכנון ובקרה (חטיבה להתיישבות וגרעיני משימה)
20.....	הרשות לתכנון - האגף להתיישבות (טיפול במפוני גוש קטיף וצפון השומרון)
21.....	הרשות לתכנון - האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב
23.....	אגף בכיר לתכנון גורמי ייצור
23.....	מים
25.....	תחום ענפי החי
26.....	הקצאת עובדים זרים
26.....	עובדים ישראלים
27.....	פעילות בתחום מגזר המיעוטים
28.....	חינוך לחקלאות
29.....	תחום הדבש
29.....	תחום שטחים פתוחים (רשות המרעה)
31.....	קרקעות
31.....	תחום ענפי החי
32.....	הקצאת עובדים זרים (עו"ז)
32.....	עובדים ישראלים
33.....	פעילות בתחום מגזר המיעוטים
34.....	חינוך לחקלאות
34.....	תחום הדבש
34.....	תחום שטחים פתוחים (רשות המרעה)
35.....	אגף השקעות ומימון : מנהלת ההשקעות
38.....	המרכז לסחר חוץ
41.....	החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה
48.....	שירות ההדרכה והמקצוע
52.....	השירותים להגנת הצומח ולביקורת
56.....	אגף בכיר לשימור קרקע וניקוז

59		אגף בכיר לדיג ולחקלאות מים
60		היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (פיצו"ח)
62		המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית (סינדקו) (Center for International Agricultural Development Cooperation)
69		אגף יער ואילנות
73		היחידה לזכויות מטפחים
78		יחידות באחריות ישירה של מנכ"ל המשרד פועלות בתחומים הבאים :
78		הלשכה המשפטית
79		לשכת הסמנכ"ל הבכיר למינהל ומשאבי אנוש : יחידות מינהלה
80		מחוזות המשרד - מפה
82		מחוז העמקים
92		מחוז גליל גולן
104		מחוז המרכז
109		מינהלת תיאום וקישור
109		קמ"ט חקלאות – אזור איו"ש
118		השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה
135		נספח ב' : תקציב 2018
138		נספח ג' : תמיכות לגופים ציבוריים : גנים בוטניים
139		נספח ד' : רשימת מאגרי מידע
140		נספח ה' : חיקוקים שבאחריות שר החקלאות ופיתוח הכפר
154		נספח ו' : רשימת תאגידים באחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר
156		נספח ז' : פירוט פעילות האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב
166		נספח ח' : רשימת הפרסומים של שה"מ - מעודכנת לינואר 2019

דו"ח מילולי של הממונה על העמדת מידע לציבור לשנת 2018

1. סיכום הטיפול בפניות בשנת 2018 : הממונה טיפל ב-282 בקשות למידע לפי החוק.
 - הרשות מסרה את כל המידע המבוקש/מידע חלקי ל-136 פניות.
 - הרשות לא דחתה אף בקשה למסירת מידע.
 - ב-139 בקשות טרם הסתיים – נכון לתחילת מאי 2019.
 - ב-2018 נגבו אגרות טיפול בסך 700 ₪.
 2. 55 מהפניות ב-2018 היו בנושא השירותים הווטרינריים (כלבים וחתולים, צער בעלי חיים, משחטות ועוד), פניות אחרות הן בעיקר בנושאי הנהלה (תקציבים, עובדים נסיעות לחו"ל, יומני השר והמנכ"ל ועוד), דיג, הדרכה ומחקר, תכנון, יבוא/יצוא, הגנת הצומח.
 3. ריבוי הפניות ומורכבותן, עלייה של 112 פניות בהשוואה ל-170 בקשות שהוגשו בשנת 2017, ללא הוספת אמצעים לממונה, הביאו להתארכות משך הזמן למתן תשובה.
 4. בנוסף למענה לבקשות מידע פרטניות, התפרסם לציבור המידע היזום, התקשרויות רבעוניות של המשרד : פורסמו כל ההתקשרויות עם המשרד לשנת 2018, וכמו כן לרבעון הראשון של שנת 2019, דו"ח פעילות שנתי של המשרד (התפרסם הדו"ח לפעילות המשרד ב-2016 וב-2017 מתפרסם הדו"ח ל-2018). ב-2018 המשכנו למסור מידע שימושי לציבור, והועלה לאתר האינטרנט של המשרד מידע עדכני.
 5. בסוף ינואר 2019 סיימה עליזה ז'זק את תפקידה כממונה על העמדת מידע לציבור, וחזרה הישר לחזית החקלאות (מוציאה לאור). כאן המקום להודות לה על קרוב לשנתיים של עשייה ושל נתינה ועבודה קשה במתן מענה ובהפצת המידע לציבור הפונים. אנו מאחלים לה בריאות והצלחה בהמשך דרכה המקצועית והאישית.
 6. מצורף דו"ח על עיקרי פעילות יחידות המשרד לשנת 2018.
- חשוב להדגיש כי אנו, משרד החקלאות ופיתוח הכפר רואים חשיבות רבה בפרסום המידע לציבור ולאזרחים.
- כל מידע שאנו מפרסמים עונה על שאלות ומחזק את השקיפות של המערכת.**

בכבוד רב,

טיפיטה פרדה
הממונה על העמדת מידע לציבור

דרכי התקשרות עם הממונה ועם הרשות

הקריה החקלאית, ראשון לציון
ת"ד 30 בית דגן 5025001

טל' 9485469 - 03

פקס: 03-9485810

דואר אלקטרוני: Hofesh-hameida@moag.gov.il

ניתן לפנות לגורמים הבאים דרך אתר האינטרנט של המשרד: www.moag.gov.il

✓ מנהל אתר האינטרנט

✓ לשכת השר

✓ לשכת המנכ"ל

✓ **המבקר הפנימי ואחראי על תלונות הציבור**

כמו כן ניתן להגיש בקשה למידע לפי חוק חופש המידע באתר האינטרנט של המשרד:

https://www.moag.gov.il/services/law_freedom_of_information/Pages/default.aspx

או באתר היחידה הממשלתית לחוק חופש המידע, במשרד המשפטים:

<http://index.justice.gov.il/Units/YechidatChofeshHameyda/Pages/default.aspx>

דרכי התקשרות עם מחוזות המשרד:

כל המידע בדבר התקשרות עם המחוזות נמצא בקישור הבא:

<http://www.moag.gov.il/yhidotmisrad/mahozot/Pages/default.aspx>

מפות – "סיפור מפה":

"סיפור מפה" (בלינק המצ"ב מטה) שהוכן ע"י צוות ה-GIS-בשל"מ מציג את פעילות השטח של

יחידות המשרד השונות תוך שימוש באפליקציות סלולריות .

<http://moag.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=95e44fac587d4de5808ccd2a016146b9>

ממונה על העמדת מידע לציבור ברשות השירות הלאומי האזרחי:

עו"ד נועם עמרן – טל: 02-5477526; דוא"ל: amrann@ncs.gov.il; פקס: 02-5411866

ממונה על העמדת מידע לציבור ברשות להסדרת התיישבות הבדואים בנגב:

עו"ד אילת אלון בוקר – טל: 08-6268795; דוא"ל: Rb-H_hameyda@moag.gov.il; פקס: 08-6268790

הנחיות מנהליות:

הנחיות מנהליות שנוגעות לציבור הרחב מפורסמות באתר האינטרנט של המשרד, בפרק פרסומים/נהלים. להלן הקישור:

[http://www.moag.gov.il/pages/predefinedsearch_pages.aspx#k=\(owstaxIdMMDPageTypes\(נהלים\)%3a](http://www.moag.gov.il/pages/predefinedsearch_pages.aspx#k=(owstaxIdMMDPageTypes(נהלים)%3a)

יש לבחור סוגי דפים - נהלים.

דו"ח פעילות 2018 כחלק מדו"ח חוק חופש המידע

חזון המשרד

המשרד יפעל לפיתוח חקלאות ישראל וביסוס ההתיישבות ברוח ערכי הציונות, לשמירה על אדמות המדינה ומשאביה, להבטחת אספקת מזון טרי ואיכותי לתושבי מדינת ישראל ולמינוף היתרון היחסי של חקלאות ישראל.

מטרות ויעדי המשרד

פיתוח ההתיישבות ברוח ערכי הציונות
יצירת תנאי ייצור אופטימליים לצורך אספקת תוצרת חקלאית
שמירה על אדמות מדינה ומשאביה
מינוף יתרונות יחסיים בחקלאות ישראלית
הבטחת איכותו ובטיחותו של המזון הטרי המסופק לאוכלוסייה
שיפור איכות השירות ומתן שירות יעיל וידידותי
לפירוט, לחץ [כאן](#)

תחומי הפעילות המרכזיים

תחומים כלכליים:

הרשות לתכנון החקלאות, פיתוח הכפר ושילוב המגזר הבדואי
האגף הבכיר למימון והשקעות
המרכז לסחר חוץ
החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה
היחידה לכלכלת הייצור בשה"מ

תחומים מקצועיים:

השירותים והמכון הווטרינרי
השירותים להגנת הצומח ולביקורת
האגף הבכיר לדיג וחקלאות המים
האגף הבכיר לשימור קרקע וניקוז

תחומי הדרכה:

שירות ההדרכה והמקצוע (שה"מ)
המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית – CINADCO

תחומי המחקר החקלאי:

מינהל המחקר החקלאי
המדען הראשי

תחומי ביצוע:

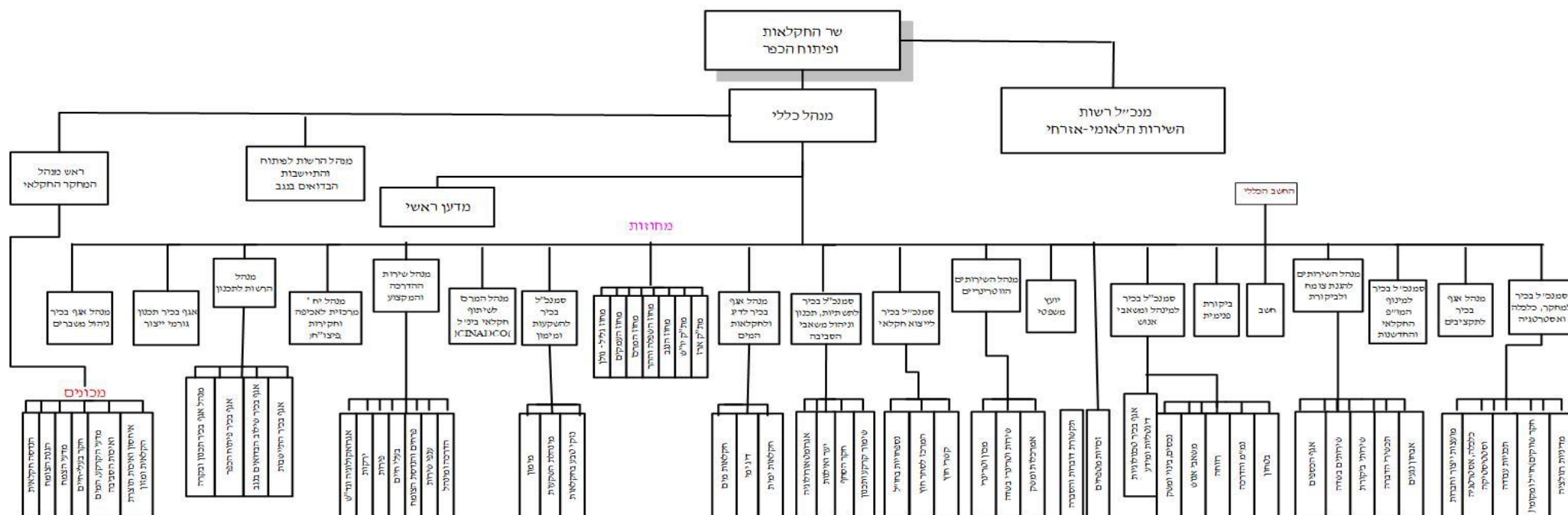
מחוזות המשרד
יחידת הפיצו"ח
האגף הבכיר לניהול משברים
ביצוע חוק ההתיישבות
האגף ליער ואילנות

תחומי המינהל:

מינהל ומשאבי אנוש
אגף הכספים
לשכה משפטית
היחידה לביקורת פנים
דוברות ויחסי ציבור

דו"ח הפעילות כולל דיווחים שהתקבלו מכלל יחידות המשרד, למעט יחידת תיאום וקישור – מחסום ארז

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

רשימת הסגל הבכיר

(נכון למאי 2019)

שם ומשפחה	תפקיד	טלפון בעבודה	פקס בעבודה	טלפון נייד
שלמה בן-אליהו	המנהל הכללי	03-9485532	03-9485859	
אורי צוק בר	סמנכ"ל בכיר (מחקר, כלכלה ואסטרטגיה)	03-9485551	03-9485830	050-6241128
סיון ינקוביץ	מנהלת אגף בכיר (תקציבים)	03-9485463	03-9485911	050-6241456
יעקב פולג	סמנכ"ל בכיר (סחר חוץ)	03-9485562	03-9485586	050-6241106
צביקה כהן	סמנכ"ל בכיר (השקעות ומימון)	03-9485515	03-9485829	050-6241149
רחל פנצר	סמנכ"ל בכיר (מינהל ומשאבי אנוש)	03-9485460	03-9485789	050-6241100
ערן אטינגר	סמנכ"ל בכיר (תשתיות, תכנון וניהול משאבי סביבה)	03-9485920	03-9485769	050-6241105
עו"ד אפרת אביאני	יועצת משפטית	03-9485566	03-9485836	050-6241910
עופר זיו	חשב	02-6290180 03-9485565	02-6224553	050-6207560
רחל ירום	חשבת לעניינים מיוחדים	02-6202320	02-6202871	050-6283162
יאיר מעין	מנהל הרשות לפיתוח והתיישבות הבדואים בנגב	08-6268735		
שר-שלום ג'רבי	מנכ"ל רשות השירות הלאומי האזרחי	02-5411500	02-5411506	
פרופ' אלי פיינרמן	ראש מינהל המחקר החקלאי	03-9683226	03-9665327	
ד"ר מישל בלאיש	מנהל המכון הווטרינרי	03-9682612	03-9681641	050-6241369
חגי שניר	מנהל שירות ההדרכה והמקצוע (שה"מ)	03-9485346	03-9485668	050-6241405
פרופ' עבד גרה	מנהל השירותים להגנת הצומח ולביקורת	03-9681500	03-9603005	050-6220571
ד"ר אבי פרל	מדען ראשי	03-9485553	03-9697193	050-6220025
ד"ר רותי פרום אריכא	מנהלת הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר	03-9485572	03-9485811	050-6241244
ד"ר אסף לוי	מנהל אגף בכיר לתכנון גורמי ייצור	03-9485291	03-9485873	050-6241150
מיכל לוי	סמנכ"לית בכירה למינוף המו"פ החקלאי והחדשנות	03-9485475	03-9485859	050-9930708

050-6241661	03-9485735	03-9485426	מנהל אגף בכיר (לדיג ולחקלאות המים)	ניר פרוימן
טלפון נייד	פקס בעבודה	טלפון בעבודה	תפקיד	שם ומשפחה
050-6241687	03-9485761	03-9485439	מנהל המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית (סינדקו)	יעקב פולג
050-6241901	03-9559905	03-9559900	מנהל יחידת פיצו"ח- יחידה מרכזית לאכיפה וחקירות	רואי קליגר
	03-9485264	03-9485816	מנהל אגף יער ואילנות	ד"ר ארז ברקאי
050-6241050	03-9485782	03-9485436	דוברת המשרד	דפנה יוריסטה
050-6241122	02-6290127	02-6290187	המבקר הפנימי ונציב תלונות במשרד	משה שבתאי
	03-9485691	03-9485383	מנהל תחום בטחון	אבי רמר"ז
050-6241650	03-9485738	03-9485353	מנהל אגף בכיר (ניהול משברים)	חיים אנג'וני
				מנהלי מחוזות:
050-6241186	04-6902597	04-6816100	מנהל מחוז גליל-גולן	עמיר אנטלר
050-6241813	04-6528205	04-6423999	מנהל מחוז העמקים	ד"ר נתי גלבוע
050-6241211	04-6303408	04-6303411	מנהל מחוז המרכז	חגי שניר
050-6241095	03-9681441	03-9681462	מנהל מחוז השפלה וההר	צפניה שאולקר
050-6241226	08-9920970	08-9920999	מנהל מחוז הנגב	יואב מורג
	02-9977099	02-9977757	קצין מטה ומתאם חקלאות – יהודה ושומרון	סמיר מועדי
	08-6892608	08-6741499	מתאם חקלאות – ארז	אורי מדר
				נספחים חקלאיים:
		41227160529	ציר/יועץ לענייני חקלאות וארגון הסחר העולמי, ז'נבה	דוד אופטובסקי

יחידות ההנהלה:

לשכת המדען הראשי

תיאור תחום הפעילות

1. תכנון אסטרטגי של המחקר והפיתוח (מו"פ) החקלאי הציבורי היישומי לטווח ארוך וקצר. מטרת המו"פ הינה לפעול לסגירת פערי הידע על מנת ליישם את יעדי משרד החקלאות ופיתוח הכפר.
2. ניהול והפעלת קרנות מחקר ייחודיות למשרד, וקרנות המשותפות למשרד ולגופים ציבוריים נוספים שותפות מחקרית בקרנות מחקר בינלאומיות במסגרת הקהילה האירופאית. הסכמי מחקר דו-לאומיים עם מדינות שונות.
3. ריכוז ובקרה של פעילות המו"פ הפריפריאלי המשותף למשרד החקלאות ופיתוח הכפר.
4. ניהול פתוח מו"פ עסקי חקלאי עם המגזר הפרטי.
5. ייזום והפעלת מרכזי מצוינות מולטה ודיסציפלינאריים בנושאים כגון:
 - ✓ הפחתת שטפי חנקה למי תהום מתחת לשטחים חקלאיים בעידן מים במותפלים
 - ✓ פיתוח של קוים של ממורדיקה וסירה קוצנית
 - ✓ מרכז מצוינות לזיהוי ופיתוח תרופות אנטי-מיקרוביאליות חדשות
 - ✓ בידוד וזיהוי חומרים אנטי-בקטריאליים נגד חיידק הליקובקטר פילורי
 - ✓ מערך משלב לזיהוי הבסיס הגנטי של תכונות הפרי בקליפים
 - ✓ פיתוח ויישום הדברה מיקרוביאלית כנגד מזיקים בגידולים חקלאיים וביער הנטוע
 - ✓ איתור סמנים מסוגים שונים המאפיינים חיות משק המצטיינות ביעילות ניצול מזון
 - ✓ חלקות מודל במטעים גליל מערבי לקידום שימוש בטכנולוגיות גידול חדשות
 - ✓ שיפור פוריות ויצרנות בדירי חזירים על ידי שינויים ממשקיים לשיפור רווחת בעלי חיים
 - ✓ טיפול בר קיימא של פסולת אורגנית בערבה
 - ✓ פיתוח שיטות להתמודדות עם עש תפוח מדומה
5. שת"פ עם משרדי הממשלה וייצוג המשרד בגופים שונים העוסקים בנושאים בעלי נגיעה במו"פ החקלאי: משרד האוצר, הכלכלה, הגנת הסביבה, הבריאות, התשתיות, בנק ישראל, קק"ל, רשות המים, מועצות הייצור והתאחדות חקלאי ישראל, משרד המדע.
6. חיזוק קשרי המו"פ הבינלאומיים הקיימים (למשל עם סין, גרמניה, איטליה) ופיתוח קשרים חדשים (בילטראליים עם מדינות האחדות האירופי וכן במסגרת תכנית המו"פ האירופית).
7. חיזוק הקשר בין המחקר לחברות האגרו-טכנולוגיה. יזום פרויקטים בעלי אופי עסקי לחיזוק הקשרים עם הסקטור העסקי

תוכניות עתידיות

- הפעלת מיזמי מו"פ ארוכי טווח מתוך ראייה אסטרטגית עתידית לטיפול בבעיות מרכזיות העשויות להשפיע על אופייה וחוזקה של החקלאות בישראל כמו: הערכות החקלאות והייעור בפני שינויי אקלים עתידיים, פתוח טכנולוגיות הנדסיות וביוטכנולוגיה להקטנת התלות בידיים עובדות זרות, ייעול הזנת בעלי חיים לצמצום התלות ביבוא גרעינים למזון והתמודדות במשבר המזון העולמי, פתוח זני פירות חדשים איכותיים לשוק המקומי ולייצוא.
- שנוי איכות, כמות ועלות המים שישמשו את החקלאות.
- הסבה לחקלאות ידידותית לסביבה ומשמרת אקולוגיה.
- פיתוח מוצרים וטכנולוגיות עתירי ידע בתחום החקלאות.
- הפצה, הטמעה ויישום של תוצאות מחקרים שבוצעו באמצעות היחידה.
- הקמת מערך גביית תמלוגי מחקר
- יישום מסקנות ועדת קנדל – הפעלת מוקדי ידע תומכי תעשייה
- הסדרה וייצוב קרן המדען בתקציב ידוע וארוך טווח (150 מלש"ח).
- הקמת מנהלה למחקר יישומי בחקלאות ישראל בתכלול וריכוז כל העוסקים במחקר לטובת חקלאות ישראל

יעדי העבודה לשנת 2019

1. בחירת תכניות המחקר התלת-שנתיות שיופעלו החל מ-2019 ושיוגשו להערכה בנושאים הבאים במסגרת קול קורא:
 - פיתוח גידולים קיימים וחדשים ומוצרים חקלאיים איכותיים ובטוחים, המיועדים לייצוא ולאבטחת אספקת מזון רציפה לאוכלוסייה המקומית.
 - פתוח אמצעים, תשתיות ותשומות לקיום חקלאות ידידותית לסביבה וחוסכת אנרגיה.
 - ייעול השימוש במים שפירים, מושבים ושוליים לצרכי החקלאות, השפעתם ארוכת הטווח על הסביבה והצרכן.
 - התמודדות החקלאות בפני שינויי אקלים עתידיים.
 - התמודדות עם גורמי משבר המזון העולמי המשולב במשבר הפיננסי-כלכלי-חברתי.
 - פתוח יישומי של הביטכנולוגיה החקלאית, תוך דגש על השבחת צמחים ובעלי-חיים.
 - התמקדות המו"פ הפריפריאלי בפתוח אמצעי ייצור מוטי-חקלאות לקידום ההתיישבות בסביבה הכפרית.
 - פתוח חקלאות מדייקת לייעול השימוש באמצעי הייצור וחסכון בתשומות.
 - פתוח מיכון למטרת חסכון בידיים עובדות ועידוד העסקת עובדים ישראלים.
 2. הפעלת מו"פ עסקי בחקלאות ותמיכה בהפעלת מיזמים חד-פעמיים לטיפול במשברים ואיומים מיידים על ענפים שונים בחקלאות.
 3. העמקת הקשר והבקרה של לשכת המדען על פעילות המו"פ המופעלת באמצעות הנהלות הענפים ומועצות הייצור.
 4. גיבוש אסטרטגיה של המחקר ארוך הטווח הדרוש לחקלאות ישראל ודרך הפעלתו.
 5. גיבוש אסטרטגיה המו"פ הדרושה לפיתוח המרחב הכפרי.
 6. הגברת פיתוח קשרי המו"פ המשותפים הבינלאומיים בנושאים בעלי אינטרס משותף והזנק מדעי וכלכלי.
- שפור המערכת הניהולית של הפעלת המו"פ החקלאי ומערכת קבלת ההחלטות תוך פיתוח מערכת מקוונת מודרנית ויעילה

מרכז לאומי לעריכה גנומית

טכנולוגיות של "עריכה גנומית" משנות כבר עתה את תעשיית המזון העולמית, ומהוות את אחת הטכנולוגיות החדשניות והמתפתחות במהירות עצומה. טכנולוגיה זו זוכה לגישה מקלה בהיבט הרגולטורי העולמי. העריכה הגנומית מאפשרת שימוש ביכולות חדשות שהיו בלתי אפשריות באמצעות טכנולוגיות קודמות, והיא צוברת תאוצה במגוון תחומי מחקר ופיתוח, הן בתעשיית התרופות והן בחקלאות. ביסוס יכולת המחקר תקנה יתרון משמעותי לחקלאות ולתעשייה בישראל.

פעילה שנייה בתכניות יוג'ין קנדל מינוף המו"פ החקלאי

בהתאם להחלטת הממשלה בנושא מינוף המו"פ החקלאי, בתקציב 2019 אמורה להיכלל הפעילה השנייה של המימון למוקדי הידע למינוף התעשייה האגרו טכנולוגית, שהוקמו- בהתאם לתכנית יוג'ין קנדל. התקציב מיועד להקמת מרכזי מצוינות למחקר מוכוון תעשייה, לעיבוי המרכזים הקיימים ולפעילות הנלווית להקמתם ולקידום עם התעשייה. מטרת מוקדי הידע הללו הן שדרוג מערך מו"פ לתעשייה החקלאית, הגדלת פוטנציאל מקומות עבודה ומעגל המועסקים בהיי טק חקלאי, חיבור המדע והמחקר עם התעשייה- החקלאית, עידוד יוזמות מחקר ופיתוח וקידום כיווני מחקר חדשים עם התעשייה, הגדלה ושיפור של יכולות הייצור של חברות אלו לשווקים חדשים והגדלת יכולת התחרות של הטכנולוגיה הישראלית החדשנית עם שוקי העולם.

קליטת המכון לחקר חקלאות ימית באילת לתוך מנהל המחקר החקלאי

עמידה בהחלטת ממשלה לקליטת מלח"י במנהל המחקר החקלאי במטרה להוביל מחקר פורץ דרך בתחום החקלאות הימית אשר לה פוטנציאל רב גם מסחר טכנולוגיות.

הקמת התשתית למרכז לאומי למחקר בתחום הקנאביס הרפואי

בהחלטת הממשלה 1587 מצוין כי מנהל המחקר החקלאי ישמש בסיס לשיתוף פעולה מחקרי בכל נושא הקנאביס הרפואי. חלק מהותי משיתוף פעולה זה מתבטא ב"מרכז לאומי", אשר יאפשר לחוקרים תשתית בסיסית לקיום המחקר הנדרש. כל האמור נובע, בין היתר, ממגבלות החוק ומההשקעות הפיזיות והבטיחותיות הנדרשות מצוות המחקר.

ביסוס ופיתוח מחקר חקלאי בתחום הנווטכנולוגיה

ישראל הינה אחת המדינות המובילות בתחום הנווטכנולוגיה. מנהל המחקר החקלאי יזם כניסה לתחום מרתק זה, לאחר שצבר ידע ויכולות מקצועיים. כעת (אחרי למעלה מעשור) ניתן לרתום אותם לתחום יישומים ספציפי ה"אגרו ננו טכנולוגיה". "כבר כעת – ברור כי לתחום הספציפי יש פוטנציאל רב, בהיבט המחקרי, אך בעיקר בפוטנציאל התרומה

שלו לחקלאות ישראל ולאזרחיה. הצבתו של מנהל המחקר החקלאי בחזית אחת עם המובילים שבמוסדות המחקר העולמי הינה מהלך טקטי המשפר את עמדת הפתיחה של מנהל המחקר החקלאי ומעלה באופן דרמטי את פוטנציאל היישום והמסחור הגלומים בו.

שדרוג מעבדות

מטרת השדרוג היא העמדת תשתית מקצועית, מדעית וטכנולוגית שתאפשר למנהל המחקר להמשיך להוביל בתחום, אל מול האתגרים הניצבים בפניו בארץ ובעולם. קיים צורך מהותי בתשתיות מדעיות, אשר יאפשרו למנהל ולמדינת ישראל להתמודד מול מתחרים אחרים בעולם. צורכי המחקר בתחומי BIG DATA, BIO-INFO מחייבים תשתית מחשוב מתקדמת בעלויות נרחבות. בנוסף, מערכות הציוד המחקרי המתקדם מחייב אף הוא התייחסויות מבחינת התקנים ותשתיות פיזיות ייחודיות וחדשות.

היחידה למינוף המו"פ החקלאי והחדשנות

כללי

היחידה עוסקת בפיתוח כלים לקידום תעשייה עתירת ידע ובת-קיימא בישראל בתחום הטכנולוגיות והידע החקלאי. החיבור בין המחקר לתעשייה באמצעות מינוף היכולות המחקריות לפיתוח טכנולוגיות וידע חקלאי מסייעת להתפתחות חקלאות איכותית, יעילה, עתירת ייבול ותאפשר המשך יתרון לחקלאות ישראל. כמו כן, הדבר תורם לחיזוק מעמדה של ישראל בעולם כמדינה המסייעת לאתגרים הגלובליים, ומושכת אליה פעילות של חברות רב לאומיות. פעילות היחידה, מתמקדת במספר מטרות עיקריות:

- קידום יזמות בתחומי החקלאות
- שמירה על מיצוב מדינת ישראל כחדשנית בחקלאות
- סיוע לחברות בשלבי ה-Seed ובשלבים נוספים על פי הצורך, תוך יצירת "קהילה" וחיבור בין השחקנים השונים בתחום – יזמים, משקיעים, חברות גדולות וגלובליות, חקלאים, אקדמיה וכו' וזאת על מנת להעצים את היזמויות בתחום.

פירוט התוכניות השונות

מסלול חקלאות ברשות החדשנות

המסלול הופעל בשיתוף הרשות לחדשנות, על פי חוק המו"פ בתעשייה. המסלול מיועד לחברות וליזמים המעוניינים ליזום ולנהל מחקר יישומי לפיתוח מוצר או טכנולוגיה לשוק המקומי ו/או לייצוא. הקניין הרוחני המפותח בבעלות החברות והיזמים. ממכירות המוצר או הטכנולוגיה משולמים תמלוגים למדינה בהתאם להיקף המכירות ועד סכום שלא יעלה על היקף התמיכה שניתנה.

במסלול זה 3 תתי-מסלולים בעלי יעדים שונים וקהל יעד שונה:

- תמיכה במו"פ תעשייתי בחברות הזנק – המטרה לתמוך ביזמות בתחילת דרכה. גיוס מימון בתחילת הדרך הינו מורכב וקשה. שלב זה מאופיין בסיכון גבוה ולכן המגזר הפרטי ממעט להשקיע בשלב זה.
- שיתופי פעולה בין חברות לבין מו"פים אזוריים – על מנת לסייע למו"פים האזוריים לייצר הכנסות באפיק נוסף. מסלול זה מאפשר חשיפה של המו"פים האזוריים בפני התעשייה והסתכלות עליהם כעל שותף רלוונטי לתהליכי הפיתוח, האפיון וההוכחה של פרויקטים.
- התקנות (פיילוט) של מוצרים של חברות הזנק ישראליות – על מנת לסייע לחברות "להתקרב לשוק", יש צורך בהתקנה של אבטיפוס אצל לקוח פוטנציאלי על מנת לקבל מידע על בעיות וכן שיפורים נדרשים במערכת. כדי לסייע לחברות בשלב זה, נדרש מימון וסיוע כדי להביא חקלאים להתנסות במערכות חדשות.

תחרות חברות הזנק (סטארטאפ)

יצירת מסד נתונים של חברות הזנק בתחום החקלאות על מנת להציגן כחברות המומלצות ע"י המשרד בפני משקיעים פוטנציאליים או לייצר פלטפורמות לקידומן בהזדמנויות שונות דוגמת ביקורי משלחות מחו"ל, תחרויות ארציות וכו"ב.

מוקדי הידע של משרד החקלאות

מוקדי הידע שהוקמו ופועלים ביזמת ובמימון משרד החקלאות ופיתוח הכפר, ע"י המדען הראשי, נועדו למינוף היכולות המחקריות בישראל לכיוונים של פיתוח טכנולוגיות וידע חקלאי מוכוון תעשייה וייצוא. מוקדים אלה מפעילים מחקרים רב-תחומיים ויישומיים במטרה לספק פתרונות חדשניים לייצור חקלאי יעיל ומתקדם, ובכך להעצים את תעשיית המו"פ הישראלית כמובילה עולמית בתחום האגטק. בכל מוקד ידע, נבנה צוות חוקרים ממוסדות מחקר שונים ומתחומי מחקר שונים, כולם מלווים ע"י יועץ עסקי למיקוד המחקר ולסיוע בשילוב ידיים עם התעשייה ליצירת רלוונטיות של המחקר עבור התעשייה. במסגרת התוכנית הוקמו 5 מוקדי ידע שעוסקים בנושאים מגוונים בעולמות החקלאות. פעילות היחידה כללה בקרה על הפעילות המדעית וכן בקרה על הפעילות העסקית במוקדי הידע כשהמטרה הינה פיתוח מוצרים ושיתופי פעולה עם תעשייה רלוונטית. המימון מהמשרד ניתן רק לטובת המחקר שהתנהל במוסדות המחקר השונים ולא לתעשייה.

האגף לתכנון ופיתוח הכפר	הרשות לתכנון	
האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב	ופיתוח החקלאות	
האגף להתיישבות	ההתיישבות	
האגף לתכנון ובקרה - החטיבה להתיישבות, גרעיני משימה	והכפר	

הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר

עיקרי פעילות היחידה בשנה החולפת תוך התייחסות לתכנית העבודה המאושרת לשנת 2018 כללי

הרשות לתכנון כוללת ארבעה אגפים: האגף לתכנון ופיתוח הכפר, האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב, האגף להתיישבות ואגף תכנון ובקרה – החטיבה להתיישבות וגרעיני משימה. להלן מובאת סקירה של פעולות כלליות רוחביות ברשות לתכנון. לאחר מכן יפורטו הפעולות ותקציבי האגפים ביחס לכל אגף בנפרד.

יישום החלטות ממשלה

הרשות לתכנון פועלת ליישום החלטות ממשלה לפיתוח החקלאות וההתיישבות:

1. החלטת ממשלה 2323 לשיקום תשתיות ביישובים כפריים משנת 2010 – בסך הכול שוקמו תשתיות ב-105 יישובים. נערכה עבודת מיפוי וסימון העבודות הועלה על בסיס מיפוי גאוגרפי.
2. החלטת ממשלה 2017 לשיקום עוטף עזה – אישור תכנית עבודה ותקציבים לשיקום תשתיות בעוטף עזה לביצוע על ידי החטיבה להתיישבות.
3. החלטת ממשלה 1170 לפיתוח החקלאות בגולן – ביצוע עבודת תשתית ובינוי לשם קליטת מתיישבים ביישובי הגולן באמצעות המועצה האזורית: בשנת 2016 – 5 יישובים, 10 מלש"ח; בשנת 2017 – 7 יישובים, 13 מלש"ח, 5 יישובים בהכנת תכנית מפורטת (תבע), תכנון שטחי הכשרה חקלאית והמשך תכנית הדרכה; בשנת 2018 – 6 יישובים, 8.5 מלש"ח.

מתווה לישוב הכפרי 2048

גיבוש המתווה נערך בעבודה משותפת עם האגף לתכנון ופיתוח הכפר. תוצאות העבודה יפורסמו בשנת 2019.

מועצת מקרקעי ישראל

מנהלת הרשות לתכנון הינה נציגת השר במועצת מקרקעי ישראל.

בשנת 2018 קיימה מועצת מקרקעי ישראל 4 ישיבות וקיבלה 61 החלטות חדשות.

במאי 2018 התקבלה החלטה מס' 1552 בדבר תנאי הקצאת קרקע למקומות הסגר ליבוא בעלי חיים מחו"ל. ההחלטה הוכנה ביוזמת הרשות לתכנון בשיתוף פעולה ובהתייעצות עם השירותים הווטרינריים והאגף החקלאי ברמ"י. בתחילת שנת 2018 הסתיימה עבודת צוות בין משרדי לבחינת ייעול השימוש בקרקע חקלאית במקרקעי ישראל. המלצות הועדה ממאי 2018 אושרו על ידי חברי הצוות ועל ידי שר האוצר ושר החקלאות ופיתוח הכפר. בעקבות המלצות אלה התקבלה החלטה 1583 בדבר תנאים להקצאת קרקע חקלאית שלא בדרך של נחלה. החלטה זו מהווה פריצת דרך להסדרת הקצאות של קרקע חקלאית לטווח ארוך שלא בדרך של נחלה ולא רק בדרך של השכרה לטווח קצר.

תהליך עיקרי בעבודת המועצה היה ארגון, דיון ואישור הקודקס אשר יחליף את החלטות המועצה החל משנה זו. הרשות לתכנון ייצגה את המשרד בדיוני הקודקס בדגש על פרקי החקלאיים והכפריים. בין ההחלטות שהתקבלו השנה במועצה, בהקשר למגזר החקלאי והכפרי:

מספר	תאריך	נושא
1532	26/02/2018	אופן הקצאת מגרש מגורים ומגרש בייעוד חקלאי הצמוד אליו בישוב ביר הדאג'
1535	26/02/2018	תנאי הקצאת קרקע למגורים למשרתי כוחות הביטחון שהינם בני מיעוטים בישובי מיעוטים
1537	26/02/2018	מדיניות אחידה למתן הנחות בקרקע
1545	07/05/2018	מתן תמורות לתושבי הפזורה מקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב המסדירים התיישבותם
1546	07/05/2018	מחירי קרקע פיצויים ומגרשי בניה לבדואים בנגב
1547	07/05/2018	בניה למגורים באגודות ישובים חקלאיים שהם מושב עובדים, כפר שיתופי, מושב שיתופי, קיבוץ או אגודה שיתופית חקלאית
1548	07/05/2018	שטחים לצרכי ציבור במקרקעין שבניהול רשות מקרקעי ישראל
1549	07/05/2018	העברת בעלות במקרקעי ישראל
1550	07/05/2018	תוספת בנייה, שינוי ייעוד או ניצול, פיצול מגרש
1552	07/05/2018	תנאי הקצאת קרקע למקומות הסגר ליבוא בעלי חיים מחו"ל
1553	07/05/2018	קביעת הזכויות למגורים בחלקת המגורים בישובים חקלאיים שהם מושב עובדים, כפר שיתופי, או אגודה חקלאית שיתופית
1554	07/05/2018	קביעת הזכויות למגורים בחלקת המגורים בישובים חקלאיים שהם קיבוץ או מושב שיתופי
1557	10/10/2018	ביטול החלטות מועצה
1558	10/10/2018	הגדרות כלליות
1559	10/10/2018	הקצאת קרקע למתקני תשתית לאומית
1560	10/10/2018	החכרת קרקע למטרות תעסוקה במשבצות ישובים חקלאיים
1561	10/10/2018	בנייה למגורים במושב ובקיבוץ
1562	10/10/2018	תעריפים לתשלום במגזר החקלאי
1563	10/10/2018	החכרת משבצת קרקע לדורות לקיבוצים ומושבים שיתופיים
1564	10/10/2018	החכרת משבצת קרקע לדורות למושבי עובדים וכפרים שיתופיים
1574	10/10/2018	מתן תמורות לתושבי הפזורה מקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב המסדירים התיישבותם
1580	24/12/2018	מינוי ועדה לבחינת מדיניות חלופות הכנסה למשק המשפחתי במושב
1581	24/12/2018	שימוש לתעסוקה לא חקלאית בחלקת המגורים של הנחלה
1582	24/12/2018	בנייה למגורים בקיבוצים מתחדשים – הסדר ביניים
1583	24/12/2018	תנאים להקצאת קרקע חקלאית שלא בדרך של נחלה
1584	24/12/2018	הקצאת קרקע לאנרגיה מתחדשת – סולארי
1585	24/12/2018	מדיניות אחידה למתן הנחות בקרקע
1589	24/12/2018	הסדרת התיישבותם של מפוני דהנייה
1591	24/12/2018	קביעת הזכויות למגורים בחלקת המגורים בישובים חקלאיים שהם מושב עובדים, כפר שיתופי, או אגודה חקלאית שיתופית
1592	24/12/2018	קביעת הזכויות למגורים בחלקת המגורים בישובים חקלאיים שהם קיבוץ או מושב שיתופי

מינוי ועדה לגיבוש ואישור קודקס מדיניות מקרקעין אשר יחליף את החלטות מועצת מקרקעי ישראל	24/12/2018	1593
---	------------	------

חוק ההתיישבות החקלאית

הממונה על ביצוע חוק ההתיישבות, ממונה על ידי שר החקלאות ופועל במסגרת החוק ונהלי עבודה המשקפים את מדיניות המשרד בתחום.

- הוגשו 252 בקשות לקבלת היתר לשימוש חורג
- ניתנו 202 היתרים לשימוש חורג.
- נשלחו 52 התראות.
- מספר אירועים בתהליך טיפול 336.

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2019

1. תכנית אסטרטגית – המרחב הכפרי 2048
2. פרויקט "מיליון דונם בנגב" – בחינה אסטרטגית
3. שמירת קרקעות מדינה באיו"ש באמצעות נטיעות – בחינת היתכנות
4. יישום החלטות הוועדה הבינמשרדית לקרקע חקלאית - עיבוד יעיל / החלטות ממ"י 1583
5. קידום הוצאת הלולים לשולי היישובים – תמיכה בתשתיות ופיתוח מתחמי לולי הטלה
6. כנס שנתי של הרשות לתכנון
7. מחקר לקחי ההתנתקות
8. יישום החלטה מס' 2262 של הממשלה "תכנית הצפון" – מגורים זמניים לצורכי קליטה בגולן
9. עדכון ויישום מדיניות המשרד בחוק ההתיישבות.
10. יישום תהליך הפחתת הנטל הרגולטורי.
11. אישור מדיניות השר לשנת 2020 ותכנית העבודה לשנת 2019 של החטיבה להתיישבות.

תקציב היחידה בשנה החולפת ובשנה הנוכחית

- תקציב שנת 2018 : 8,500 אלש"ח.
תקציב שנת 2019 : 30,000 אלש"ח.
50,000 אלש"ח לפיתוח ותשתיות מתחמי לולים הועברו לחט"ל ונכללו בתכנית העבודה שלה.

רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהיחידה פרסמה בשנת 2018

בשנת 2018 הופצו והועלו לאתר המשרד הפרסומים הבאים :

1. כנס פיתוח הכפר 2018
2. פרסומים של האגפים השונים שלהלן.

רשימת החוקים / סמכויות על פיהם פועלת היחידה

1. החלטות ממשלה 1170, 2262, 2017
2. החלטות מועצת מקרקעי ישראל
3. תכניות מתאר ארציות ומחוזיות
4. תקנות הפטור מחובת מכרזים
5. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים), התשכ"ז - 1967.
6. נוהל חוק ההתיישבות : נוהל העבודה מגדיר את אופן הטיפול בבקשות של בעלי זכויות לקבל היתרים לשימוש חורג לפי סעיף 2 לחוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים), התשכ"ז - וכן קובע כללים לעניין : פיקוח ואכיפה יזומה במקרים בהם עולה חשד להפרת החוק

הרשות לתכנון - האגף לתכנון ופיתוח הכפר

האגף לתכנון ופיתוח הכפר פועל בשני תחומי פעילות עיקריים: תחום התכנון והבניה ותחום פיתוח הכפר. האגף ממונה על גיבוש ויישום מדיניות המשרד בתחומים הללו.

עיקרי פעילות היחידה בשנה החולפת תוך התייחסות לתכנית העבודה המאושרת לשנת 2018

- אחראי להטמעת מסמך מדיניות התכנון – החקלאות והכפר בישראל.
- מלווה ומנחה מקצועית את נושאי התכנון והבניה במשרד ופועל לייצוג השר במוסדות התכנון.
- אחראי לקידום נושאי פיתוח הכפר מול מוסדות ומשרדי ממשלה.
- מרכז מקצועית הכנת תכניות סטטוטוריות על ידי המשרד בנוגע לשטחים, מתקנים ומבנים חקלאיים.
- מייצג את המשרד בתכנית אסטרטגית ארצית לחקלאות ושטחים פתוחים בשיתוף משרדי הממשלה.
- אחראי להכנת דוח שנתי לבחינת מגמות ותהליכים במרחב הכפרי.
- אחראי על ועדת הפרוגרמות ואחראי על ועדת הקרקעות.
- אחראי על תכנון, בקרה והפעלת ביצוע התמיכות בהתאם לתכנית פיתוח הכפר.
- אחראי על נוהל תמיכה בתשתיות של מתחמי לולים.

תכנון – נושאים מרכזיים

תכניות במסגרת הוועדה לקידום מתחמי בנייה מועדפים, "הותמ"ל" – לתכניות הותמ"ל השלכות רבות על קרקע חקלאית ועל היישובים הכפריים. האגף מקדם את עמדת המשרד באמצעות חוות דעת, מסמכי עמדה והתנגדויות לתכניות המשפיעות על קרקע חקלאית תוך שיתופי פעולה לשם צמצום הפגיעה בקרקע חקלאית.

תכניות כוללניות – המשרד תומך בהכנת תכניות כוללניות על בסיס מסמך מדיניות תכנון החקלאות והכפר בישראל. רשות מקרקעי ישראל משלימה את התמיכה בתכניות שאישר המשרד בסכום זהה. האגף פעל להרחבת התמיכה בנושא באמצעות מינהל התכנון, מלווה ומשתתף בוועדות ההיגוי לתכניות במועצות אזוריות: מרחבים, מגידו, דרום השרון, עמר חפר, שדות נגב, עמק המעיינות, רמת נגב, בני שמעון, חוף השרון.

מבנים חקלאיים – האגף השלים הכנת נוהל חדש למתן חוות דעת של נציגי המשרד, בתיאום עם עבודת הפחתת הרגולציה ובהתאם לשינויים בחוק התכנון והבניה.

מתן חוו"ד לנספחים נופיים סביבתיים ולתכניות מפורטות – האגף אמון על מתן חוות דעת לנספחים נופיים סביבתיים לתכניות בקרקע ביעוד חקלאי. בשנת 2018 הוצאו 11 חוו"ד על פי הנחיות תמ"א 35. האגף מתייחס באופן שוטף לתכניות מפורטות המקודמות בוועדות המחוזיות.

סקר פוטנציאל יחידות דיור במרחב הכפרי – האגף השלים סקר לבחינת יחידות דיור זמינות במרחב הכפרי.

משחטות ובתי מטבחים – האגף השלים בחינת סקר לאבחון סטטוטורי של המשחטות ובתי המטבחים.

יישובים כפריים במרקם עירוני – האגף בוחן את המשמעות האסטרטגית של יישובים כפריים הנטמעים בתחומי הפיתוח העירוני לאור הליכי הפיתוח המואצים בעת זו.

ועדת פרוגרמות

בשנת 2018 דנה ועדת הפרוגרמות בחמש פרוגרמות אזוריות: מרחבים, עמק יזרעאל, גליל תחתון, פתחת ניצנה, חבל אילות וב - 20 פרוגרמות יישוביות. ב-7 יישובים הוגשו בקשות להגדלת תקן מספר נחלות ונוספו 254 נחלות בהיקף 15,000 דונם. ב-13 יישובים הוגשו בקשות להגדלת תקן גודל נחלה ונוספו עוד 25,000 דונם. הפרוגרמות תידרשנה להתאמה להחלטת מועצת מקרקעי ישראל 1583 שהתקבלה ב-28.12.18.

בשנת 2018 התקיימה ישיבה אחת בנושא יישובים דלי אוכלוסין והתקבל עדכון מהישובים: ראש צורים, לוטן, יהל, צבעון, חולית, כרם שלום, אליפז, גשור, טללים וחולית.

ועדת קרקעות

הקצאת קרקעות לחקלאות מיועדת לאפשר גידול חקלאי לטובת פרנסת החקלאי ושמירת השטחים החקלאיים. הקצאת קרקעות לטווח ארוך מבוצעת באמצעות ועדת הקרקעות העליונה, שהיא אמונה על הקצאות קרקע כחלק ממשבצות היישובים או הקצאות לטווח ארוך לגידולים רב-שנתיים ומתבצעת בהתאם לנוהל שנקבע, אשר מנחה את עבודת הוועדה ובהתאם לסעיפי הפטור מחוק חובת המכרזים: פטור ממכרז לפי תקנה 25(28): ביסוס והקמה של יישובים והשלמת משבצות חקלאיות, ופטור ממכרז לפי תקנה 25 (21): החלפת קרקעות "הענקת זכויות במקרקעין כנגד ויתור על זכויות במקרקעין".

להלן פירוט הבקשות והיקפן לפי מחוזות משרד החקלאות:

מחוז	מס' בקשות שנדונו	מס' דונמים שהומלצו להקצאה	תקנת סעיף ממכרז	מס' דונמים שהומלצו להחלפה	תקנת סעיף ממכרז
צפון	11	6,100	(28)25	191	(21)25
עמקים	1			64.2	(21)25
השפלה וההר	2			320	(21)25
דרום	5	2,585	(28)25	206	(21)25

התכנית לפיתוח הכפר

התכנית הרב-שנתית לפיתוח המרחב הכפרי מופעלת על ידי צוות האגף לתכנון ופיתוח הכפר למעלה מעשר שנים את הפעילות מלווה פרסום ידיעון רבעוני "מדברים פיתוח הכפר" המופץ ליישובים, למועצות אזוריות ולכל המעורבים והמתעניינים במרחב הכפרי. התכנית כוללת מרכיבים שונים ובהם תמיכה בפעולות תכנון, תמיכה בפיתוח מוקדי תיירות, שיקום תשתיות ושיפור חזות היישובים, תשתיות תיירותיות, קורסים והדרכות ועוד. בשנת 2018 התמקדה התמיכה בפיתוח הכפר בהקמת גני משחקים ביישובים כפריים וזאת במטרה לעודד יישובים כפריים אשר קולטים תושבים וחל גידול במספר התושבים בהם. הקמת גני המשחקים צברה תגובות חיוביות רבות והוכחה כמרכיב חיוני בפיתוח התורם להתפתחות הקהילה והקליטה ביישובים.

תמיכות פיתוח הכפר 2018 לפי מחוזות המשרד:

פיתוח הכפר	חטיבת תכנון	חטיבת פיתוח	מחוז
בקשות	סכומים (₪)	בקשות	סכומים (₪)
-	-	35	8,371,023
1	495,200	45	11,901,094
-	-	4	960,000
3	5,189,330	31	8,369,669
3	2,760,000	4	1,140,000
7	8,444,530	119	30,741,786

תיירות כפרית / חקלאית

1. **מרכזי מבקרים, תיירות חקלאית** – משרד החקלאות ופיתוח הכפר תומך בהקמת מרכזי מבקרים לתיירות כפרית וחקלאית ותמיכה בעסקים קטנים במשק/ענף חקלאי. התמיכה היא במענק של 40% מהשקעה עד גובה של 250,000 ₪. אושרו 11 בקשות בהיקף של 944,000 ₪.
2. **השתתפות בקידום מכירות** – התיירות החקלאית והכפרית הינה כלי לחשיפת החקלאות לציבור הרחב ולהגדלת הכנסות החקלאים. התמיכה היא באירועים, בפסטיבלים ובקידום מכירות, במענק של 40% מההשקעה ועד גובה של 50,000 ₪ לבקשה. אושרו 30 בקשות לתמיכה בהיקף של 1,477,600 ₪.
3. **כללים לרישוי עסקים קטנים משלימים לחקלאות** – הצוות שפועל להסדרת הכללים לרישוי העסקים הנלווים לחקלאות במשקים החקלאיים, עקב והעיר על המפרטים האחידים שפורסמו, הכין טיוטת מדריך להוצאת רישיון עסק, ופעל עם משרד הבריאות מסמך דרישות מקל לעסקים קטנים.
4. **"התיירות"** – פעמיים בשנה יוצא לאור התיירות – עלון אלקטרוני לענייני תיירות חקלאית וכפרית.
5. **קידום התיירות בחברה הבדואית** – בהתאם להחלטת ממשלה 2025 המשרד אחראי לקידום התיירות בחברה הבדואית. הפעילות נעשית בשיתוף עם הרשות לפיתוח הנגב. בשנת 2018 העמקנו את בניית התשתית התיירותית. התקיימו פסטיבלים ואירועי עוגן, ביניהם פסטיבל לילות רמדאן ברהט, לילות של כוכבים, פסטיבל קסם המדבר, פסטיבל בתל באר שבע בשיתוף פעולה עם הרט"ג, אירוע בבאר שבע בסוכות במתחם התחנה ובפסטיבל דרום אדום.

קורסים והדרכות

מטרת הקורסים וההדרכות הינה להדריך ולהכשיר את תושבי המרחב הכפרי ובעיקר את מנהיגיו בניהול וקידום היישובים, בפיתוח בר קיימא בפיתוח יזמי מינורי, תיירות ובר קיימא ועוד. הקורסים יפתחו צוהר ואף עולם רחב בנושאים שונים, יכשירו במיומנויות שונות ויסייעו בהובלה של יישובי ותושבי המרחב הכפרי לאופקים חדשים. בשנת 2018 אושרו 13 בקשות לתמיכה בהיקף של 500 אלש"ח. בנוסף, נבחר במכרז גוף אקדמי לריכוז פעילות הקורסים באופן מרכזי על ידי המשרד. גוף זה אמור לקדם בשנת 2019 שלושה קורסים עבור המשרד בנושאי קהילה, תיירות ומנהיגות מקומית.

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2019

1. ייצוג השר במוסדות תכנון ובניה, עדכון הנחיות מבנים חקלאיים והפקת חוברת מעודכנת
2. מיפוי ותכנית אב לשטחי חקלאות בשיתוף מינהל התכנון מחוז המרכז
3. איתור שטחים עבור מפטמות לגידול בקר ובחינת חלופות ותבחינים
4. בתי מטבחים ומשחטות - בחינת הסטטוס הסטטוטורי והערכת הפוטנציאל להסדרה
5. ליווי הכנת תכניות כוללניות והכנת חוות דעת תכנוניות
6. נוהל תמיכה בגני משחקים ואישור תמיכות המשרד
7. עידוד התיירות הכפרית ובכלל זה יעוץ וסיוע בתחומי התיירות לאוכלוסייה הבדואית בנגב
8. הפעלת יועצים לסיוע לפיתוח תעסוקה נלוות לחקלאות בקבלת רישיון עסק ורישיון יצרן
9. מאגר נתונים ומידע על יישובים חקלאיים וכפריים ועדכון מיפוי חקלאות
10. דוח שנתי - המרחב הכפרי בישראל

תקציב היחידה בשנה החולפת ובשנה הנוכחית

תקציב שנת 2018 : 31,000 אלש"ח.

תקציב שנת 2019 : 15,200 אלש"ח.

רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהיחידה פרסמה בשנת 2018

בשנת 2018 הופצו והועלו לאתר המשרד הפרסומים הבאים :

1. נוהל מתן חוות דעת להיתרי בניה עבור מבנים חקלאיים – עדכון 2018
2. מדיניות, הנחיות וקריטריונים לתכנון מבנים חקלאיים – עדכון 2018
3. נהלי תמיכה – פיתוח הכפר 2018 – 2019
4. נוהל תמיכה להקמת משטחים ללולי הטלה
5. תיירות – עלון לענייני תיירות חקלאית
6. ידיעון – "מדברים פיתוח הכפר"

רשימת החוקים / סמכויות על פיהם פועלת היחידה

1. תכניות מתאר ארציות ומחוזיות.
2. החלטות מועצת מקרקעי ישראל 1, 8, 9 והחלטות נוספות בתחום הקרקע החקלאית
3. תקנות חובת המכרזים (פטור ממכרז על קרקע חקלאית)
4. נוהל עבודת ועדת פרוגרמות
5. נוהל עבודת ועדת קרקעות
6. נוהל ייצוג השר במוסדות תכנון ובניה

הרשות לתכנון - האגף לתכנון ובקרה (חטיבה להתיישבות וגרעיני משימה)

החטיבה להתיישבות

האגף החדש משמש כגורם מקצועי בצוות המעקב והבקרה הפועל מכוח החלטת ממשלה מס' 1998 בעניין הסדרת פעילותה של החטיבה להתיישבות.

עיקרי פעילות היחידה בשנה החולפת תוך התייחסות לתכנית העבודה המאושרת לשנת 2018

1. גובש ואושר מסמך מדיניות של השר בעניין פעילותה של החטיבה להתיישבות לשנת 2019.
2. הצעת החטיבה לתכנית העבודה לשנת 2018 נדונה בצוות בחינה אשר בו חברים מנהל אגף תכנון ובקרה, מנהל האגף לתכנון ופיתוח הכפר ומנהלת הרשות לתכנון. הצוות אישר את התכנית לאחר תיאומים שנערכו עם משרדי ממשלה שפעילותם בתחומי הפעולה של החטיבה.
3. הוכן ואושר הסכם הפעלה בין המשרד לחטיבה להתיישבות לשנת 2018.
4. גובשו ואושרו נהלי תמיכה בנושאי הפעילות של החטיבה מתקציב 2018.
5. הדיונים בוועדת התמיכות שהוקמה מכוח החלטת הממשלה 1998 נמשכים ביחס לנהלי תמיכה משנת 2017 ו- 2018.
6. אושרו התחייבויות וביצוע פרויקטים של החטיבה להתיישבות בוועדת המכרזים.

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2019

1. חתימת הסכם פרטני 2019 - חקלאות חט"ל.
2. אישור מדיניות השר לשנת 2020 ואישור תכנית העבודה לשנה זו.
3. הוצאת דוח חציוני על פעילות החט"ל.
4. תכנית בקרה רב שנתית – אישור והפעלה
5. הערכות למעקב ובקרה אחר ניהול המקרקעין באמצעות החט"ל.

תקציב היחידה בשנה החולפת ובשנה הנוכחית

היחידה מבצעת בקרה על תכניות העבודה של החטיבה להתיישבות:

תקציב 2018 : 89,000 אלש"ח. תקציב תוספתי : 70,500 אלש"ח. מימוש תקציב קודם : 376,000 אלש"ח.
תקציב 2019 : 85,600 אלש"ח. תקציב תוספתי : 9,100 אלש"ח. מימוש תקציב קודם : 405,100 אלש"ח.

רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהיחידה פרסמה בשנת 2018

1. תכנית העבודה של החטיבה להתיישבות לשנת 2018
2. מסמך מדיניות השר לשנת 2019
3. נהלי תמיכה לשנת 2017 ולשנת 2018

רשימת החוקים / סמכויות על פיהם פועלת היחידה

1. חוק מעמדן של ההסתדרות הציונית העולמית והסוכנות היהודית (תיקון מס' 2) התשע"ו - 2015
2. החלטה מס' 1998 של הממשלה "אצילת סמכויות הממשלה בתחום ההתיישבות והסדרת מערכת היחסים שבין ממשלת ישראל לבין החטיבה להתיישבות"

גרעינים משימתיים

החל משנת 2015 פועל משרד החקלאות ופיתוח הכפר בתחום הגרעינים המשימתיים, המנוהל כיום באגף לתכנון ובקרה ברשות לתכנון. התמיכות לגרעיני המשימה מחולקות בהתאם ומכוח נוהל שר האוצר לנושא התמיכות: "נוהל להגשת בקשות לתמיכה מתקציב המדינה ולדיון בהן" לפי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. התמיכות מהוות מקור תמיכה לקהילות המשימתיות בשני אופנים עיקריים: השתתפות בתשלום שכר לרכזי גרעינים ולעובדים בגרעין; השתתפות בתשלום עבור פעילויות חברתיות וקהילתיות בתחום הישוב.

עיקרי פעילות היחידה בשנה החולפת תוך התייחסות לתכנית העבודה המאושרת לשנת 2018

1. יישום התמיכה בגרעינים לשנת 2018 (באמצעות קול קורא מס' 9224 תמיכה בשכר ופעולות).
 2. תיאום בין משרדי לנושא הגרעינים המשימתיים.
 3. מחקר הערכה – יישום המלצות דו"ח מבקר המדינה בנושא הגרעינים המשימתיים.
 4. שיפורים בטיפול ובבקרה על פעילות הגרעינים המשימתיים באמצעות מחוזות המשרד.
 5. הקמת רשת שותפויות.
 6. פיתוח עצמאות כלכלית לגרעינים המשימתיים.
 7. כנס בנושא הגרעינים המשימתיים ועידוד התפתחותם.
- בשנת 2018 הוגשו 259 בקשות לתמיכה. מתוכן אושרה תמיכה בשכר ופעילות ל- 210 גופים בסכום כולל של 42,910,220 ₪.

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2019

1. יישום התמיכה בגרעינים משימתיים לשנת 2019.
2. גיבוש מדיניות ואסטרטגיה בין משרדית לנושא הגרעינים המשימתיים בשנת 2030.
3. מחקר הערכה – יישום המלצות דוח מבקר המדינה בנושא הגרעינים המשימתיים.
4. תכנית רשת שותפויות בינלאומית.
5. תכנית פיתוח עצמאות כלכלית לגרעינים המשימתיים.
6. תמיכה ברשויות המקומיות באמצעות קול קורא לתפקיד רכז גרעינים משימתיים רשות.

תקציב היחידה בשנה החולפת ובשנה הנוכחית

תקציב 2018 : 33,400 אלש"ח להם נוספו יתרות משנים קודמות סך הכול 44,000 אלש"ח.
תקציב 2019 : 29,875 אלש"ח.

רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהיחידה פרסמה בשנת 2018

1. היחידה קיימה כנס הסברה לגרעינים על ידי כל גורמי המקצוע המעורבים בנושא.
2. דף היחידה באתר המשרד מתעדכן באופן תדיר, וניתן למצוא בו את כל המידע הרלוונטי.

רשימת החוקים / סמכויות על פיהם פועלת היחידה

1. החלטת ממשלה 741 משנת 2013, תכנית אסטרטגית לעידוד וחיזוק ההתיישבות.
2. נוהל שר האוצר לנושא התמיכות: "נוהל להגשת בקשות לתמיכה מתקציב המדינה ולדיון בהן" לפי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.
3. תמיכות לפי תקנה 3 א ובהתאם להנחיות החשכ"ל, נוהל שר האוצר והנחיות משרד המשפטים.

הרשות לתכנון - האגף להתיישבות (טיפול במפוני גוש קטיף וצפון השומרון) משימת האגף המטפל במפוני תכנית ההתנתקות הינה השלמת הטיפול במפונים עד לסוף שנת 2019.

עיקרי פעילות היחידה בשנה החולפת תוך התייחסות לתכנית העבודה המאושרת לשנת 2018

דיור

בשנת 2018, 66 משפחות פינו את הדיור הזמני ועברו לבתי קבע. נכון ל 31.12.18 סך המשפחות המתגוררות בדיור הזמני עומד על 81, המהווים כ-5.5% מסך המשפחות הזכאיות שפנו במסגרת תכנית ההתנתקות.

פיצויים לפרטים ולעסקים

במסגרת החוק פועלות במסגרת האגף שתי ועדות פיצויים, המוסמכות לקבוע פיצויים לפרטים ולעסקים שפנו במסגרת תכנית ההתנתקות. "ועדת הזכאות" מוסמכת לקבוע פיצוי רק על פי הקריטריונים שנקבעו בחוק, ואילו "הוועדה המיוחדת" מוסמכת להפעיל שיקול דעת רחב יותר בקביעת הפיצוי. במהלך שנת 2018 התקבלו 357 החלטות בוועדת הזכאות ו-133 החלטות בוועדה המיוחדת. בסך הכול שולמו בשנת 2018 פיצויים לפרטים ולעסקים בהיקף של 42 מלש"ח.

העתקת מוסדות ציבור

במסגרת החוק, התאפשרה גם הקמה מחדש של מוסדות ציבור שפעלו בשטח המפונה. עד לסוף שנת 2017 אוכלסו שבעה מוסדות ציבור כאמור. במהלך שנת 2018 נחתמו הסכמים המאפשרים את בנייתם של שלושה מוסדות נוספים: ישיבת נצר מטעי באריאל, ישיבת תורת החיים ביד בנימין שבחבל נחל שורק ומכון התורה והארץ בניצן הסמוכה לאשקלון.

סיוע כספי לרשויות שקלטו מפונים

על מנת לסייע לרשויות מקומיות שקלטו מפונים בהיקפים ניכרים ובהתאם להחלטת ממשלה 987, מעביר המשרד לרשויות תמיכה כספית שתכליתה לסייע במתן שירותים מוניציפליים וחברתיים למשפחות המפונים, עבור השנים 2016 - 2018. במהלך שנת 2018 שולם לרשויות סך של כ-17 מלש"ח במסגרת תמיכה זו.

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2019

1. טיפול ביתרת התביעות בוועדת הזכאות ובוועדה המיוחדת.
2. מימוש החלטות מותנות בדבר פיצויים לזכאים.
3. תכנית היערכות האגף לקראת סיום הטיפול במפונים.
4. מעבר המפונים הזכאים מדיור זמני לבתי קבע.
5. השלמת הסכמי העתקת מוסדות ציבור.

רשימת החוקים / סמכויות על פיהם פועלת היחידה

1. חוק יישום תכנית ההתנתקות על תיקוניו ותקנותיו
2. החלטה מס' 438 של הממשלה מיום 23.6.2013 "היערכות הממשלה להשלמת הטיפול במפוני גוש קטיף וצפון השומרון לאור סיום פעילותה של מנהלת תנופה"
3. החלטה מס' 987 (נתק/2) של הממשלה מיום 14.1.2016 "תכנית תלת שנתית לתקצוב הרשויות המקומיות בגין הקמת ישובים חדשים ועיבוי האוכלוסייה מתגוררת בתחומן בעקבות יישום תכנית ההתנתקות".

הרשות לתכנון - האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב

עיקרי פעילות היחידה בשנה החולפת תוך התייחסות לתכנית העבודה המאושרת לשנת 2018

1. מעקב ובקרה על יישום החלטת ממשלה 2397 - תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017 – 2021

בתאריך 12.02.2017 התקבלה על ידי ממשלת ישראל החלטה מספר 2397 - "תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017 – 2021". ההחלטה עוסקת בצמצום פערים בין החברה הבדואית בנגב לבין כלל החברה בישראל ומתמקדת בתחומי החינוך והשירותים החברתיים, התעסוקה, התשתיות, ופיתוח השלטון המקומי.

במסגרת החלטת הממשלה אושרו תקציבים בהיקף של כ- 3,0003.2 מיליארד ₪. הביצוע מוצא לפועל ע"י 14 משרדי ממשלה ויחידות נלוות.

במהלך שנת 2018 התקיימו שתי ישיבות של וועדת היגוי להחלטת ממשלה בהם המשרדים השונים נתנו דיווח על התוכניות והתקדמות ביצוע (ראה נספח א').

2. מעקב ובקרה על יישום החלטת ממשלה 3708 - תכנית לקידום הצמיחה והפיתוח הכלכליים של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנים 2016-2012:

במסגרת החלטת הממשלה אושרו תקציבים בהיקף של כ- 1,200 מיליון ₪. הביצוע ע"י 15 משרדי ממשלה ויחידות נלוות. צוות האגף עוקב אחר יישום ההחלטה וכן מוודא כי התקציב המיועד מוקצה בהתאם ליעדי ההחלטה וכן מסייע בפתרון חסמים הקשורים בתכנית. מצ"ב טבלה המרכזת את הפעילות והניצול התקציבי של המשרדים השונים.

החלטת הממשלה הסתיימה בסוף שנת 2016. סך ביצוע המזומנים לשנת 2018 עמד על שיעור של כ- 86% וכ- 95% במונחי התחייבויות. (ראה נספח ב')

היחידה ממשיכה במעקב אחר החלטת הממשלה למיצוי יתרת התקציב.

3. מעקב ובקרה החלטת ממשלה 2025 – תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום:

במסגרת החלטת הממשלה אושרו תקציבים בהיקף של כ- 82 מיליון ₪ לקידום מיזמים חברתיים בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב. הביצוע ע"י 9 משרדי ממשלה ויחידות נלוות.

החלטת הממשלה הסתיימה בסוף שנת 2017 עם ביצוע מזומנים בשיעור של כ- 64% במונחי מזומן וכ- 99% במונחי התחייבויות. (ראה נספח ג')

היחידה ממשיכה במעקב אחר החלטת הממשלה למיצוי יתרת התקציב.

4. קידום מיזמים חברתיים:

קידום מיזמים בתחום חינוך בלתי פורמאלי, החברה והרווחה. האגף מקדם מיזמים וכן תומך בפעולות לחיזוק שירותי השכלה, חינוך וחברה בקרב ילדים ומבוגרים מהחברה הבדואית בנגב. עיקר הפעולות מתבצעות במסגרת מיזמים משותפים וכן איגום משאבים יחד עם משרדי ממשלה אחרים מובילים. מצ"ב טבלה המרכזת את הפעילות והניצול התקציבי של המיזמים השונים. (ראה נספח ד')

5. קידום מיזמים חקלאיים

מצ"ב טבלה המרכזת את הפעילות והניצול התקציבי של המשרדים השונים. (ראה נספח ה')

תקציב היחידה בשנה החולפת ובשנה הנוכחית

תקציב 2018:

היקף תקציב: 26,728 אלש"ח

ניצול תקציב: 8,644 אלש"ח

יתרת התחייבויות: 18,028 אלש"ח

תקציב 2019:

תקציב פעולות: 2,466 אלש"ח

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2019

1. מעקב ובקרה החלטת ממשלה 2397 - תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017 – 2021
2. כולל כינוס וועדת היגוי לבחינת התקדמות ביצוע החלטת ממשלה.
3. מעקב ובקרה של מיזמים משותפים עם משרדי ממשלה אחרים.

4. פיתוח יוזמות חדשות לשיפור מצב כלכלי חברתי של האוכלוסייה הבדואית בנגב
5. המשך מעקב ובקרה אחר החלטות ממשלה.

רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהיחידה פרסמה בשנת 2018

1. ספר תכניות עבודה החלטת ממשלה 2397
2. דוח תכנון מול ביצוע החלטת ממשלה 2397 לשנים 2017 - 2018

רשימת החוקים / סמכויות על פיהם פועלת היחידה

1. **החלטת ממשלה 2397** תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017 – 2021 מיום 12.02.2017.
2. **החלטת ממשלה 922** פעילות הממשלה לפיתוח כלכלי באוכלוסיית המיעוטים בשנים 2016-2020 מיום 30.12.2015.
3. **החלטת ממשלה 3708** תכנית לקידום הצמיחה והפיתוח הכלכליים של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנים 2012-2016 מיום 11/09/2011.
4. **החלטת ממשלה 546** עדכון התכנית הלאומית לפיתוח הנגב לאור יישום המהלך להעתקת מחנות צה"ל לנגב מיום 14.07.2013.
5. **החלטת ממשלה 2025** תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום מיום 23.09.2014.

אגף בכיר לתכנון גורמי ייצור

כללי

גורמי הייצור מהווים כלי מדיניות מתווך בין יעדים לאמצעים, המאפשר ויסות הקצאתם על פי קריטריונים שיובילו להשגה של הרווחה החקלאית והציבורית הכוללת. ככאלה, הם יכולים לקחת בחשבון יעדים כמו ביטחון מזון, התיישבות, שמירה על קרקע חקלאית, קיומן של ריאות ירוקות ושמירת ערכים לאומיים, חברתיים וציבוריים. מדיניות המים והקרקע עשויה להשפיע על העיצוב וקביעת הגבולות בין האזור הכפרי והאורבני, בעוד ויסות גורם העבודה (עובדים זרים וישראליים) משפיע על שוק העבודה ועל היקף הייצור החקלאי, שלמדינה יש עניין בשניהם. האגף הכלכלי ברשות לתכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר פועל בכל הקשור בהקצאת גורמי ייצור עם גורמים ממשלתיים נוספים כמו רשות המים, רשות ההגירה, רשות מקרקעי ישראל, המשרד לאיכות הסביבה, משרד האוצר, משרד רוה"מ, משרד התמ"ת וכן עם מועצות ייצור, כמו מועצת החלב, מועצת הצמחים ומועצת הלול - כל הגורמים הללו יחד מעצבים מדיניות זו.

מים

לאור רצף שנות הבצורת שפקדו את ישראל, בשנת 2018 קוצצה ההקצאה לחקלאות באופן משמעותי הן במערכת הארצית והן באזור מעלה וסובב כינרת.

בשנת 2018 הקצאת המים השפירים הכוללת לחקלאות במערכת הארצית קוצצה ל 261 מלמ"ק בהשוואה ל 435 מלמ"ק לשנת 2017; 73 מלמ"ק בסובב כנרת, ו 1071 מלמ"ק במעלה כנרת. בנוסף החקלאות צרכה 486 מלמ"ק מי קולחין מתוכם 141 מלמ"ק מי שפד"ן.

גם בשנה זו הסדרת ההקצאה של המים לחקלאות מבוצעת על ידי תקנות מים שעליהן חותם שר החקלאות ופיתוח הכפר, וזאת בהתאם לשינוי שחל בחוק המים (2007). תקנות המים קבעו מודל להקצאת מים שפירים וכן מודל המרת מים ממים שפירים למי קולחין. כאשר לראשונה בשנת 2018 הותקנו תקנות קבועות, אך לאור המצב המיוחד שהצריך לבצע קיצוצים בהקצאות הותקנו גם תקנות שנתיות בהוראת שעה לשנת 2018.

לאור הקיצוץ בהקצאת המים לחקלאות, שקבעה מועצת רשות המים, מודל ההקצאה בשנת 2018 התבסס תחילה על הגבוה מהצריכה בפועל לשנים 2015 או 2016, ולאחר קיצוץ נוסף שביצעה רשות המים באפריל 2018, בוצע קיצוץ אחיד של כ 11% בהקצאה של כל צרכן. במעלה כנרת בוצע קיצוץ אחיד של 36% מהקצאות 2015, בסובב כנרת בוצע קיצוץ של 11% בהתאם לצריכה בפועל של 2016,

במסגרת הכלים לסיוע בהתמודדות עם המחסור במים בשנות המשבר, נמשך נוהל ניוד מים בין הצרכנים, שהחל בסוף שנת 2008. מטרת ניוד המים לאפשר לצרכן שזקוק לתוספות מים לנייד אליו מים מצרכן אחר, שמשקו היה יכול להסתדר באופן זמני עם היקפי מים נמוכים יותר. בנוסף, הרישיון המורחב בהיקף של 30% אושר על ידי מועצת רשות המים במערכת הארצית, ונתן לצרכנים אפשרות לצרוך מים בהיקף של 30% נוספים מהנקוב ברישיון שקיבלו, וזאת במחיר של 10% מתעריף המים השפירים.

כמו כן, לקרת סוף שנת 2018, ולאור המשבר, המשרד פרסם נוהל של ויתור מרצון שהציע תמיכה כספית לצרכנים שיוותרו על חלקם מהקצאתם שתחולק לצרכנים אחרים, במסגרת זו חולקו מחדש כ 5 מלמ"ק בתמיכה של כ-7 מלש"ח.

בשנת 2018 נמשך יישומו של הסכם המים שנחתם בשנת 2006, אך בהתאמות הנדרשות בהתאם להסכם שנחתם במהלך 2018 לאחר תיקון 27 לחוק המים, ובו מתן תמיכה לחקלאים בגין ייקור המים השפירים אל מול מחיר ההפקה הממוצע עד לחודש יוני 2017. ביולי 2017 תעריפי מקורות הוזלו ב-0.5 אג' למ"ק במסגרת תיקון 27 לחוק המים,

ובמקביל המחיר לחקלאים צרכני המפיקים הפרטיים עלה ב 0.17 א"ג למ"ק, וזאת במסגרת מתווה להגעה למחיר אחיד בכל הארץ.

ועדת קרקעות

הקצאת קרקעות לחקלאות הינה הקצאה מנהלתית אשר מיועדת לאפשר גידול חקלאי לטובת פרנסת החקלאי וכן לשמר את השטחים הפתוחים באמצעות הגידולים החקלאיים השונים. הקצאת קרקעות לטווח ארוך מבוצעת באמצעות ועדת הקרקעות העליונה, שהיא אמונה על הקצאות קרקע כחלק ממשבצות היישובים או הקצאות לטווח ארוך לגידולים רב-שנתיים.

הקצאת הקרקעות בוועדת הקרקעות העליונה מתבצעת בהתאם לנוהל שנקבע, אשר מנחה את עבודת הועדה. בשנת **2018** הוקצו קרקעות בהתאם לסעיפי הפטור מחוק חובת המכרזים, כדלקמן :

1. פטור ממכרז לפי **תקנה 25 (28):** - ביסוס והקמה של יישובים והשלמת משבצות חקלאיות
2. פטור ממכרז לפי **תקנה 25 (21):** - החלפת קרקעות "הענקת זכויות במקרקעין כנגד ויתור על זכויות במקרקעין".

להלן פירוט הבקשות והיקפן לפי מחוזות משרד החקלאות:

מחוז	מס' בקשות שנדונו	מס' דונמים שהומלצו להקצאה	תקנת סעיף פטור ממכרז	מס' דונמים שהומלצו להחלפה	תקנת סעיף פטור ממכרז
צפון	11	6,100	(28)25	191	21)25
עמקים	1			64.2	(21)25
השפלה וההר	2			320	(21)25
דרום	5	2,585	(28)25	206	(21)25

תחום ענפי החי

חלב בקר

ענף החלב לבקר התאפיין בשנת 2018 בעלייה בהיקף החלב המיוצר, סה"כ הייצור עמד על כ- 1,560 מיליון ליטרים לעומת 1,513 בשנת 2017, עליה של 47 מיליון ליטרים – (3%). יחד עם זאת המשיכה המגמה של עליה במלאי אבקת החלב מעבר להיקף הרצוי, שנת 2017 הסתיימה עם מלאי של 5,264 טון, ושנת 2018 הסתיימה עם היקף של 7,174 טון, המצביע על עודף של כ- 2,500 טון. התפלגות ייצור החלב בין המגזרים כ- 58% רפת שיתופית, כ- 41% במגזר המשפחתי ו-1% בבתי הספר החקלאיים. באזור העמקים יוצרה כמות החלב הגדולה ביותר של כ-30%.

בשנת 2018 ניתנה זכאות למכסה ליצרנים חדשים, 2 מכסות חדשות לבתי ספר חקלאיים, בתי הספר יצטרפו כיצרנים תוך מספר שנים לענף לאחר שיסיימו את הקמת הרפת, ויחלו בחליבה ובלימוד וחינוך לדור ההמשך. בסוף שנת 2018 נחתם סיכום בנושא עקרונות למדיניות בעניין מתווה רב שנתי לייעול ענף החלב לבקר, על המתווה היו חתומים נציגי הרפתנים ומשרד האוצר והחקלאות, במסגרת הסיכום הנ"ל נכתבו עקרונות לקביעת מחיר המטרה לחלב גולמי בשנים 2019-2025, היות וליישומו נדרשו תיקוני חקיקה, בשל התחלפות הממשלה לא הבשיל ההסכם לכדי מימוש. בתחילת שנת 2019 מיושמים ממצאי סקר שבוצע בשנת 2017. מחיר המטרה בשנת 2018 עלה ב 7.357.17 אג', אך מאחר שיושם הסקר המחיר עודכן לעליה של 0.78 אג' בלבד המשקפת עליה מזערית של 0.39%.

תמיכה בשטחים פתוחים

בשנת 2018 ניתנו תמיכות למרעה לשם מתן עידוד ושמירת שטחים פתוחים. התמיכות ניתנות הן למרעה שנתי והן למרעה עונתי, המאפיין את המגזר הבדואי בנגב.

התמיכה ניתנת לעדרי בקר וצאן ולצמצום זאבים.

בשנת 2016 נחתם הסכם בנושא תמיכה בענף הבקר – המרת מכסים בתמיכה ישירה, כתוצאה מכך, התקציב הכולל שהוקצה לנושא זה בשנת 2018 עמד על כ-38 מיליון ש"ח. (לעומת 22 מיליון בשנת 2016)

נושא	מספר בקשות	אושרו ₪
בקר	258	36,769,604
צמצום זאבים	10	46,500
צאן	100	2,000,000
סה"כ	368	8,816,104

הטלה

התפלגות מגדלים ומכסות הביצים לפי אופי גידול לשנת 2018 :

מרכז	מרכז	גליל	גליל	סה"כ	סה"כ	סה"כ
מספר מגדלים	סה"כ מכסות (במיליונים)	מספר מגדלים	סה"כ מכסות (במיליונים)	מספר מגדלים	סה"כ מכסות (במיליונים)	סה"כ מכסות (במיליונים)
גידול בישובו	82	56	377	243	459	299
גידול מחוץ לישובו	428	214	335	233	763	447
מגדל ראשי	84	151	201	191	285	342
מגדל במשקו	338	247	984	823	1322	1070
	932	668	1897	1490	2829	2158

שמיטה

בשמיטות קודמות הועמד תקציב תמיכה לחקלאים בסמוך לשנת השמיטה, בשנת 2017 נחתם הסכם תקציבי בין משרד החקלאות למשרד האוצר, בעקבות ההסכם המשרד פרסם בדצמבר 2017 נוהל תמיכה פורץ דרך וחדשני לשנת השמיטה תשפ"ב (9/21-9/22) הבאה עלינו לטובה. נוהל התמיכה מושתת על העיקרון של בניית חסכון משותף (מדינה וחקלאי) ארוך טווח לצורך התמודדות עם שנה מיוחדת זו. בשנת 2018 הוגשו כ- 360 בקשות בשלושת המסלולים:

- א. קרן חסכון לחקלאים המשביתים את משקם עד 6 מיליון ₪.
 - ב. קרן חסכון למשתלות עצי פרי עד 6.75 מיליון ₪.
 - ג. קרן חסכון למשביתי כרם היין עד 5.25 מיליון ₪.
- סה"כ היקף התקציב השנתי עומד על 18 מיליון ₪ לשנה (2018-2021) וסה"כ 72 מיליון ₪ לכל ארבעת השנים. מצ"ב מסמך עדכון בנושא צפי צרכי התקציב בנושא השמיטה.

חוק הגליל

במטרה לחזק את ההתיישבות החקלאית במרום הגליל, נקבעו בחוק הגליל, התשמ"ח - 1988 כמה הטבות ייחודיות לבעלי מכסות לייצור פטמים וביצי מאכל באזור זה, והן השלמת מכסה עד לכמויות הקבועות בחוק ומתן סובסידיה בגין ייצור בפועל של ביצי מאכל או פטמים.

באשר לזכאות לסובסידיה, נקבעו בחוק הגליל כמה תנאים מצטברים, ובהם: קביעת מכסה אישית למגדל או למי שהוא חליפו ומגורי קבע במרום הגליל.

בשנת 2018 נכנס לתוקף תיקון החוק אשר הוארך ל 10 שנים נוספות וכן הוכנסו התיקונים הבאים:

1. הורחבה רשימת הישובים הזכאים, לרבות מגדלים תושבי האזור בני האוכלוסייה הערבית, הדרוזית וצ'רקסית. המשמעות כי הבידול בין הישובים השונים בגליל, בין מועצות אזוריות ובתוך המועצות האזוריות יבוטל.
2. נפתחה ה"קבוצה הסגורה", והחל משנת 2018 כל בעל מכסת הטלה או ייצור פטם פעיל, המתגורר מגורי קבע בגליל, יהיה זכאי לסובסידיה. המשמעות, גם יצרנים חדשים יהיו זכאים לסובסידיה.
3. נושא חלף הפטם הוסדר בחקיקה, והחקלאים במסלול זה קיבלו מענק בגובה 3 שנות סובסידיה בשנת 2018, והחל משנת 2021 מי שיחזור לגדל, יהיה זכאי לסובסידיה כיצורן, ומסלול החלף ייסגר בסוף שנת 2018. סה"כ שולם 44,331,398 ₪.

הקצאת עובדים זרים

בשנת 2018 נקבעה הקצאת העובדים הזרים על 25,200 עובדים קבועים ותוספת לשנתיים של 410 עובדים לחקלאים המעבדים שטחים בעוטף עזה. מכסה זו חולקה בין 5,400 החקלאים שביקשו לקבל היתרים לעו"ז בשנה זו.

הקצאת העובדים הזרים התבססה על נתוני המשק של החקלאי, אשר הוגשו במסגרת מפקד עובדים זרים לשנת 2015 וחוברות חדשות אשר הוגשו במהלך שנת 2017, 2018.

לצורך בדיקת זכאות להקצאת עובדים זרים לשנת 2018, החקלאים התבקשו לשלוח מסמכים המוכיחים את פעילותם החקלאית במשק. המסמכים כללו הצהרה כי החקלאי עודנו פעיל וכן מסמך המעיד על הכנסתו החקלאית.

במסגרת הבדיקות מצאנו כי ישנם חקלאים אשר הפסיקו את פעילותם וכך נוספו עוד 800 עובדים זרים למאגר אשר חולקו בהמשך לכ- 500 חקלאים אשר הגדילו את משקם.

עובדים ישראלים

בשנת 2018, ולאחר שהוחלט בשנת 2017 להוציא נוהל לתמיכה ל-3 שנים, קיים נוהל תמיכה מתגלגל, אך לאור קיצוצי התקציב במשרד, הוחלט ע"י הנהלת המשרד לא לתקצב פעילות זו לשנת 2018.

יש להדגיש כי ישנה התעניינות מצד החקלאים, דרך המחוזות, להמשך התמיכה ואף הגדלתה

1. התמיכה ניתנת בגין העסקה ישירה של העובד על ידי החקלאי (להבדיל מהעסקה באמצעות חברות כ"א, ראיסים וכו').

2. התמיכה ניתנת בגין עבודה בתחומים שבהם מאושרת העסקה של עובדים זרים בחקלאות בלבד.
3. התמיכה ניתנת למעסיק שהעסיק את העובד לפחות 6 חודשים ב-75% חלקיות משרה לפחות.
4. התמיכה ניתנת בגין עובד חדש בלבד (עובד חדש הינו כזה שלא עבד בענף החקלאות במחצית השנה שקדמה להגשת הבקשה לתמיכה).

מחוז / שנה	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	סה"כ
צפון	2	11	54	63	64	34	38	50	316
עמקים	3	21	144	146	118	89	127	102	750
מרכז	5	17	59	70	119	67	56	64	457
שפלה והר	-	2	66	58	65	12	34	37	274
נגב	10	90	140	204	210	74	86	133	947
סה"כ	20	141	463	541	576	276	341	386	2744

שנה	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
תקציב - מיליון ₪	0.6	4.23	13.89	16.23	13.416	1.656	4.092	2.779

פעילות בתחום מגזר המיעוטים

החקלאות במגזר הערבי המעסיקה כיום כ-4,000 חקלאים עצמאיים, נפרשת על פני שטח כולל בהיקף של כ-700,000 דונם, שמתוכם כ-500,000 דונם שטח מעובד, המהווה כ-13% מהיקף השטח המעובד בכל הארץ. מרבית השטח המעובד (כ-86%) במגזר הערבי מוגדר בעל.

בשנת 2018 תחום מגזר המיעוטים עסק בנושאים:

- ✓ ליווי ומעקב אחר הקצאת העובדים הפלשתינאים בענפי החקלאות.
- ✓ הכנת נוהל הקצאת העובדים הפלשתינאים בענפי חקלאות.
- ✓ ליווי ומעקב אחר הקצאת גורמי ייצור לחקלאי המגזר.
- ✓ ליווי ביצוע מפקד החקלאות במגזר המיעוטים כחלק מהמפקד הארצי.
- ✓ הכנת תכנית פעולה למאבק במחלת הברוצלוזיס במגזר בצפון הארץ.
- ✓ ליווי יישום החלטת ממשלה דרוזים וצ'רקסים
- ✓ פיתוח ענף זיתי השמן.

במהלך שנת 2019 עתיד תחום מגזר המיעוטים לעסוק בנושאים:

- ✓ טיפול בבקשות להקצאת עובדים פלסטינים בענפי החקלאות.
- ✓ קצאה מחדש של מכסות העובדים הפלשתינאים.
- ✓ ליווי הקצאות מכסות ייצור במגזר.

- ✓ ליווי יישום החלטת ממשלה דרוזים וצ'רקסים.
- ✓ הפקת חוברת ריכוז תמיכות המשרד בחקלאות המגזר.
- ✓ המשך קידום ביצוע מפקד החקלאות במגזר המיעוטים כחלק מהמפקד הארצי.
- ✓ ליווי פרויקט הוצאת מבני בעלי החיים מכפר מועאויה. (חלק מצוות היגוי)
- ✓ פיתוח ענף זיתי השמן.

חינוך לחקלאות

תמיכה בקבוצות מתנדבים בחקלאות ביישובים כפרים :

תמיכת המשרד בעמותות המפעילות מתנדבים בחקלאות החלה בשנת 2012. מטרת התמיכה הינן :

- (1) עידוד פעילות מתנדבים המסייעת לחקלאים בעיבוד שטחים המוחזקים בידיהם כדין, לשם מניעת נטישתם.
- (2) עידוד פעילות מתנדבים המסייעים לרועים בשמירה על השטחים המוחזקים על ידם כדין ומניעת פלישות לשם ייעול הרעייה המוסדרת בשטחים הפתוחים, בין היתר לצרכים אקולוגיים וסביבתיים (מניעת שריפות, שימור המגוון הביולוגי, מניעת רעיית יתר, שמירה נופית).
- (3) חיזוק הקשר של הדור הצעיר לעבודת האדמה ולצורך בשמירה על השטחים הפתוחים. הטבלה הבאה מציגה את התפתחות הפרויקט לאורך השנים.

טבלה 1 - ביצוע התנדבות על פני השנים				
שנה	מספר מתנדבים קבועים	סך כל שעות התנדבות בשנה הקודמת לפעילות	סך כל ישובים בפעילות	היקף שטח בהתנדבות (דונם).
2018	1,416	1,136,301	223	756,271
2017	1,157	876,531	196	821,024
2016	1,212	801,889	108	424,025
2015	829	520,335	64	176,544
2014	626	230,009	30	178,302
2013	263	100,240	39	136,738

סה"כ התמיכה בשנת 2018 הייתה כ 17 מלש"ח

תמיכה בצעירים בחקלאות :

המשרד תמך בשנים האחרונות בעמותות המפעילות קבוצות של חיילים משוחררים בחקלאות באזורי עדיפות לאומית. התמיכה בוצעה בדרך של תמיכה באמצעות המועצות האזוריות, דבר שגרם לעיוותים וסירבול במנגנון התמיכה.

בשנת 2018 נכתב נוהל חדש במסגרת של תמיכות 3א. הנוהל פורסם לציבור לראשונה ב-2018 ובוצעה תמיכה בשלוש עמותות על פיו.

סך התמיכה בשנת 2018 הייתה כ 2 מלש"ח.

תחום הדבש

תחום הדבש הינו תחום חדש באגף משנת 2016, וזאת במסגרת הערכות לשינוי הרגולציה בענף הדבש כתוצאה חקיקת חוק הדבש הנמצא כרגע בהליכי חקיקה; במסגרת זו נעשית עבודת הכנה הכוללת הכרות עם התחום, הכנת התשתית החוקתית ומעורבות בפעילות הקיימת בענף.

בשנת 2018 התקיימו דיונים רבים על הגורמים השונים בענף ובממשלה לשם קידומו של החוק, החוק עמד בפני הקראה סופית בוועדת הכלכלה לקראת הבאתו לקריאה שניה ושלישית במליאה.

בשנת 2018 הוגברה מעורבות האגף בנעשה בענף, נציג הענף מונה כחבר בוועדת המכרזים במועצת הדבש וכן כחבר בוועדת ההיתרים בענף הדבש, שכחלק מהגברת המוערבות המשרדית בו עברה שינוי ונמצאת באחריות המשרד.

תחום שטחים פתוחים (רשות המרעה)

תחום שטחים פתוחים עוסק בקידום ובניהול המקצועי של ענף גידול בעלי חיים במרעה (בקר וצאן) שיש לו תועלות ציבוריות רבות: הקטנת הסיכון משריפות, עיצוב מגוון נופי ופתיחת חורש, מניעת פלישות לשטח הפתוח ועוד. דבר זה נעשה ע"י תכלול וניהול שיתופי פעולה מקצועיים, קביעת נהלים להמלצות להקצאות שטחי מרעה, נציגות בוועדות המשכירות קרקע זמנית לחקלאים למרעה, סיוע והקמת מתקני מרעה זמניים למגדלים בשטחי המרעה מתקציב רשות המרעה שמאגם המשרד, ובקידום פרויקטים ייעודיים בשיתוף גורמים כמו רמ"י, קק"ל, רט"ג, משרד הביטחון, מועצות אזוריות ועוד.

באמצעות מתכנני המרעה במחוזות המשרד מטופלות בקשות של כ- 470 מגדלי מרעה מוסדרים, כ- 300 מגדלי בקר ו- 170 מגדלי צאן (כבשים/עזים), הרועים בשטח של כ- 1.7 מיליון דונם.

תקציב רשות המרעה בשנת 2016 עמד על כ-5 מלש"ח (בשל קיצוץ של האוצר), בשנת 2017 עמד על כ-9.8 מלש"ח. לשנת 2018 לא אושר תקציב.

התקציב מחולק בהתאמה לכמות המגדלים והיקפי שטח המרעה בכל מחוז, אך אינו מספיק לכלל הבקשות של המגדלים. במחוז גליל גולן למשל (כ-60% מהמגדלים) מוגשות בקשות בהיקף של **כ-9 מלש"ח בשנה**. התקציב מסייע להתאים את השטחים הפתוחים לשימוש כמרעה ולמנוע חזקה על הקרקע, זאת ע"י הקמת מתקנים זמניים כמו: גדרות למניעת יציאת בעלי חיים מהשטח, שקתות למים, צינורות מים, מנעים, מעברי אדם ועוד. בשל המחסור בתקציב פועלת היחידה מול הגופים השותפים כמו קק"ל ורמ"י, להגדלת חלקם בתקציב.

בשנת 2016-2017 פעלה היחידה למציאת מתווה מדיניות הקצאה של שטחי מרעה מחודש יחד עם האגף החקלאי ברמ"י, זאת לאחר ביטול חוק המרעה בשל התנגדות מצד השותפים. המתווה של נוהל דו שלבי – אישור תנאי סף ולאחריו מתו חוות דעת לוועדת השכרות, נמצא בשלבי אישור אחרונים והנוהל מיועד להתפרסם בחודשים הקרובים. כמו כן, יחד עם הלשכה המשפטית במשרד היחידה פועלת למציאת פתרון חוקי מיטבי לבעיות אכיפה של פלישות עדרים לשטחי מרעה המוחזקים בחוזה רעיה.

היחידה בשיתוף עם משרד הביטחון, מועצות אזוריות, רמ"י, סירת ירוקה, רט"ג, קק"ל ונציגי המגדלים ובניהול של מחוז מרכז ומחוז גליל גולן של המשרד, מקדמת תכניות להסדרת רעייה בשטחי אש. לאחרונה הושגה התקדמות בהסדרת שטחי האש והשמורה של יער מסעדה בצפון הגולן.

זו השנה הרביעית בה היחידה מקדמת את "תוכנית התייעלות לעדרי הבקר לבשר במרעה" יחד עם מנהלת ההשקעות של המשרד, שה"מ וארגון מגדלי הבקר לבשר במרעה (אמב"ל). התכנית כוללת בין היתר, השתתפות המשרד במימון

אמצעי מיגון, הזנה משלימה וניהול לעדר (אבוסים ניידים, מצלמות, רחפנים ועוד) וכמו כן ע"י קידום שדרוג תכנת ניהול והשבחה גנטית של העדרים ומימון של דגימות דנ"א בעדרים.

בשנת 2018 היחידה מפעילה 2 פרויקטים מיוחדים במימון הקרן לשטחים פתוחים :

1. פרויקט למיפוי כושר נשיאה בשטחי מרעה- שמטרתו לייצר כלי מיפוי יעיל למתכנני המרעה ובהמשך למגדלים. תכנית המיפוי המלאה אושרה והתפרסמה ויוצאת לפועל בימים אלו ועתידה להסתיים לקראת 2021. פרויקט תכנית אב למרעה עיזים במועצה אזורית משגב ובכרמל – מטרתו לקדם פתרונות כלכליים ותכנוניים לקידום מרעה עיזים סביב ישובים. הפרויקט מבוצע בשיתוף עם מכון דש"א (אוניברסיטת תל אביב) – פרק כלכלי וחברת "תיק פרויקטים" מבצעת את החלק התכנוני.

קרקעות

הקצאת קרקעות לחקלאות הינה הקצאה מנהלתית אשר מיועדת לאפשר גידול חקלאי לטובת פרנסת החקלאי וכן לשמר את השטחים הפתוחים באמצעות הגידולים החקלאיים השונים. הקצאת קרקעות לטווח ארוך מבוצעת באמצעות ועדת הקרקעות העליונה, שהיא אמונה על הקצאות קרקע כחלק ממשבצות היישובים או הקצאות לטווח ארוך לגידולים רב-שנתיים.

הקצאת קרקעות בוועדת הקרקעות העליונה מתבצעת בהתאם לנוהל שנקבע, אשר מנחה את עבודת הועדה. בשנת **2017** הוקצו קרקעות בהתאם לסעיפי הפטור מחוק חובת המכרזים, כדלקמן:

3. פטור ממכרז לפי תקנה 25 (28): **"ביסוס והקמה של יישובים והשלמת משבצות חקלאיות."**

4. פטור ממכרז לפי תקנה 25 (21): החלפת קרקעות "הענקת זכויות במקרקעין כנגד ויתור על זכויות במקרקעין".

להלן פירוט הבקשות והיקפן לפי מחוזות משרד החקלאות:

מחוז	מס' בקשות שנדונו	מס' דונמים שהומלצו להקצאה	תקנת פטור ממכרז	מס' דונמים שהומלצו להחלפה	תקנת פטור ממכרז
צפון	20	4,349	(28)25	230	21)25
דרום	10	9,256	(28)25	1304	(21)25

תחום ענפי החי

חלב בקר

ענף החלב לבקר התאפיין בשנת 2017 בעלייה בצריכה ובייצור, סה"כ הייצור עמד על כ- 1,513 מיליון ליטרים לעומת 1,450 בשנת 2016, עליה של 63 מיליון ליטרים – (4.4%). התפלגות ייצור החלב בין המגזרים כ- 58% רפת שיתופית, כ- 41% במגזר המשפחתי ו-1% בבתי הספר החקלאיים. באזור העמקים יוצרה כמות החלב הגדולה ביותר של כ-30%. בשנת 2017 ניתנה זכאות למכסה ליצרנים חדשים, 2 מכסות במגזר השיתופי, ו-11 מכסות במגזר המשפחתי, יצרנים אלו יצטרפו תוך מספר שנים לענף לאחר שיסיימו את הקמת הרפת, ויחלו בחליבה במשקם. בסוף שנת 2016 הסתיים המתווה הרב שנתי לייעול ענף החלב, במסגרת המתווה בוצע דילוג על הסקר לשנת 2013, וכך הסקר אשר בוצע בשנת 2015 יושם לראשונה בתחילת 2017, מחיר המטרה עלה ב 7.35 אג' המשקפת עליה של 3.9%, כמו כן בשנת 2017 החל סקר נוסף המתוכנן ליישום במחיר המטרה בתחילת שנת 2019.

תמיכה בשטחים פתוחים

בשנת 2017 ניתנו תמיכות למרעה לשם מתן עידוד ושמירת שטחים פתוחים. התמיכות ניתנות הן למרעה שנתי והן למרעה עונתי, המאפיין את המגזר הבדואי בנגב. התמיכה ניתנת לעדרי בקר וצאן ולצמצום זאבים. בשנת 2016 נחתם הסכם בנושא תמיכה בענף הבקר – המרת מכסים בתמיכה ישירה, כתוצאה מכך, התקציב הכולל שהוקצה לנושא זה בשנת 2017 עמד על כ-36 מיליון ₪ (לעומת 22 מיליון בשנת 2016).

נושא	מספר בקשות	אושרו ₪
בקר	229	33,056,077
צמצום זאבים	5	12,000
צאן	93	1,849,978
סה"כ	333	36,146,236

הטלה

התפלגות מגדלים ומכסות הביצים לפי אופי גידול לשנת 2017 :

גידול משותף	מרכז	מרכז	גליל	גליל	סה"כ	סה"כ
מספר מגדלים	מספר מגדלים	מספר מגדלים	מספר מגדלים	מספר מגדלים	מספר מגדלים	מספר מגדלים
21	16	366	237	387	253	253
414	204	323	218	737	422	422
82	131	207	186	289	317	317
412	290	996	821	1,408	1,111	1,111
929	641	1,892	1,461	2,821	2,102	2,102

בשנת 2017 אושרו בתקנות אפשרות להגשת בקשות ל- 65 מכסות אישיות בהיקף כולל של 500,000 ביצי מאכל, מכסות אלו יועדו למגדלי פטם ביישובים שבהם מגדלי מטילות.

חוק הגליל

במטרה לחזק את ההתיישבות החקלאית במרום הגליל, נקבעו בחוק הגליל, התשמ"ח - 1988 כמה הטבות ייחודיות לבעלי מכסות לייצור פטמים וביצי מאכל באזור זה, והן השלמת מכסה עד לכמויות הקבועות בחוק ומתן סובסידיה בגין ייצור בפועל של ביצי מאכל או פטמים.

באשר לזכאות לסובסידיה, נקבעו בחוק הגליל כמה תנאים מצטברים, ובהם: קביעת מכסה אישית למגדל או למי שהוא חליפו ומגורי קבע במרום הגליל.

בשנת 2017 תוקן החוק והוארך ל 10 שנים נוספות וכן הוכנסו התיקונים הבאים :

4. הורחבה רשימת היישובים הזכאים, לרבות מגדלים תושבי האזור בני האוכלוסייה הערבית, הדרוזית וצ'רקסית. המשמעות כי הבידול בין היישובים השונים בגליל, בין מועצות אזוריות ובתוך המועצות האזוריות יבוטל.
5. נפתחה ה"קבוצה הסגורה", והחל משנת 2018 כל בעל מכסת הטלה או ייצור פטם פעיל, המתגורר מגורי קבע בגליל, יהיה זכאי לסובסידיה. המשמעות, גם יצרנים חדשים יהיו זכאים לסובסידיה.
6. נושא חלף הפטם הוסדר בחקיקה, והחקלאים במסלול זה יקבלו מענק בגובה 3 שנות סובסידיה בשנת 2018, והחל משנת 2021 מי שיחזור לגדל, יהיה זכאי לסובסידיה כיצור, ומסלול החלף ייסגר בסוף שנת 2018.

הקצאת עובדים זרים (עו"ז)

בשנת 2017 נקבעה הקצאת העובדים הזרים על 24,999 עובדים קבועים ותוספת לשנתיים של 410 עובדים לחקלאים המעבדים שטחים בעוטף עזה. מכסה זו חולקה בין 5,400 החקלאים שביקשו לקבל היתרים לעו"ז בשנה זו.

הקצאת העובדים הזרים התבססה על נתוני המשק של החקלאי, אשר הוגשו במסגרת מפקד עובדים זרים לשנת 2015 וחוברות חדשות אשר הוגשו במהלך שנת 2017.

לצורך בדיקת זכאות להקצאת עובדים זרים לשנת 2018, החקלאים התבקשו לשלוח מסמכים המוכיחים את פעילותם החקלאית במשק.

במסגרת הבדיקות מצאנו כי ישנם חקלאים אשר הפסיקו את פעילותם וכך נוספו עוד עובדים זרים למאגר אשר חולקו בהמשך לחקלאים אשר הגדילו את משקם.

עובדים ישראלים

בשנת 2017, הוחלט על ידי לשכה משפטית של המשרד להוציא נוהל לתמיכה ל-3 שנים.

- סך התקציב לתמיכה על פי הנוהל שפורסם לשנת 2017 הינו 2.5 מיליון ₪ , כאשר הוגשו בקשות על ידי המעסיקים בסך של 4,632 ₪ בחישוב של 1000 ₪ ל 12 חודשים.

- בנוהל התמיכה נקבע כי במידה ומספר הבקשות לתמיכה יהיה גדול מהתקציב המאושר לנושא, הועדה ראשית להפעיל את מודל הקיצוץ שנקבע בנוהל (הקטנת סכום ומספר חודשים לתמיכה)
- הצוות המקצועי ערך מספר סימולציות לביצוע קיצוץ והוחלט להמליץ על קיצוץ הבא : 800 ₪ לחודש למשך 9 חודשים, סה"כ התקציב הנדרש הינו 2,779 מיליון ₪.
- ✓ מודל קיצוץ 800 ₪ לחודש במשך 9 חודשים

- ישנה התעניינות מצד החקלאים, דרך המחוזות, להמשיך התמיכה בשנת 2018.
5. התמיכה ניתנת בגין העסקה ישירה של העובד על ידי החקלאי (להבדיל מהעסקה באמצעות חברות כ"א, ראיסים וכו').
 6. התמיכה ניתנת בגין עבודה בתחומים שבהם מאושרת העסקה של עובדים זרים בחקלאות בלבד.
 7. התמיכה ניתנת למעסיק שהעסיק את העובד לפחות 6 חודשים ב-75% חלקיות משרה לפחות.
 8. התמיכה ניתנת בגין עובד חדש בלבד (עובד חדש הינו כזה שלא עבד בענף החקלאות במחצית השנה שקדמה להגשת הבקשה לתמיכה).

מחוז / שנה	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	סה"כ
צפון	2	11	54	63	64	34	38	50	316
עמקים	3	21	144	146	118	89	127	102	750
מרכז	5	17	59	70	119	67	56	64	457
שפלה והר	-	2	66	58	65	12	34	37	274
נגב	10	90	140	204	210	74	86	133	947
סה"כ	20	141	463	541	576	276	341	386	2744

שנה	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
תקציב - מיליון ₪	0.6	4.23	13.89	16.23	13.416	1.656	4.092	2.779

פעילות בתחום מגזר המיעוטים

החקלאות במגזר הערבי המעסיקה כיום כ-4,000 חקלאים עצמאיים, נפרשת על פני שטח כולל בהיקף של כ-700,000 דונם, שמתוכם כ-500,000 דונם שטח מעובד, המהווה כ-13% מהיקף השטח המעובד בכל הארץ. מרבית השטח המעובד (כ-86%) במגזר הערבי מוגדר בעל.

בשנת 2017 תחום מגזר המיעוטים עסק בנושאים:

- ✓ ליווי ומעקב אחר הקצאת העובדים הפלשתינאים בענפי החקלאות.
- ✓ ליווי ומעקב אחר הקצאת גורמי ייצור לחקלאי המגזר.
- ✓ קידום תכנון כולל לבקעת בית נטופה.
- ✓ קידום ביצוע מפקד החקלאות במגזר המיעוטים כחלק מהמפקד הארצי.
- ✓ הכנת תוכנית פעולה למאבק במחלת הברוצלוזיס במגזר בצפון הארץ.
- ✓ פיתוח ענף זיתי השמן בארץ.

במהלך שנת 2018 עתיד תחום מגזר המיעוטים לעסוק בנושאים:

- ✓ הכנת נוהל הקצאת העובדים הפלשתינאים בענפי חקלאות.
- ✓ הקצאה מחדש של מכסות העובדים הפלשתינאים.
- ✓ המשך קידום קמפיין המאבק במחלת הברוצלוזיס במגזר בצפון הארץ.
- ✓ המשך קידום ביצוע מפקד החקלאות במגזר המיעוטים כחלק מהמפקד הארצי.
- ✓ פיתוח ענף זיתי השמן בארץ.

חינוך לחקלאות

תמיכה בקבוצות מתנדבים בחקלאות ביישובים כפרים :

תמיכת המשרד בעמותות המפעילות מתנדבים בחקלאות החלה בשנת 2012. מטרות התמיכה הינן :

- (4) עידוד פעילות מתנדבים המסייעת לחקלאים בעיבוד שטחים המוחזקים בידיהם כדין, לשם מניעת נטישתם.
- (5) עידוד פעילות מתנדבים המסייעים לרועים בשמירה על השטחים המוחזקים על ידם כדין ומניעת פלישות לשם ייעול הרעייה המוסדרת בשטחים הפתוחים, בין היתר לצרכים אקולוגיים וסביבתיים (מניעת שריפות, שימור המגוון הביולוגי, מניעת רעיית יתר, שמירה נופית).
- (6) חיזוק הקשר של הדור הצעיר לעבודת האדמה ולצורך בשמירה על השטחים הפתוחים. התפתחות הפרויקט לאורך השנים מוצגת בטבלה שלהלן :

שנת התנדבות	מספר קבועים	מתנדבים	סך כל התנדבות שעות הקודמת לפעילות בשנה	סך כל ישובים בפעילות	היקף שטח בהתנדבות (דונם)
2016	1,212		801,889	108	424,025
2015	829		520,335	64	176,544
2014	626		230,009	30	178,302
2013	263		100,240	39	136,738

סה"כ התמיכה בשנת 2017 הייתה כ-15 מלש"ח

תחום הדבש

תחום הדבש הינו תחום חדש באגף משנת 2016, וזאת במסגרת הערכות לשינוי הרגולציה בענף הדבש כתוצאה חקיקת חוק הדבש הנמצא כרגע בהליכי חקיקה ; במסגרת זו נעשית עבודת הכנה הכוללת הכרות עם התחום, הכנת התשתית החוקתית ומעורבות בפעילות הקיימת בענף.

בשנת 2017 התקיימו דיונים רבים על הגורמים השונים בענף ובממשלה לשם קידומו של החוק.

תחום שטחים פתוחים (רשות המרעה)

תחום שטחים פתוחים עוסק בקידום ובניהול המקצועי של ענף גידול בעלי חיים במרעה (בקר וצאן) שיש לו תועלות ציבוריות רבות : הקטנת הסיכון משריפות, עיצוב מגוון נופי ופתיחת חורש, מניעת פלישות לשטח הפתוח ועוד. דבר זה נעשה ע"י תכלול וניהול שיתופי פעולה מקצועיים, קביעת נהלים להמלצות להקצאות שטחי מרעה, נציגות בועדות המשכירות קרקע זמנית לחקלאים למרעה וגד"ש, סיוע והקמת מתקני מרעה זמניים למגדלים בשטחי המרעה מתקציב רשות המרעה שמאגם המשרד, ובקידום פרויקטים ייעודיים בשיתוף גורמים כמו רמ"י, קק"ל, רט"ג, משרד הביטחון, מועצות אזוריות ועוד.

באמצעות מתכנני המרעה במחוזות המשרד מטופלות בקשות של כ- 470 מגדלי מרעה מוסדרים, כ- 300 מגדלי בקר ו- 170 מגדלי צאן (כבשים/עזים), הרועים בשטח של כ 1.7 מיליון דונם.

תקציב רשות המרעה בשנת 2016 עמד על כ-5 מלש"ח (בשל קיצוץ של האוצר) ובשנת 2017 עמד על כ-9.8 מלש"ח. התקציב מחולק בהתאמה לכמות המגדלים והיקפי שטח המרעה בכל מחוז, אך אינו מספיק לכלל הבקשות של המגדלים. במחוז גליל גולן למשל (כ-60% מהמגדלים) מוגשות בקשות בהיקף של **9-9 מלש"ח בשנה**. התקציב מסייע להתאים את השטחים הפתוחים לשימוש כמרעה ולמנוע חזקה על הקרקע, זאת ע"י הקמת מתקנים זמניים כמו: גדרות למניעת יציאת בעלי חיים מהשטח, שקתות למים, צינורות מים, מנעים, מעברי אדם ועוד. בשל המחסור בתקציב פועלת היחידה מול הגופים השותפים כמו קק"ל ורמ"י, להגדלת חלקם בתקציב.

עוד בשנים 2016-2017 פעלה היחידה למציאת מתווה מדיניות הקצאה של שטחי מרעה מחודש יחד עם האגף החקלאי ברמ"י, זאת לאחר ביטול חוק המרעה בשל התנגדות מצד השותפים. כמו כן, יחד עם הלשכה המשפטית במשרד היחידה פועלת למציאת פתרון חוקי מיטבי לבעיות אכיפה של פלישות עדרים לשטחי מרעה המוחזקים בחוזה רעיה.

היחידה בשיתוף עם משרד הביטחון, מועצות אזוריות, רמ"י, סירת ירוקה, רט"ג, קק"ל ונציגי המגדלים ובניהול של מחוז מרכז ומחוז גליל גולן של המשרד, מקדמת תוכניות להסדרת רעייה בשטחי אש

יחד עם מנהלת ההשקעות של המשרד, שה"מ וארגון מגדלי הבקר לבשר במרעה (אמב"ל) פועלת היחידה לקדם תוכנית התייעלות לעדרי הבקר לבשר במרעה, בין היתר על ידי השתתפות במימון אמצעי מיגון, הזנה משלימה וניהול לעדר (אבוסים ניידים, מצלמות, רחפנים ועוד) וכמו כן על ידי קידום שדרוג תכנת ניהול והשבחה גנטית של העדרים.

בפתחה של שנת 2018 היחידה מפעילה 2 פרויקטים מיוחדים במימון הקרן לשטחים פתוחים:

2. פרויקט למיפוי כושר נשיאה בשטחי מרעה- שמטרתו לייצר כלי מיפוי יעיל למתכנני המרעה ובהמשך למגדלים. הפרויקט מסיים את כתיבת תוכנית המיפוי בימים אלו.
3. פרויקט תוכנית אב למרעה עיזים במועצה אזורית משגב ובכרמל – מטרתו לקדם פתרונות כלכליים ותכנוניים לקידום מרעה עיזים סביב ישובים. הפרויקט אושר למימון בתחילת השנה.

אגף השקעות ומימון: מנהלת ההשקעות

מנהלת השקעות בחקלאות הנה גוף סטטוטורי הממונה בין היתר על תמיכות בהשקעות הון לחקלאים על פי החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות שמתפקידה:

- א. לאשר כתבי אישור להשקעות, על פי עקרונות התכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר ובמסגרת תקציב המדינה.
- ב. לאשר חישובי עלויות להשקעות.
- ג. לקבוע את תנאי מתן ההטבות.
- ד. לקבוע סדרים ומועדים להגשת בקשות לאשור תכנית ועוד.

תקציב הפיתוח שהופעל על ידי מנהלת ההשקעות מבטא את מדיניות המשרד על פי החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות. גם בשנת 2018 לא הועבר תקציב על פי החוק והמנהלה אישרה מענקים על פי החלטות ממשלה בלבד.

תוכנית פיתוח לשנת 2018

בשנת 2018 הועמד לרשות מנהלת ההשקעות תקציב כולל של 143 מלש"ח ושולם על חשבון אישורים מהשנה ומשנים קודמות תקציב כולל של 33 מלש"ח. בשנה זו הייתה ירידה גדולה בהיקף התקציב שאושר למנהלת ההשקעות בעיקר בגלל שינויים בתקציב הסיוע לפיצוי על העלאת מחירי המים שעמד בשנת 2017 על 194 מלש"ח ובשנת 2018 עמד על 57 מלש"ח בלבד.

הנהנים העיקרים היו חקלאים שקיבלו מענקים בנושא מיכון חדשני וטכנולוגיות (25 מלש"ח). נושא מיוחד לפיו הוענקה תמיכה לחקלאים שרכשו טכנולוגיה חדשנית מ-5 השנים האחרונות. תקציבים נוספים שניתנו היו לטיפול בשפכי הרפתות למניעת העברתם למתקני הטיפול בשפכים הביתיים (9 מלש"ח) ולנטיעות מטעים (17 מלש"ח) נושא שכבר מספר שנים יש אליו ביקוש גדול, בעבר לגידול הדורים אך כיום בעיקר לגידול אבוקדו.

לוחות (1) ו(2) בהמשך מפרטים ההשקעות והמענקים שאושרו במסגרת יחידת מנהלת ההשקעות.

לוח 1 - ניצול תקציב מנהלת ההשקעות לשנת 2018 במונחי מענק (ש"ח)

שם הנושא	השקעה שאושרה	מענק מאושר	מענק ששולם	בקשות
הדרים	112,320	44,928		8
גידול הדרים שונים	368,832	189,400	86,950	2
מטעים	50,536,945	16,786,173	1,240,052	250
ירקות	5,158,624	1,624,154	339,250	89
פרחים	16,034,259	4,316,986	1,226,026	184
גידולי שדה (מיכון)	148,000	34,600		14
רפת החלב	29,816,395	8,944,919	708,501	101
בעלי חיים	21,890,660	11,221,079	1,627,423	90
מיעוטים	2,500,000	2,250,000		11
צנרת מים ומאגרים	1,059,904	423,962		119
מיכון חדשני וטכנולוגיות חדשות	90,153,095	24,816,711	10,846,843	745
טיפול בפסולת חקלאית	12,534,714	5,165,481	2,482,023	274
תמיכה בחקלאים חדשים - הדור הבא	14,010,911	5,604,364	719,778	150
הסכם המים (3) השקעות -2010-2016	76,851,773	56,560,711	11,340,931	296
נושאים מיוחדים	2,343,520	2,109,168	2,071,911	13
כללי	5,850,000	2,925,000		64
	329,369,952	143,017,636	32,689,688	2,410

תקציב הפיתוח על פי מחוזות המשרד בשנת 2018

כפי שניתן לראות תקציב המשרד מאושר מרבית התקציב לשנת 2018 ניתן למחוז הדרום שהוא המחוז הגדול ביותר בהיקף מספר החקלאים. יחד עם זאת מכיוון שהשנה תקציב המיכון החדש ניתן באופן שווה לכלל המחוזות אזי ניתן לראות שהן בגליל והן בעמקים ישנו ביקוש רב להשקעות.

לוח 2- תקציב הפיתוח על פי מחוזות לשנת 2018 (₪)

מחוזות	השקעה שאושרה	מענק מאושר	מענק ששולם	בקשות
גליל גולן	78,211,868	30,277,685	5,514,129	515
הדרום	107,391,403	54,788,264	12,863,305	706
מרכז	39,326,348	16,634,755	2,369,423	387
עמקים	76,953,651	28,082,061	10,189,907	448
שפלה והר	27,486,682	13,234,871	1,752,924	354
סה"כ	329,369,952	143,017,636	32,689,688	2,410

המרכז לסחר חוץ

המרכז לסחר חוץ הינו יחידת מטה, שבין יתר פעילויותיה, מייצעת להנהלת המשרד ומיישמת את מדיניות המשרד בתחומי הסחר הבינלאומי (יבוא ויצוא) של תוצרת חקלאית טרייה ומעובדת, עידוד והגברת היצוא החל משלב הגידול ועד לשלב ההגעה לשוקי היצוא, ובנושאי קשרי החוץ. היחידה פועלת בתחומים אלו, תוך שיתוף פעולה הדוק עם משרדי ממשלה אחרים, כמו משרד הכלכלה, משרד האוצר (רשות המיסים ואג"ת), משרד החוץ וגופים ציבוריים אחרים, כגון מועצות הייצור ומכון היצוא. היחידה מקיימת קשרים רבים עם גורמים רלוונטיים בעולם הן ישירות והן תוך הסתייעות במערך השגרירויות והנספחויות המסחריות של ישראל ברחבי העולם.

הסחר הבינלאומי בתחום החקלאות כמרכיב מרכזי בחקלאות ישראל

- ערך היצוא של תוצרת טרייה מישראל היה עומד על מעל 1.3 מיליארד דולר לשנה.
- בנוסף ליצוא תוצרת חקלאית טרייה ומעובדת, קיים יצוא טכנולוגיות וידע ישראלי בתחום האגרו-טכנולוגיה למדינות רבות ברחבי העולם, בהיקף של כ-9 מיליארד דולר לשנה (נתוני 2018), כמחצית מהסכום מקורו ביצוא דשנים והשאר כולל יצוא תשומות ופרויקטים בתחומי השקיה, רפתות, חממות, כימיקלים, חומרי ריבוי ועוד. מעורבות המרכז לסחר חוץ ביצוא התשומות החקלאיות מתבצעת בשיתוף עם משרדי הממשלה השונים ומכון היצוא.
- הסכמי הסחר של מדינת ישראל עם מדינות העולם מהווים תשתית ותמריץ להגברת היצוא ולוויסות היבוא והצרכים בשוק המקומי. האיחוד האירופי הינו שותף הסחר העיקרי של מדינת ישראל, הן ביצוא והן ביבוא תוצרת חקלאית. בשנת 2008 הגיעה מדינת ישראל להבנות עם מדינות האיחוד האירופאי על הרחבת הסכם הסחר הקיים, המגדילות את אפשרויות היצוא של תוצרת חקלאית טרייה ומעובדת מישראל לאיחוד. ההסכם נכנס לתוקף בינואר 2010, ובמהלך שנת 2010 נאמד היצוא החקלאי הטרי לאיחוד האירופי בכ-70% מסך היצוא החקלאי הטרי ממדינת ישראל. בשנת 2017, עקב פתיחת שווקים חדשים ומעבר מתמשך של יצוא ירקות לרוסיה, קטן נתח היצוא החקלאי הטרי לאיחוד האירופאי לכ-55% מסך היצוא החקלאי הטרי.
- ביצוא החקלאי מושם דגש על איכות, על מגוון ועל איתור נישות, כאשר בשנים האחרונות חלה מגמת גידול ניכרת ביצוא תוצרת חקלאית למדינות מזרח אירופה, ובראשן רוסיה. בשנת 2015 נאמד היצוא הטרי לרוסיה בכ-19% מכלל היצוא החקלאי הטרי. בשנת 2016 עקב צניחת שער הרובל והמשבר הכלכלי ברוסיה, צנח נתח היצוא לרוסיה לכ-13% מסך היצוא של תוצרת חקלאית טרייה. בשנת 2017 חצה היצוא החקלאי לרוסיה את רף ה-20% מסך יצוא תוצרת חקלאית טרייה. כ-7% מהיצוא הטרי מיועד לארצות הברית ואחוז דומה לשוקי המזרח.
- המרכז לסחר חוץ משתתף במימון פעולות קידום מכירות של יצואני תוצרת חקלאית טרייה ומעובדת.
- הליברליזציה המתמשכת ביבוא עקב הסכמי הסחר של ישראל מחייבת נהלים להמשך ההגנה על החקלאי הישראלי במקביל ליישום הסכמי יבוא שעליהם התחייבה מדינת ישראל. פעילותנו בתחום היבוא מפורטת בסעיף 2 להלן.
- המרכז לסחר חוץ היה והינו שותף בפעילות בינלאומית ובדיווח לארגונים בינלאומיים. הפעילות בתחום זה מפורטת בסעיף 3 להלן.
- המרכז לסחר חוץ משמש כתובת לנציגויות הזרות וליזמים בארץ ובעולם לפיתוח קשרים עסקיים, הן בסחר מוצרי חקלאות והן בתשומות וידע.
- במהלך שנת 2018 המרכז לסחר חוץ היה שותף בניהול דיונים על הסכמי סחר בילטרליים עם איחוד המכסים האירו-אסיאתי (רוסיה, בלרוס, קזחסטן, ארמניה וקירגיזסטן), סין, וייטנאם וארצות הברית.
- במהלך 2018 נערך המרכז לסחר חוץ לתערוכת אגריטך שהתקיימה בתחילת חודש מאי 2018.

פעילות המרכז לסחר חוץ מתפרשת על פני ארבעה תחומים עיקריים:

1. עידוד היצוא החקלאי

- (א) עידוד היצוא החקלאי באמצעות הקרן לקידום מכירות. קרן זו מסייעת בקידום מכירות של תוצרת חקלאית טרייה. היקפה התמיכה המתוכנן לשנים 2018-2020 במסגרת זו הוא כ- 8.2 מיליון ש"ח. הדגש בקידום המכירות במסגרת קרן זו הוא על פתיחת שווקי יצוא חדשים ופתיחת שווקים למוצרי נישא בהם למדינת ישראל יתרון יחסי.
- (ב) תמיכה בהתארגנות חקלאים ליצוא, עידוד חקלאים לקיים פעילות גנרית של לפחות 50% מחקלאים המייצאים בענף מסוים לטובת קידום היצוא באותו ענף. תמיכה זו הינה רב שנתית לשנים 2018-2020.
- (ג) השתתפות עם היקבים, מכון היצוא ומשרד הכלכלה בפרויקט יצוא יין לארצות הברית.
- (ד) מעקב אחר ביצוע היצוא בפועל.
- (ה) טיפול בבעיות אד-הוק ביצוא החקלאי הטרי.
- (ו) דיונים בילטרליים עם מדינות כגון הודו, סין ורוסיה בנושאים פרויקטאליים, התורמים לקידום יצוא תשומות חקלאיות.

2. מדיניות היבוא

- (א) קביעת מדיניות היבוא של תוצרת חקלאית ומזון לישראל:
- שמירה על רמת מכסים להגנה על הייצור המקומי, תוך בחינה מתמדת של צרכי השוק המקומי. פעילות זו נעשית בשיתוף משרד הכלכלה ורשות המיסים.
- מתן מענה למחסור נקודתי על ידי שינויים זמניים בתנאי היבוא (שינוי שיעורי מכס או מכסות יבוא).
- שותפות בוועדת PRA (ניתוח סיכונים) עם השירותים להגנת הצומח ולביקורת.
- טיפול בצו יבוא חופשי ועדכונו בשיתוף עם משרד הכלכלה.
- בשנת 2018 התבצע מהלך חוצה יחידות במשרד החקלאות של טיוב הרגולציה, בין השאר בתחום היבוא והיצוא, בשיתוף עם החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה.
- (ב) חלוקת רישיונות יבוא לתוצרת טרייה, לחומרי גלם ולתשומות חקלאיות.
- (ג) במהלך 2017 הסתיים אפיון חלקו של משרד החקלאות במערכות הממוחשבות "מסלול" ו"שער עולמי", המאפשרת הנפקת אישורי יבוא ללא נייר וגישה לנתונים. במהלך שנת 2018 הסתיימה הטמעת המערכת במשרד החקלאות.
- (ד) מתן שירותי מידע ליצואני וליבואני סחורות.

3. תחום הסחר הבינלאומי

- (א) שיפור תנאי היצוא מישראל לשותפות הסחר, תוך שמירה על מדיניות היבוא באמצעות דיונים על הסכמי סחר בילטרליים. בשנת 2018 התקיימו דיונים על הסכמי סחר בילטרליים עם איחוד המכסים האירו-אסייתי, סין, וייטנאם וארצות הברית.
- (ב) בחינה של מדיניות התמיכות בשוק המקומי במסגרת הדיונים עם ארגון הסחר העולמי ופעילות מול מוסדות וארגונים בינ"ל נוספים. הפעילות השוטפת מול ארגון הסחר העולמי מהווה מרכיב חשוב של המרכז. פעילות זו כרוכה, בין השאר, בדיווחים שנתיים לארגון על היקפי התמיכות לשוק המקומי, התמיכות ביצוא והגישה לשוק בישראל (מכסות ומכסים) ובטיפול ביוזמות סחר חדשות במישור הסחר המולטילטרלי.
- (ג) מתן שירותי מידע וייעוץ בתחום הסחר הבינלאומי.

- (ד) הגדלה של מכסות היצוא הפטורות ממכס בגידולים השונים כמתחייב מהסכמי הסחר הביטורליים של ישראל.
- (ה) הפחתה מבוקרת של חלק מהמכסים על תוצרת המיוצאת מישראל.
- (ו) מתן שירותי מידע בתחום הסחר הבינלאומי.
- (ז) קשר עם משרדי ממשלה אחרים בתחום הבינלאומי.

4. היחידה לקשרי חוץ

- (א) טיפוח והידוק קשרי המשרד בתחום החקלאות וחילופי ידע חקלאי עם ארצות מפותחות ומתפתחות ברחבי העולם, לתועלתם של שני הצדדים וקשר שוטף עם נספחי חקלאות מהעולם המוצבים בארץ או בארצות שכנות.
- (ב) טיפוח קשרים בתחום החקלאות עם הסגל הדיפלומטי בישראל ועם שגרירויות והנספחויות המסחריות של ישראל ברחבי העולם.
- (ג) קשר עם משרדי ממשלה (משרד החוץ, משרד הכלכלה והתעשייה, למ"ס, המשרד לאיכות הסביבה) ומוסדות ציבור וארגונים (בנק ישראל, קק"ל, מועצות שיווק וייצור, איגוד לשכות המסחר ולשכות מסחר דו לאומיות) לקידום קשרים חקלאיים בינלאומיים.
- (ד) קשר ושיתוף פעולה עם מכון היצוא ועם המגזר הפרטי המייצא טכנולוגיות חקלאיות.
- (ה) קשר שוטף עם ארגונים חקלאיים בינלאומיים - ארגון גפן היין, ארגון שמן הזית, ועדת הדיג היס תיכוני, ארגון המזון והחקלאות של האו"ם.
- (ו) ייצוג המשרד בארגון הבינ"ל לשיתוף פעולה כלכלי ופיתוח, ה-OECD, וועדותיו וקבוצות העבודה הרלוונטיות, לרבות דיווחים בתחום החקלאי.
- (ז) סיוע בארגון סיורים והשתלמויות בארץ למשלחות בתחום החקלאות מחו"ל.
- (ח) ייזום ותכנון פעילויות, כגון סיורים, כנסים, סימפוזיונים, תערוכות בארץ ובחו"ל (כולל ארגון ותכנון תערוכות "אגריטד" מס' 20 שהתקיימה במאי 2018 בהשתתפות כ-50 שרי חקלאות ואח"מים רבים מרחבי העולם).
- (ט) עדכון מידע בתחום החקלאות הישראלית בשפות זרות (בעיקר אנגלית), הן בכתב והן דרך אתר המשרד. (בשנת 2018 הופקו מצגת חקלאות ישראל באנגלית ובעברית, וסרט תדמית חדש).
- (י) הכנה וקיום סדנאות וקבוצות עבודה דו-לאומיות ובינלאומיות בתחומי החקלאות השונים.
- (יא) טיפול בכל מרכיבי הביקור של שרי חקלאות זרים ומשלחותיהם - אורחי המשרד וכן משלחות אח"מים בחקלאות על פי הצרכים והדרישות של הנהלת המשרד, בשיתוף משרד החוץ, משרד הכלכלה, מכון היצוא ומסגרות נוספות, על פי הצורך.
- (יב) סיוע וטיפול בהכנת משלחות שר החקלאות ופיתוח הכפר לביקורי עבודה בחו"ל, עפ"י הנדרש.
- (יג) ריכוז הטיפול בניסוח, בעריכה ובהבאה לחתימה ולאשרור של הסכמים ואמנות לשיתוף פעולה בחקלאות, בהגנת הצומח ובוטרינריה בין ישראל למדינות אחרות, בשיתוף עם מחלקת אמנות - אגף משפט במשרד החוץ והלשכה המשפטית במשרד.
- (יד) השתתפות בוועדות משרדיות ובין משרדיות בנושא קשרים בינלאומיים ונושאים מקצועיים.

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה מופקדת על התוויית האסטרטגיה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר על בסיס פעילויות של תכנון ומחקר, הערכת ההשפעה של שינויים פנימיים וחיזוניים על חקלאות ישראל, גיבוש והצעה של דרכים מיטביות להתמודדות עם שינויים צפויים בהתבסס על מחקרים, מודלים וניתוחים כלכליים ואסטרטגיים ממוקדים וביצוע ניתוחים כלכליים התומכים בקבלת החלטות.

החטיבה עוסקת בפיתוח מדיניות למימוש מטרות העל של המשרד: בחינה מתמדת של נושאי הליבה של המשרד, ניתוח מידע וידע לצורך גיבוש המדיניות ותמיכה בקבלת החלטות, תכלול (אינטגרציה) פנים וחץ משרדיים לקידום פרויקטים ותהליכים בחקלאות, ריכוז ותכלול תכניות העבודה של המשרד, וקידום תחום מדיניות הרגולציה והפחתת הנטל הבירוקרטי לאזרח.

החטיבה הובילה את הגיבוש של החזון, הערכים ומטרות העל לפיהם פועל המשרד ואשר עיקריהם גובשו על ידי הנהלת המשרד ועודכנו בהתאם להחלטות שר החקלאות ופיתוח הכפר.

החטיבה מטפלת בנושאים שונים: מדיניות לטווח ארוך, חקר שווקים, צרכנות ופיקוח מחירים, פרויקטים רוחביים מעקב ומידע בנושאי מחירים של תוצרת חקלאית ומדדים סטטיסטיים המנתחים את ההתפתחויות בענפי החקלאות באופן שוטף. בנוסף, החטיבה עוסקת בפיקוח על מועצות הייצור והחברות הממשלתיות ומטפלת בתכניות העבודה של המשרד ובתחום מדיניות הרגולציה.

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה מובילה את גיבוש המדיניות החקלאית ומסייעת להנהלת המשרד בהתוויית מדיניות המשרד לטווח הארוך, תכנון רפורמות ופרויקטים ובחינת נושאי רוחב בחקלאות.

החטיבה משמשת כיועץ אסטרטגי וכלכלי בסוגיות מדיניות שונות ליחידות המשרד, למנכ"ל ולשר.

- מבצעת מעקב שוטף על הענפים והשווקים בארץ ובעולם, תוך איסוף מידע תומך החלטות, הכנת ניתוחים כלכליים וסטטיסטיים ופרסום סקירות.
- מובילה את תהליך התכנון המשרדי ומלווה את יחידות המשרד בגיבוש תוכנית העבודה תוך פיתוח והטמעת תרבות ארגונית של תכנון, מעקב ובקרה.
- ניהול מדיניות הרגולציה של המשרד, לרבות הובלת רפורמות וליווי מקבלי החלטות בתהליכי גיבוש שינויי רגולציה.
- קביעת מדיניות בתחום פיקוח מחירי מוצרים רלוונטיים (מוצרי חלב, ביצים, ירקות ופירות) וניהול התחום מול משרד האוצר.
- פיקוח והנחיית מערך מועצות הייצור והחברות הממשלתיות.

תוכניות עבודה

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה אחראית על הובלת תוכניות העבודה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר. כחלק מתהליך כלל ממשלתי פעלה החטיבה לליווי וייעוץ בבניית תוכניות עבודה לכלל המשרד, תכניות אשר פורטות את החזון והערכים של המשרד למטרות, יעדים ומשימות אשר להם הוגדרו מדדי תפוקות ותוצאות.

- הטמעת תרבות ארגונית של תכנון ובקרה ביחידות המשרד.
- ליווי ההנהלה ויחידות המשרד בגיבוש תוכנית העבודה השנתית המשרדית.
- בקרה ומעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה המשרדית.
- ליווי עומק של יחידות המשרד בתהליכי תכנון ושיפור תוך גיבוש יעדים, מדדים ובניית תוכניות לשיפור וארגון.

מועצות ייצור וחברות ממשלתיות

החטיבה מפקחת על מועצות הייצור והחברות הממשלתיות תוך בחינת מבניהן, תקציביהן, תכניות העבודה, עדכון החוקים והתקנות הרלבנטיים בשיתוף עם הלשכה המשפטית.

ב-2017 החליט שר החקלאות ופיתוח הכפר על הוצאת מיני פירות מחברות במועצת הצמחים. מיני פירות אלו יפסיקו לקבל שירות ממועצת הצמחים ובמקביל החל מ-1.1.2018 הפסיקו לשלם היטל למועצה. על פי החלטת השר, משרד החקלאות המשיך לממן מתקציבו ב-2018 את המחקרים שהחלו במיני פירות אלו ושעדיין לא נסתיימו.

החטיבה מפקחת על קיום הוועדות הרלוונטיות במועצות, דרכי מינויין ותפקודן בהתאם לחקיקה הרלוונטית.

הוכנה טיוטת חוק להסדרת ענף הדבש שעבר קריאה ראשונה אולם עקב פיזור של הכנסת ה-20 וחוסר האפשרות להחיל על הצעת החוק דין רציפות, יש להגישה שנית לכנסת. כחומר רקע הוכן מסמך על ידי החטיבה הבוחן את הצורך באסדרת ענף הדבורים בישראל ([קישור](#)).

נמשך התהליך לקידום חוק חדש למועצת הלול ונקבעו תקנות התכנון בענף הלול ל-2019 - אסדרת התכנון בענף הלול. תיקון 10 לחוק מועצת הצמחים עבר ופורסם ברשומות. התקנות הנגזרות ממנו הוגשו לוועדת הכלכלה אך הדיון בהן נעצר בגין ההליכה לבחירות ויובא שוב לוועדה בכנסת החדשה.

הכשרת דירקטורים

- בשנת 2018 התקיימו ימי עיון והעשרה לנציגי המשרד (דירקטורים) בחברות ובמועצות.
- ב-2019 אורגן קורס דירקטורים המכשיר את הדירקטורים של משרד החקלאות ופיתוח הכפר במועצות הייצור והחברות הממשלתיות, למלא את תפקידם.

חברת שוק סיטוני לישראל בע"מ

חברת שוק סיטוני לישראל בע"מ התאגדה ונרשמה כדין ביום 3 בפברואר 2011 בהתאם להחלטת הממשלה מס' 2324 מיום 17 באוקטובר 2010. בכדי לבחון ולהציע דרכים להקמה, הפעלה ותחזוקה של שוק סיטוני חדש, תוך התייחסות לאופן המימון וההתקשרות, ולהביאם להתייחסות משרד החקלאות, משרד האוצר, רשות החברות הממשלתיות ומשרד המשפטים ולאחר מכן, בצירוף כל העמדות, להביאם להכרעה ולאישור של שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר האוצר.

לאחר 7 שנות פעילות והעובדה כי לא עמדה ביעד העיקרי לשמו הוקמה הקמת שוק סיטוני חדש ולאור החלטת שר החקלאות ופיתוח הכפר בעניין, ביום 10 לאפריל 2018 הוחלט כי על החברה להכין תוכנית לסגירת החברה בהתאם להנחיית מנכ"ל המשרד מיום 31 לינואר 2018. בתאריך 30.4.2019 הפסיקה החברה כליל את פעילותה והיא מוגדרת כעת כ"חברת מדף" ללא פעילות.

נספח 1: רשימת תאגידים באחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

מדיניות, כלכלה וסטטיסטיקה

- החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה הובילה בשנה האחרונה תהליך של גיבוש תכנית אסטרטגית לענף החקלאות, תוך שיתוף גורמים רבים במשרד ומחוצה לו, הן בראיונות אישיים והן בעריכת שולחנות עגולים ודיונים ציבוריים בסוגית היעדים המרכזיים לחקלאות והמהלכים הנדרשים למימושם.
- בשנה האחרונה החטיבה עבדה על גיבוש תוכנית טווח ארוך של צורכי המים לענף החקלאות (2050). מטרת התוכנית היא להוות בסיס לתכנון משק המים לעשורים הקרובים ולשמש כלי עזר להחלטות השקעה בתשתיות לאומיות למים.

החטיבה הייתה שותפה בהיגוי המפקד החקלאי שנערך בשנת 2018 על ידי הלמ"ס, לאחר כ- 40 שנה. במסגרת זו סייעה בהכנת השאלון למפקד ובגיבוש שיטות הפעולה. המפקד נמצא בימים אלו בשלבי עיבוד מתקדמים ע"י הלמ"ס.

החטיבה מרכזת מול הלמ"ס את העבודה הקשורה לריכוז וניתוח נתוני החקלאות השונים. דו"חות תקופתיים המרכזים את נתוני מדדי המחירים של התשומות בחקלאות, מדד המחירים לצרכן בתוצרת חקלאית טרייה, המחירים הקמעוניים, מרווח השיווק הקמעוני ומדדי יצור ויצוא תקופתיים (ענף החקלאות בישראל, [תמונת מצב כלכלית לשנת 2017](#), הדו"ח השבועי – מחירי ירקות ופירות נבחרים, השינוי במחיר ופער התיווך ותרשימים אינטראקטיביים של מחירי פירות וירקות נבחרים).

עדכון מחירים יומי ושבועי - נתוני המחירים הסיטוניים של פירות וירקות בשוק הסיטוני המרכזי (צריפין) נאספים ומתפרסמים מדי יום במהלך שעות הבוקר המוקדמות. כמו כן, מדווח ממוצע המחירים היומי והשבועי. יש לציין שבמאי 2017, השיק משרד החקלאות סקר מחירים חדש לציבור. סקר עם טכנולוגיה משופרת שמאפשר עיבוד נתונים באמצעות מודל סטטיסטי. בנוסף, נוספו נתונים לגבי רמת איכויות: סוג א' ומובחר, המוצגים באתר ובאפליקציה ["תוצרת הארץ"](#).

החטיבה מבצעת מעקב אחר ענפים שעוברים רפורמות, כגון: בנושא שוק הבקר לבשר בישראל, הכולל סקירה של מקורות הבקר לבשר בישראל, שינויים רגולטוריים על ציר הזמן, השינוי בתמהיל הצריכה וניתוחים של המחירים והכמויות. [לצפייה](#). פורסמה עבודה בנושא דגי אמנון- תמורות על פני זמן. בעבודה נסקרו מקורות הדג לצריכה בישראל והוצגו נתוני מכר מרשתות השיווק. בנוסף לכך פורסמה עבודה הסוקרת את ענף הביצים בישראל ומתמקדת בביצים אשר נמכרו ברשתות השיווק. עבודה נוספת שפורסמה- עוסקת בנושא "שמן זית- תמורות על פני זמן" ובה מוצג רקע כללי על הענף, מבנה השוק בישראל ונתוני מכר ברשתות השיווק. [לצפייה](#)

בהמשך לתהליך של שיתוף בעלי עניין לחלופות אסדרה גיבשה החטיבה כללים לאסדרת קשרי המסחר בין חקלאים לסיטונאים ולקמעונאים. כללים אלה פורסמו במסגרת טיוטת דו"ח לבחינת רגולציה חדשה בנושא פערי כוח בשיווק פירות וירקות טריים ([קישור](#)). בהמשך התקיימו פגישות של בעלי עניין להצגת הכללים וקבלת התייחסות. דו"ח סופי יתפרסם בשנת 2019 ויתחיל ביישום הכללים במסגרת אמנה וולונטרית. אפקטיביות האמנה תיבדק אחרי שנה ושנתיים.

מדיניות הפיקוח על המחירים – מחירים בפיקוח

במסגרת פעילות החטיבה וכן מתוקף סמכות מנהל החטיבה כמפקח על המחירים וחברות בוועדה של מנהל החטיבה ומנהל תחום כלכלה

- ריכוז ועדת המחירים הבין-משרדית המשותפת למשרד החקלאות והאוצר.
- קביעת מחירי המוצרים המפוקחים תוך בדיקת שרשרת עלויות השיווק.
- המלצות לקביעת מתודולוגית פיקוח מחירים והכללת או הוצאת מוצרים מפיקוח, או העברה בין רמות פיקוח.

חקר שווקים

איסוף ושימור נתוני שוק, איסוף נתונים משוקי חו"ל וריכוז המידע הנחוץ לשיווק בארץ ובשוקי היצוא. ניתוח, הצגת הממצאים העולים והמשמעות שלהם למערכת השיווק ולענפי החקלאות. חקר השווקים כולל ביצוע עבודות חקר, שותפות ותמיכה בוועדות משרדיות, הכנת מצגות, נציגות בוועדות היגוי והנהלות ענף בפרחים, ירקות, פירות ועוד. תכלול נושא חקר השוק בכלל יחידות המשרד ומעקב אחר ביצוע סקירות שוק ושותפות בהיגוי העבודות, חיפוש שוקי יעד חדשים, פעילות לפתיחת ערוצי שיווק ופרוטוקולים ליצוא, קידום מיתוג כחול לבן ומיתוג לפי איכויות.

דוגמאות לעבודות בנושא חקר שווקים שהתפרסמו בשנת 2018: [מגמות בשוקי היצוא לתפוחי אדמה, שוקי הגז בישראל ובעולם - סקירה תקופתית מזווית ישראלית](#), [בדיקה כלכלית של חיבור חממות ירקות לגז טבעי, מיפוי מחירים ונקודת איזון במסחר בפירות וירקות טריים במזרח הרחוק](#) ועוד.

נוהל שוקי איכרים לשיווק ישיר של תוצרת חקלאית

פרויקט נוסף שהתחיל ב-2017 ואשר יימשך גם ב-2019 הוא [נוהל השתתפות המדינה במימון אירועי שוק איכרים לשיווק ישיר של תוצרת חקלאית לשנים 2018 עד 2019](#).

בכדי לאפשר הספקה ישירה של תוצרת חקלאית צמחית טרייה ואיכותית מהיצרן לצרכן במחירים סבירים ולצמצם את פער התיווך, הוחלט במשרד החקלאות ופיתוח הכפר (לאחר בחינה של נושא השיווק הישיר של תוצרת חקלאית מהיצרן לצרכן במחירים נמוכים ממחיר השוק), לתמוך ברשויות מקומיות אשר יתחייבו להקים שוק איכרים בהתאם לנוהל.

מטרותיו של נוהל התמיכה הן הפחתת מחירי התוצרת החקלאית כפועל יוצא של קיצור שרשרת האספקה וצמצום מרווחי השיווק; הגדלת הצריכה של פירות וירקות מייצור מקומי; פיתוח הזדמנויות חדשות לשיווק ישיר של חוות ומגדלים בשווקים המקומיים. וסיוע ליצרנים חקלאים בודדים הפועלים באופן עצמאי להתאגד תחת פעילותו של שוק איכרים ולהגדיל בכך את היקף קהל היעד.

בדצמבר 2017, אושרו בסבב הבקשות הראשון 20 רשויות ב-2018 נפתח הנוהל לסבב בקשות שני ושלישי וב-4 ביולי 2018 אושרו 7 רשויות נוספות.

בשנת 2018 החלו לפעול 3 שווקים שעמדו בתנאי הסף של הנוהל ובמחצית הראשונה של 2019 צפויים להיפתח עוד מספר שווקים.

בנספח 2 - רשימת הרשויות שאושר להן כתב התחייבות של המשרד במסגרת הנוהל ורשימת הרשויות שהחלו בהפעלת השווקים.

פרויקטים ונושאים הנמצאים בתהליך

החטיבה והמחלקה לאחסון תוצרת חקלאית טרייה במינהל המחקר החקלאי בוחנת ומנתחת פרויקטים בהיבט הסביבתי כגון צמצום אובדן מזון. חלק מאובדן המזון בלתי נמנע. אובדן המזון חל בשלבים שונים של שרשרת השיווק וההפצה, החל משלב הקטיף, עבור בשלב האחסון והמיון בבית האריזה או במפעלי עיבוד מזון, שווקים סיטוניים ומרכזים לוגיסטיים, רשתות השיווק ובבית הצרכן.

במטרה לחזק את החקלאים בהתמודדותם מול יבוא מתחרה חבר המשרד למטה כחול לבן במשרד הכלכלה ולהתאחדות התעשיינים ומאפשר הרחבת השימוש בתו "מיוצר בישראל" גם לתוצרת חקלאית טרייה.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר פועל לקידום נושאי מיתוג שונים למוצרים חקלאיים כגון מיוצר בישראל, תועלות ממיתוג סביבתי ועבודות עומק בנושאי כלכלה ומדיניות שונים.

עבודות שבוצעו בשנת 2018 וימשיכו ב-2019:

- ליווי מפקד החקלאות של הלמ"ס, האגף משמש כחבר בוועדת ההיגוי.
- מנגנון עדכון מחירים אוטומטי למוצרים מפוקחים.
- בדיקת בסיס למקטע המחלבות לצורך תמחור.
- תוכנית לטיפול בפסולות חקלאיות ובחינת חקיקה נדרשת ותיאום עם משרד הגנ"ס.
- המשך ליווי יחידות המשרד ביישום וכתובת תוכניות להפחתת נטל רגולטורי במסגרת תוכנית החומש לשנים 2019 - 2020 (מתוך החלטת ממשלה 2118).

- פיתוח תפיסת השירות והקמת מוקד שירות משרדי. בשנת 2018 החל המשרד בהובלת החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה לעסוק בשיפור איכות השירות הניתן ללקוחות המשרד על ידי עובדי המשרד ונציגיו. לטובת קידום הנושא, הוגדר בשיתוף עם היחידה לשיפור השירות במשרד רה"מ, תהליך בניית תוכנית לשיפור השירות למשרד.

בנוסף, ניתוח של נושאים מגוונים בחקלאות ומסמכי עמדה במדיניות, מכסות יצור ותכנון ומחירי חומרי גלם.

מדיניות רגולציה

בהתאם להחלטת ממשלה 2118, אמון תחום מדיניות רגולציה על הטמעת מתודולוגיית "רגולציה חכמה" (RIA) וסיוע ליחידות המשרד בגיבוש תכניות להפחתת הנטל הרגולטורי. הצוות עוסק גם בפיתוח כלים לניהול סיכונים וליווי פרויקטים אסטרטגיים לייעול תהליכים בהתאם לצרכי המשרד.

כל הפרסומים בנושא מדיניות רגולציה זמינים באתר המשרד: <http://bit.ly/RegPolicyAgri>

כולל דו"ח מפורט לשנת 2018.

תוכנית החומש להפחתת הנטל הרגולטורי

תכנית כלל ממשלתית לבחינת הרגולציה בכל משרד הכוללת ניתוח העלויות לציבור, גיבוש תכנית להפחתת העלויות וביצועה. נקבע יעד הפחתה של 25% מעלויות הבירוקרטיה האגף הוביל את המשרד להצלחה ועמידה ביעדים ומעבר להם.

נכון ל-2019.1.1 התכניות שגובשו בשנת 2016 הביאו בפועל לחיסכון של 129 משל"ח ו-231,000 ימי המתנה בשנה למשק. התכניות שגובשו בשנת 2017 הביאו בפועל לחיסכון של 21 משל"ח ו-212,000 ימי המתנה בשנה למשק. התכניות שגובשו בשנת 2018 צפויות להביא לחיסכון של 205 משל"ח ו-2,670,000 ימי המתנה בשנה למשק.

שיטת רגולציה חכמה (RIA):

ליווי כלל הרגולטורים ומקבלי ההחלטות במשרד וסיוע להם בגיבוש שינויי רגולציה על פי שיטת רגולציה חכמה. שיטה זו עוזרת להגדיר את הבעיה, לבחון מספר חלופות, לבחור בחלופה האפקטיבית והיעילה ביותר – ולהוציא אותה לפועל.

ריכוז תחומי רגולציה רוחביים:

ריכוז וסנכרון פעילות המשרד בתחום רישוי העסקים, לרבות ייצוג בוועדות בין משרדיות.

שיפור השירות לציבור:

הצוות מוביל ומלווה את הקמת היחידה ומוקד השירות לציבור, ומסייע למשרד לחזק היבטים של מחשוב ודיגיטציה

תיאום מול משרדים משיקים:

סיוע לרגולטורים ומנהלים במשרד בתיאום תהליכים וקביעת מדיניות מול משרדי ממשלה משיקים.

מרכז מידע וידע

מרכז המידע של החטיבה פועל לאיתור מידע מהימן בתחומי מדיניות חקלאית בינלאומית, כלכלה, תמיכות, קיימות, ותחומי רגולציה שונים וכמובן תחום המידע השיווקי בו עוסק המרכז מזה כמה עשורים. נושא יצוא תוצרת חקלאית צמחית טרייה ממשיך להיות פתוח לציבור ומהווה גם תשתית של ידע ומידע אסטרטגי המשמשים בהכנת העבודות הכלכליות הנערכות בחטיבה.

בליבת העיסוקים של מרכז המידע נמצאים שירותי המעקב, האיתור, האיסוף, הארגון, וההפצה של מידע שיווקי ומידע תחרותי אודות שוקי היצוא של תוצרת חקלאית טרייה. במרכז המידע נערכים חיפושי מידע על פי צרכים ובקשות

מכלל הגורמים בענפי החקלאות. בנוסף מספק מרכז המידע מידע מותאם "בדחיפה" למנויים. השירות מספק עדכוני מידע של ידיעות שיווקיות גם מתוך מגוון מקורות מידע נוספים לפי נושאי התעניינות.

המידע משמש את החקלאים, ארגוני המגדלים והיצואנים ואת מקבלי ההחלטות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר (ובהם גורמי המחקר וההדרכה). המעקב אחר הסביבה העסקית מאפשר מתן תגובה מהירה לצורכי החקלאים ותכנון אסטרטגי בסקטור הציבורי והפרטי.

מרכז המידע מוביל במשרד שני תהליכים לטובת שימור מורשת הידע הארגוני וניהול הידע במשרד: שימור מורשת הידע הארגונית באמצעות תיעוד ולמידה מניסיונם של העובדים הפורשים המומחים בתחומם (את התהליך מלווה צוות שימור ידע מחברת ROM KNOWLEDGE); וסדנת הכשרה ייחודית לעובדים ולמנהלים בנושא ניהול אפקטיבי בעידן הידע, מרכז המידע שותף גם בפעילות הקמת מוקד השירות המשרדי.

פרסומים

בחטיבה קיים מערך של הוצאה לאור והפצת המידע.

החטיבה מפרסמת דו"חות תקופתיים (שבועיים, רבעוניים ושנתיים) בנושא: מדדי מחירים של תוצרת חקלאית (לדוגמא: "דו"חות שבועיים 2018 – מחירי ירקות ופירות נבחרים, השינוי במחיר ופער התינוך", תרשימים אינטראקטיביים של מחירי [פירות וירקות](#) נבחרים המתעדכנים מדי שבוע), הנשלחים למנויים ומתפרסמים באתר האינטרנט של המשרד.

החטיבה מפרסמת עבודות מחקר בנושאים שיווקיים ותחרותיים, ניירות עמדה ומדיניות שנעשו בחטיבה, כמו גם מידע על הנעשה בשוקי החוץ של ישראל, פרסומים תקופתיים, מגוון סקירות ומצגות של הרצאות מימי עיון, קורסים וכנסים, פרסומי החטיבה ניתנים לצפייה והורדה מאתר האינטרנט של משרד החקלאות ([2018](#)).

מבט ל-2019

ב-2019 תמשיך החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה בהעמקה בתוכנית האסטרטגית לענף החקלאות ותוכנית ארוכת טווח לענף לקראת 2030 כהמשך לתהליך אשר החל בשנת 2018.

הכנת תוכנית עבודה רב שנתית בשיתוף יחידות המשרד ליישום התוכנית התוכנית האסטרטגית.

רפורמות בתחומי התמיכות בחקלאות, רפורמות מבניות וסביבתיות, ניתוח שימוש יעיל בגורמי היצור בעתיד.

בחינת התמודדות החקלאות עם משבר המזון ושינויי האקלים

קידום נושאי מדיניות בתחום בריאות הציבור ואיכות המוצר

בחינה ועדכון תחום הפיקוח על המחירים בהיבט הצרכני והיצרני להשגת תועלת מרבית.

השלמת תוכנית החומש להפחתת הנטל הרגולטורי על הציבור.

השלמת פיתוח מערכת מחשוב אחודה כלל משרדית לתהליכי הרגולציה.

יעדים

- קידום התוכנית האסטרטגית וחוק החקלאות
- יישום תוכנית אב למים
- פרויקט יישום פלטפורמת מסחר דיגיטאלי לפירות וירקות
- יישום תוכנית אסטרטגית למחשוב
- הכנת תוכנית העבודה של המשרד לשנת 2020

- הטמעת תהליך RIA (רגולציה חכמה) במשרד
- הטמעת סטנדרטי איכות וקידום תוצרת כחול לבן
- גיבוש המלצות בתחום מדיניות ענף החלב וענף ההטלה
- הצעות לרפורמות בתחום התמיכות

נספח 1 : רשימת תאגידים באחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר – 2018

חברות

- קרן נזקי טבע (קנ"ט)
- חברת השוק הסיטוני לישראל בע"מ (הפסיקה את פעילותה ב-30.4.2019)

מועצות סטטוטוריות

- המועצה לענף הלול
- מועצת הצמחים
- המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה

חברות לתועלת הציבור (חל"צ)

- מועצת הדבש
- מועצת החלב

מועצות שאינן סטטוטוריות

- מועצת גפן היין

נספח 2 – החטיבה למחקר כלכלה ואסטרטגיה

רשימת שוקי האיכרים שאושרו ואלו שכבר פועלים

בישיבתה של ועדת התמיכות בדצמבר 2017, אושרו בסבב הבקשות הראשון 20 רשויות:

- מ.א. מטה אשר
- עירית מעלות תרשיחא
- טובא-זנגריה
- עירית רמת השרון
- מ.מ. גני תקוה
- בינימינה-גבעת עדה
- עירית נתניה
- יהוד-מונוסון
- עיריית בת ים
- עירית ירוחם
- עירית אילת
- מ.מ. קרני שומרון

עירית קרית מוצקין
מ.א. עמק המעיינות
עירית חיפה
עירית קרית ים
מ.א. הגלבוע
מ.מ. בני עיי"ש
עירית רחובות
מ.א. גוש עציון

ב-2018 נפתח הנוהל לסבב בקשות שני ושלישי וב-4 ביולי 2018 אושרו 7 רשויות נוספות:

מועצה אזורית אשכול
עיריית שדרות
מועצה אזורית חוף אשקלון
מועצה מקומית חבל מודיעין
פרדס חנה כרכור
מועצה מקומית חריש
מועצה מקומית נחף

בשנת 2018 החלו לפעול 3 שווקים שעמדו בתנאי הסף של הנוהל:

עמק המעיינות במתחם צים סנטר בית שאן
הגלבוע – עובר הסבה לשוק נודד
מועצה אזורית אשכול בצוחר

ב-2019 החלו מספר רשויות בהפעלת שוק האיכרים. נפתחו השווקים ב:

קרני שומרון
חבל מודיעין
חוף אשקלון
ירוחם
בקריית מוצקין

וב-14 ביוני 2019 ייפתח השוק בתקוע (מועצה אזורית גוש עציון).

שירות ההדרכה והמקצוע

הגדרות בסיסיות

שה"מ הוא גוף המופקד על ייצור ידע חקלאי ועל הפצתו לציבור החקלאים בישראל, תוך הכשרתו והדרכתו לעמוד במשימה העיקרית של העלאת הרווחיות למגזר החקלאי, על פי יעדי המשרד ומתוך ראיית התועלות הציבוריות הגלומות בחקלאות. בבסיס שירות ההדרכה והמקצוע עומדת מערכת הדרכה וידע שנועדה לשרת יעדים לאומיים.

שה"מ נועד לייצר ידע, לאסוף ידע בזירה הלאומית במוסדות מחקר מקומיים, במו"פים אזוריים ובמשקי חקלאים וכן בזירה העולמית במסגרת סיורים וכנסים בין-לאומיים, להקנות לחקלאים ידע אובייקטיבי, נטול אינטרסים, המקדם תועלות ציבוריות ברמה הלאומית, לפתח תשתית של ידע אינטגרטיבי המשלב מחקר יישומי והדרכה, ולספקו לחקלאים.

מטרות שה"מ

קידום החקלאות והכפר באמצעות שיפור רמתו המקצועית והניהולית של החקלאי, לשם הבטחת יכולתו להתפרנס בכבוד משימוש במידע חקלאי ולחיות בסביבה איכותית.

הספקת שירותי מידע, ידע וטכנולוגיה בחקלאות לממשלה, למשרד החקלאות ופיתוח הכפר ולגופים ציבוריים ופרטיים הקשורים למגזר החקלאי.

קידום של היעדים: רצף הפיתוח הטכנולוגי בחקלאות, הכוללים את היצירה, ההפצה ואימוץ טכנולוגיות ע"י חקלאים, ומתן הדרכה מקצועית לחקלאים באיכות גבוהה ובזמן אמיתי.

קידום מדיניות חקלאית מושכלת המשלבת בתוכה את התועלות הציבוריות, תוך דאגה לכל אזרחי המדינה, צרכני המוצרים החקלאים ושמירה על משאבי הטבע ועל איכות הסביבה.

שיטות העבודה

שה"מ עוסק בזיהוי צרכים, מגמות ובעיות בכל תחומי החקלאות, לשם מיקוד עבודתו השוטפת, מחפש ומתאים ידע קיים לפיתוח ולקידום הייצור החקלאי ומייצר ידע חדש וחדשני כמענה לבעיות המתעוררות בשטח.

ייצור הידע נעשה במגוון שיטות, אמצעים וטכנולוגיות של מחקר ופיתוח יישומיים הכוללים מאות ניסויי שדה, מחקרים, תצפיות, משקי מודל, חלקות מודל, סקרים ופרויקטים מיוחדים.

הדרכה ישירה - מפגש (הדרכה) פנים אל פנים בשטחו של החקלאי או במשרדים המחוזיים של משרד החקלאות.

הדרכה קבוצתית - סיורים מקצועיים, ימי עיון אזוריים וארציים, קורסים אזוריים וארציים, מועדוני מגדלים, ימי הדגמה וימי מו"פ פתוחים.

הדרכה כתובה - דפוסי המלצות, חוברות מקצועיות, סיכומי ניסויים, פרוטוקולי גידול ופרסומים בביטאונים מקצועיים. בשנים האחרונות שה"מ פועל גם ליישום הדרכה אלקטרונית - דואר אלקטרוני ופרסום באתר האינטרנט של שה"מ.

יש לציין כי בשנת 2018 המשיכה הפעילות הקבוצתית בהדרכה כתובה בכמות רבה. בשנה זו התבצעו פעולות קבוצתיות לחקלאים שהתבטאו בביצוע קורסים בענפי החקלאות השונים וימי עיון ממוקדים לפי תחום ואזור. בפעילויות המחוזיות השתתפו בכל מפגש עשרות מגדלים, ובפעילויות, שיוחדו לגידול אחד ונערכו במרכז - הגיע מספר המשתתפים למאות.

במהלך שנת 2018 ערך שה"מ פעולות הדרכה קבוצתיות כדלהלן:

קורסים לחקלאים, בני 6-8 מפגשים, בתחומי החקלאות השונים במרכז ובמחוזות

קורס "עיתידים לחקלאות" באוניברסיטת אריאל לדור ההמשך בחקלאות, 30 מפגשים

פעולות הדרכה קבוצתיות, סיורים וימי עיון לחקלאים במרכז ובמחוזות

ימי עיון וסיורים למדריכים להעשרה ולביסוס הידע ביחידות המקצועיות

שה"מ, ובעיקר מנהלי האגפים המקצועיים, מנהלי התחומים ומדריכי הארציים (ממ"רים, רפרנטים ארציים), שותפים בקבלת החלטות מקצועיות הנוגעות לענפים השונים באמצעות ניהול וריכוז הידע המקצועי, חברות בשולחנות המגדלים של מועצות הייצור, חברות בוועדות ענפיות ואזוריות ובייעוץ מקצועי למשרד החקלאות.

בשנת 2018 התקיים קורס עתידים מחזור ו' המיועד לחקלאים צעירים, שבמסגרתו למדו המשתלמים יום בשבוע במשך שנה שלמה. המסגרת הלימודית הקנתה למשתלמים הכשרה בשלושה תחומים: בסיס מדעי תיאורטי, מערכי גידול מעשיים ומערכת תמיכה בתחום הניהול וכלכלת המשק. בסיום הקורס הוענקו תעודות למשתלמים הזכאים בהתאם להתמדתם ולהשתתפותם. הקורס התקיים באוניברסיטת אריאל.

הפעלת שה"מ בניהול המרכזי 2018

מצבת כוח האדם בשה"מ, שהסתכמה ב-137 תקנים במטה ובמחוזות, חייבה חשיבה לניהול יעיל ואפקטיבי, הן מצד הירידה האמורה בכוח האדם והן מצד השינוי שהמערכת החקלאית עוברת, בעיקר המעבר ליחידות חקלאיות יצרניות גדולות יותר ופחיתה בכמות החקלאים. התמחות החקלאים והתמקצעותם בגידולים המובילים, לצד פריסת הגידולים בכל חלקי הארץ חייבו מעבר לניהול מרכזי, שיטה המאפשרת גמישות ניהולית ע"י הפעלת המדריכים מהמרכז, מהמטה. שיטה זו מאפשרת שליטה מקצועית ראשית של מנהל האגף או מנהל התחום המקצועי.

גמישות ניהולית במעבר לניהול המרכזי מאפשרת מתן תשובות בזמן אמת, תוך אפשרות לניוד ולעבודה מרחבית וארצית ע"י כל המדריכים.

הניהול המרכזי מאפשר את חיזוקו של הפיתוח המקצועי ואת הבקרה עליו וכן את ריכוז ימי העיון והקורסים בפעילויות מרחביות וארציות. הניהול המרכזי יאפשר בעתיד לשלב את היועצים הפרטיים במערכת ההדרכה הציבורית.

בשנת 2018 פרשו לגמלאות 6 עובדים ונקלטו 4 עובדים חדשים. קליטתם של העובדים החדשים משלבת כוח צעיר ורענן במערכת וממזגת מקצוענות של הדור הוותיק עם הדור הצעיר.

קידום עובדים על פי תרומה

בשנת 2018 נמשך תהליך קידום העובדים (4 עובדים) על פי תרומה באמצעות הכנת תיק מקצועי המפרט את תחום העבודה, הפעילות האזורית והארצית, הפעילות ההדרכתית, המודרכים והפעילות הקבוצתית בהדרכה. המדד העיקרי שלפיו נבחן העובד הוא כמות ניסויי השדה והמחקרים שבהם הוא משמש מוביל של המחקר, חוקר ראשי או חוקר משני, וציון תרומתו והישגיו במחקר.

תיקי הקידום מוגשים בצורה מקצועית ברמה גבוהה מאוד ונבדקים ע"י ועדת בוחנים פנימית, בראשות סמנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש במשרד, ובהשתתפות סגן מנהל שה"מ למקצוע, נציגי יחידות משאבי אנוש בשה"מ ובמשרד ונציגים מנציבות שירות המדינה.

קרן המחקרים בשה"מ

שנת 2018 היא השנה הרביעית להפעלת קרן מחקרים בשה"מ המיועדת לממן מחקרים וניסויי שדה המבוצעים ע"י מדריכי שה"מ כחוקרים ראשיים, בשיתוף חוקרים ממנהל המחקר החקלאי או המו"פים האזוריים; הניסויים מבוצעים לעתים במשקי החקלאים. בשנת 2018 אושרו בקרן זו 50 תכניות מחקר וניסויי שדה המבוצעים בכל ענפי החקלאות. המחקרים וניסויי השדה מתוקצבים למשך שנה אחת עד שלוש שנים בסכום של 2.0 מיליון ₪.

הפעלת מסלול הסטודנטים וקליטת עובדים חדשים

גם בשנת 2018 הופעל באופן מלא מסלול העסקת סטודנטים והכשרתם בענפי החקלאות השונים. במסלול זה נקלטו והופעלו בשנה זו מספר סטודנטים, חלקם לתואר ראשון וחלקם לתואר שני. הפעלת הסטודנטים מתואמת עם משרד האוצר, ולמעשה, הם מהווים את העתודה לקליטה באמצעות מכרזים של נציבות שירות המדינה. ניתן לציין כי חלק מהסטודנטים שהשתלבו בתכנית זו, נקלטו מאוחר יותר במכרזים לתפקידי מדריכים, כאשר התפנו תקנים בשה"מ.

אפיונים נוספים לפעילות שה"מ

- שה"מ מקיים קשרי עבודה הדוקים עם מועצות הייצור השונות בנושאים הקשורים לפעילותן המקצועית, החל מחברות בהנהלות המועצות, דרך ייעוץ לפורומים השונים במועצות, לחברות ולשולחנות המגדלים שליד המועצות, ועד לניהול תכניות המחקר הממומנות ע"י אותן מועצות.
- שה"מ מקיים קשרי עבודה הדוקים עם ארגוני המגדלים שאותם הוא משרת במסגרת תפקידיו, ע"י מתן הדרכה ופתרון לבעיות מקצועיות. מזכירי הארגונים וראשי הוועדות החקלאיות שותפים לדיונים המקצועיים הנערכים בשה"מ ולקבלת ההחלטות בעניין דרישות ענפי החקלאות השונים.
- מדריכי שה"מ נדרשים להשתתף בכנסים מקצועיים המאורגנים ע"י עמותות, ארגונים או אגודות מקצועיות ללא מטרות רווח. במסגרת פעילות זו מדווחים על ממצאי מחקרים וניסויי שדה אשר בוצעו וראויים לפרסום לציבור החקלאים.
- מדריכי שה"מ מפרסמים את תוצאות עבודות המחקר וניסויי השדה שבביצועם וכן המלצות כתובות בעיתונות המקצועית היוצאת לאור בישראל ובאתר האינטרנט כמקור מידע לציבור החקלאים ולשאר המתעניינים.

מסגרת עבודתו של מדריך

תפקידו של מדריך בשה"מ הוא לתת לחקלאים את האינפורמציה והעזרה העדכנית ביותר. ואת על ידי פיתוח הידע המקצועי הנרכש במספר דרכים: לימוד עצמי, עריכת ניסויי שדה, השתתפות בתוכניות מחקר, שיתוף פעולה הדוק עם מכוני המחקר, סיורים ולימוד הבעיות בשטח, השתתפות בקורסים מקצועיים, העברת הרצאות ועוד. את הידע הנרכש על המדריך להעביר לחקלאים באופן הראוי ביותר והנגיש ביותר. אם זה על ידי הדרכה פרטנית בשטח ואם זה על ידי הדרכה קבוצתית, כתיבת חומר והפצתו בכל דרך אפשרית: דפונים, אתר אינטרנט, כתיבת חוברות וספרי הדרכה. חלוקת זמנו של המדריך באופן ממוצע לאורך השנה. 2-3 ימי הדרכה פרטניים ביקורים אצל חקלאים, 1-2 ימי פיתוח ידע מקצועי, ניסויי שדה השתתפות במחקרים, 1 בשבוע השתלמויות. יש לציין כי הדבר תלוי בעונות השנה ובתחום התמחותו של המדריך לכן מספרים אלו הם ממוצע רב שנתי. יש לציין כי גם מנהלי האגפים וגם מנהלי התחומים לוקחים חלק פעיל בהדרכה.

יעדי העבודה ותכניות העבודה בשה"מ

יעדי העבודה של שה"מ לשנת 2018 נגזרים ממדיניות משרד החקלאות, מהמטרות המרכזיות של המשרד וממצב ענפי החקלאות השונים. היעדים מהווים בסיס להכנת תכניות עבודה מפורטות של עובדי שה"מ, לפי הענפים, התחומים, הנושאים והאזורים החקלאיים השונים.

שירות ההדרכה והמקצוע מייחס חשיבות רבה ונענה לדרישה של הנהלת המשרד להכין תכנית עבודה המציגה את אופן ביצוע היעדים בהתאם להנחיות יחידת תכניות העבודה במשרד.

יעדים כלליים:

1. הטמעת טכנולוגיות מתקדמות וקידום החקלאות המדייקת.
2. החדרת נושאי איכות ומצוינות בתהליכי הייצור והבקרה בחקלאות.
3. קידום ופיתוח אמצעים לשימוש יעיל במים על כל סוגיהם.
4. קידום שיטות ואמצעים להפחתת השימוש בחומרי הדברה.
5. אימוץ גישות ייצור אוהדות סביבה ושימור שטחים פתוחים.
6. החדרת טכנולוגיות מתקדמות לצמצום עבודת כפיים בייצור.
7. ייעול הייצור החקלאי והגדלת הרווחיות במשק החקלאי.

8. סיוע בהגברת היצוא החקלאי.

9. קידום הרמה הניהולית והמקצועית של החקלאים והתאמתה לצורכיהם.

10. העלאת מודעות הציבור לתרומת החקלאות למדינה, לנוף ולסביבה.

11. הכשרת דור צעיר של חקלאים במסגרת "קורס עתידים לחקלאות".

השירותים להגנת הצומח ולביקורת

השירותים להגנת הצומח ולביקורת הינם זרוע רגולטורית לאכיפת חוקים ותקנות ולמתן שירותים מקצועיים בנושאי הגנת הצומח, ניטור ומניעת חדירתם והתפשטותם של נגעי צמחים, יבוא ויצוא של תוצרת חקלאית ורישוי חומרי הדברה.

השירותים להגנת הצומח ולביקורת פועלים להיות בחזית הטכנולוגיה והמדע לטובת שיפור מתמיד של השירות הניתן לחקלאים ולציבור הרחב.

חזון השירותים להגנת הצומח ולביקורת לשמור ולהצמיח את החקלאות בישראל:

• להוות אסמכתא מקצועית מובילה ועדכנית בתחומי הגנת הצומח ורישוי חומרי הדברה, להבטחת תוצרת חקלאית איכותית ובריאה לאדם ולסביבה.

- להגן על הצומח בישראל באמצעות מניעת פלישת נגעים חדשים המאיימים על הצומח והסביבה.
 - להיות ארגון הרואה את העובד וצרכיו, מקיים סביבת עבודה נוחה ומאפשרת.
 - לפעול בשקיפות, שירותיות, אדיבות, מקצועיות ואחריות ולהוביל למודעות הציבור בתחומי הגנת הצומח.
 - למנף את הארגון ברמה הלאומית והבינלאומית, לבנות ולחזק קשרים עם ארגונים לאומיים ובינלאומיים.
- השירותים להגנת הצומח ולביקורת אמונים על הנושאים הבאים:

שמירה על בריאות הציבור

- באמצעות רישום, רישוי ופיקוח על תכשירי הדברה לשימוש חקלאי.
- קביעת תקנים לשאריות חומרי הדברה ודיגום תוצרת חקלאית טרייה לבדיקת שאריות חומרי הדברה.
- הפחתה בשימוש חומרי הדברה באמצעות קיום מיזמי הדברה ידידותיים.
- שירותי הכרה במעבדות חיצוניות לצרכי בדיקת שאריות חומרי הדברה.
- איגום כלל המידע המתקבל לניהול דיגום של תוצרת חקלאית טרייה, בקרה והערכת סיכונים בארגון.

שמירה על בריאות הצומח

- מניעת חדירה של נגעים חדשים, מחלות ומזיקי צמחים העלולים לגרום נזק לחקלאות ולסביבה, באמצעות פיתוח שיטות להערכה וניהול סיכונים בתחום הנגעים בתהליכי היצוא והיבוא, קביעת דרישות לייבוא תוצרת טרייה ופיקוח בנמלי הכניסה על תוצרת מיובאת.
- ניטור, זיהוי וביעור נגעים חדשים, תוך מניעת התפשטות של נגעי צמחים חדשים וקיימים.
- תכנון, פיקוח ובקרה של מערכי הגידול ליצירת חומר ריבוי חופשי מנגעים.
- תחנות הסגר צמחים לאקלום של זנים חדשים לפיתוח ענפי החקלאות השונים.
- ביעור ועקירת מטעים נטושים למניעת התבססות נגעים.
- היערכות להתמודדות עם פלישת ארבה המדבר.

קידום היצוא החקלאי ופתיחת שווקים חדשים

- קידום ופיתוח מכלול הנושאים המקצועיים הפיטוסניטריים בהם עוסק הארגון ברמה הלאומית והבינלאומית.
- הסרת חסמים פיטוסניטריים בשווקי יעד ליצוא, תחזוקת שווקים קיימים וקידום ופיתוח שת"פ עם ארגוני הגנת הצומח בעולם, לשימור הסחר הצמחי ופתיחת שווקים חדשים ליצוא ויבוא, באמצעות הסכמי הדדיות עם שלטונות הגנת הצומח של מדינות מייבאות.
- ביקורת ופיקוח על תוצרת חקלאית טרייה לייצוא בנמלי הים ובאתרי הלקוחות, להבטחת בריאות וחופשיות התוצרת מנגעים.
- ביצוע סקרים לאישור יצוא תוצרת חקלאית עפ"י דרישות מדינות היעד.
- הסדרת מערך יצוא צמחים במשתלות כמענה לדרישות היבוא הפיטוסניטריות של מדינות היעד.
- פיקוח על ייצור זרעים רגילים ומושבים ואישורם לשיווק בארץ ובחו"ל.
- ייצוג מדינת ישראל בארגונים ופורומים בינלאומיים בתחום בריאות הצמח.
- הטמעת תקנים בינלאומיים בתחום בריאות הצמח.
- ריכוז הפעילות מול הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית (IAEA) וייזום פרויקטים משותפים בנושאי חקלאות.

הבטחת איכות תוצרת טרייה לשוק מקומי וליצוא

- באמצעות קביעת סטנדרטים לאיכות של תוצרת חקלאית טרייה ואכיפתם.
- הסמכת גופי אישור ובקרה לתוצרת אורגנית.

אבחון נגעי צמחים

- אבחון ויעוץ הניתנים ע"י צוות מומחים במעבדות למחלות צמחים הנגרמות ע"י פטריות, בקטריות, וירוסים, וירואידים, נמטודות, חרקים ואקריות מזיקות, למניעת הפצתם ביצוא, ביבוא ובחקלאות ישראל.
- מחקר ופיתוח שיטות בדיקה מתקדמות לאבחון מחלות צמחים.

השירותים ניתנים ללקוחות הארגון בפריסה ארצית רחבה:

- בנמלים - נמל אשדוד, נמל חיפה, נתב"ג ורמון.
- מעברי גבול יבשתיים - נהר הירדן, אלנבי, כרם שלום ומעבר רבין.
- משרדים אזוריים - בית דגן, חדרה, גילת ועין יהב.

השירותים ניתנים גם בכ- 700 אתרים שונים הפזורים ברחבי הארץ, כגון: בתי אריזה, תחנות טרנזיט, בתי קירור, חברות זרעים ומשתלות.

עיקרי הפעילות 2018

אגף הסגר

- פיקוח ובקרה על בדיקת משלוחי יבוא סחורות ותוצרת טרייה בנמלים, במעברים היבשתיים ובבית הלקוח, וכן פיקוח משתלות, שדות ליצוא חומר ריבוי, גיאופיטים ועוד, למניעת חדירת נגעי הסגר.
- בחינת שיטות קיימות בעולם לביצוע הערכת סיכונים בייבוא ויצוא.
- אישור ופיקוח על טיפולי הסגר ובדיקת מדבירים מורשים.
- הקמת מאגר נגעים לטובת איגוס המידע ברמה הלאומית.
- עדכון תקנות הגנת הצומח ליבוא צמחים.

אגף ביקורת

- פיקוח וביקורת של תוצרת חקלאית טרייה המיועדת ליצוא בנמלים ובאתרי הלקוחות בדגש על הפן הפיטוסנטיטרי.
- שילובם של יועצים חיצוניים לטובת בדיקות תוצרת חקלאית המיועדת ליצוא.
- הרחבת מודל הערכת סיכונים בתהליכי היצוא.
- שיפור וייעול תהליך הנפקת תעודות בריאות ליצוא.
- התמקצעות המפקחים והיועצים בבדיקות פיטוסנטיריות של תוצרת חקלאית טרייה.

אגף כימיה

- סקר שאריות חומרי הדברה בשטחי גידול של החקלאים לתוצרת חקלאית טרייה.
- סקר חומרי הדברה בחנויות לממכר חומרי הדברה.
- הקמת מסלולים ירוקים לרישוי של תכשירי הדברה, תוך אימוץ תקינת הרישוי האירופית.
- פיקוח על ניסויי שדה לצורך רישום התכשירים.
- פיקוח למעבדות חיצוניות מוכרות לבדיקת שאריות חומרי הדברה.

אגף אבחון

- פיתוח שיטות בדיקה מתקדמות לאבחון נגעים הגורמים למחלות צמחים (וירוסים, נמטודות, פטריות, בקטריות, חרקים ואקריות).
- השתתפות בבדיקות השוואתיות בינלאומיות לזיהוי מחלות צמחים.
- ביצוע סקר תנשמות וסקר מכרסמים.
- הגברת המודעות לחשיבות הטיפול בצמחים פולשים.

אגף בריאות הצמח

- התאמת היצוא הישראלי לדרישות החדשות של קנדה בנוגע למספר עשים מזיקים בגידולים שונים.
- היערכות לקראת שינויי חקיקה באיחוד האירופי.
- פתיחת יצוא ליפן (אבוקדו), סין ותאילנד.
- ניהול מיזמים חדשים בשת"פ עם הסוכנות הבינ"ל לאנרגיה אטומית.

אגף מנהל והכשרה

- סיום תכנון והקמת מתקן לחומר צמחי מיובא בנמלי הים.
- קידום פעילות יחידת דיגום ומידע ופיתוח תורת דיגום לכלל צרכי הארגון.
- הטמעת מערך ההדרכה ומיסוד תרבות של איכות ומצוינות בארגון.
- קיום כנס הסברה ארגוני לטובת טיוב תהליכים ארגוניים באמצעות צוותי שיפור.
- שילוב נושאי הגנת הצומח במוסדות אקדמיים.
- מיפוי סל השירותים בארגון וקביעת מנגנון לתמחור, והיערכות למכרזים חיצוניים נוספים כדוגמת PRA, כטב"מ ונטרים.
- היערכות לקראת שינוי מבנה ארגוני והרחבת מגוון סמכויות המפקח בנושאי יבוא ויצוא.

אגף אקולוגיה

- ניטור ארצי של זבובי פירות, עש התפוח המדומה ונגעים חדשים.
- הדברת זבוב הפירות הים תיכוני בשיטות קונבנציונליות ואחרות.

- ביצוע סקרים לבדיקת ההמצאות של מחלת הפנמה בבנות, קסיללה בשקד, פיטופטורה בהדרים .
- הקמת מערך ניטור בתחנות ההסגר, בנמלים ובמעברים.
- קידום תכנית להתמודדות עם עש התפוח המדומה בשיטת SIT.
- פרויקטים לשיטות הדברה וטיפול בנגעים בשיטות ידידותיות לסביבה, כדוגמת פיילוט למיזם הוליסטי, הדברה משולבת וכיו"ב .

שתלנות וחומר ריבוי

- פיקוח על ייצור זרעים ואישורם לשיווק בארץ ובחו"ל .
- שדרוג מערכי חומר ריבוי צמחי ושירותי בדיקה בתחנות הסגר לזנים חדשים.
- עדכוני חקיקה בנושא הזרעים .

אגף סטנדרטים

- יצירת סטנדרטים נוספים לאיכות לירקות ופירות, הטמעתם ואכיפתם .
- הכנת התשתית המשפטית לטובת תיקון חוק לפיקוח על ייצור הצמח ושיווקו .
- הסמכת גופי בקרה לתוצרת אורגנית ופיקוח עפ"י החוק האורגני .

נושאים הנמצאים בתהליך

- היערכות להתמודדות עם פלישת ארבה המדבר.
 - בדיקת סיכונים בייבוא תפוחים מפולין, אגנס מקוסטריקה, כורכום מהודו, אספרגוס מפרו .
 - משא ומתן עם יפן לפתיחה של יצוא האבוקדו .
 - היערכות לקראת שינויי חקיקה של האיחוד האירופי והתמודדות עם הדרישות המיוחדות של הא"א .
 - הרחבת הדברת נגעים בשיטות ידידותיות לסביבה כדוגמת פיילוט למיזם הוליסטי .
 - הרחבת מערך ניטור והכחדה לזבובי פירות חדשים .
 - פרויקט התנשמות הלאומי ופרויקט העגורים בחולה .
 - פיתוח שיטות בדיקה מתקדמות לאבחון נגעים .
 - הרחבת הסטנדרטים האורגניים ליין וקנאביס .
 - קידום בניית מאגר נגעים לאומי .
 - שילובם של יועצים חיצוניים לבדיקות תוצרת חקלאית המועדת ליצוא .
 - הרחבת הדיגום וביצוע סקר לשאריות חומרי הדברה בתוצרת חקלאית.
 - הרחבת סקר חומרי הדברה בחנויות לממכר חומרי הדברה .
 - איגום המידע המתקבל מדגימות של תוצרת חקלאית טרייה .
 - השלמת מכרזים למיפוי סל השירותים ותמחורם, כטב"מ, יועצים ל PRA-ונטרים .
 - השלמת תכנון והקמת מתקן לחומר צמחי מיובא בנמלי הים.
 - טיוב תהליכים ארגוניים באמצעות צוותי השיפור, כחלק מהמצוינות הארגונית והטמעת החזון הארגוני .
 - הרחבת מגוון סמכויות מפקחי הגה"צ בתחומי היצוא- יבוא, ומקצועם בבדיקות לתוצרת חקלאית בדגש על הפן הפיטוסניטרי .
 - קידום נושאי הגנת הצומח במוסדות אקדמיים .
 - קידום החקיקה בנושאי הגנת הצומח כגון הזרעים וסטנדרטים לשוק מקומי .
- תוכניות עתידיות

- קידום המחקר והפיתוח בנושאי הגנת הצומח, תוך חיזוק הקשרים הלאומיים והבינלאומיים, והרחבת מגוון ההסכמים ושיתופי הפעולה, מתוך שאיפה להיות בחזית המדע והטכנולוגיה ולהבטחת תוצרת חקלאית איכותית ובריאה לאדם ולסביבה.
- להוות גוף מוביל, מקצועי ועדכני בתחומי הגנת הצומח ורישוי חומרי הדברה, המגן על הצומח בישראל, תוך מניעת חדירת מזיקי חקלאות.
- עידוד היצוא החקלאי באמצעות פיתוח שווקים חדשים נוספים ושימור שווקים קיימים.

אגף בכיר לשימור קרקע וניקוז

תפקידי האגף

תפקידי האגף לשימור קרקע וניקוז מתמקדים בשני תחומים עיקריים: **האחד תחום שימור הקרקע** - סיוע לחקלאים, לגופים ממשלתיים ולגופים ציבוריים בפעולות שתכליתן ייעול השימוש בקרקע חקלאית, טיובה וניקוזה, תוך שמירה על איכותה ופוריותה, מניעת הידלדלותה, מחקר ופיתוח ידע, פיתוח שיטות וכלים ליישום שימור הקרקע, הפצת הידע, תכנון והדרכה לאימוץ שימור הקרקע בקרב החקלאים וצרכנים נוספים. **השני תחום הניקוז וניהול הנגר** – סיוע לרשויות ניקוז, שלטון מקומי, וגופי ממשלה בפעולות שתכליתן צמצום ומניעה של נזקי שטפונות, בשילוב של התייחסויות לאגן הנחל ולנושאי אקולוגיה וסביבה.

פעולות אלו הינן מתוקף **חוק הניקוז** ועוסקות בתחומי רגולציה שונים.

בתחום שימור הקרקע האגף מפתח מיישם ומטמיע מגוון אמצעים ושיטות המיועדים לצמצום נזקי סחיפה ודלדול קרקעות, מניעת המלחה והגנה מפני שיטפונות, טיוב קרקעות ושיפור פוריותן, הגנה על איכות הסביבה החקלאית ושיפור ממשק השטחים הפתוחים.

האגף יוזם ומספק שירותים מגוונים הכוללים:

הנחיית חקלאים, סיוע לפתרון בעיות שימור קרקע ולבעיות ניקוז, ממשק חקלאי בודד עד לרמת יישוב או אגן, מתן הדרכה מקצועית, שיפוט תוכניות, ייעוץ וחוות דעת למוסדות התכנון בישראל. יחידות האגף מבצעות איסוף נתונים, מחקרים, סקרי קרקעות - הערכתן וייעודן לחקלאות, הפעלת מוקדי חיזוי אקלימיים, איסוף נתוני תכנון ותייעודם במסדי נתונים, פיתוח מודלים ואמצעי חישה מרחוק ויישומם במערכות מידע גיאוגרפיות ככלי לקבלת החלטות.

הפרויקטים המבוצעים ביוזמת האגף ובסיוע שלו, לצד העשייה השוטפת, מבוצעים על פי התוכנית האסטרטגית לפיתוח חקלאות בת קיימא ושימור משאב הקרקע. האגף מקיים מסלול תמיכה ייחודי לתמיכה בחקלאות משמרת קרקע ומים באמצעות מתן מענקים בארבעה תחומים: [1] עיבוד משמר קרקע ומים; [2] כלי מיכון לביצוע מדיניות של עיבוד משמר; [3] ביצוע פעולות, מתקנים ואמצעים לשימור קרקע; [4] סקרים ותכנון ארוך טווח.

בתחום הניקוז וההגנה מפני נזקי שטפונות, האגף מופקד על יישום חוק הניקוז כזרוע ביצועית של שר החקלאות ומנהל רשות המים באמצעות 11 רשויות הניקוז האחראיות מכוח חוק על הטיפול בניקוז המרחבי (מחוץ לתחום הבנוי של היישובים).

האגף מנחה מקצועית את רשויות הניקוז, מאשר תוכניות למפעלי ניקוז, מפקח ומבקר את תקציבי הרשויות.

האגף מקיים מסלול תמיכה בפרויקטים של פיתוח מפעלי ניקוז בנחלים ארציים ובהכנת תוכניות אב ברשויות הניקוז בהיקף של עשרות מליוני שקלים בשנה.

בנוסף, האגף מפתח תורה ליישום נושאי ניהול אגני והיבטי סביבה במסגרת שינוי יעדים אסטרטגיים בראיה מערכתית ציבורית.

1. היחידה לשימור קרקע, ניקוז ומים

א. תחום שימור קרקע

ריכוז פעילות שימור הקרקע בכל רחבי הארץ.
הנחיה בהכנת תוכניות שימור קרקע, השתתפות בשיפוט תוכניות המוגשות למשרד, תמיכה וסיוע תקציבי לביצוע פעולות אלה על פי נוהלי תמיכה שמתפרסמים מדי שנה.
פיתוח אמצעי שימור קרקע וייצובה.
סיוע לרשות לתכנון ופיתוח הכפר וליחידות נוספות במשרד בנושאים הקשורים בניקוז ושימור קרקע.
מתן ייעוץ והדרכה לחקלאים בנושא שימור קרקע, בשיתוף פעולה עם שה"מ.
ייזום, תכנון וביצוע של קורסים והשתלמויות בנושאי הליכה של האגף.

ב. תחום ניהול נגר

ריכוז הפעילות ההנדסית בתחום ניהול הנגר ברחבי הארץ.
שיפוט תוכניות ניקוז לסוגיהן, שיפוט הנדסי של מאגרי מים.
הנחיה מקצועית של מהנדסי שימור הקרקע והניקוז במחוזות משרד החקלאות ושל מהנדסי רשויות הניקוז.
הקצאת מדריך מקצועי לנושא שימור קרקע וניהול נגר והכשרתו לתחום.
הטמעת כלי תכנון מקובלים ושימור הידע.
השתתפות בגיבוש מדיניות המשרד בתמ"א 1 ובתת"ל 33.

2. התחנה לחקר הסחף - יחידת מחקר ופיתוח (מו"פ)

איסוף נתונים וניטור בתחומי פעילות האגף, ביצוע מחקרים ישומיים, סקרים ופיתוח כלים בתחומים: הידרולוגיה עילית ותת-קרקעית, ניהול אגני היקוות ואקו הידרולוגיה, חישה מרחוק של סביבה, הידלדלות ושימור קרקע.

3. היחידה לסקר, מיפוי וחישה מרחוק

הכנת סקרים וקביעת ייעוד חקלאי של קרקעות. מיפוי קרקעות, חומרי אב, תופעות דלדול קרקע ברמה ארצית וגם ברמה מפורטת.
פיתוח יישומים בממ"ג וקידום זיהוי ומיפוי שימושי קרקע באמצעות חישה מרחוק.
מתן שירות לחקלאים, לרבות ייעוץ, ביצוע סקרי קרקע לקראת נטיעה והערכת הפוטנציאל החקלאי של הקרקע. היחידה היא סמכות מקצועית יחודית בתחומה במדינת ישראל.

4. היחידה האגרומטאורולוגית

חיזוי מזג אוויר לצורכי חקלאות ולשירות החקלאים.
איסוף, ניתוח ופיתוח של נתונים טופו-אקלימיים באמצעות רשת תחנות מטאורולוגיות אוטומטיות המשדרות את נתונין למרכז. הפצת המידע לחקלאים ולכלל הציבור.
במקרה הצורך או לפי דרישה, ביצוע סקרים טופו-אקלימיים למיצוי יתרונות טופו-אקלימיים מקומיים ולייעוד אופטימלי של הקרקע לגידולים באזורים שונים.

יחידות המטה הנזכרות לעיל מסתייעות ונסמכות על עובדי שימור הקרקע שבמחוזות משרד החקלאות. אנשי שימור הקרקע במחוזות פועלים בשיתוף ובהכוונה של יחידות המטה למימוש תוכניות שימור קרקע ומשימות אחרות של המחוזות.

הבסיס החוקי לפעולות

חוק הניקוז וההגנה מפני שיטפונות התשי"ח 1957

פקודת סחף הקרקע (מניעה) 1941

אגף בכיר לדיג ולחקלאות מים

האגף לדיג ולחקלאות מים פועל תחת סמכותו הישירה של מנכ"ל המשרד, על בסיס סמכויותיו מתוקף פקודת הדיג 1937 ותקנותיה, וכגורם ייחודי במשרד המוביל תהליכי פיתוח לענפי ייצור הדגים בתחומים שונים ובטכנולוגיות מגוונות, בדומה ליחידות ולמשרדים דומים במדינות רבות, הרואות בענפי הדגה כלי ציבורי חשוב לטובת תזונה בריאה, מגוונת ובת-קיימא.

להלן רשימת הפעילויות העיקריות שבהן עסק האגף בשנה החולפת :

- אישור תיקון לתקנות הדיג שיהוו בסיס לשינוי נרחב בפעילות הדיג בארץ ;
- ניהול ממשק דיג בים תיכון, מפרץ אילת ואגם הכנרת ;
- הנפקת רישיונות דיג אישיים ולבעלי סירות דיג ;
- מניעת יבוא מיני דגים העלולים לגרום נזק לחקלאות ולסביבה הטבעית ;
- אינטרודוקציה למינים חדשים במתקני הסגר ואישור העברה בין אזורים בארץ בהתאם לתנאים מקצועיים שנקבעו ;
- ליווי, קידום ופיתוח ענפי חקלאות המים, תוך ביצוע מחקרים יישומיים בתחנת המחקר (בנושאי בריאות, אקולוגיה, ממשק, רבייה, טכנולוגיה והזנה) ;
- איסוף נתוני ייצור בענפי הדיג וחקלאות המים (לטובת שנתון סטטיסטי) ;
- טיפול ותחזוקה שוטפת של מעגנות הדיג שבהחזקת המשרד ;

פעילות זו התאפשרה בזכות רמתם המקצועית של עובדי האגף והודות לראיית שליחות של העובדים בכדי לקדם את התחומים המקצועיים, ולהוביל את פעילות ייצור הדגים (והדיג) לעידן חדש, שיאפשר עמידה בדרישות סביבתיות כמקובל בעולם ולשם פעילות דיג בת קיימא שתאפשר שמירה וניצול מיטבי של משאב הדגה לשנים רבות, וזאת מבלי לפגוע בתשתית הנדרשת לקיום אוכלוסיות דגים יציבות בים התיכון, במפרץ אילת ובכנרת. קידום הנושאים השונים במהלך השנה, לא היה יכול להתבצע, ללא שיתוף פעולה הדוק ותמיכה של יחידות המשרד השונות, בראשן הלשכה המשפטית, מנהלת ההשקעות והחטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה.

היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (פיצו"ח)

סיכום פעילות היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (פיצו"ח) לשנת העבודה 2018

חזון היחידה:

היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (פיצו"ח) תפעל לאכיפת חוקים וביצוע חקירות לשם גילוי עבירות ומניעתן.

תבצע פעולות פיקוח ואכיפה לשמירת בריאות הציבור החי והצומח במדינת ישראל.

מטרות היחידה:

ביצוע פעילות ייעודית של אכיפת חוק וביצוע חקירות לשם גילוי עבירות ומניעתן, תוך מיצוי דין עם האשמים על מנת להגן על בריאות הציבור החי והצומח במדינת ישראל.

משימות עיקריות של היחידה:

- הגנה על בריאות הציבור בכל הקשור לפיקוח על כללי הבטיחות של מוצרי מזון מן החי והצומח.
- פיקוח ומניעת הפצת מחלות בעלי חיים ונגעי צמחים.
- הגנה על בעלי החיים ורווחתם.
- ביצוע אכיפה על פי כל דין.

תקן איזו 9001/2015

היחידה פועלת על פי תקן איזו 9001/2015, לאור תכנית עבודה שנתית. בשנת העבודה 2018 הוגדרו 23 משימות ויעדים על מנת לשרת את מטרות משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

סיכום תוצאות פעילות האכיפה לשנת העבודה 2018, נתונים:

- במהלך השנה טופלו 2969 אירועים
- 1241 תלונות
- נדגמו 1612 דגימות מתוצרת חקלאית טרייה לשאריות חומרי הדברה במעברים.
- נדגמו 1586 דגימות תוצרת חקלאית טרייה למיקרוביולוגיה במעברים.
- נדגמו 698 דגימות תוצרת חקלאית טרייה במזרעים ומטעים בישראל לשאריות חומרי הדברה.
- נפתחו 147 תיקים משפטיים לאור עבירות בתחום שימוש חורג לשאריות חומרי הדברה.

סיכום פעילות בתחום שחיטה שחורה איתור וסיכול:

- סה"כ בוצעו 91 פעולות מבצעיות לאיתור וסיכול.
- נפתחו 79 תיקי חקירה לאור עבירות שנחשפו
- נתפסו והושמדו 31 טון בשר משחיטה שחורה

סיכום פעילות בתחום סיכול הברחות בשר מהאוטונומיה באיו"ש:

- בוצעו 169 אירועי סיכול הברחות בשר במרחב התפר
- בוצעו 74 ביקורות באטליזים על מנת לאתר בשר מוברח
- נפתחו 130 תיקי חקירה
- הושמדו 61 טון בשר אשר נתפס כבשר מוברח מהשטחים

סיכום פעילות הברחות ביצים מהאוטונומיה באיו"ש:

- בוצעו 112 אירועי סיכול הברחות ביצים במרחב התפר
- נפתחו 83 תיקי חקירה

- הושמדו 360,180 ביצים

סיכום פעילות בתחום הברחות פירות וירקות מהאוטונומיה:

- בוצעו 125 אירועי סיכול הברחת ירקות ופירות
- נפתחו 49 תיקי חקירה
- נתפסו והושמדו 60 טון פירות וירקות מוברחים מהאוטונומיה

סיכום פעילות בתחום מניעת הפצת כלבת:

סה"כ בוצעו 190 פעולות יזומות לאיתור.

סיכום פעילות בתחום איתור והחרמת בעלי חיים משוטטים בצידי הדרכים:

- בוצעו 41 פעולות יזומות לאיתור והחרמת בעלי חיים (גמלים)
- סה"כ הוחרמו 605 בעלי חיים אשר היוו סכנה למשתמשים בדרך.

סיכום פעילות לאיתור וסימון גמלים:

- בוצעו 20 פעולות לאיתור גמלים בנגב
- אותרו וחוסנו 130 גמלים

סיכום פעילות פיקוח תנועת בעלי חיים:

- אירועים שבוצעו 324
- תיקי חקירה שנפתחו 208
- בקורות שבוצעו 255

סיכום פעילות אכיפה חוק/תקנות צער בעלי חיים:

- טופלו 629 תלונות
- אירועים שנפתחו 263
- בקורות שבוצעו 295
- תיקי חקירה שנפתחו 167

סיכום פעילות בתחום הדבש:

- בוצעו 28 פעולות אכיפה
- נפתחו 8 תיקי חקירה

סיכום פעילות לאכיפת חוק השריפות בשדות – גזם חקלאי:

- אירועים שבוצעו 14
- בקורות 43
- תיקי חקירה שנפתחו 13

כללי

סינדקו - המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית, הינו יחידה מקצועית במשרד החקלאות הפועלת לקידום שיתוף פעולה חקלאי בינלאומי במדינות מתפתחות, עידוד ייצוא תשומות ישראליות ומסייעת בהגברת הפיתוח החקלאי והשגשוג הכלכלי של מדינות אלו, תוך מינוף פתרונות חקלאיים רחבי היקף ובנייה וחיזוק יכולות מקצועיות של תושביהן. **סינדקו מעורבת באופן פעיל לאורך השנים בתכנון, יישום וביצוע שיתופי פעולה בינלאומיים לפיתוח חקלאי, בהתבסס על:**

- קורסים וסדנאות להכשרה חקלאית בינלאומית הנערכת בישראל.
 - ימי מעיון וסדנאות מקוונות הנערכות בחו"ל.
 - פרויקטים לפיתוח חקלאי וכפרי לשם הקניית ידע טכנולוגי, תיאורטי ומעשי, פיתוח מיומנויות מקצועיות בתחום החקלאות במדינות מתפתחות שונות.
- חותמה המקצועי של פעילות סינדקו מתבסס על הניסיון הרב שצברה מדינת ישראל במהלך השנים בפיתוח הסקטור החקלאי כפרי בארץ תחת תנאי אקלים צחיחים וצחיחים למחצה תוך - ניצול וניהול גורמי ייצור טבעיים מוגבלים, שילוב של טכנולוגיות חקלאיות והיעזרות במחקר יישומי. מטרת שיתוף הידע והנחלתו לחקלאים, ארגונים חקלאיים, אנשי ממשל ועובדים מקומיים ממדינות היעד של היחידה, הנה לפתח את ענף החקלאות, להעלות את שיעורי התעסוקה ולהביא לצמיחה כלכלית.
- שותפים מלאים לפעילות סינדקו במשרד החקלאות הנם יחידת שה"מ (שירותי הדרכה ומקצוע) ומכון המחקר החקלאי וולקני (ARO), אשר עובדיהם מדריכים חקלאים ומשתלמים ממדינות שונות. בנוסף, סינדקו נשענת על ניסיונם העשיר של אנשי מקצוע מיחידות המשרד השונות, מומחים המגיעים ממכוני מחקר, אוניברסיטאות ומהסקטור החקלאי בישראל, ומשלבת אותם בפעילות.
- עד לשנת 2018, פעילות היחידה מומנה על ידי מש"ב- משרד החוץ. במהלך שנה זו החל תהליך איחוד בין המרכז לשתי"פ בינ"ל (סינדקו) עם המרכז לסחר חוץ במסגרתו מתוכנן המרכז לפעול תחת אגף קשרי חוץ בסחר חוץ. המרכז לשתי"פ בינ"ל בחקלאות ימשיך לקיים פעילות בתחום הבינ"ל ויפעל כאמור במסגרת פעילות האגף לקשרי חוץ שיהווה עתה מסגרת כוללת לכל הפעילות הבינ"ל של משרד החקלאות ומשרדי הממשלה השונים בעוד שאגף סחר חוץ ימשיך בפעילותו.

תחומי הפעילות המרכזיים

- הדרכת משתלמים: אנשי מקצוע בארץ ובחו"ל (overseas training).
 - פיתוח פרויקטים "הדגמתיים" ו"מרכזי מצוינות"
 - שליחויות ייעוץ ותמיכה מקצועיות קצרות מועד.
 - תכנון ותיאום תכניות מו"פ יישומי.
 - ניהול שת"פ עם הקהילה הבינלאומית ופיתוח תכניות עם המגזר הפרטי.
- פעילות היחידה מתפרסת על פני מדינות מתפתחות רבות באפריקה, אסיה, מזרח אירופה, מזרח התיכון, אמריקה הלטינית ומתקיימת בשפות שונות.
- תכניות ההכשרה, הקמת וניהול מרכזי המצוינות, ההדרכה וההדגמה וכן פעולות נוספות הננקטות לשם הקניית ידע תיאורטי ויישומי למשתלמים, נבנות ומושתתות על קורסי הכשרה חקלאיים בינלאומיים בישראל, קורסים וסדנאות בחו"ל, הובלת פרויקטים מחקריים חקלאיים בשיתוף עם מכוני מחקר ואוני' פיתוח ויישום שיטת הדרכה הכוללת "הדגמה באמצעות הכשרה", פרויקטים חקלאיים / טכנולוגיים ומתן שירותי יעוץ מקצועי.

מפת הפעילות של סינדקו לשנת 2018

קורסים בינלאומיים במחקר ופיתוח

תכנית הקורסים הבינלאומיים במו"פ הנה תכנית הכשרה ייחודית המיועדת למשתלמים בעלי רקע אקדמי, מחקרי ויישומי הרלוונטי לנושאים בתחום החקלאות. הקורסים מנוהלים מקצועית ע"י סינדקו וחוקרים מובילים ממכון וולקני החולקים את הידע שהצטבר ברבות השנים בישראל אשר הביא לפיתוח ושגשוג המגזר החקלאי במדינה. במהלך שנת 2018, השתתפו 127 משתלמים בקורסים מחקריים בנושאים הבאים: טיפול לאחר קטיף, הדברה משולבת, ייצור זרעים, שיפור ממשק בעלי חיים, הנדסה חקלאית וחדשנות אפריקה.

הדרכה בחו"ל

קנ"דים (קורסים ניידים): בשנת 2018 התקיימו מעל לעשרים פעילויות הדרכה (קורסים ניידים) במדינות הבאות: פיליפינים, תאילנד, איסוואטיני, ליבריה, רואנדה, פיליפינים, אוזבקיסטן, בלרוס, גיאורגיה, מקדוניה וטורקמניסטן. **בפעילויות אלו השתתפו מעל ל- 500 משתלמים.**

הקורסים הניידים, אשר מהווים חלק בלתי נפרד מתוכנית ההכשרה הכוללת ומפעילותה של סינדקו בכללותה, מנוהלים לרוב על ידי צוות של שני מומחי חקלאות ישראלים בשיתוף פעולה עם ארגונים מהמגזר הציבורי, הפרטי, ארגונים בינלאומיים (NGO's) ומדינות מסייעות. הקורסים מותאמים לצרכים ייחודיים ולדרישות מקומיות, ובכך מסייעים בהתמודדות עם בעיות ואילוצים ספציפיים של פיתוח בשטח.

תוכניות ההדרכה בחו"ל עוסקות בנושאים מקצועיים שונים בתחום החקלאות והפיתוח כפרי, תוך מתן מידע עדכני ומענה רלוונטי למגוון רחב של אתגרים המועלים ע"י אנשי מקצוע, מנהלי פיתוח, מפעילי שטח, חקלאים מובילים, מדענים, ומקבלי ההחלטות במגזר החקלאי והכפרי.

שליחויות קצרות מועד וסיורים מקצועיים

במהלך שנת 2018 התקיימו מעל לעשרים שליחויות קצרות מועד במדינות הבאות: מיאנמר, וייטנאם, הודו, הונדורס, ירדן, אוקראינה, קמרון ורואנדה.

הנושאים בהן עסקו השליחויות מתייחסים למגוון רחב של נושאים חקלאיים וטכנולוגיים כגון גידולי שדה; הקמת משתלות; פיתוח ענף ירקות; גידול בקר לחלב; מדגה; גינון וטכנולוגיות לתפעול חממות; פיתוח וניהול משאבי מים, ניהול ותפעול מערכות השקיה וטכנולוגיה וכן נושאים אחרים הקשורים בפיתוח חקלאי. שליחויות אלו כוללות משימות כגון הכנת דו"חות טכניים, המלצות ותוכניות יישום המספקים את התשתית המקצועית לייזום פרויקטים עתידיים משותפים ארוכי-טווח.

פרויקטים ופיתוח בינלאומי בשת"פ עם משב

תחום פעילות זה כולל תכנון של תכניות פיתוח, הובלה של יישום פרויקטים וניהולם בשטח לצד מתן תמיכה מקצועית בפיתוח וניהול משותף של מרכזי הדגמה אגרו טכנולוגיים, המוכרים יותר - כ"מרכזי מצוינות" של ישראל. פעילויות ופרויקטים אלו מנוהלים מקצועית על ידי שליחים ישראלים השוהים במדינות היעד לטווח קצר וארוך בשיתוף עם מומחים מקומיים בתחום החקלאות.

מדינות דרום מזרח אסיה –

הודו:

IIAP (Indo-ISRAEL Agricultural Project) : הפרויקט החל ב- 2008 בהובלה מקצועית של סינדקו בשותפות עם הרשות הלאומית לפיתוח הורטיקולטורה בהודו (NHM), שגרירות ישראל בהודו והמדינות החברות. נכון לשנת 2018, בפרויקט משתתפות 9 מדינות (Punjab, Haryana, Rajasthan, Gujarat, Maharashtra, Karnataka, Tamil-Nadu, Bihar, Uttar-Pradesh) בהן פועלים 27 מרכזים, מתוכם מעל שני שלישי בפעילות מלאה.

מטרת הפרויקט הנה לקדם את תחום ההורטיקולטורה בהודו באמצעות הכנסה ושילוב טכנולוגיות מודרניות לבעלי משקים קטנים ובינוניים במדינות המשתתפות במיזם, בציפייה שפרויקט זה יביא לעלייה ברמת החיים של החקלאים בהודו על ידי העלאת התפוקה החקלאית, הגדלת מגוון הגידולים וייעול השימוש בתשומות תוך הטמעת טכנולוגיות וידע מישראל. במסגרת הפרויקט הוקמו כ-30 מרכזים מענפים שונים בחקלאות כגון: גידול ירקות, פרחים, גידול עצי פרי (מנגו, הדרים, רימונים ותמרים) וגידול דבורים. במקביל לנושאים אלו מתקיימות פעילויות בנושאים מקצועיים הרלוונטיים לכל ענפי הפרויקט כגון: השקיה, דישון, הגנת הצומח, מיכון חקלאי וכדומה. בשלב זה של הפרויקט קיימת הבנה בין השותפים שהכנסת הסקטור הפרטי במיזם הינה חיוני להמשך הפעילות.

וייטנאם :

מטרת הפרויקט הנה קידום ענף החלב באמצעות רפת הדגמה ישראלית שנבנתה והופעלה על בסיס ידע וטכנולוגית ייצור ישראלית. הוקם מרכז הדרכה ורפת הדגמה באזור העיר הו צ'י מין. כחלק מהפעילות השוטפת במרכז, מקבלים החקלאים המקומיים הדרכה מאנשי מקצוע ומומחים ישראלים בנושאים הנוגעים לתזונת בע"ח, פוריות וניהול רפת. הפרויקט הסתיים בשנת 2016, ומשנה זו עד לשנת 2018 צוות מומחי סינדקו נתן תמיכה מקצועית בנושאים על פי בקשת משרד החקלאות של המחוז הו צ'י מין סיטי.

מיאנמר :

בשיתוף MEDA Global Affairs Canada ומשרד החקלאות וההשקיה במיאנמר, מומחי סינדקו מובילים מקצועית תכנית הדרכה שמטרתה לתמוך בחקלאים קטנים באזורים צחיחים וצחיחים למחצה. התכנית מתמקדת בשיפור שיטות השקיה המבוססות על טכנולוגיות השקיה שונות.

קמבודיה :

בשיתוף פעולה של סינדקו, מש"ב והאוניברסיטה הממלכתית ללימודי חקלאות של קמבודיה (RUA), מתקיים בקמבודיה פרויקט מתמשך שמטרתו לחלוק את הידע והניסיון של ישראל בטכנולוגיות השקיה וגידול ירקות. מטרת הפרויקט הנה להכין דור של אנשי מקצוע להתמודד עם התנאים המקומיים ולהביא ליעילות בניצול משאבי מים, תוך ניסיון לייצר מקורות הכנסה יותר מגוונים אצל חקלאים קטנים ובינוניים.

מדינות מזרח אירופה

אוקראינה :

Ukraine Horticulture Business Development Project : פרויקט משותף למש"ב, סינדקו, מרכז כרמל (MCTC), סוכנות הסיוע Global Affairs Canada וארגון MEDA. מטרת הפרויקט הנה שיפור ביבול התוצרת חקלאית ואיכותה ושיפור ברווחיות בקרב חקלאים קטנים. הפרויקט מתקיים בארבעה מחוזות בדרום אוקריינה תוך מתן דגש על הקניית יכולות אגרו טכנולוגיות, חיזוק הקשר בין האקדמיה לחקלאים ופיתוח מיומנויות עסקיות (האחרון, באחריות מרכז כרמל). כחלק מהפעילות המקצועית מתקיימות הרצאות וביקורים אצל חקלאים מובילים

וסיורים תמטיים בארץ, ומומחים ישראלים נשלחים, בין היתר, להרצות במוסדות להשכלה גבוהה בחקלאות.

במהלך שנת 2018, יצאו שני שק"מים בנושאים גידול וטיפול בעצי פרי ומטעים וטיפול אחר קטיף בתוצרת טרייה במטרה לסייע בחיזוק היכולות בתחום האגרו-טכנולוגיה. התקיים סיור לימודי בארץ לחקלאים מובילים בנושא טיפול אחר קטיף בתוצרת טרייה ופיתוח עסקי.

בנוסף, לבקשת האגודה הפיטוסנרית של אוקרינה (the Phytosanitarian Association of Ukraine) מומחה ממנהל המחקר החקלאי נשלח לאוקראינה להרצות בקורס בנושא הדברת מזיקים בגרעינים ותוצרת חקלאית באיסוס

אזור אמריקה לטינית-

הונדורס:

*פרוייקט משותף לישראל ומשרד החקלאות המקומי שמטרתו להביא לשיפור מערכות השקיה הקיימות באמצעות הקניית ידע בתחום האגרו טכנולוגיה, פיתוח משאבי מים והשקיה, באמצעות ייעוץ והכוונה לגורמי ממשל. פעילות ההדרכה במדינה מתבצעת דרך שליח מיוחד המומחה בתחום ניהול משאבי המים המהווה יועץ אישי לנשיא בתחום החקלאות. במהלך השנה בוצעו שני קורסים ניידים בנושא ניהול השקיה ומים.

*הצעה לשיפור הייצור של ענף החלב בהונדורס: בהמשך לפעילות שהתקיימה בשנים האחרונות, מומחי סינדקו המשיכו במתן ייעוץ והדרכה לרפתנים מאזורים שונים של מדינת הונדורס, בנושא גידול בקר לחלב. במהלך שנת 2018 התקיים קנ"ד אחד בנושאים רלוונטיים.

פרגוואי:

תוכנן מרכז מצוינות בדגש על נושאים הקשורים בהשקיה בטפטוף וגידולי ירקות בשטח פתוח. בוצע שק"מ לשם תכנון הפרוייקט שכולל הקמה של חלקת הדגמה, ובניית תכנית הדרכה המתייחסת לנושאים ייחודיים לפיתוח האזור.

קולומביה:

פרוייקט MEGALECHE : מטרת הפרוייקט הנה להביא לשיפור ייצור החלב באזור CESAR, בהתבסס על מודל MEGALECHE ATLANTICO, באמצעות עידוד מעבר מדגם ייצור מסורתי לאקסטנסיבי לדגמי ייצור המציעים שיטות ממשק יותר אינטנסיביות, שתזרנה עליה בייצור האזור. במהלך השנה תוכנן שק"מ שעתיד לטפל בבחירת המשקים הרלוונטיים לפרוייקט, נערכה שליחות סיקור בייעוץ ובניית תכנית הדרכה.

מדינות אפריקה:

גאנה: שת"פ של משרד החקלאות של גאנה ו-GIZ. מטרת הפרוייקט הנה הדגמה ומתן הדרכה מקצועית למקומיים בתחזוקה ותפעול מערכות ניהול מים והשקיה בשלושה אתרים שונים. במהלך השנה התקיימו שני קנ"דים בנושא השקיה וירקות.

רואנדה:

במדינה פועל מרכז מצוינות להדגמת טכנולוגיות מתקדמות בדגש על גידול ירקות, בשותפות עם משרד החקלאות של רואנדה. במהלך שנת 2018 בוצעו שני שק"מים בנושא הדרכה חקלאית וקנ"דים בנושאים קרקע ומים, גידול ירקות, הדרכה חקלאית והגנת הצומח, ובכלל זה גם השתתפות בתערוכה החקלאית השנתית. בימים אלו המרכז בתפעול מלא לגידולי ירקות, ועתיד לעסוק גם בגידולים סובטרופיים.

אתיופיה:

באתיופיה מתקיימות במקביל ארבע הפעילויות הבאות :

א. שתלנות וגידול עצי פרי ע"י חקלאים קטנים. בעיקר גידול אבוקדו ושיווק לשוק האירופאי, בשיתוף עם ארגון USAID (הסוכנות האמריקנית לפיתוח בינלאומי), בעיקר של גידול אבוקדו ושיווק לשוק האירופאי. במהלך 2018 בוצעה רק פעילות אחת בנושא פיתוח חקלאי.

ב. השקיה וניהול מים בשיתוף עם ממשלת קנדה.

ג. שתלנות עצי פרי וגידול ירקות לפיתוח אזור אפאר. בהובלה מקצועית של מומחית לעצי פרי תמנה שוער ובשיתוף עם ה-GIZ. (סוכנות הסיוע של גרמניה). במהלך 2018 בוצעו שלושה קניידים. שניים מהם לטובת אזור אפאר – גידול מטעים בדגש על תמרים וירקות. לבקשת שותפינו הגרמנים, קנייד נוסף הוסט לאזור אורומיה.

חוף השנהב:

הקמת מרכז הדגמה לטכנולוגיות של השקיה במכללת ימסוקרו: מטרת הפרוייקט הנה להקים חלקה שתשמש את המכללה כמודל לצורכי הכשרה. במהלך 2018 בוצעו שני קניידים והוקמה חלקה

קמרון:

במדינה מתקיימים שני הפרוייקטים הבאים :

א. פרוייקט שיפור שרשרת ערך המנגו, החלפת זנים והקמת חלקות הדגמה. בשיתוף עם ה-GIZ ומשרד החקלאות הקמרוני, במסגרתו ניתנות הדרכות על ידי צוות מומחים מישראל בביה"ס החקלאי בבינגלה. במהלך השנה בוצעו שני שק"מים- הראשון לאיתור כנות, ושק"מ נוסף התבצע בנובמבר להקמת משתלה נוספת באזור אדמואה. בנוסף הושלמה מערכת ההשקיה למטע שבאחריותנו בבינגלה.

ב. בתי צמיחה: הקמת משתלה שנשלחה מישראל לקמרון, בשיתוף עם ממשלת קמרון. יצא שק"מ בתחילת השנה, והתקבל דיווח על תפועול מלא של המשתלה על ידי הצוות המקומי.

טוגו:

פרוייקט משותף למש"ב, סינדקו ומכון המחקר ITRA. הפרוייקט התמקד במתן תמיכה מקצועית לחלקת הדגמה (השקיה בירקות) שנתרמה על ידי מש"ב לתחנת המחקר בטוגו. במסגרת פרוייקט זה יצא קורס נייד בנושא גידול ירקות והגיעה משלחת מקצועית.

אזור המזרח התיכון –

ירדן:

במהלך שנת 2018 נמשך שיתוף הפעולה של ישראל עם סוכנות הסיוע של יפן JICA ו- NCAR המרכז הלאומי הירדני למחקר חקלאי והדרכה. במהלך שנה זו התמקדה תכנית ההכשרה המקצועית בבניית יכולות צוות NARC במחקר מעשי, טכנולוגיות חדשות והדרכה מעשית לחקלאים בשטח, בתחומים הבאים :

- מדגה- גידול אמנונים בבריכות, התמקדות בייצור ואספקת דגיגים ומזון לחקלאים.

- גידול עצי פרי טרופיים וסובטרופיים – ריבוי ושיטות גידול במנגו ואבוקדו.

במסגרת הפעילות יצאו שני שק"מים והתקיימו שני קורסים מקצועיים בארץ.

הרשות הפלסטינית:

במהלך שנת 2018 המשיך בשיתוף פעולה במסגרת הפרוייקט אזורי בין ישראל לארגון JICA בנושא חדשנות טכנולוגית בחקלאות עבור חקלאים פלסטינים. תכנית ההכשרה התמקדה בבניית יכולות ההדרכה והמקצוע של מדריכי החקלאות ממערכת ההדרכה של משרד החקלאות הפלסטיני, בדגש

על הנושאים הבאים: ירקות (תות, קישוא), צאן, הדרים וגפן. במהלך השנה התקיימו 28 הדרכות פרטניות וסדנאות מקצועיות בנושא הגנת הצומח אשר התקיימו בארץ.

פעילויות מיוחדות

משלחות תמטיות - במימון מש"ב

משלחת מאוזבקיסטן בנושא גידול דבורים: יוני 2018: בהמשך לבקשה רשמית של שגרירות ישראל באוזבקיסטן בשם ראש אגודת מגדלי הדבורים באוזבקיסטן, משלחת הגיעה לישראל לסיור לימודי בנושא גידול דבורים והאבקה. מטרת סיור זה הייתה לחשוף את המשתלמים, המייצגים עשר אגודות אזוריות שונות של מגדלי דבורים מאוזבקיסטן לתעשיית גידול הדבורים בארץ. מומחי משרד החקלאות הישראלי, ביניהם מומחים של המכון הוטרנרי, מכון וולקני, ארגון מגדלי הדבורים ומגדלים מהמגזר הפרטי בישראל חלקו עם המשתלמים מהידע המקצועי אשר צברו במהלך השנים.

משלחת מטוגו בנושא גידול ירקות, השקייה והדרכה - נובמבר 2018: במסגרת תכנית ההדרכה, והקמת מרכז מצוינות קטן לנושא השקיה וגידול ירקות בתחנת המחקר Davie, התקיים קני"ד גידול ירקות בטוגו ביוני 2018. בהמשך לקורס הגיעה לארץ משלחת של 10 בוגרי הקורס לסיור מקצועי, אשר התמקד בנושאי מחקר, הדרכה, אונ' וחקלאים פרטיים.

משלחת מאוקראינה בנושא טיפול לאחר קטיף ופיתוח עסקי - נובמבר 2018: כחלק מפרויקט Ukraine Horticulture Business Development Project הגיעה לישראל משלחת של כ-12 חקלאים מאוקראינה. במהלך שהותם בארץ המשלחת המשתתפים לקחו חלק בסיורים ובהרצאות מקצועיות בנושאים פרקטיקות טיפול לאחר קטיף ופיתוח עסקי.

משלחת מקצועית מהודו בנושא מים - דצמבר 2018:

במסגרת תכנית השת"פ עם הודו ובהתאם להתחייבויות של מש"ב מול ממשלת הודו הגיעה לישראל משלחת תמטית לסיור מקצועי בנושא מים בהיבטיו השונים הסיור התקיים בין ה 9 ל-13 - לדצמבר. המשלחת מנתה 9 בעלי מקצוע נציגים משתי מדינות. תכני הפעילות תוכננו ע"י צוות סינדקו ובהתאם לבקשות שהתקבלו משגרירות ישראל בהודו. התוכנית כללה סיורים בנושא ניהול מים עירוניים, מחזור מים לשימוש בחקלאות, השקיה, מחקר בנושא שימוש יעיל במים באזורים צחיחים וצחיחים למחצה ושיקום נחלים. בנוסף המשתתפים קיבלו הרצאות העשרה בנושאים הקשורים למשק המים בישראל, שימור קרקע, אגרו מטאורולוגיה, שיטות השקיה וטכנולוגיות חדשות ובמי נגר עירוניים (מהרשטרה ופנג'ב) ונציגים של רשות שיקום נהר הגנגס.

קורס בנושא פיתוח כפרי וקהילתי בשת"פ Innovation Africa:

בדצמבר 2018 התקיים בשת"פ עם מכון וולקני וארגון Innovation Africa קורס בנושא חדשנות ופיתוח קהילתי כפרי. בהשתתפות 23 משתלמים משבע מדינות שונות מרחבי יבשת אפריקה. בין תכני הקורס נמנים נושאי יזמות וחדשנות, ניהול ימים באזורים צחיחים וצחיחים למחצה, מדבור, והצגה של דגם הקיבוץ הישראלי כקולקטיב חקלאי.

אירוע יום הדבורה הבינלאומי במשרד החקלאות: לרגל יום הדבורה הבינלאומי שחל מדי שנה ב-20.5, משרד החקלאות ופיתוח הכפר קיים ב-24.5.19 כנס בנושא "גידול דבורים ככלי לפיתוח בינלאומי". יום זה התקיים במעמד שר החקלאות - מר אורי יהודה אריאל הכהן ומנכ"ל המשרד -

מר שלמה בן אליהו, ובו השתתפו נציגי שגרירויות השוהים בישראל, נציגי מש"ב, חוקרים ודבוראים. כחלק מתכנית הכנס, ניתנו הרצאות מקצועיות הדנות בתפקידן הקריטי של הדבורים הן בהגדלת בתוצרת החקלאית והן בשמירה על המערכת האקולוגית, והאורחים הוזמנו לסיור מקצועי במכורת מכון וולקני, המנוהלת של ידי ד"ר ויקי סורוקר.

תכנית חונכות החקלאית – תכנית ייחודית להכשרת יזמים בחקלאות של ישראל

מזה כשני עשורים פועלת בארץ תכנית חונכות חקלאית ייחודית שייעודה הקניית הכשרה מעשית ותיאורטית בכל תחומי החקלאות המודרנית. התוכנית מכוונת ע"י ועדה בין-משרדית ומהווה כלי מרכזי בפעילות הסיוע הבינלאומית של משרד החוץ והחקלאות ודוגמא לשיתוף פעולה ייחודי בין משרדי הממשלה המבוצעת באמצעות המגזר החקלאי בישראל. בכל שנה מגיעים ארצה במסגרת תכנית זו, לתקופה של 11 חודשים, כ-4,000 סטודנטים מ 30 מדינות מתפתחות.

תכנית הלימודים מוכרת לרוב ע"י מוסד הלימודים בחו"ל, כחלק מדרישות התואר להכשרה המעשית (סטאג') לה מחויב הסטודנט במסגרת לימודיו או כתוכנית העשרה ללימודים. התוכנית מהווה תוכנית דגל בהכשרת יזמים חקלאיים ממדינות מתפתחות ישראל היתה המדינה הראשונה להציע תוכנית הכשרה ייחודית זו. כיום, מהווים חלק ניכר מבוגרי התוכנית יזמים, וחקלאים מצטיינים המהווים את שדרת הידע והיזמות במדינתם.

אגף יער ואילנות

דו"ח פעילות לשנת 2018, לפי חוק חופש המידע

תפקיד

תפקידי האגף ליער ואילנות מתמקדים בשני נושאים עיקריים: האחד **יער ואילנות (פקיד היערות)** – האגף ממונה על ידי שר החקלאות להוציא לפועל את מטרות פקודת היערות, מפקח מטעם המדינה על טיפול וניהול היערות, המבוצע על ידי הקרן הקיימת לישראל, מאשר את תכניות העבודה ביערות ובשמורות הטבע ומפקח על ביצוען, כמו כן מפקח, מנחה ומנהל את נושא הגנת האילנות בכל מדינת ישראל ביער ומחוץ ליער. יחידת יער ואילנות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר משמשת כזרוע הביצוע של שר החקלאות בכל הנוגע לפקודת היערות. במסגרת זו מגבש האגף מדיניות בהתאם להנחיות השר ומיישמה מול פקידי היערות של קק"ל, פקידי היערות ברשויות המקומיות והגורמים המקצועיים המעורבים. השני **גנים בוטניים וחקלאות יישובית** – האגף מרכז מבחינה מקצועית את פעילותה של מועצת הגנים הבוטניים, בתאום עם יו"ר המועצה. אחראי על תהליך ההכרה והתמיכה בגנים ועל מערך הפיקוח המנהלי והמקצועי של הגנים הבוטניים. בנוסף, אחראי התחום על נושא החקלאות היישובית והעירונית – תמיכות, פיקוח מקצועי ומנהלי וקביעת מדיניות המשרד בתחום.

הבסיס החוקי לפעולות

פקודת היערות 1926

פעילות האגף בשנת 2018

נושא	תחום משנה	תיאור הפעולות שנעשו במהלך השנה
יער ואילנות	פניות ציבור	כ-3,000 פניות בכתב של אזרחים ומוסדות כולל: שאלות, תלונות על כריתה, השחתה, בקשות למידע ולחומר מקצועי וכדומה. כ-4,800 פניות לבקשות מידע להיתר- רישוי זמין.
	מידע דרך אתר אינטרנט	18,656 כניסות לאתר "חבק עץ" ו-51,558 כניסות לדף "יער ואילנות" (פקיד היערות) באתר משרד החקלאות.
	ערים על החלטות פקידי יערות עירוניים	טיפול ב-90 ערים, כולל פנייה לפקידי היערות לקבלת חומרים לגבי הערר, תיאום הערר, סיכום ולאחר מכן יישומו.
	כנסים וימי עיון	10 ימי עיון בתחומי פעילות האגף: 1 יום עיון לפקידי היערות ברשויות, קק"ל ורט"ג 1 יום עיון למאגר מומחים 3 ימי עיון לנציגי הוועדות המקומיות בנושא: ממשק עצים ותכנון 1 כנס עשור להקמת אגף יער ואילנות 4 ימי עיון בנושא חקלאות יישובית
	פקידי יערות עירוניים ואזוריים	- בקרה על תכניות עבודה שנתיות של קק"ל ורט"ג במקרקעי הייעור ושמורות הטבע. - פגישות עבודה שנתיות עם כל פקידי היערות בקק"ל, כל פקידי היערות העירוניים וכל פקידי היערות ברט"ג - כתיבת חו"ד לפקידי היערות העירוניים
	הרצאות	40 הרצאות (של ארז, ענבר, אביגיל ותמר) בנושא הגנת אילנות, שמירה על עצים, חקלאות יישובית וגנים בוטניים בקורסים אקדמיים, למהנדסים ואדריכלים, לוועדות תכנון, לחובבים ולאזרחים, ליועצי גינון ולאדריכלי נוף, לפקחים סביבתיים ועוד.
	מחשוב	1. עדכון מידע כללי ונוהלי העבודה באתר לרווחת הציבור 2. המשך ליווי והדרכה רישוי זמין מנהל התכנון
	נהלים	1. כתיבת מסמך להפחתת הבירוקרטיה הרגולטורית בשיתוף החטיבה לאסטרטגיה במשרד בחקלאות 2. איחוד ועדכון נוהלי עבודה לפקידי היערות: הכנת מסמך נוהל עבודת פקיד יערות המאחד את כלל הנהלים 3. עדכון נוהל העתקות ונוהל הכנת סקר עצים 4. גיבוש מסמך מדיניות לצל עצים בהליכי התכנון בשיתוף מנהל התכנון 5. הכנת נוהל לסיכונים בעצים.
	חקיקה	1. גיבוש צו היערות (פטור מרישיון כריתה) 2. הכנת תקנות היערות לרישיונות כריתה
	מאגר יועצים	עדכון מאגר יועצים בתחום תכנון משמר והגנת אילנות לאחר פרסום "קול קורא", והכשרתם.
	אזורי חץ להגנה מאש	- בקרה ארצית על תכנון וביצוע אזורי חץ של הרט"ג, קק"ל והרשויות המקומיות, והנחיות לעניין הפחתת סיכונים באזורים המועדים לשריפה.

		- השתתפות בוועדה המייעצת לנציב כבאות ראשי לעניין תקנות וכללי רשות הכבאות, קביעת היישובים המוגנים וההוראות החלות עליהם. - השתתפות בוועדה בין משרדית להגנה על מתקני תשתית לאומיים משריפות יער. - הכנת חוברת לשיקום שטחים עירוניים לאחר שריפות - הכנת שכבת מיפוי קווי חץ בישראל
	הסברה	1. פיתוח חומר מקצועי בנושא התנוונות אלונים 2. חלוקת ערכות משחקים חינוכיות בנושא עצים דרך החברה למתנ"סים 3. קיום יום גנים בוטנים ארצי
	הכרזת שמורות יער	1. הוכרזו 16 שמורות יער על בסיס תכנית מפורטת בהיקף של 157,000 דונם. 2. הכרזה מחדש על 10 שמורות יער ישנות בהיקף של 3045 דונם. 3. ביטול 10 שמורות יער היסטוריות בהיקף של 12,586 דונם
	גריעות משמורות יער	פישוט הליכי ההכרזה והגריעה של שמורות יער ובסוסם על תכנון סטטוטורי של יערות קק"ל, טופלו 5 בקשות לגריעה בהיקף של 423 דונם
	אכיפה ופיקוח	1. <u>כריתת אילנות</u>: טיפול ב-152 אירועים ועבירות, והטלת 49 קנסות מנהליים בסך 392,000 ₪. 2. <u>כריתת מטעי הדסים ואבוקדו</u>: טיפול ב-13 אירועים ועבירות, והטלת 13 קנסות בסך 379,600 ₪.
	חוות לתכניות עירוניות	בקרה על 55 תכניות פיתוח עירוניות ומתן חוות דעת
	לוי ובקרת תכניות פיתוח הרק"ל בגוש דן ובירושלים	בקרה ומתן אישורי כריתה/ העתקה ושימור לקווי הרק"ל ואישור נטיעות לתוכניות הפיתוח
גנים בוטנים וחקלאות יישובית	תמיכות	- ביצוע תמיכות בסך 1,930,000 ש"ח לגנים הבוטנים. ראו נספח א' - ביצוע שלב א' של מיזם חקלאות יישובית. - ריכוז ועדת תמיכות - התקיימו 6 דיונים של ועדת תמיכות לגנים בוטנים ו-2 דיוני וועדת תמיכות לחקלאות יישובית
	פיקוח	סיורי פיקוח – התקיימו סיורי פיקוח בתשעה גנים בוטנים (פיקוח עבור שנת 2017)
	פיתוח חומר מקצועי	- מפגשי ועדה מקצועית לגנים בוטנים התקיימו 3 לאורך השנה. - מפגש אנשי מקצוע של גנים בוטנים – התקיים מפגש בחוות הנוי בדצמבר 2018 - שלושה מפגשי הועדה המקצועית לגינות קהילתיות - כתיבת חזון לגינות הקהילתיות בישראל - פרסום מאמר בנושא 'הגנים הבוטנים בישראל והתרבות הגננית' - פרסום חוברת 'חקלאות יישובית (עירונית)' - פרסום מאמר בנושא 'תרומת הגינות הקהילתיות לסביבה ולאדם'

ייעדי העבודה לשנת 2019

1. השתלבות ברפורמה בחוק התכנון והבנייה והטמעת עקרונות העבודה של פקיד היערות.

2. הפצת והנגשת מידע לציבור בנושא עצים.
3. הכשרה מקצועית לעוסקים בתחום האכיפה והפיקוח ולמרשי מתן רישיונות; קביעת הנחיות תכנון מקצועיות.
4. אישור ובקרה על תכנית העבודה השנתית של קק"ל ביערות ושל רט"ג בשמורות טבע (הכנת תבנית לשיפוט התכנית השנתית).
5. ניהול שכבת שמורות היער ואכרזה על שמורות יער נוספות.
6. פיקוח ובקרה על פקידי יערות אזוריים.
7. ניהול עררים על החלטות של פקידי יערות עירוניים.
8. הגדרת תחום הטיפול בעצים בישראל – שת"פ עם משרד העבודה והרווחה להגדרת התחום וההכשרות.
9. גיבוש וייזום קורסים אקדמאים בנושא שימור העצים במרחב המבונה.
10. ביצוע קורס הגנת ישובים מפני שריפות יער וחורש.
11. ימי עיון לפקידי היערות ולמאגר מומחים.
12. ליווי ובקרה של פקחים סביבתיים עירוניים.
13. תמיכה בגנים הבוטנים ע"פ חוק הגנים הבוטנים.
14. הכנת תקנות היערות לרישיונות כריתה במסגרת מדיניות רגולציה, ולעדכון נהלי עבודת פקיד היערות.
15. ארגון מחדש של מבנה האגף לטיפול בהיתרי כריתה והכנת חוות דעת תכנוניות.
16. שיפור יכולת ההתמודדות עם שריפות – הכנת חוברת לטיפול בשטחים שרופים ולצמצום ועדכון המדריך לטיפול נופי באתרים המועדים לשריפות יער וחורש.
17. אישור צו היערות בכנסת לפטור מרישיון כריתה.
18. הכנת מסמך ארצי לצל עצים בישראל – שילוב של מנהל התכנון ומטה פקיד היערות.
19. ריכוז מקצועי של מועצת הגנים הבוטנים.
20. תמיכות בגנים בוטנים ובאתרי חקלאות יישובית.
21. הרחבת נוהל חקלאות יישובית והפצת קול קורא לתמיכה ברשויות המקומיות להקמת אתרי חקלאות יישובית.
22. עדכון נוהל היתרי שריפות במסגרת מדיניות רגולציה.
23. העלאת המודעות לפעילות הגנים הבוטנים.
24. הכנת מסמך ניתוב השקיה לוועדות המקומיות.

נספח א : תמיכות בגנים בוטנים לשנת 2018

תל אביב	302,666
הר צופים	244,287
גבעת רם	365,146
נאות קדומים	222,826
מקווה ישראל	177,534

70,000	ניר עוז
240,110	טכניון
192,191	גן הוורדים
115,240	חוות הנוי
1,930,000	סך הכול

היחידה לזכויות מטפחים

כללי : טיפוח זני צמחים של מיני ירקות, מטעים, פרחים, וצמחי נוי הוא אחד הגורמים המרכזיים לפיתוח חקלאות מתקדמת בארץ ובעולם.

חקלאות מתקדמת וייצור חקלאי יעיל, כלכלי ובעל ערך וכושר תחרות בשווקים בינלאומיים, מותנה, בין היתר, ביישום הידע וההצלחה בטיפוח זני צמחים חדשים בעלי תכונות ייחודיות הטמונות בפוטנציאל הגנטי העומד לרשות המטפחים ואשר משפיעות על תפוקתם ועל יכולת התמודדותם בתנאי שוק תחרותיים.

ישראל מובילה בטיפוח זני ירקות, פירות, צמחי נוי ופרחים. אחד המפתחות ליכולתה של ישראל בתחום זה הוא מערכת ההגנה על זכויות מטפחים. מערכת זו מאפשרת לשמור על זכויות הקניין הרוחני של מטפחי הזנים ומאפשרת להם לקבל החזר על ההשקעות העצומות בפיתוח זנים חדשים.

נחתמה האמנה הבינלאומית בדבר הגנה על זנים חדשים של צמחים. הוראות האמנה מבטאות , 1961 בשנת איזון בין האינטרסים של ייצור חקלאי לטובת הציבור לבין האינטרסים הקנייניים של המטפחים, ויוצרת בסיס לחקיקה אחידה של המדינות שהצטרפו לאמנה והן חברות בארגון (UPOV) הבינלאומי להגנה על זכויות מטפחים.

המסדיר את רישומם של זנים חדשים ואת זכויות 1973 – חוק זכות המטפחים של זני צמחים , התשל"ג מטפחים, נועד להגן על זכויות מטפחים (קניין רוחני), ישראלים וזרים, והוא תואם את הדרישות ממדינת ישראל החתומה על ההאמנה הבינלאומית בהקשר זה. קיום מערכת של הגנה על זכויות מטפחים, של זני צמחים חדשים שטופחו בארץ ובעולם, מאפשר לחקלאי ישראל לקיים גיסא, ומאפשר UPOV חקלאות מתקדמת ולהתחרות בשווקי ארצות חוץ מחד , תוך שמירה למטפחי זנים חדשים להפיץ את זניהם בארצות החברות בארגון הבינלאומי על זכויותיהם הקנייניות מאידך גיסא.

מטפח של זן חדש, בין מקומי ובין זר, רשאי להגיש בקשה לרישום זכות מטפחים בזן. רישום זכות מטפחים שנה בהתאם לסוג הגידול. 25 או 20 בזן מקנה לבעליו זכויות קנייניות בזן לתקופה של

העיסוק בזכויות מטפחים דורש מערכת מנהלית / מקצועית, מדויקת ואמינה המתעדת את כל שלבי הטיפול בבקשה, מרגע הגשת בקשה לרישום זן, בדיקתה, החלטה בעניין כשירותה לרישום, רישומה, אם נמצאה ראוייה לכך, וקיומה במשך תקופת ההגנה, הכול בהתאם לחוק.

הליך בדיקת הבקשה, פרסומה ואישורה מוסדר בחוק. החוק ייחד תפקידים למועצה לזכויות מטפחים, לרשם ולבוחן. החלטות המועצה והרשם ניתנות לערעור בבית המשפט המחוזי.

פעילות היחידה לזכויות מטפחים בשנת 10 בתאריך . התכנסה המועצה לזכויות מטפחים 2018 : לדיון בנושאים השוטפים העומדים בפניה, וביניהם 10.2018 אישור רישום זנים חדשים, אישור נוהל בחינה, טיפול בבקשות ישנות ללא פעילות, שיטות ביו-מולקולריות לבחינת זנים וכיו"ב.

זנים 41 בשיבה זו אושרו לרישום .

זנים בשנת 82 סך-הכל נרשמו בקשות נזנחו. 70 - בקשות חדשות לרישום זכות מטפחים ו 68, 201 הוגשו 8 201 הצפי לשנת . בקשות חדשות 80 - הוא של כ 9

(סך התקציב שנוצל בשנת כולל דמי חבר בארגון ₪ 110 124,143 - פרנק שוויצרי כ 26,820 2018 : כולל דמי חבר בארגון ₪ 160,000 UPOV תקציב היחידה לשנת . כנ"ל 2019 :). (₪000,000 UPOV

בשפה האנגלית, אשר , UPOV בשנת פרסמה היחידה ברשת את המסמכים הבאים : 8 , טבלת 201 מתפרסמים גם בארגון 91 ומס. 90 עלון חצי שנתי מס. – עלונים 2 1.7.201 אגרות ודמי שירות מעודכנת לתאריך, נוהל הגשת בקשה לרישום זכות מטפחים בון, הנחיות 8 להספקת תצלום הזן, המחאת זכות מטפחים, העברת החזקה בון, העברת זכות מטפחים, טפסי בקשה לרישום זכות מטפחים באנגלית ובעברית ונוהל בחינת זנים פנים משרדי.

ומפרסמת ברשומות 1973- היחידה לזכויות מטפחים פועלת על פי חוק זכות מטפחים של זני צמחים, תשל"ג את הבקשות וההתנגדויות לרישום זנים.

פרטים נוספים על עבודת המועצה ויחידת הבוחן, ניתן לקבל במשרד המועצה - טל 03 : - ; פקס : 03 : 9485450 pbr@moag.gov.il ; דוא"ל 9485839 .

סיכום פעילות האגף לניהול משברים לשנת 2018

הקדמה: האגף לניהול משברים הוקם בתחילת 2014 כחלק מתכנית ממשלתית לשיפור הערכות העורף לחירום במסגרתה הוקמו אגפים דומים בכל משרדי הממשלה. הגוף שמרכז ומנחה מקצועית את האגפים הוא כרגע רשות חירום לאומית ופיקוד העורף מעורב גם הוא בתחומים מסוימים. לכל אגף חירום ממשלתי יש את תחומי הפעילות היחודיים למשרד מעבר לעבודת ההכנה והפעילות בזמן מצבי חירום "כלליים" של כל המשק. אצלנו מדובר בהערכות וטיפול בשפעת העופות, בארבה, טיפול במלאי האסטרטגי של חיטה ומספוא ועוד ועוד. מדי שנה האגף מפרסם באתר המשרד (פרסומי היחידה) סיכום חצי שנתי ושנתי של הפעילויות שבוצעו, ב-3 השנים האחרונות בפורמט של ידיעון. כל הפעילויות המתוארות מטה באו לידי ביטוי בתוכנית העבודה של שנת 2018.

השתלמויות ותרגילי מטה:

כחלק מתר"ש (תוכנית רב שנתית) רח"ל, משרד החקלאות נבחר כמשרד פיילוט לבחינת התוכנית הכוללת בחינת הנהלים, ביצוע תרגילים וביקורת. עד כה התוכנית מתקדמת יפה ובהצלחה. מסקנות הפיילוט ייושמו בכלל משרדי הממשלה. החל מאמצע 17 ביצענו סבב ההשתלמויות ותרגילים של מטה ומחוזות המשרד וסיימנו בסוף השנה, בתרגול מחוז העמקים כל המחוזות ומטה המשרד למדו רבות מההכשרות והתרגילים ללא יוצא מן הכלל וניתן להגיד שרמת המוכנות של המטות השונים במשרד עלתה מאוד.

בעזרת דיווחים ממערכת השו"ב של מרכזי וועדות חקלאיות ונציגים מיושבים חקלאיים ומפעלים חיוניים (שהשתתפו גם הם בתרגיל, הזרימו את האירועים לתוך המערכת וענו לשאלות אנשי המחוז) וכן בעזרת צוותי שטח של פיצו"ח עם ארגוני מתנדבים. בהמשך בוצעה הערכת מצב ע"י המנהל (מנכ"ל המשרד או מנהל מחוז שעברו הדרכה והכשרה אישית) ותורגלו קבלת החלטות ותיעדוף בעזרת הגורמים המקצועיים במטה (ווטרנרים, מומחים חקלאיים שונים ומועצות ייצור). ההשתלמויות והתרגילים לא מתבצעים באופן חד פעמי אלא מהווים חלק מתוכנית רב שנתית מחזורית של השתלמויות, תרגילים וביקורות על מנת לשמור על כשירות העובדים הוותיקים והכשרת עובדים חדשים. להלן קישור לסרטון המסכם את התרגיל:

https://drive.google.com/open?id=1Hh2dyUu7QqLrXu_zMufrFYM7pjXINlcl

שבוע חירום לאומי ותרגיל גרעין חיטה:

השנה, כחלק משבוע חירום לאומי כל משרדי הממשלה התבקשו לתרגל נושאים הקשורים ליעדי ורמות שירות של המשרד. יעדי השירות של משרדי הממשלה הם למעשה סוגי השירותים הבסיסיים ביותר שהמדינה מתחייבת לספק לתושביה בזמן חירום. רמות השירות הן אותם יעדים מתורגמים לכמויות ומספרים.

לדוגמא, המדינה קבעה יעדים הקשורים לאספקת מזון לאוכלוסייה בשעת חירום ומתוך היעדים נגזרו כמויות החלב, שמשרד החקלאות חותר לספק לאוכלוסייה בשבוע לחימה. נושא יעדי ורמות השירות של משרדי הממשלה נמצא בשלבי עבודה מתקדמים.

בחרנו לתרגל יחד עם אנשי רשות המזון במשרד הכלכלה את אופן העברת החיטה למאכל אדם, ממשרד החקלאות שאחראי על מלאי החירום, לידי תחנות הקמח ואחר כך למאפיות שנמצאות באחריות משרד הכלכלה.

התרגיל הביא לידי ביטוי את הפערים בתפיסת שני המשרדים. בעקבות התרגיל נקבעו גבולות הגזרה בין המשרדים ונכתב נוהל המסדיר את אופן הפעולה בזמן חירום.

כנס מפעלים חיוניים:

בהמשך לנושא השנתי של רח"ל – יעדי ורמות שירות, משרד החקלאות בעזרת צוות יועצים ובעזרת הרפרנטית של המשרד ברח"ל – הגב' לימור לוי (ביום הכנס נפרדנו מלימור היקרה שעברה לתפקיד אחר), בחנו את כל המפעלים החיוניים שנמצאים באחריות משרד החקלאות, כ 140 במספר, בחינת עומק, לפי מודל וקריטריונים שהוגדרו מראש כדי לנפות, לתקן, לדרג ולאחד את המפעלים לפי הצורך ובעיקר לוודא שכל אחד מהמפעלים מספק שירות או מוצר שהוא חלק מיעדי ורמות השירות של המשרד. עבודת המיון והסיווג של המפעלים נמצאת בעיצומה.

לכנס הוזמנו נציגים מכל המפעלים החיוניים שבאחריות המשרד וכן נציגי מחוזות המשרד ורח"ל. המשתתפים שמעו הרצאות בנושא התגוננות, חשמל, משאבי אנוש, תובלה וכד' מאנשי החירום הרלוונטיים במשרדים השונים. כל ההרצאות היו מיועדות ספציפית למפעלים החיוניים. הכנס נחתם בהרצאה מרתקת ומעוררת השראה של מטפס ההרים נדב בן יהודה.

עוד מהעבודה השוטפת באגף:

יום בנושא חירום בכנסת:

בתחילת השנה התקיים בכנסת יום הוקרה לגופי המתנדבים בעוטף עזה וכן התקיימו דיונים שונים בנושא חירום בוועדות הכנסת השונות. נציגי האגף השתתפו בדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת בנושא הסדרת תחום המפעלים החיוניים.

תר"ש רח"ל:

משרד החקלאות נבחר ע"י רח"ל להשתתף בפילוט לעדכון נהלי ההפעלה בחירום של כל אגפי ויחידות המשרד. צוות היועצים של רח"ל ממשיך לעבוד בימים אלו על עדכון הנהלים והתאמתם לפורמט אחיד למשרדי הממשלה.

שדרוג ובניה של מרכזי הפעלה:

במסגרת ההשתלמויות והתרגילים שבוצעו במחוזות המשרד נבדקו גם התנאים הפיזיים בכל אחד ממרכזי הפעלה. בסיוע רח"ל נעשה בינוי ושיפוץ במחוזות השפלה וההר במחוז נגב, במקביל, בימים אלה, נמצא פתרון גם למרכז הפעלה של מחוז גליל גולן.

מוקד אחוד:

המוקד האחוד שנמצא סמוך למשרדי הפיצו"ח החל לעבוד ונמצא באחריות קב"ט המשרד. בשגרה, המוקדנים במוקד שעובד 24/7 נותנים מענה לפניית ליחידת הפיצו"ח וליחידת הביטחון של המשרד. בשעת הצורך אותם מוקדנים יקבלו פניות הקשורות למצבי חירום ולמעשה יהוו תא הדיווח של מטה המשרד.

המוקדנים תורגלו וימשיכו להיות מתורגלים באופן סדיר.

גרעינים משימתיים:

מיום הקמתו האגף לניהול משברים מגייס שותפים לעבודה בשעת חירום. על מנת לסייע לחקלאים בשטח בזמן חירום יש צורך במספר רב של מתנדבים עם אוריינטציה חקלאית. כחלק ממאמץ גיוס מתנדבים מנכ"ל המשרד הטיל על האגף ליצור קשר עם מרכזי הגרעינים המשימתיים ולרתום אותם באופן מסודר לסיוע בשעת חירום. במהלך החציון הראשון של השנה התקיימו פגישות היכרות עם מרכזי הגרעינים המשימתיים באזורים שונים ובימים אלו נכתב נוהל עבודה משותף לשעת חירום.

השומר החדש:

השנה חוזקו הקשרים בין האגף לניהול משברים לשומר החדש.

נציגי השומר החדש שובצו כחלק בלתי נפרד ממטות החירום המחוזיים על מנת לענות על פערי כ"א בתחומי החקלאות השונים שצפויים בכל אחד מן התרחישים. עד כה לא ייעדנו מתנדבים לתחום הרפת, בשל הידע המקצועי הדרוש. השנה קיימנו השתלמות ראשונה מסוגה למתנדבי השומר החדש, עבודה ברפת בשיתוף והדרכה של מועצת החלב (מדריך מועצת החלב גברי פרץ). ההשתלמות כללה הדרכה עיונית והתנסות מעשית ברפת פעילה. ב-2019 מתוכננות עוד הדרכות מסוג זה על מנת להכשיר מתנדבים ככל שיידרש למשק החלב.

נחשול בריא:

מש"מ משותף למטה עוזר השר להתגוננות ולמשרד הבריאות. המש"מ בא לבחון את התנהלות הגורמים השונים בתרחיש של שפעת פנדמית שתחילתה בבעלי חיים וממשיכה לפגיעה בבני אדם. חיים אנג'וני הציג במש"מ את מענה משרד החקלאות בשלבים הראשונים לטיפול באירועי תחלואת בע"ח הקשורים להתפרצות הפנדמיה בבני אדם. בהכנות למש"מ השתתפו בנוסף לאנשי האגף לניהול משברים גם אנשי השו"ט ובעיקר ד"ר רם כץ האחראי על בריאות העוף. המש"מ היה חשוב ביותר על מנת להכיר את הנפשות הפועלות בתחום בכל משרדי הממשלה, לתאם את הפעולות הדרושות ולהציג את הפערים השונים בתוכנית ההערכות.

ביקור מפקד פיקוד העורף במשרד החקלאות:

בחודש אוקטובר הגיע למשרד החקלאות אלוף תמיר ידעי, מפקד פיקוד העורף. בפגישה השתתף מנכ"ל המשרד. לאלוף הוצג מערך החירום המשרדי ונדונו דרכי סיוע אפשריות של פיקוד העורף למשרד החקלאות. האלוף סייר במינהל המחקר ונהנה משפע הירקות שהוגשו.

*סיכום זה מופיע בפורמט של ידיעון עם תמונות וחומר מקצועי נוסף באתר המשרד בקישור הבא: [ידיעון](#)

[2018](#)

יחידות באחריות ישירה של מנכ"ל המשרד פועלות בתחומים הבאים:

ביקורת פנימית (1)

עריכת ביקורת שיטתית ביחידות המשרד השונות לאיתור סיבות וגורמים להתהוות ליקויים.
הצעות לתיקון הליקויים ומניעת הישנותם.

דוברות יחסי ציבור (2)

מופקד על תכנון וביצוע ההסברה ויחסי הציבור של המשרד.
מנסח ועורך הודעות לעיתונות, בכתב ובעל-פה, אודות מדיניות המשרד, תפקידיו ודרכי פעילותו, וחומר הסברה אודות המשרד ומשימותיו, ומביא אותו לידיעת הציבור הרחב באמצעות אמצעי התקשורת.
בנוסף, אחראי על החומרים המפורסמים לציבור באתר האינטרנט המשרדי, מהפן התוכני.

הלשכה המשפטית

הלשכה כפופה ליועץ המשפטי.

- אחריות על החקיקה החקלאית, עריכתה ובחינתה הן של חקיקה ראשית והן של חקיקת מישנה.
- עריכת הסכמים בין יחידות המשרד ובין גורמי חוץ.
- טיפול בתביעות אזרחיות ופליליות של המשרד.
- מתן ייעוץ משפטי ליחידות המשרד בתחומי המשפט הציבורי כאשר קיימת זיקה בין פעילותם לפעילות המשרד.
- מופקד על הכנת תשתית עובדתית וסיוע בעריכת תשתית משפטית בעתירות המוגשות נגד שר החקלאות ופיתוח הכפר וכל בעל סמכות במשרד.

לשכת הסמנכ"ל הבכיר למינהל ומשאבי אנוש: יחידות מינהלה

יחידות המינהלה כפופות לסמנכ"ל בכיר למינהל ומשאבי אנוש.

האחריות כוללת את התחומים הבאים:

משאבי אנוש

- (א) קביעת מדיניות משאבי אנוש של המשרד וסדרי העדיפויות בו.
הכנת תקן כח האדם של המשרד לרבות דרגות, דירוגים, תאורי תפקידים עפ"י הצרכים המשתנים של המשרד.
טיפול בפרט של עובדי המשרד: גיוס, מיון, וקליטה של עובדי המשרד.
גיבוש צורכי כח האדם ותנאי השירות של עובדי המשרד.
ייצוג המשרד בנושאים הנ"ל בנציבות שירות המדינה.

ניתוח מערכות מינהל

- (ב) ביצוע סקרים ארגוניים.
גיבוש נהלים והנחיות בדבר סדרי עבודה.
טיפול ברשומות.

הדרכה

- (ג) איתור צרכי השתלמות והדרכה משלימה של עובדי המשרד.
הכשרת וקידום עובדי המשרד.
פיתוח קריירה מקצועית ותפקודית לעובדי המשרד.

נכסים בינוי ומשק

- (ד) סמכויות היחידה נשענות על חוק נכסי המדינה התשי"א-1951, תקנות חובת מכרזים תשנ"ג-1993, חוק התכנון והבניה, פקודת הבטיחות בעבודה והוראות משרד האוצר הרלוונטיות לכל תחומי הפעילות.

- אחריות על נכסי המשרד.
טיפול בנושאי בינוי.
ניהול משקי ולוגיסטיקה.
טיפול ברכב וציוד חקלאי של המשרד.
טיפול במכרזים, אספקה ושירותים.
אחריות על ביטוח וחבויות.
אחריות על בטיחות וגיהות במשרד.

בטחון

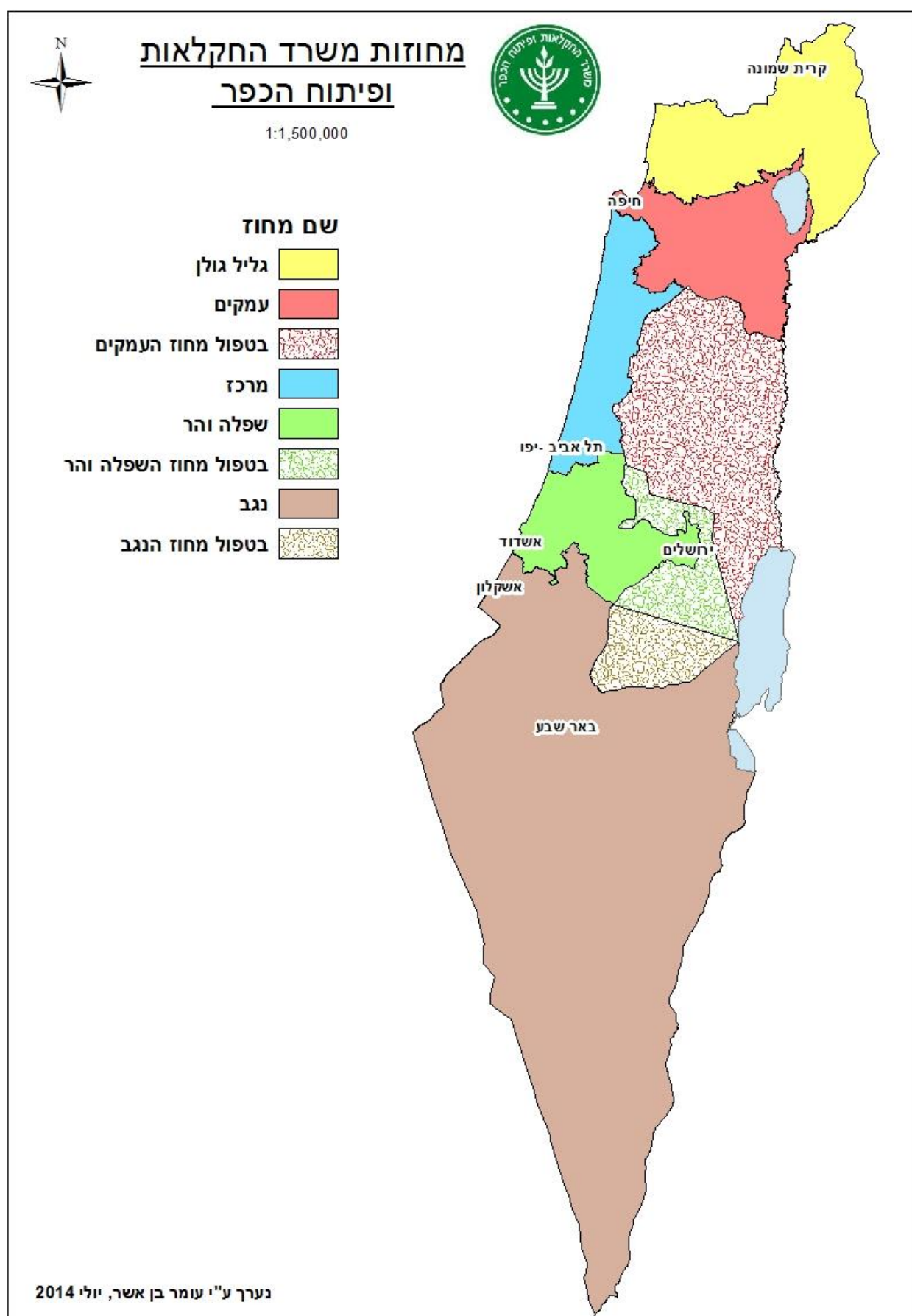
- (ה) טיפול בכל הנוגע לביטחון ולתדרוך העובדים בנושא.

שרותי רווחה

- (ו) סיוע לעובדים בבעיות אישיות.
ייעוץ וקידום רווחת העובדים והגמלאים.

מערכות מידע

- (ז) ריכוז והכוונת נושא עיבוד הנתונים ביחידות המשרד.
פיתוח מערכות מידע ודווח לסיוע עבודות המשרד והשירות לחקלאים.

במשרד החקלאות ופיתוח הכפר חמישה מחוזות :

גליל-גולן
העמקים
המרכז
השפלה וההר
הנגב

שטחי הפעולה העיקריים של המחוזות :

תא תכנון ופיתוח

מרכז את הקשר בין מינהלת ההשקעות לחקלאים, דואג להביא לידיעתם את מדיניות ההשקעות של המשרד המטפל בבקשות במסגרת החוק והקריטריונים, מאשר ביצוע הפרויקטים, אוסף נתונים אזוריים באמצעות כנסים, ימי עיון וחוזרים לחקלאים ומיידע את הנהלת המשרד על הצרכים המיוחדים מהשטח.

קיצוץ במים : המחוז מטפל בהקצאות מים במסגרת מדיניות המשרד ורשות המים (אחוזי הקיצוץ במכסות ותוספות במסגרת ועדת חריגים).
עובדים זרים : המחוז אוסף נתונים ומאשר הצהרות חקלאים על היקף הפעילות החקלאית לצורך קבלת הקצבות לכח אדם.

תא שימור קרקע, ניקוז ומים

- א) איתור האיננוטר הפיסי באזור ובכללו קרקע, מים, מרעה, אקלים והפוטנציאל שלו.
- ב) תכנון, בדיקה ופיקוח על מפעלי ניקוז מקומיים ואזוריים ושיפוט התוכניות.
- ג) ייזום פעולות טיוב ושימור קרקע וניקוז.
- ד) פיתוח המרעה הטבעי.
- ה) תוכניות אב לטיוב קרקע, לניקוז, לשימור קרקע ולמרעה.
- ו) תכנון, סקרי קרקע, איגום מקומי ושיפוט תוכניות מים.

שירותים חקלאיים נוספים

המחוז ערוך למתן שירותים לחקלאים בתחומים שונים כגון אישורי בעלות על כלים חקלאיים, המלצות לוועדת תכנון ובניה למבנים חקלאיים, אישורים לעקירות עצים מוגנים וכו'. המחוז מקיים קשר ותיאום עם הלשכה הווטרינרית שבתחומו.

שרות ההדרכה והמקצוע במחוז – לשכת הדרכה, שה"מ

במסגרת המחוז פועלת לשכת הדרכה העוסקת בהדרכת החקלאים, כשהמדריכים קשורים מקצועית למחלקות מקצועיות בשה"מ. המדריכים מקיימים מגוון רחב של פעילות הכוללת סיורים, ימי עיון, הרצאות ופעולות קבוצתיות. המדריכים עוסקים במחקר ופיתוח (מו"פ), תצפיות וניסויי שדה בענפים שונים אצל חקלאים או במוסדות מחקר שונים בשיתוף פעולה עם גורמים בתוך המערכת ומחוצה לה.

מחוז העמקים

תחום המחוז מצפון הכנרת עד צפון ים המלח ומהירדן עד שפלת החוף, וכן עד מפרץ חיפה. פריסה במבנה המחוז בגלבוש וב- 4 שלוחות בתחום המחוז: בקעת הירדן, עמק הירדן, זבולון ואריאל.

טיפול ב- 79 קיבוצים, 69 מושבים, 3 מושבות, 5 בתי ספר חקלאיים ו- 23 כפרי מיעוטים. בתחום המחוז 13 מועצות אזוריות וכ- 30 מועצות מקומיות.

ענפי חקלאות עיקריים:

תמרים	80%	מהיצור הארצי.
דגים	80%	" "
שקדים	60%	" "
צאן לחלב	60%	" "
מנגו	56%	" "
פיטום עגלים	52%	" "
תבלינים ירוקים	50%	" "
ענבי מאכל לייצוא	50%	" "
זיתים	45%	" "
בננות	30%	" "
רפת חלב	40%	" "
בשר תרנגולי הודו	15%	" "
לול פיטום לבשר	10%	" "

השימוש במים - צריכה כוללת בתחומי המחוז כ- 275 מלמ"ק, מהם כ- 70% מושבים ומליחים.

1. שנת 2018 הייתה שנה שחונה וכמות המשקעים הייתה נמוכה מאוד, מדובר בשנה חמישית ברצף. לאור זאת הוחלט לבצע קיצוץ רוחבי בהקצאות המים השפירים לחקלאות. הקיצוץ שבוצע התבסס על הצריכה בפועל בשנים 2015 ו- 2016. המטרה הייתה ירידה של 10% בצריכת המים השפירים במערכת הארצית. מצד שני, ולאור זאת שהאזור המשיך להתפתח חקלאית ע"י נטיעות חדשות, הוגשו בקשות למחוז לתוספות שאושרו ע"י המשרד. לכן בממוצע הקיצוץ היה נמוך יותר. בנוסף, מרבית המים השפירים במחוז אינם במערכת הארצית לכן הצריכה הכוללת במים שפירים לא ירדה משמעותית.

במי הקולחין לא היה כל שינוי בהקצאות המים בתחילת השנה באופן יחסי לשנת 2017. אך בשלב מסוים רשות המים הודיעה שיש עודף של כ- 1.5 מליון קוב, אשר חולקו כתוספות זמניות לצרכנים מסוימים.

2. בחלק מהאזורים ובמיוחד באזור יזרעאל, מגידו, גליל תחתון וזבולון השימוש בקולחים מגיע לכ- 80% מהצריכה לחקלאות, כמו כן באזור בקעת הירדן ומגילות כל התמרים מושקים במי-קולחין.

3. 195 מליון קוב מים שפירים לחקלאות (כולל בארות וקידוחים).

53 מליון קוב מי קולחין (ללא ביוב ערי העמק).

26 מליון קוב מים אחרים (מליחים, ביוב ערי העמק).

4. בשנת 2018 המשיכה מגמת פריחת החקלאות הפרטית. מיזמים לפעילות חקלאית צמחית בקרקע פרטית, לא מושקית, קיבלו הקצאות מים חקלאיות, ושטחי הבעל הפכו למושקים.

5. כיום שתי הבעיות העיקריות במחוז: מחירי המים השפירים שעל אף שירדו בכולל אך עדין מחירים גבוה להרבה גידולים ואספקת המים האחרים.

נושאים בטיפול מיוחד מעבר לפעילות השוטפת: כיסוי רשת מטעי אבוקדו בעמק הירדן, כיסוי רשת מטעי בננות בעמק הירדן, כיסוי רשת על הכרמים בבקעת הירדן, כסוי רשת למטעים ליצוא, טיפול בפיתוח גידולים ונושאים חדשים. פיתוח טכנולוגיות חדשות במטעים – חיפוי תעלות טוף ומיכון לקטיף, פיתוח גידול תבלינים ירוקים ליצוא, שימוש בקולחים, טיפול בפיתוח החקלאות במגזר המיעוטים, סיוע לאזור הכפרי בנושאים הקשורים לפיתוח הכפר, פיתוח חקלאות תיירותית. העמקת בריכות הדגים (מאגרים), בניית חממות מעל בריכות הדגים לשמירת חורף. ריכוז והפעלת הדברה משולבת בענף הפלפל ליצוא, המבי"ע - התארגנות אזורית להדברה משולבת בין ענפית וכן פיתוח מערכת תומכת החלטה (אפונה).

תשתיות לנקלטים חדשים ביו"ש.

שינוי פרוגרמות לישובים: בשנה זו המחוז הביא מספר מועצות אזוריות וישובים לועדת פרוגרמות בכדי לשנות את מספר הנחלות ולהגדילן - פרוגרמה איזורית של מ.א. עמק הירדן אושרה.

” ” של מ.א. הגלבע אושרה.

פרוגרמה יישובית 5 ישובים בעמק הירדן אושרו: עין גב, אלמגור, בית זרע, דגניה ב' וכנרת.

בוצע שיפוט ראשוני למ.א. גליל תחתון ולמועצה אזורית עמק יזרעאל.

מציאת פתרון לנושא הגניבות החקלאיות- הוועדה שהקים מנהל המחוז הגישה סיכום למנכ"ל המשרד – הפתרון הוא שבמידה ולא ישבו כל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר ויסכמו אזי לא נצליח להתקדם, משרדי הממשלה הם: המשרד לביטחון פנים, משרד המשפטים ומשרד החקלאות. כלומר באחריות מנכ"ל המשרד ליזום זאת ולהביא לפתרון.

ועדה לקביעת אמות מידה לפיצויים בחקלאות- המנכ"ל מינה ועדה שכוללת את: ד"ר נתי גלבוע-מנהל מחוז העמקים, פרופ' עבד גרה-מנהל הש.להגנת הצומח, עו"ד תמי מור-מהלשכה המשפטית, מר שלמה ישראל-מנהל א.ענפי שירות שה"מ, מר מועמר חגי'חיא-מנהל ת.ביטוח חקלאי ומר עלי בינג-אגף תקציבים ממשרד האוצר. ועדה זו התכנסה מספר פעמים וסיכמה פעילותה, הדו"ח המסכם הוגש למנכ"ל המשרד ובו המלצה חד משמעית לתקצב את חקלאות הבע"ח בפיצוי הולם על נזקים.

תא שימור קרקע ניקוז ומים

מחוז העמקים כולל שטחים נרחבים בעיבוד אינטנסיבי, בשיפועים שונים, כולל נופי עמק והר במדרונות תלולים במגוון פרקטיקות חקלאיות מעיבודי גדיש אינטנסיבי ועד חקלאות הר מסורתית. נוסף על סיכוני סחיפה משמעותיים בשטחים משופעים הנתונים לכמות גשם שנתית של עד 650 מ"מ ממוצע רב שנתי, קיימים שטחים רבים בעלי בעיית המלחה וניקוז לקוי בשל מאפייני הקרקעות, איכות מי השקיה ומפלסי מי תהום גבוהים. במרחב המחוז ידועה תופעת סחף קרקע משמעותית עד כדי חשיפת סלעי תשתית במספר אזורים.

רשויות ניקוז ונחלים - בשנת 2018 המשיך חיזוק קשרי העבודה עם רשויות הניקוז והגורמים האזוריים בתחום המחוז, כולל שותפות בועדות היגוי שונות בנושא ממשק חקלאות ונחל.

בשטח המחוז פועלות חמש רשויות ניקוז ונחל:

1. ירדן דרומי, 2. קישון, 3. כנרת, 4. גליל מערבי, 5. כרמל. נוסף על שטחי רשויות ניקוז אלו, נכלל במחוז שטח נוסף ברשות המנהל האזרחי.

עיקר הפעולות שנעשו מול רשויות הניקוז כוללות מיקוד מאמצים לחיזוק שיתוף הפעולה בתחום שימור הקרקע, מינוי למליאות רשויות ניקוז ונחל קישון וירדן דרומי, חיזוק שיתוף הפעולה ברמה סטטוטורית בוועדות תכנון ובנייה, בתחום תקציב הניקוז לנחלים ארציים, בוועדות היגוי לניהול אגני ועוד.

תמיכות שימור קרקע - בשנת 2018 נעשו מאמצים גדולים לקידום שימור הקרקע באמצעות תמיכות הניתנות באמצעות תקציב אגף שימור קרקע וניקוז, המעודדות פעולות הנדסיות ואגרו-טכניות שמטרתן שימור קרקע. תודות למאמצים אלו הוגש למחוז מספר שיא של תוכניות. 79 תוכניות אושרו בתקציב כולל של כ-4.7 מלש"ח (כהתחייבויות), המהווה 34% מהתקציב הארצי. בשנה זו הושם דגש על קידום היכולת המקצועית של עובדי התא באמצעות הכשרות האגף לשימור קרקע וניקוז וע"י תכנון וסיוע מקצועי למשקים. להלן התפלגות התוכניות שאושרו במסלולי התמיכה של שימור הקרקע:

מסלול	מס' בקשות מאושרות
פעולות ואמצעים לשימור קרקע	45
תחזוקת מערכות שימור קרקע	18
כלי מיכון לשימור קרקע	5
עיבוד משמר	2
תכנון כולל וסקרים	9
סה"כ	79

עיבוד משמר – נמשך המאמץ להטמעת שיטות עיבוד משמר, כולל ליווי המשקים הפועלים בתחום, והמקבלים תמיכה ייעודית לנושא בגידולי שדה ובמטעים.

ליווי מחקרים לגיבוש כלים מקצועיים בתחום שימור קרקע וניקוז, מטעם אגף שימור קרקע וניקוז ומחוז העמקים. המיזמים העיקריים שלוו ב-2018:

1. **בחינת רמות שונות של ממשקי עיבוד משמר בגד"ש** (בשיתוף מרכז חקלאי העמק) - על מנת לבחון ולכמת השפעה של ממשקי עיבוד על פגעי הגנת הצומח ועל יעילות כלכלית של ממשק הגידול.
2. **גיבוש כלים לטיוב קרקעות של בריכות דגים עזובות** (בשיתוף "צמח נסיונות") ע"י סקרי קרקע ובחינת אופני שיקום שונים על מנת להשיב מדגים עזובים לפעילות חקלאית.
3. **סקר טופו-אקלימי יזום נרחב** (בשיתוף מרק פרל, אגף שימור קרקע וניקוז) של מרחב עמק בית שאן, במקביל לסקרים פרטניים למשקים, לשיפור הערכת סיכוני קרה עבור המלצות לייעוד קרקעות.
4. **ליווי ושותפות בגיבוש מדריך לניהול רצועות נחל באגנים חקלאיים** (בשיתוף התחנה לחקר הסחף וגורמים נוספים).
5. **ליווי ושותפות במחקר וסקר חקלאים בנושא ניהול רצועות חיץ** בסמיכות לערוצי ניקוז (בשיתוף התחנה לחקר הסחף, אוני' חיפה ורשות ניקוז קישון).

6. **כימות סחף באמצעות תחנות הידרומטריות** - לבחינת אגנים המטופלים באמצעים שונים לשימור קרקע, במחקר משולב של רשות ניקוז ירדן דרומי, התחנה לחקר הסחף ואוני' בן גוריון. נוסף על התחנות הקיימות נערכו התקנות נוספות בתחום המחוץ בשיתוף התחנה לחקר הסחף.

הדרכה – נערכו פעולות הדרכה שוטפות מול חקלאים ובעלי עניין בסיורים, קורסים וימי עיון. כחלק מפעולות ההדרכה נערך בינואר 2018 יום עיון עם מרכז חקלאי העמק בנושא שמירה, שימור קרקע וניקוז. במרץ 2018 נערך יום עיון רב משתתפים בנושא שימור קרקע והמלחת קרקעות, לזכרו של אמקה כנרתי, מוותיקי שירות השדה של עמק הירדן. יום העיון נערך בשיתוף רשות הכנרת, המכללה האקדמית כנרת, מו"פ צפון, צמח ניסיונות ומועצה אזורית עמק הירדן.

חינוך וקהילה – בשנת 2018 ניתן דגש על שילוב תכני חקלאות, שימור קרקע וניקוז בעשייה החינוכית-קהילתית של רשויות ניקוז ונחלים. במסגרת זו נערכו הרצאות וסיורים למדריכי רשויות הניקוז כנרת וירדן דרומי בנושאי שימור קרקע וניקוז, וכן התפרסמה כתבה מקיפה בנושא בביטאון רשות ניקוז כנרת.

נוסף על פעולות ייחודיות אלו טופלו בקשות במסגרת הסכם המים, הכשרת קרקע והיתרי בנייה.

מרעה:

- מרעה- המחוז מטפל בכ- 80 בעלי עדרים במרעה (בקר וצאן) בעלי חווה מרעה מול רשות מקרקעי ישראל, הרועים בכ-300 אלף דונם.
- בתחומי המחוז 2 רשויות מרעה (גליל תחתון ומגידו) המבצע פרויקטים במרעה (גידור, מכלאות ניידות, ריסוס מינים לא אכילים, מנעים ומעברי אדם) בסכום כולל של כ-1.5 מיליון ₪.
- רעיית שלפים בשטחי משבצת- המחוז טיפל ב-20 בקשות למתן היתר לרעייה בשלפים לאחר הקציר. רעייה זו נותנת פתרון לעדרים למשך כחמישה חודשים ע"י ניצול נוסף של קרקעות.
- השכרה עונתית לעיבוד - המחוז טיפל השנה ב-30 בקשות להשכרת שטחים לעיבוד בשטחים זמניים (עד 3 שנים) הנידונים בוועדת השכרות של רמ"י .
- חוק ההתיישבות החקלאית- בקשות למתן היתר חריג לשותפויות והפעלת משקים ע"י אגש"ח. המחוז טיפל בכ-20 בקשות.

בדיקת ומתן אישורים להתקנת מערכות סולריות ע"ג גגות ובשטח החקלאי

פעילות זו אשר הופסקה לחלוטין בשנת 2015 וכך גם בשנת 2016 לא ניתנו אישורים להקמת מערכות אלו ע"ג חממות, המחוז בודק את האפשרות להתקנת מערכות סולריות במאגרי מים והשפעת המערכת על גידול הדגים.

בדיקת ומתן אישורים למערכות ניצול אנרגיית הרוח

המחוז אשר הקמת 3 חוות רוח : בגללוב, ברמת סירין, ובאזור עין חרוד.

פינוי מוקשים – הגדלת שטח הקרקע החקלאית

באזור "ארץ – המנזרים" בסמוך לאתר הטבילה משתרע שטח עצום של למעלה מ-20,000 דונם קרקע ראויה לחקלאות אך הכניסה כעת אסורה בשל רצועת מיקוש בסמוך לגדר הביטחון – כיום גדר זו אין לה כל משמעות- מרחקה מהירדן רב יחסית – יחידת פינוי המוקשים פינתה אזור נרחב בארץ המנזרים כדי לאפשר לכל הכנסיות לחזור למבנים שבבעלותם, כמון כן פונתה רצועת מיקוש בסמוך לגדר הביטחון, יש צורך בתקציב נוסף בכדי להרחיב את פינוי רצועת מיקוש זו ואז משני צדי

הכביש לאתר הטבילה נפתח שטח חקלאי גדול ביותר למעלה מ- 10,000 דונם קרקע חקלאית ראויה לנטיעות עבור מועצה אזורית מגילות ואותו סדר גודל של קרקע עבור מועצה אזורית ערבות הירדן. זוהי משימה חשובה ביותר שתאפשר להגדיל את שטחי הגידול ותאפשר להגדיל שטח המשבצת החקלאית.

הדרכה :

נושאים חקלאיים שפותחו במחוז ע"י צוות ההדרכה - 2018 :

מטעים

שקד - כנות חדשות ומיכון הקטיפה.

זית לשמן – העלאת היבול, בקרת איכות.

בננות – המשך הרחבת הענף ותוספת נטיעות צעירות בבתי רשת חדשים, רשתות צל לחסכון במים ושיפור האיכות והמשך ייעול השימוש במים (תיקון 27 לחוק המים בעל פוטנציאל לפגיעה קשה ברווחיות הענף), יצירת שתילים מתרבות רקמה, המשך התמודדות עם מחלות ומזיקים ופגעים חדשים (דוגמת מחלת ה"פנמה", שפוגעת קשה במטעים ומתפשטת. אושר תקציב למחקר מולטידיסציפלינארי של המדען הראשי), שמירה על הדברה משולבת תוך הפחתת השימוש בתכשירי הדברה, המלצה לקליטת מדריך חדש לבננות (לשם ביצוע חפיפה ראויה עם המדריכים הוותיקים).
תאנים – בחינת זנים חדשים, התמודדות עם בעיות הגנת הצומח לאחר הרביזה (איסור השימוש בתכשירים.

תמרים – בדיקת זנים חדשים, שהם תוצר של השבחה, הרחבת שטחים בבקעת הירדן, הדברת חדקונית הדקל האדומה, שינוי בהשקיית תמרים – שימוש במקדמי השקיה מדויקים תביא לחסכון של 4 מיליון קוב, בשטחי התמרים הנטועים, לימוד התמודדות עם פטריית האספרגילוס.
רימונים – עיצוב מטעים, התמודדות עם בעיות הגנת הצומח לאחר הרביזה בתכשירים.
הדרים – פיתוח זנים חדשים והחדרתם (הזן "אור"), פתרון בעיות הגנת הצומח (הדברת כנימה קמחית בהדרים).

מנגו – השבחה ומציאת זנים חדשים במטרה לשפר את הרווחיות והפחתת הסירוגיות, פתוח ממשקי גיזום השקיה ודישון, ייעול השימוש במים מושבים, פיתוח מחקר בסיסי ויישומי של ממשק הדברה ידידותית. הקמת פורום פקחי מנגו לייעול הדברת זבוב הפרות בעזרת מלכודות ללכידה המונית. ניטור ופיקוח על מזיק מאיים חדש: זבוב האפרסק. שיפור יישומים בגישות להדברת מחלת הקמחון.

ליצי – שיפור איכות הפרי שמגיע לשוק המקומי ללא איוד.

אבוקדו – המשך פיתוח תכנית ההשבחה של זנים, ניטור חיפושית האמברוזיה, יישום הפעילות המניעתית להתפשטות מחלת הבוטריוספריה.

כרם – העשרת הזנים בשטח פתוח ובמבנים (מתבצע גם באזורים גיאוגרפיים אחרים כמו גב ההר בבקעת הירדן, הרחבת השימוש במלכודות לפתרון בעיית זבוב הפרות וזבוב התסיסה, החדרת חומרי הדברה חדשים למניעת מחלות ומזיקים. ניסויים בתאורת לד לעידוד פוריות וצבירת סוכר לבציר מוקדם יותר וכן השפעה לקבלת הצבע האדום בפרי. לימוד דרישות הצמח לדישון באשלגן.

פרדס – ייעול השימוש במים ודשן, הכנסת זנים חדשים וכנות חדשות מטיפוח מקומי ומייבוא, העלאת איכות הפרי (גודל והפחתת פגמים), התמודדות עם מזיקים חדשים וישנים, בדיקת תכשירי הדברה בעקבות הרוויזה ובדיקת תכשירים לשיפור איכות הפרי.

גנים בוטניים והנדסת הצומח: הדרכה ותמיכה בתחום גינון ונוי בערים, מושבים, כפרים וקיבוצים. שיפור מצב הגינון וטיפוחו. הדרכה בבחירת צמחיה מתאימה, תכנון גנים, מעבר לגנים חסכוניים במים ובניית גן בר קיימא, טיפול במחלות ומזיקים בנוי בישראל. ארגון וביצוע קורסים וימי עיון לגננים בארץ. שיתוף פעולה עם גופים חיצוניים וגופים ממשלתיים לתמיכת מחקרים וחומר מקצועי לשיפור והתחדשות הגן בישראל.

תבלינים, ירקות בבתי צמיחה וירקות שוק, פלחה וגד"ש

תבלינים - מיכון הקטיפה, שיפור חיי מדף, פתרון לבעיות הגנת הצומח (תריפס בעירית, כשותית בבזיל, התמודדות עם כנימת עש טבק שפיתחה עמידות לתכשירים), התמודדות עם הדרישות ל"אפס נגיעות בתוצרת לייצוא", רישוי תכשירים לגידולים זעירים, ורישוי תכשירים חדשים לאחר הרוויזיה, שימוש בדשנים אורגניים נוזליים לדישון וטיפול במחלות קרקע.

גידולי עלים וכרוביים – התמודדות עם הדברת התריפסים למניעת בעיות איכות, איתור זנים חדשים עם פוטנציאל גבוה לעונות השונות, פתרון בעיות אכסון של כרוב וסלק.

בצל – הדברת ריזוגליפוס (הגורמת ל"היעלמות" צמחים לאחר הזריעה), התמודדות עם "בעיית העלים הפריפריאליים והלבנת הקש (פגיעה ביבול ובאיכותו), שיפור איכות הבצל המגיע לשווקים באמצעות מבחני זנים ואיתור זנים מקדימים.

דלועיים – התמודדות עם ווירוסים אלימים (cgmmv, sqvvyv) הגורמים לאובדן יבול, מבחני זנים לשיפור היבול ואיכותו, שינויים באגרוטכניקה לשיפור האיכות, להרחבת העונה והגדלת הרווחיות (קישואים בהדליה בבתי צמיחה), התמודדות עם בעיות אכסון של דלעות ומעבר פתוגנים בזרעים.

עגבניות בבתי צמיחה – לימוד הרחבת עונת גידול הירקות בבתי רשת (עונת הקיץ), בחינת זנים חדשים לשיפור האיכות והגדלת הרווחיות, שימוש במצעים מנותקים חלופיים (קוקוס) בתוספת חומר אורגני כחלופה לגידול במצע טוף במטרה לחסוך בשימוש במים ודשן ולהתמודד עם בעיות פיטוטניטריות (חיטוי קרקע), הגדלת מגוון האפשרויות לגידולים קיימים, ממשקי גידול למחזורי גידול קצרים.

פלפל – התמודדות עם נמטודת העפצים (תכשירים, זנים, טפטוף טמון), שיפור האיכות של הפלפל האביבי (מועדי שתילה), שיפור הרווחיות ע"י חסכון בימי עבודה (הדליה קבועה וגידול אינטנסיבי בערוגות קבועות), שיפור האיכות ע"י מבחני זנים, שיפור הפוטנציאל באמצעות דבורי בומבוס, הטמעת ההדברה המשולבת, התמודדות עם בעיות הגנת הצומח באמצעים ידידותיים (למשל, טיפולי סידן בריסוס להתמודדות עם מחלת הבוטריטיס).

חצילים – הגדלת הרווחיות ע"י הרחבת העונה (שיפור איכות החציל בעונה החמה), שיפור גידול החצילים למאפיינים הנחוצים לגידול לתעשייה, העדפת זנים בעלי סוכר וחומר יבש גבוה (לתעשייה), מציאת חלופות לזנים קיימים ע"י ביצוע מבחני זנים באזורים השונים, התמודדות עם בעיית הווירוסים בחציל ע"י אגרוטכניקה חדשה (כיסוי ברשתות אגריל).

עגבניות לתעשייה – התמודדות עם בעיית העלקת (איום ממשי על הגידול), פיתוח סף להתמודדות עם טוטה אבסלוטה (דרישה ל"אפס נגיעות" בתעשייה, שמירה על אויבים טבעיים, הפחתת השימוש בתכשירי הדברה), בחינת הדישון באשלגן על שיפור האיכות, מבחני זנים עשירים בצבע ובליקופן.

חמניות – התמודדות עם מזיקים חדשים ("תריסית שעירה").

תירס – התמודדות עם מזיקים חדשים (נובר ה"צילון") ומחלות חדשות (מחלת הכתם העדשתי).

גד"ש – ממשק אפס עיבוד, המשך מבחני זנים להעלאת היבול ושיפור איכותו, התמודדות עם מחלת המקרופומינה בכותנה, התמודדות (בעזרת תכשירים או אגרוטכניקה) עם יציאת תכשירים להדברת עשבים בעקבות הרוויזיה, פעולות לשימור קרקע, מציאת נוסחת קביעת מחיר המזונות הגסים לשימוש הרפתנים, שיפור החיטה הישראלית, הכנסת פקח למניעת נזקי בע"ח, הכנסת גידולים חדשים (כוסמין, קינואה...).

בעלי חיים

חקלאות מים – רפורמה סביבתית בענף המדגה (ניתוק חוות הגידול מהסביבה), מציאת פתרונות לקונפליקט עם חיות הבר, סיכומים כלכליים מקצועיים לענף המדגה, קורס מגדלי דגים. רפת – הגדלת הרווחיות ברפת (צורת עיבוד מזון מרוכז, אורך תקופת יובש, צינון פרות, תוספי מזון לפרות, קורס ניהול למנהלי רפתות, שיטה צרפתית לחישוב והזנת פרות, כמויות של אבקת חלב ליונקות, תחשיבים שונים לייעול כלכלת הרפת), איכות סביבה וטיפול בשפכי הרפת. לול – אוורור לולים וחסכון באנרגיה. צאן – שיפור הרווחיות (התמודדות עם מחלות, שיפור ההזנה, הגדלת הפריה, שיפור מבנה הדיר).

ענפי שדות

שרות שדה – לימוד השימוש במים מושבים ובמים מותפלים בגידולים שונים, ייעול הדישון ושימוש מושכל בדשנים בגידולים השונים, הגדלה בשטחי הידרופוניקה הכוללים מערכות NFT (תעלות) ובריכות, ייעול ההשקיה בגידולי מטע ע"י הרחבת השימוש באמצעי בקרת השקיה כגון מערכות טנסיומטרים ובקרה צמחית אוטומטיות. הגנת הצומח – התמודדות עם פגעים חדשים (חדקונית בתמרים, ווירוס בעגבניות, בפלפל ובדלועיים), התמודדות עם הרביזיה בתכשירים (שמירה על אויבים טבעיים, הגברת השימוש בהדברה משולבת, עידוד פעילות ההדברה והפיקוח האיזורי ("מב"ע"), בחינת תכשירים "רכים", שימוש באגרוטכניקה המפחיתה שימוש בתכשירים (רשתות מתוחכמות, פיתוח מודלים ופיתוח ספי פעולה), המשך התמודדות עם נמטודת העפצים בפלפל וירקות אחרים, פיתוח ממשק להתמודדות עם תריפס הפרחים בירקות במבנים חסויים ובשטח פתוח, התמודדות עם בעיית הריזוגליפוס בבצל. מיכון – קידום והחדרת השימוש בחקלאות מדייקת, פיתוח מיכון חוסך כוח אדם באבטיח. כלכלת הייצור – הגברת המודעות לניהול משק, לרישום, להתייעלות ושימוש בתחשיבים כלכליים לשיפור מערכת קבלת ההחלטות. ההדרכה בכלכלה כוללת: הכנת תחשיבים חדשים ועדכון תחשיבים קיימים, התאמה אישית לנתוני משקים בתחשיבים, בדיקת כדאיות לקניית כלים חקלאיים חדשים, ביצוע ניתוח משק, בדיקות כלכליות להחלפת סוג גידול, הרחבה או צמצום היקף הגידול, הדרכה קבוצתית, מתן ייעוץ כלכלי על סמך תחשיבים בבחינת הכניסה לענף מסוים, בדיקת כדאיות לגידולים חדשים, מיכון חדש ושיטות גידול חדשות בענפים השונים, במסגרת הבקשות המוגשות לוועדה לגידולים חדשים, מתן חוות דעת מקצועית לוועדה, השתתפות בפגישות הוועדה והצגת הבדיקה הכלכלית בדיון.

כוח אדם בהדרכה:

בשנים האחרונות צומצם כוח האדם בהדרכה (פרישה לגמלאות ופרישה מוקדמת). על מנת לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה מהמחסור במדריכים ננקטו מספר פעולות כמו ניווד מדריכים

(ניהול מרכזי), שימוש במדריכים הממומנים ע"י מועצת הצמחים (אורי אדלר, יואל רובין), הפעלת הדרכה פרטית בניהול המשרד (מיקור חוץ), הגברת ההדרכה הקבוצתית (קורסים, ימי עיון, השתלמויות, דפונים), קליטת מדריכים צעירים וחדשים (מדריך למיכון – הראל גרינבלט, מדריך לרפת – דויד בירן).

במחוז חסרה הדרכה קבועה בפרחים (אנחנו נעזרים במדריך ממחוז אחר – יחיאל שטיינמץ), בהדרים ובעיקר לימונים – חסרה הדרכה, בדגים חסרה הדרכה בעקבות פטירתו של המדריך תומר ברונובסקי (ז"ל), שהחליף את אמיתי גבע (ז"ל), בצאן (רק לאחרונה נקלט מדריך צאן חדש והצוות הארצי מונה כרגע שלושה מדריכים). מאז התפטרותו משה"מ של המדריך לגד"ש בעמק המעינות (יפתח גלעד) הוא משמש את אותם מודרכים כמדריך פרטי.

פיתוח כפרי המיעוטים במחוז:

תכנית הפיתוח בכפרי המיעוטים במחוז התרכזה בפרויקטים הבאים:

מתן סיוע בדרכים חקלאיות- השנה לא הוגשו בקשות חדשות בגלל שנושא זה לא תוקצב.

בשנת 2016 – נפתחה המערכת לטובת היישובים הדרוזים והצ'רקסים כך שכפר כמא קיבלה הרשאה לדרכים חקלאיות, בדומה ל-2017 גם ב-2018 מועצה מקומית כפר קמא הגישו בקשה לדרכים חקלאיות והבקשה כרגע בטיפול.

תכנון וביצוע הוצאה מרוכזת של דירים ומפטמות אל מחוץ לכפר – זהו הליך שימשך זמן רב בעיקר בשל העובדה שיש לתאם עם קק"ל, רט"ג ורמ"י. וכן להעביר את התוכנית בועדה המחוזית.

לאחר שהוצאת עדרים לשטחי קק"ל ורמ"י נכשל אנו ממשיכים למצוא אזורים על קרקע פרטית אשר כוללת בתוכה כמה שיותר בעלויות ונותנת מענה לכמה שיותר חקלאים פעילים.

הוצאת דירים של חקלאים לשטחם הפרטי – זהו הליך מהיר יחסית מכיוון שאין צורך בתיאום עם גופים רבים. המחוז הולך לקדם זאת ועד עתה כבר בוצעו מספר מיזמים במימון המשרד- היישובים בהם סייענו במימון פרויקטים כאלה: איכסאל, טייבה, נעורה, סנדלה, סולם, כפר כמא, מוקיבלה וזרזיר. בשנים האחרונות לצערנו המשרד לא תקצב סעיף זה ומקווים ב-2020 המשרד יקצה משאבים ונצליח לעזור לעוד חקלאים לצאת אל מחוץ ליישוב.

תקצוב (80%) הצבת בורות לפסדים באזורים שיש בהם ריכוז מבנים חקלאיים ובע"ח, זאת על מנת לתת מענה לבעיית זיהום השדות/ואדיות ע"י זריקת פגרים בשטחים הפתוחים. עד כה בתחום המחוז בוצעו בורות אלו ב-2 אתרים: באיכסאל ובמנשיית זבדה. כיום ישנם חקלאים נוספים (גם מועצות) אשר מביעים עניין בהצבת בור, דבר המראה על שינוי גישה חיובי.

שיקום תשתיות – השנה סיימנו טיפול בפרויקט בוואדי חמאם, פרויקט שנמשך שנים רבות.

פיתוח הכפר 2018

במרץ 2018 פורסם נוהל התמיכה בתחום פיתוח הכפר לשנים 2018-2019.

הבקשות הוגשו לשנתיים, וההתחייבויות התקבלו בינתיים לשנת 2018 בלבד.

בתחום גני המשחקים, אושרו חלק מהבקשות בחודש מאי, ולקראת סוף השנה, התקבלה תוספת תקציב, ובקשות נוספות אושרו בחודש דצמבר.

להלן טבלה המפרטת את נתוני הבקשות בתחומים השונים :

נושא	מס' שהוגשו הבקשות לשנים 2018-9	מס' הבקשות שאושרו בשנת 2018
גני משחקים	58	45
תוכניות במרחב הכפרי	4	1
קורסים	14	8
פסטיבלים וקידום מכירות	22	3
מרכזי מבקרים	3	3

בנוסף, צוות המחוז המשיך וטיפל באישורי יציאה לביצוע ובדו"חות ביצוע לתכניות שאושרו בשנים 2015-2017 במסגרת נהלי התמיכה השונים.

החקלאות כעוגן להרחבת ההתיישבות:

חשוב לציין כי יישובי עמק הירדן, בקעת בית-שאן, בקעת הירדן ומגילות הם אזורים פריפריאליים דלי אוכלוסין בגבולה המזרחי של המדינה, לכן חשיבות פיתוח החקלאות- כעוגן פרנסה להרחבת ההתיישבות הכפרית באזור רבה.

מיפוי החקלאות במחוז (GIS)

בשנה זו סיימנו למפות את רוב הקיבוצים והמושבים שבתחום המחוז, כל החקלאות הצמחית.

מים אל ים דרך ים:

בשנה זו ממשיכה הנהלת המחוז לבקר בכל היישובים (סבב שני- מושבים, קיבוצים, מגזר ובתי ספר חקלאיים) בכל ישוב יושבים עם מרכז המשק ומרכזי הענפים, נבדק כל תחום (קרקע, מים, עו"ז, שיקום תשתיות, פיתוח הכפר, מיכון חוסך כ"א, עובדים ישראלים ועוד) האם ישנן בעיות ומה ניתן לקדם.

תמיכה בעידוד העסקת עובדים ישראלים בחקלאות

לא היה תקציב לתחום זה ב 2018. צוות המחוז המשיך וטיפל בתשלום התמיכות לבקשות שהוגשו ב 2017, אך לא קלט בקשות חדשות.

העסקת עובדים זרים

בשנת 2018 הכריז המשרד על פתיחת מפקד עובדים זרים להקצאה ב 2019, תוך ציפייה לחיבור והתאמה מוחלטת למיפוי החלקות החקלאיות ב GIS, שבוצע על ידי חברה חיצונית.

לאחר שהחברות פורסמו לחקלאים, והחלה הגשת הבקשות, התקבלה הבנה והחלטה במשרד שלא ניתן להגיע להתאמה מלאה בין המיפוי וחברות הבקשה (גידולים משתנים, עיתוי המיפוי וכו') והמפקד נדחה לשנת 2019.

למשך תקופה קצרה ניתן היה להגיש בקשות חדשות, ע"י חקלאים שלא היתה להם בעבר הקצאה, ועבור שטחים שלא התקבלה עבורם הקצאה.

בנוסף, צוות המחוז המשיך לטפל באופן שוטף בבקשות להעברת היתרים ובקשות של תוספת עובדים על רקע רפואי.

אישורי המינהל האזרחי

על פי הנחיית הלשכה המשפטית, יש לקבל אישור של המינהל האזרחי לגבי תמיכות (האחוזות בקרקע) בשטחי יו"ש. קיים קושי מובנה בקבלת ההתייחסות בפרק זמן סביר, הן משום שהתהליך מסורבל והחומר עובר הרבה ידיים, והן משום שכוח האדם המטפל בחומרים מתבסס על חיילים/ות, שמתחלפים בתדירות גבוהה, וחסר זיכרון ארגוני על אופן הטיפול בבקשות משרד החקלאות.

עם זאת, במהלך 2018 לאחר מאמץ רב, ומספר ישיבות, התקבלה בשעה טובה התייחסות כתובה לבקשות מרעה ביו"ש, נושא שהתעכב ולא טופל מאז שנת 2014.

צמצום כ"א בהדרכה :

עקב פרישת מדריכים לגמלאות ופרישה מוקדמת צומצם מספר המדריכים עד כדי שבענפים מסוימים

(צאן, פרחים) נותרנו ללא מדריכים, מאידך המחוז קלט מדריכים חדשים בתחומים: מיכון, גן הנוי ובקר לבשר. בתחומים החסרים המחוז נערך להמשיך את ההדרכה אך בצורה שונה כלומר הדרכת משקי מודל, ימי עיון, קורסים וכו'. כל זאת לא ימנע את המשך ביקורי המדריכים אצל כל החקלאים אך בתדירות נמוכה מבעבר.

סיכום:

מחוז העמקים הוא הגדול ביותר מבחינת פעילות חקלאית ומספר החקלאים הפעילים.

מחוז העמקים הוא המוביל ביצור החקלאי.

מתמשך המעבר להשקיה במים מושבים.

ההדרכה החקלאית חשובה ביותר להמשך קיום החקלאות דווקא בתנאים החדשים שנוצרו.

- נושא שיקום התשתיות קיבל תאוצה רבה ובעזרתו משרדנו משנה את פני הכפר.

נושא החקלאות התיירותית שודרג מאוד

מחוז גליל גולן

תחום המחוז מצפון הכנרת עד צפון ים המלח ומהירדן עד שפלת החוף, וכן עד מפרץ חיפה. פריסה במבנה המחוז בגלבוש וב- 4 שלוחות בתחום המחוז: בקעת הירדן, עמק הירדן, זבולון ואריאל.

טיפול ב- 79 קיבוצים, 69 מושבים, 3 מושבות, 5 בתי ספר חקלאיים ו- 23 כפרי מיעוטים. בתחום המחוז 13 מועצות אזוריות וכ- 30 מועצות מקומיות.

ענפי חקלאות עיקריים:			
תמרים	80%	מהיצור הארצי.	
דגים	80%	" "	
שקדים	60%	" "	
צאן לחלב	60%	" "	
מנגו	56%	" "	
פיטום עגלים	52%	" "	
תבלינים ירוקים	50%	" "	
ענבי מאכל לייצוא	50%	" "	
זיתים	45%	" "	
בננות	30%	" "	
רפת חלב	40%	" "	
בשר תרנגולי הודו	15%	" "	
לול פיטום לבשר	10%	" "	

השימוש במים - צריכה כוללת בתחומי המחוז כ- 275 מלמ"ק, מהם כ- 70% מושבים ומליחים.

2. שנת 2018 הייתה שנה שחונה וכמות המשקעים הייתה נמוכה מאוד, מדובר בשנה חמישית ברצף. לאור זאת הוחלט לבצע קיצוץ רוחבי בהקצאות המים השפירים לחקלאות. הקיצוץ שבוצע התבסס על הצריכה בפועל בשנים 2015 ו- 2016. המטרה הייתה ירידה של 10% בצריכת המים השפירים במערכת הארצית. מצד שני, ולאור זאת שהאזור המשיך להתפתח חקלאית ע"י נטיעות חדשות, הוגשו בקשות למחוז לתוספות שאושרו ע"י המשרד. לכן בממוצע הקיצוץ היה נמוך יותר. בנוסף, מרבית המים השפירים במחוז אינם במערכת הארצית לכן הצריכה הכוללת במים שפירים לא ירדה משמעותית.

במי הקולחין לא היה כל שינוי בהקצאות המים בתחילת השנה באופן יחסי לשנת 2017. אך בשלב מסוים רשות המים הודיעה שיש עודף של כ- 1.5 מליון קוב, אשר חולקו כתוספות זמניות לצרכנים מסוימים.

6. בחלק מהאזורים ובמיוחד באזור יזרעאל, מגידו, גליל תחתון וזבולון השימוש בקולחים מגיע לכ- 80% מהצריכה לחקלאות, כמו כן באזור בקעת הירדן ומגילות כל התמרים מושקים במי-קולחין.

7. 195 מליון קוב מים שפירים לחקלאות (כולל בארות וקידוחים).

54 מליון קוב מי קולחין (ללא ביוב ערי העמק).

27 מליון קוב מים אחרים (מליחים, ביוב ערי העמק).

8. בשנת 2018 המשיכה מגמת פריחת החקלאות הפרטית. מיזמים לפעילות חקלאית צמחים בקרקע פרטית, לא מושקית, קיבלו הקצאות מים חקלאיות, ושטחי הבעל הפכו למושקים.

9. כיום שתי הבעיות העיקריות במחוז: מחירי המים השפירים שעל אף שירדו בכולל אך עדין מחירים גבוה להרבה גידולים ואספקת המים האחרים.

נושאים בטיפול מיוחד מעבר לפעילות השוטפת: כיסוי רשת מטעי אבוקדו בעמק הירדן, כיסוי רשת מטעי בננות בעמק הירדן, כיסוי רשת על הכרמים בבקעת הירדן, כיסוי רשת למטעים ליצוא, טיפול בפיתוח גידולים ונושאים חדשים. פיתוח טכנולוגיות חדשות במטעים – חיפוי תעלות טוף ומיכון לקטיפה, פיתוח גידול תבלינים ירוקים ליצוא, שימוש בקולחים, טיפול בפיתוח החקלאות במגזר המיעוטים, סיוע לאזור הכפרי בנושאים הקשורים לפיתוח הכפר, פיתוח חקלאות תיירותית. העמקת בריכות הדגים (מאגרים), בניית חממות מעל בריכות הדגים לשמירת חורף. ריכוז והפעלת הדברה משולבת בענף הפלפל ליצוא, המב"ע - התארגנות אזורית להדברה משולבת בין ענפית וכן פיתוח מערכת תומכת החלטה (אפונה).

תשתיות לנקלטים חדשים ביו"ש.

שינוי פרוגרמות לשובים: בשנה זו המחוז הביא מספר מועצות אזוריות ושובים לועדת פרוגרמות בכדי לשנות את מספר הנחלות ולהגדילן - פרוגרמה איזורית של מ.א. עמק הירדן אושרה.

” ” של מ.א. הגלבע אושרה.

פרוגרמה יישובית 5 ישובים בעמק הירדן אושרו: עין גב, אלמגור, בית זרע,

דגניה ב' וכנרת.

בוצע שיפוט ראשוני למ.א. גליל תחתון ולמועצה אזורית עמק יזרעאל.

מצאת פתרון לנושא הגניבות החקלאיות- הוועדה שהקים מנהל המחוז הגישה סיכום למנכ"ל המשרד – הפתרון הוא שבמידה ולא ישבו כל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר ויסכמו אזי לא נצליח להתקדם, משרדי הממשלה הם: המשרד לביטחון פנים, משרד המשפטים ומשרד החקלאות. כלומר באחריות מנכ"ל המשרד ליזום זאת ולהביא לפתרון.

ועדה לקביעת אמות מידה לפיצויים בחקלאות- המנכ"ל מינה ועדה שכוללת את: ד"ר נתי גלבע-מנהל מחוז העמקים, פרופ' עבד גרה-מנהל הש.להגנת הצומח, עו"ד תמי מור-מהלכה המשפטית, מר שלמה ישראל-מנהל א.ענפי שירות שה"מ, מר מועמר חגי'חיא-מנהל ת.ביטוח חקלאי ומר עלי בינג-אגף תקציבים ממשרד האוצר. ועדה זו התכנסה מספר פעמים וסיכמה פעילותה, הדו"ח המסכם הוגש למנכ"ל המשרד ובו המלצה חד משמעית לתקצב את חקלאות הבע"ח בפיצוי הולם על נזקים.

תא שימור קרקע ניקוז ומים

מחוז העמקים כולל שטחים נרחבים בעיבוד אינטנסיבי, בשיפועים שונים, כולל נופי עמק והר במדרונות תלולים במגוון פרקטיקות חקלאיות מעיבודי גד"ש אינטנסיבי ועד חקלאות הר מסורתית. נוסף על סיכוני סחיפה משמעותיים בשטחים משופעים הנתונים לכמות גשם שנתית של עד 650 מ"מ ממוצע רב שנתי, קיימים שטחים רבים בעלי בעיית המלחה וניקוז לקוי בשל מאפייני הקרקעות, איכות מי השקיה ומפלסי מי תהום גבוהים. במרחב המחוז ידועה תופעת סחף קרקע משמעותית עד כדי חשיפת סלעי תשתית במספר אזורים.

רשויות ניקוז ונחלים - בשנת 2018 המשיך חיזוק קשרי העבודה עם רשויות הניקוז והגורמים האזוריים בתחום המחוז, כולל שותפות בוועדות היגוי שונות בנושא ממשק חקלאות ונחל.

בשטח המחוז פועלות חמש רשויות ניקוז ונחל :

2. ירדן דרומי, 2. קישון, 3. כנרת, 4. גליל מערבי, 5. כרמל. נוסף על שטחי רשויות ניקוז אלו, נכלל במחוז שטח נוסף ברשות המנהל האזרחי.

עיקר הפעולות שנעשו מול רשויות הניקוז כוללות מיקוד מאמצים לחיזוק שיתוף הפעולה בתחום שימור הקרקע, מינוי למליאות רשויות ניקוז ונחל קישון וירדן דרומי, חיזוק שיתוף הפעולה ברמה סטטוטורית בוועדות תכנון ובנייה, בתחום תקציב הניקוז לנחלים ארציים, בוועדות היגוי לניהול אגני ועוד.

תמיכות שימור קרקע - בשנת 2018 נעשו מאמצים גדולים לקידום שימור הקרקע באמצעות תמיכות הניתנות באמצעות תקציב אגף שימור קרקע וניקוז, המעודדות פעולות הנדסיות ואגרו-טכניות שמטרתן שימור קרקע. תודות למאמצים אלו הוגש למחוז מספר שיא של תוכניות. 79 תוכניות אושרו בתקציב כולל של כ-4.7 מלש"ח (כהתחייבויות), המהווה 34% מהתקציב הארצי. בשנה זו הושם דגש על קידום היכולת המקצועית של עובדי התא באמצעות הכשרות האגף לשימור קרקע וניקוז וע"י תכנון וסיוע מקצועי למשקים. להלן התפלגות התוכניות שאושרו במסלולי התמיכה של שימור הקרקע:

מסלול	מס' בקשות מאושרות
פעולות ואמצעים לשימור קרקע	45
תחזוקת מערכות שימור קרקע	18
כלי מיכון לשימור קרקע	5
עיבוד משמר	2
תכנון כולל וסקרים	9
סה"כ	79

עיבוד משמר – נמשך המאמץ להטמעת שיטות עיבוד משמר, כולל ליווי המשקים הפועלים בתחום, והמקבלים תמיכה ייעודית לנושא בגידולי שדה ובמטעים.

ליווי מחקרים לגיבוש כלים מקצועיים בתחום שימור קרקע וניקוז, מטעם אגף שימור קרקע וניקוז ומחוז העמקים. המיזמים העיקריים שלוו ב-2018 :

7. **בחינת רמות שונות של ממשקי עיבוד משמר בגז"ש** (בשיתוף מרכז חקלאי העמק) - על

מנת לבחון ולכמת השפעה של ממשקי עיבוד על פגעי הגנת הצומח ועל יעילות כלכלית של ממשק הגידול.

8. **גיבוש כלים לטיוב קרקעות של בריכות דגים עזובות** (בשיתוף "צמח נסיונות") ע"י סקרי קרקע ובחינת אופני שיקום שונים על מנת להשיב מדגים עזובים לפעילות חקלאית.

9. **סקר טופו-אקלימי יזום נרחב** (בשיתוף מרק פרל, אגף שימור קרקע וניקוז) של מרחב עמק בית שאן, במקביל לסקרים פרטניים למשקים, לשיפור הערכת סיכוני קרה עבור המלצות לייעוד קרקעות.

10. **ליווי ושותפות בגיבוש מדריך לניהול רצועות נחל באגנים חקלאיים** (בשיתוף התחנה לחקר הסחף וגורמים נוספים).

11. **ליווי ושותפות במחקר וסקר חקלאים בנושא ניהול רצועות חיץ** בסמיכות לערוצי ניקוז

(בשיתוף התחנה לחקר הסחף, אוני' חיפה ורשות ניקוז קישון).

12. **כימות סחף באמצעות תחנות הידרומטריות** - לבחינת אגנים המטופלים באמצעים

שונים לשימור קרקע, במחקר משולב של רשות ניקוז ירדן דרומי, התחנה לחקר הסחף

ואוני' בן גוריון. נוסף על התחנות הקיימות נערכו התקנות נוספות בתחום המחוץ

בשיתוף התחנה לחקר הסחף.

הדרכה – נערכו פעולות הדרכה שוטפות מול חקלאים ובעלי עניין בסיורים, קורסים וימי עיון. כחלק מפעולות ההדרכה נערך בינואר 2018 יום עיון עם מרכז חקלאי העמק בנושא שמירה, שימור קרקע וניקוז. במרץ 2018 נערך יום עיון רב משתתפים בנושא שימור קרקע והמלחת קרקעות, לזכרו של אמקה כנרתי, מוותיקי שירות השדה של עמק הירדן. יום העיון נערך בשיתוף רשות הכנרת, המכללה האקדמית כנרת, מו"פ צפון, צמח ניסיונות ומועצה אזורית עמק הירדן.

חינוך וקהילה – בשנת 2018 ניתן דגש על שילוב תכני חקלאות, שימור קרקע וניקוז בעשייה החינוכית-קהילתית של רשויות ניקוז ונחלים. במסגרת זו נערכו הרצאות וסיורים למדריכי רשויות הניקוז כנרת וירדן דרומי בנושאי שימור קרקע וניקוז, וכן התפרסמה כתבה מקיפה בנושא בביטאון רשות ניקוז כנרת.

נוסף על פעולות ייחודיות אלו טופלו בקשות במסגרת הסכם המים, הכשרת קרקע והיתרי בנייה.

מרעה:

- מרעה- המחוז מטפל בכ- 80 בעלי עדרים במרעה (בקר וצאן) בעלי חווה מרעה מול רשות מקרקעי ישראל, הרועים בכ-300 אלף דונם.
- בתחומי המחוז 2 רשויות מרעה (גליל תחתון ומגידו) המבצע פרויקטים במרעה (גידור, מכלאות ניידות, ריסוס מינים לא אכילים, מנעים ומעברי אדם) בסכום כולל של כ-1.5 מיליון ₪.
- רעיית שלפים בשטחי משבצת- המחוז טיפל ב-20 בקשות למתן היתר לרעיית שלפים לאחר הקציר. רעיית זו נותנת פתרון לעדרים למשך כחמישה חודשים ע"י ניצול נוסף של קרקעות.
- השכרה עונתית לעיבוד - המחוז טיפל השנה ב-30 בקשות להשכרת שטחים לעיבוד בשטחים זמניים (עד 3 שנים) הנידונים בוועדת השכרות של רמ"י .
- חוק ההתיישבות החקלאית- בקשות למתן היתר חריג לשותפויות והפעלת משקים ע"י אגש"ח. המחוז טיפל בכ-20 בקשות.

בדיקת ומתן אישורים להתקנת מערכות סולריות ע"ג גגות ובשטח החקלאי

פעילות זו אשר הופסקה לחלוטין בשנת 2015 וכך גם בשנת 2016 לא ניתנו אישורים להקמת מערכות אלו ע"ג חממות, המחוז בודק את האפשרות להתקנת מערכות סולריות במאגרי מים והשפעת המערכת על גידול הדגים.

בדיקת ומתן אישורים למערכות ניצול אנרגיית הרוח

המחוז אשר הקמת 3 חוות רוח : בגלבע, ברמת סירין, ובאזור עין חרוד.

פינוי מוקשים – הגדלת שטח הקרקע החקלאית

באזור "ארץ – המנזרים" בסמוך לאתר הטבילה משתרע שטח עצום של למעלה מ- 20,000 דונם קרקע ראויה לחקלאות אך הכניסה כעת אסורה בשל רצועת מיקוש בסמוך לגדר הביטחון – כיום גדר זו אין לה כל משמעות- מרחקה מהירדן רב יחסית – יחידת פינוי המוקשים פינתה אזור נרחב בארץ המנזרים כדי לאפשר לכל הכנסיות לחזור למבנים שבבעלותם, כמון כן פונתה רצועת מיקוש בסמוך לגדר הביטחון, יש צורך בתקציב נוסף בכדי להרחיב את פינוי רצועת מיקוש זו ואז משני צדי הכביש לאתר הטבילה נפתח שטח חקלאי גדול ביותר למעלה מ- 10,000 דונם קרקע חקלאית ראויה לנטיעות עבור מועצה אזורית מגילות ואותו סדר גודל של קרקע עבור מועצה אזורית ערבות הירדן. זוהי משימה חשובה ביותר שתאפשר להגדיל את שטחי הגידול ותאפשר להגדיל שטח המשבצת החקלאית.

הדרכה :

נושאים חקלאיים שפותחו במחוז ע"י צוות ההדרכה - 2018 :

מטעים

שקד - כנות חדשות ומיכון הקטיפה.

זית לשמן – העלאת היבול, בקרת איכות.

בננות – המשך הרחבת הענף ותוספת נטיות צעירות בבתי רשת חדשים, רשתות צל לחסכון במים ושיפור האיכות והמשך ייעול השימוש במים (תיקון 27 לחוק המים בעל פוטנציאל לפגיעה קשה ברווחיות הענף), יצירת שתילים מתרבות רקמה, המשך התמודדות עם מחלות ומזיקים ופגעים חדשים (דוגמת מחלת ה"פנמה", שפוגעת קשה במטעים ומתפשטת. אושר תקציב למחקר מולטידיסציפלינארי של המדען הראשי), שמירה על הדברה משולבת תוך הפחתת השימוש בתכשירי הדברה, המלצה לקליטת מדריך חדש לבננות (לשם ביצוע חפיפה ראויה עם המדריכים הוותיקים).
תאנים – בחינת זנים חדשים, התמודדות עם בעיות הגנת הצומח לאחר הרביזה (איסור השימוש בתכשירים.

תמרים – בדיקת זנים חדשים, שהם תוצר של השבחה, הרחבת שטחים בבקעת הירדן, הדברת חדקונית הדקל האדומה, שינוי בהשקיית תמרים – שימוש במקדמי השקיה מדויקים תביא לחסכון של 4 מיליון קוב, בשטחי התמרים הנטועים, לימוד התמודדות עם פטריית האספרגילוס.
רימונים – עיצוב מטעים, התמודדות עם בעיות הגנת הצומח לאחר הרביזה בתכשירים.
הדרים – פיתוח זנים חדשים והחדרתם (הזן "אור"), פתרון בעיות הגנת הצומח (הדברת כנימה קמחית בהדרים).

מנגו – השבחה ומציאת זנים חדשים במטרה לשפר את הרווחיות והפחתת הסירוגיות, פתוח ממשקי גיזום השקיה ודישון, ייעול השימוש במים מושבים, פיתוח מחקר בסיסי ויישומי של ממשק הדברה ידידותית. הקמת פורום פקחי מנגו לייעול הדברת זבוב הפרות בעזרת מלכודות ללכידה המונית. ניטור ופיקוח על מזיק מאיים חדש: זבוב האפרסק. שיפור יישומים בגישות להדברת מחלת הקמחון.

ליציי – שיפור איכות הפרי שמגיע לשוק המקומי ללא איוד.

אבוקדו – המשך פיתוח תכנית ההשבחה של זנים, ניטור חיפושית האמברוזיה, יישום הפעילות המניעתית להתפשטות מחלת הבוטריוספריה.

כרם – העשרת הזנים בשטח פתוח ובמבנים (מתבצע גם באזורים גיאוגרפיים אחרים כמו גב ההר בבקעת הירדן, הרחבת השימוש במלכודות לפתרון בעיית זבוב הפרות וזבוב התסיסה, החדרת

חומרי הדברה חדשים למניעת מחלות ומזיקים. ניסויים בתאורת לד לעידוד פוריות וצבירת סוכר לבציר מוקדם יותר וכן השפעה לקבלת הצבע האדום בפרי. לימוד דרישות הצמח לדישון באשלגן. פרדס – ייעול השימוש במים ודשן, הכנסת זנים חדשים וכנות חדשות מטיפוח מקומי ומייבוא, העלאת איכות הפרי (גודל והפחתת פגמים), התמודדות עם מזיקים חדשים וישנים, בדיקת תכשירי הדברה בעקבות הרוויזיה ובדיקת תכשירים לשיפור איכות הפרי.

גנים בוטניים והנדסת הצומח: הדרכה ותמיכה בתחום גינון ונוי בערים, מושבים, כפרים וקיבוצים. שיפור מצב הגינון וטיפולו. הדרכה בבחירת צמחיה מתאימה, תכנון גנים, מעבר לגנים חסכוניים במים ובניית גן בר קיימא, טיפול במחלות ומזיקים בנוי בישראל. ארגון וביצוע קורסים וימי עיון לגננים בארץ. שיתוף פעולה עם גופים חיצוניים וגופים ממשלתיים לתמיכת מחקרים וחומר מקצועי לשיפור והתחדשות הגן בישראל.

תבלינים, ירקות בבתי צמיחה וירקות שוק, פלחה וגד"ש

תבלינים - מיכון הקטיפה, שיפור חיי מדף, פתרון לבעיות הגנת הצומח (תריפס בעירית, כשותית בבזיל, התמודדות עם כנימת עש טבק שפיתחה עמידות לתכשירים), התמודדות עם הדרישות ל"אפס נגיעות בתוצרת לייצוא", רישוי תכשירים לגידולים זעירים, ורישוי תכשירים חדשים לאחר הרוויזיה, שימוש בדשנים אורגניים נוזליים לדישון וטיפול במחלות קרקע.

גידולי עלים וכרוביים – התמודדות עם הדברת התריפסים למניעת בעיות איכות, איתור זנים חדשים עם פוטנציאל גבוה לעונות השונות, פתרון בעיות אכסון של כרוב וסלק.

בצל – הדברת ריזוגליפוס (הגורמת ל"היעלמות" צמחים לאחר הזריעה), התמודדות עם "בעיית העלים הפריפריאליים והלבנת הקש (פגיעה ביבול ובאיכות), שיפור איכות הבצל המגיע לשווקים באמצעות מבחני זנים ואיתור זנים מקדימים.

דלועיים – התמודדות עם ווירוסים אלימים (cgmmv, sqvyv) הגורמים לאובדן יבול, מבחני זנים לשיפור היבול ואיכות, שינויים באגרנטיקה לשיפור האיכות, להרחבת העונה והגדלת הרווחיות (קישואים בהדליה בבתי צמיחה), התמודדות עם בעיות אחסון של דלעות ומעבר פתוגנים בזרעים. עגבניות בבתי צמיחה – לימוד הרחבת עונת גידול הירקות בבתי רשת (עונת הקיץ), בחינת זנים חדשים לשיפור האיכות והגדלת הרווחיות, שימוש במצעים מנותקים חלופיים (קוקוס) בתוספת חומר אורגני כחלופה לגידול במצע טוף במטרה לחסוך בשימוש במים ודשן ולהתמודד עם בעיות פיטוטניטריות (חיטוי קרקע), הגדלת מגוון האפשרויות לגידולים קיימים, ממשקי גידול למחזורי גידול קצרים.

פלפל – התמודדות עם נמטודת העפצים (תכשירים, זנים, טפטוף טמון), שיפור האיכות של הפלפל האביבי (מועדי שתילה), שיפור הרווחיות ע"י חסכון בימי עבודה (הדליה קבועה וגידול אינטנסיבי בערוגות קבועות), שיפור האיכות ע"י מבחני זנים, שיפור הפוטנציאל באמצעות דבורי בומבוס, הטמעת ההדברה המשולבת, התמודדות עם בעיות הגנת הצומח באמצעים ידידותיים (למשל, טיפולי סידן בריסוס להתמודדות עם מחלת הבוטריטיס).

חצילים – הגדלת הרווחיות ע"י הרחבת העונה (שיפור איכות החציל בעונה החמה), שיפור גידול החצילים למאפיינים הנחוצים לגידול לתעשייה, העדפת זנים בעלי סוכר וחומר יבש גבוה (לתעשייה), מציאת חלופות לזנים קיימים ע"י ביצוע מבחני זנים באזורים השונים, התמודדות עם בעיית הווירוסים בחציל ע"י אגרנטיקה חדשה (כיסוי ברשתות אגריל).

עגבניות לתעשייה – התמודדות עם בעיית העלקת (איום ממשי על הגידול), פיתוח סף להתמודדות עם טוטה אבסלוטה (דרישה ל"אפס נגיעות" בתעשייה, שמירה על אויבים טבעיים, הפחתת השימוש בתכשירי הדברה), בחינת הדישון באשלגן על שיפור האיכות, מבחני זנים עשירים בצבע ובליקופן. חמניות – התמודדות עם מזיקים חדשים ("תריסית שעירה"). תירס – התמודדות עם מזיקים חדשים (נובר ה"צילון") ומחלות חדשות (מחלת הכתם העדשתי). גדיש – ממשק אפס עיבוד, המשך מבחני זנים להעלאת היבול ושיפור איכותו, התמודדות עם מחלת המקרופומינה בכותנה, התמודדות (בעזרת תכשירים או אגרוטכניקה) עם יציאת תכשירים להדברת עשבים בעקבות הרוויזיה, פעולות לשימור קרקע, מציאת נוסחת קביעת מחיר המזונות הגסים לשימוש הרפתנים, שיפור החיטה הישראלית, הכנסת פקח למניעת נזקי בע"ח, הכנסת גידולים חדשים (כוסמין, קינואה...).

בעלי חיים

חקלאות מים – רפורמה סביבתית בענף המדגה (ניתוק חוות הגידול מהסביבה), מציאת פתרונות לקונפליקט עם חיות הבר, סיכומים כלכליים מקצועיים לענף המדגה, קורס מגדלי דגים. רפת – הגדלת הרווחיות ברפת (צורת עיבוד מזון מרוכז, אורך תקופת יובש, צינון פרות, תוספי מזון לפרות, קורס ניהול למנהלי רפתות, שיטה צרפתית לחישוב והזנת פרות, כמויות של אבקת חלב ליונקות, תחשיבים שונים לייעול כלכלת הרפת), איכות סביבה וטיפול בשפכי הרפת. לול – אוורור לולים וחסכון באנרגיה. צאן – שיפור הרווחיות (התמודדות עם מחלות, שיפור ההזנה, הגדלת הפיריון, שיפור מבנה הדיר).

ענפי שרות

שרות שדה – לימוד השימוש במים מושבים ובמים מותפלים בגידולים שונים, ייעול הדישון ושימוש מושכל בדשנים בגידולים השונים, הגדלה בשטחי הידרופוניקה הכוללים מערכות NFT (תעלות) ובריכות, ייעול ההשקיה בגידולי מטע ע"י הרחבת השימוש באמצעי בקרת השקיה כגון מערכות טנסיומטרים ובקרה צמחית אוטומטיות. הגנת הצומח – התמודדות עם פגעים חדשים (חדקונית בתמרים, ווירוס בעגבניות, בפלפל ובדלועיים), התמודדות עם הרביזיה בתכשירים (שמירה על אויבים טבעיים, הגברת השימוש בהדברה משולבת, עידוד פעילות ההדברה והפיקוח האיזורי ("מב"ע"), בחינת תכשירים "רכים", שימוש באגרוטכניקה המפחיתה שימוש בתכשירים (רשתות מתוחכמות, פיתוח מודלים ופיתוח ספי פעולה), המשך התמודדות עם נמטודת העפצים בפלפל וירקות אחרים, פיתוח ממשק להתמודדות עם תריפס הפרחים בירקות במבנים חסויים ובשטח פתוח, התמודדות עם בעיית הריזוגליפוס בבצל. מיכון – קידום והחדרת השימוש בחקלאות מדייקת, פיתוח מיכון חוסך כוח אדם באבטיח. כלכלת הייצור – הגברת המודעות לניהול משק, לרישום, להתייעלות ושימוש בתחשיבים כלכליים לשיפור מערכת קבלת ההחלטות. ההדרכה בכלכלה כוללת: הכנת תחשיבים חדשים ועדכון תחשיבים קיימים, התאמה אישית לנתוני משקים בתחשיבים, בדיקת כדאיות לקניית כלים חקלאיים חדשים, ביצוע ניתוח משק, בדיקות כלכליות להחלפת סוג גידול, הרחבה או צמצום היקף הגידול, הדרכה קבוצתית, מתן ייעוץ כלכלי על סמך תחשיבים בבחינת הכניסה לענף מסוים, בדיקת כדאיות לגידולים חדשים, מיכון חדש ושיטות גידול חדשות בענפים השונים, במסגרת הבקשות

המוגשות לוועדה לגידולים חדשים, מתן חוות דעת מקצועית לוועדה, השתתפות בפגישות הוועדה והצגת הבדיקה הכלכלית בדיון.

כוח אדם בהדרכה:

בשנים האחרונות צומצם כוח האדם בהדרכה (פרישה לגמלאות ופרישה מוקדמת). על מנת לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה מהמחסור במדריכים ננקטו מספר פעולות כמו ניווד מדריכים (ניהול מרכזי), שימוש במדריכים הממומנים ע"י מועצת הצמחים (אורי אדלר, יואל רובין), הפעלת הדרכה פרטית בניהול המשרד (מיקור חוץ), הגברת ההדרכה הקבוצתית (קורסים, ימי עיון, השתלמויות, דפונים), קליטת מדריכים צעירים וחדשים (מדריך למיכון – הראל גרינבלט, מדריך לרפת – דויד בירן).

במחוז חסרה הדרכה קבועה בפרחים (אנחנו נעזרים במדריך ממחוז אחר – יחיאל שטיינמץ), בהדרים ובעיקר לימונים – חסרה הדרכה, בדגים חסרה הדרכה בעקבות פטירתו של המדריך תומר ברונבסקי (ז"ל), שהחליף את אמיתי גבע (ז"ל), בצאן (רק לאחרונה נקלט מדריך צאן חדש והצוות הארצי מונה כרגע שלושה מדריכים). מאז התפטרותו משה"מ של המדריך לגד"ש בעמק המעינות (יפתח גלעד) הוא משמש את אותם מודרכים כמדריך פרטי.

פיתוח כפרי המיעוטים במחוז:

תכנית הפיתוח בכפרי המיעוטים במחוז התרכזה בפרויקטים הבאים:

מתן סיוע בדרכים חקלאיות- השנה לא הוגשו בקשות חדשות בגלל שנושא זה לא תוקצב.

בשנת 2016 – נפתחה המערכת לטובת היישובים הדרוזים והצ'רקסים כך שכפר כמא קיבלה הרשאה לדרכים חקלאיות, בדומה ל2017 גם ב2018 מועצה מקומית כפר קמא הגישו בקשה לדרכים חקלאיות והבקשה כרגע בטיפול.

תכנון וביצוע הוצאה מרוכזת של דירים ומפטמות אל מחוץ לכפר – זהו הליך שימשך זמן רב בעיקר בשל העובדה שיש לתאם עם קק"ל, רט"ג ורמ"י. וכן להעביר את התוכנית בוועדה המחוזית.

לאחר שהוצאת עדרים לשטחי קק"ל ורמ"י נכשל אנו ממשיכים למצוא אזורים על קרקע פרטית אשר כוללת בתוכה כמה שיותר בעלויות ונותנת מענה לכמה שיותר חקלאים פעילים.

הוצאת דירים של חקלאים לשטחם הפרטי – זהו הליך מהיר יחסית מכיוון שאין צורך בתיאום עם גופים רבים. המחוז הולך לקדם זאת ועד עתה כבר בוצעו מספר מיזמים במימון המשרד- היישובים בהם סייענו במימון פרויקטים כאלה: איכסאל, טייבה, נעורה, סנדלה, סולם, כפר כמא, מוקיבלה וזרזיר. בשנים האחרונות לצערנו המשרד לא תקצב סעיף זה ומקווים ב 2020 המשרד יקצה משאבים ונצליח לעזור לעוד חקלאים לצאת אל מחוץ ליישוב.

תקצוב (80%) הצבת בורות לפסדים באזורים שיש בהם ריכוז מבנים חקלאיים ובע"ח, זאת על מנת לתת מענה לבעיית זיהום השדות/ואדיות ע"י זריקת פגרים בשטחים הפתוחים. עד כה בתחום המחוז בוצעו בורות אלו ב- 2 אתרים: באיכסאל ובמנשיית זבדה. כיום ישנם חקלאים נוספים (גם מועצות) אשר מביעים עניין בהצבת בור, דבר המראה על שינוי גישה חיובי.

שיקום תשתיות – השנה סייענו טיפול בפרויקט בוואדי חמאם, פרויקט שנמשך שנים רבות.

פיתוח הכפר 2018

במרץ 2018 פורסם נוהל התמיכה בתחום פיתוח הכפר לשנים 2018-2019.

הבקשות הוגשו לשנתיים, וההתחייבויות התקבלו בינתיים לשנת 2018 בלבד.

בתחום גני המשחקים, אושרו חלק מהבקשות בחודש מאי, ולקראת סוף השנה, התקבלה תוספת תקציב, ובקשות נוספות אושרו בחודש דצמבר.

להלן טבלה המפרטת את נתוני הבקשות בתחומים השונים:

נושא	מס' הבקשות שהוגשו 2018-9	מס' הבקשות שאושרו בשנת 2018
גני משחקים	58	45
תוכניות במרחב הכפרי	4	1
קורסים	14	8
פסטיבלים וקידום מכירות	22	3
מרכזי מבקרים	3	3

בנוסף, צוות המחוז המשיך וטיפל באישורי יציאה לביצוע ובדו"חות ביצוע לתכניות שאושרו בשנים 2015-2017 במסגרת נהלי התמיכה השונים.

החקלאות כעוגן להרחבת ההתיישבות:

חשוב לציין כי יישובי עמק הירדן, בקעת בית-שאן, בקעת הירדן ומגילות הם אזורים פריפריאליים דלי אוכלוסין בגבולה המזרחי של המדינה, לכן חשיבות פיתוח החקלאות- כעוגן פרנסה להרחבת ההתיישבות הכפרית באזור רבה.

מיפוי החקלאות במחוז (GIS)

בשנה זו סיימנו למפות את רוב הקיבוצים והמושבים שבתחום המחוז, כל החקלאות הצמחית.

מים אל ים דרך ים:

בשנה זו ממשיכה הנהלת המחוז לבקר בכל היישובים (סבב שני- מושבים, קיבוצים, מגזר ובתי ספר חקלאיים) בכל ישוב יושבים עם מרכז המשק ומרכזי הענפים, נבדק כל תחום (קרקע, מים, עו"ז, שיקום תשתיות, פיתוח הכפר, מיכון חוסך כ"א, עובדים ישראלים ועוד) האם ישנן בעיות ומה ניתן לקדם.

תמיכה בעידוד העסקת עובדים ישראלים בחקלאות

לא היה תקציב לתחום זה ב 2018. צוות המחוז המשיך וטיפל בתשלום התמיכות לבקשות שהוגשו ב 2017, אך לא קלט בקשות חדשות.

העסקת עובדים זרים

בשנת 2018 הכריז המשרד על פתיחת מפקד עובדים זרים להקצאה ב 2019, תוך ציפייה לחיבור והתאמה מוחלטת למיפוי החלקות החקלאיות ב GIS, שבוצע על ידי חברה חיצונית.

לאחר שהחברות פורסמו לחקלאים, והחלה הגשת הבקשות, התקבלה הבנה והחלטה במשרד שלא ניתן להגיע להתאמה מלאה בין המיפוי וחברות הבקשה (גידולים משתנים, עיתוי המיפוי וכו') והמפקד נדחה לשנת 2019.

למשך תקופה קצרה ניתן היה להגיש בקשות חדשות, ע"י חקלאים שלא היתה להם בעבר הקצאה, ועבור שטחים שלא התקבלה עבורם הקצאה.

בנוסף, צוות המחוז המשיך לטפל באופן שוטף בבקשות להעברת היתרים ובקשות של תוספת עובדים על רקע רפואי.

אישורי המינהל האזרחי

על פי הנחיית הלשכה המשפטית, יש לקבל אישור של המינהל האזרחי לגבי תמיכות (האחוזות בקרקע) בשטחי יו"ש. קיים קושי מובנה בקבלת ההתייחסות בפרק זמן סביר, הן משום שהתהליך מסורבל והחומר עובר הרבה ידיים, והן משום שכוח האדם המטפל בחומרים מתבסס על חיילים/ות, שמתחלפים בתדירות גבוהה, וחסר זיכרון ארגוני על אופן הטיפול בבקשות משרד החקלאות.

עם זאת, במהלך 2018 לאחר מאמץ רב, ומספר ישיבות, התקבלה בשעה טובה התייחסות כתובה לבקשות מרעה ביו"ש, נושא שהתעכב ולא טופל מאז שנת 2014.

צמצום כ"א בהדרכה :

עקב פרישת מדריכים לגמלאות ופרישה מוקדמת צומצם מספר המדריכים עד כדי שבענפים מסוימים

(צאן, פרחים) נותרו ללא מדריכים, מאידך המחוז קלט מדריכים חדשים בתחומים: מיכון, גן הנוי ובקר לבשר. בתחומים החסרים המחוז נערך להמשיך את ההדרכה אך בצורה שונה כלומר הדרכת משקי מודל, ימי עיון, קורסים וכו'. כל זאת לא ימנע את המשך ביקורי המדריכים אצל כל החקלאים אך בתדירות נמוכה מבעבר.

סיכום:

- מחוז העמקים הוא הגדול ביותר מבחינת פעילות חקלאית ומספר החקלאים הפעילים.
- מחוז העמקים הוא המוביל ביצור החקלאי.
- מתמשך המעבר להשקיה במים מושבים.
- ההדרכה החקלאית חשובה ביותר להמשך קיום החקלאות דווקא בתנאים החדשים שנוצרו.
- נושא שיקום התשתיות קיבל תאוצה רבה ובעזרתו משרדנו משנה את פני הכפר.
- נושא החקלאות התיירותית שודרג מאוד ומיזמים רבים זוכים למענקים.

מחוז השפלה וההר

נתוני רקע:

מחוז השפלה וההר משתרע על 1,800 קמ"ר ומטפל בכ- 200 ישובים כפריים (מושב, קיבוצים, מושבים שיתופיים, מועצות מקומיות, בתי ספר חקלאים וחוות חקלאיות) שברובם מושבי עובדים. המחוז משתרע בצפון - מדרום פ"ת ולאורך הים, בדרום - עד ניר בנים, במזרח - לאורך הקו הירוק עד ירושלים וגוש-עציון.

התפלגות הישובים במחוז:

35	קיבוצים ומושב, שיתופיים
164	מושב, וישוב, כפריים
35	חוות, מוסדות ובתי ספר חקלאיים
5	כפרי מיעוטים
239	סה"כ

במחוז: 11 מועצות איזוריות, 5 ועדות לתכנון ובנייה מקומיות, 1 ועדה מרחבית, 3 ועדות לתכנון בנייה מחוזיות.

נתונים פיזיים - קרקע ומים:

קרקע חקלאית 622 אלף דונם.

הקצאת מים לחקלאות 2015- מים שפירים 51 מיליון קוב ומים שוליים 160 מיליון קוב. שטח מרעה טבעי כ-100,000 דונם.

ענפי חקלאות עיקריים במחוז:

ענף	אחוז הייצור מסה"כ הארצי
רבייה	21%
ירקות	15%
צאן לחלב	11%
הדרים	28%
מטילות	24%
רפת החלב	18%
פרחים	19%
כוורות	26%
מטעים	25%

פעילות לשנת 2018

1. **פיתוח הכפר ותיירות חקלאית** – קידום נושא תיירות כפרית ופל"ח. במסגרת זו, המחוז מטפל בפיתוח פעילויות חקלאיות תיירותיות, סיוע במימון פסטיבלים בתחום הכפר, קידום תכניות אב ומתאר למועצות האזוריות ולישובים בהתאם לקריטריונים ולמדיניות שנקבעה.
2. **מינהלת ההשקעות** – קבלת בקשות למימון של מינהלת ההשקעות על פי מדיניות המשרד שנקבעה כולל מיכון חוסך כוח אדם.
3. שיפוט מקצועי של מערכות **אספקת מים וקולחין** באזורים חקלאיים- שיפוט מערכות אוטומציה ומחזור מים לצורך חיסכון במים.
4. טיפול בהקצאות מים לחקלאות לשנת 2018, וטיפול בקיצוץ מים.
5. **פרויקטים להסדרת שימוש מי קולחין לחקלאות** – בישובי **עדולם**, הפרויקט נמצא בשלבי אישור.
6. **מי קולחין** – המחוז מטפל בשיתוף המועצות האזוריות והאגודות החקלאיות בקליטת מי קולחין, אגירתם ע"י מאגרי קולחין והובלתם לשטחים חקלאיים. לצורך כך המחוז סייע בקידום הקמת מטש"ים (מיתקן טיפול שפכים).
7. **שימור קרקע** – טיפול בבקשות מימון במסגרת שימור קרקע, עידוד עיבוד משמר קרקע.
8. **קידום מדיניות המשרד וייצוגו בוועדות שונות** בנושאי, תכנון ובניה, ועדות מאגרים, ביוב, ועדות היגוי למיניהם ועדה לזכויות מטפחים וועדות מקצועיות שונות.
9. **עובדים זרים** – טיפול שוטף בנושא עובדים זרים כולל טיפול בחריגים ובקשות חדשות.
10. **היתרי בניה** – בדיקה והמלצת המחוז למינהל מקרקעי ישראל ולועדות מקצועיות.
11. **חוות צריפין** – הכנות למעבר החווה למתחם מכון וולקני.
12. **חוק ההתיישבות** – טיפול בבקשות למתן היתר לשימוש חורג במסגרת חוק ההתיישבות.
13. **פקיד יערות** – יעוץ ופיקוח.
14. **היתרי שריפה** – מתן היתר לשריפה עפ"י חוות דעת.
15. **רח"ל** (רשות חרום לאומית) – פעילות שוטפת במסגרת הכנת המשק החקלאי לשעת חרום.
16. **מפוני גוש קטיף** – טיפול וסיוע לחקלאים אשר חזרו לפעילות חקלאית.
17. **תמיכה בשטחים פתוחים** – טיפול בבקשות תמיכה לרועים.
18. **רישיונות לטרקטור חקלאי**.
19. ועדת פרוגרמות וקרקעות – הגשת בקשות להגדלת תקן/גודל נחלה.
20. **עידוד העסקת עובדים ישראלים** – טיפול בבקשות למענקים.
21. **שמיטה** – טיפול בנושא השמיטה.
22. **מרעה-הכנת מודל מרעה ברשות מרעה מטה יהודה**.
23. **רשות מרעה** – הכשרה ופיתוח שטחי מרעה חדשים ובכך סיוע בצמצום שריפות. הקמת עדרי מרעה בכל תחום המחוז.
24. **טיפול בחלוקת והקצאות לשטחי מרעה עונתי**.
25. **עידוד מועצות וחקלאים להצטרף לתכניות אב לפיתוח בר-קיימא**.
26. **ועדות משנה** – קיום דיונים במחוז בבקשות להיתר בנייה מעל 1,200 מ"ר (עד 2013 ועדה זו הייתה באחריות הרשות לתכנון).
27. **G.I.S** – ליווי ועזרה לחברה חיצונית האחראית על מיפוי וסקר.
28. טיפול בהתארגנויות של חקלאים עפ"י קול קורא.
29. פסולת חקלאית – טיפול בבקשות לפסולת עפ"י קול קורא.

30. הכשרת קרקע – טיפול בקול קורא.
31. כנסים לחקלאים בנושאי שמור קרקע ופסולת.
32. **יועצים חקלאים** - טיפול בהקצאת יועצים כלכלים לחקלאים.
33. **שפעת עופות** – השלמה ורענון של נוהלי עבודה במקרי שפעת העופות.
34. **הקמת חממה הידרופונית בכר הנוער בן שמן , הרצה והכנת פרוטוקול גידול .**
35. **סריקת תיקים של היתרי בניה.**
36. **הקמת חמ"ל.**
37. **יצירת שכבת ממ"ג מחוזית.**

יעדים לשנת 2019

המשך טיפול בפעילויות שהוצגו לשנת 2018.

פעילויות חדשות לשנת 2019

1. **מפקד עובדים זרים**
2. **ביצוע 2 משימות מנכ"ל -**
- ✓ המשך קידום פרויקט הקמת חממה הידרופונית בשיתוף כפר נוער , שלב הכנת פרוטוקול גידול
- ✓ המשך ביצוע מודל מרעה באזור מטה יהודה בשיתוף עם הגורמים הרלוונטיים.
3. **מיפוי שטחים .**

אפיונים מיוחדים למחוז :

1. **עבודה מול מספר רב של ועדות לתכנון ובנייה.**
2. **השתתפות בוועדת היגוי.**
3. **במחוז 123 מושבים, המהווים מספר גדול ביחס למחוזות אחרים.**
4. **מספר רב של חקלאים פרטיים : אזור סיידון גזר, רחובות, נס ציונה, גדרה, ראשל"צ גן יבנה, מזכרת בתיה ובאר יעקב.**

מחוז המרכז

כללי

גבולות המחוז : בצפון - מועצה אזורית חוף כרמל, מועצה מקומית דלית אל כרמל ומועצה מקומית עוספיא ; במזרח - נחל עירון ; בדרום - מקווה ישראל, יהוד ונחשונים ; במערב - הים התיכון.

במחוז 83 מושבים, 42 קיבוצים, 12 מושבים שיתופיים, 31 יישובי מיעוטים, 17 מושבות ויישובים כפריים ו-18 בתי ספר חקלאיים. יישובי המחוז שייכים ל-7 מועצות אזוריות, 3 רשויות ניקוז (כרמל, שרון וירקון) ו-3 מחוזות של משרדי הממשלה (חיפה, מרכז ות"א).

גידולים ושטחים

שטח המחוז נפרש על פני כ-1,430 אלף דונם.

צומח: מכלל השטח במחוז מוקצים לשימושים חקלאיים כ-540 אלף דונם.

שטח המטעים וההדרים הוא כ-207 אלף דונם, שמתוכם:

הדרים - כ-68 אלף דונם - כ-35% מהייצור הארצי,

אבוקדו - כ-30 אלף דונם - מעל ל-40% מהשטח הארצי,

בננות בחוף כרמל בשטח של כ-11,000 דונם - כ-40% מהשטח הארצי,

אפרסמון - כ-5 אלף דונם - כ-30% מהייצור הארצי,

ובנוסף: נשירים, כרם מאכל, כרם יין, זיתים בשלחין ובעל.

שטח הירקות הוא כ-62 אלף דונם, שמתוכם:

תות שדה - כ-5.7 אלף דונם - כ-98% מהייצור הארצי,

מלפפון למאכל - כ-4 אלף דונם - כ-80% מהייצור הארצי,

בטטות קיץ - כ-9,000 אלף דונם,

תפוחי אדמה - כ-17.5 אלף דונם,

פרחים וענפי קישוט - כ-22 אלף דונם - כ-60% מהגידול הארצי,

שטח גידולי שדה בבעל ובשלחין - כ-115 אלף דונם.

בעלי חיים:

כ-180 מיליון ליטר חלב,

כל ענפי הכנף - הודים, פטם, רביה והטלה - 180 מיליון ביצי מאכל,

דגי נוי ודגי מאכל.

מרעה:

- מרבית שטחי המרעה המגודרים במחוז המרכז נמצאים על הר הכרמל, בתחום שיפוט מועצה אזורית חוף הכרמל, והשאר בתחום שיפוט מועצה מקומית זיכרון יעקב, מועצה מקומית בנימינה, מועצה אזורית אלונה ומעט בתחום שיפוט מועצה אזורית מנשה.
- היקף שטח המרעה המוסדר הינו כ-86,000 דונם
- 34 מגדלי עדרים מוסדרים: 28 בקר ו-6 צאן, עדר סוסים; ותצפית בשטח רעייה של לאמות.
- בשטחי המרעה נמצאים כ-4,350 ראשי בקר וכ-1,250 ראשי צאן.
- הסדרת העדרים (עדרים שנמצאו לאחר מיפוי של כל העדרים הנמצאים בשטח הכרמל) בעקבות השריפה בכרמל נמצא לקראת סיומו.
- אושרו 14 חוזי השכרה במסגרת ועדת השכרות של רשות מקרקעי ישראל לבעלי העדרים בתיאום עם קק"ל (קרן קיימת לישראל בשטחים של תמ"א 22) ורט"ג (רשות הטבע והגנים בשטחי תמ"א 8), והוחל בהליך הכנסתם כחברים ברשות מרעה במחוז. ישנם עוד 7 מגדלים אשר נמצאים בהליך לקראת חתימה על חוזים.

קיים קושי בהכנת חוזי רעייה בגין הרחבת שטחי האש ע"י הצבא והחמרת הנהלים המאפשרים הכנסת בעלי חיים לשטח, אפילו בסופי שבוע וחגים כאשר אין אימונים.

- ישנם עוד כ-12 מגדלים אשר נמצאים בהליך הסדרה מתקדם.
- הקצאת מים לחקלאות- 257 מיליון מ"ק מים לחקלאות בהתפלגות: 165 מיליון מ"ק שפירים, 80 מיליון קולחין ו- 13 מיליון מליחים. 5,000 צרכנים (כולל מפורטים) כ-50 אחוז מסך הצרכנים הארצי.
- מדגה: ייצור דגי נוי- (קוי, דגי זהב ואחרים), 1,270,000 יחידות. ייצור דגי מאכל כ-1,600 טון בשנה.

תהליכים במגזר החקלאי במחוז

- הרחבת נטיעות אבוקדו (מסיום שנת השמיטה) במחוז המרכז, הנובעת, בין היתר, ממתן מענקים במסגרת הסכם המים והגדלת הקצאות המים.
- משרד החקלאות בשיתוף המשרד להגנת הסביבה, יצא בתוכנית כוללת המחייבת את החקלאים לטפל בגדמים ובגזם, הנוצר בתהליך הכריתה ולמנוע העברתו לבעלי המפחמות באזור יהודה ושומרון. בעקבות התקנות שאושרו בנושא זה כל כריתה והובלה של עצי אבוקדו והדרים מחייב רישיון מפקיד היערות במחוז. חקלאי המרסק את הגדמים זכאי למענק של 1,000 ₪ לדונם.
- יציבות בענף ההדרים, (בעיקר שנטועים) וירידה בענף הנשירים.
- האצה בתהליך אורבניזציה של היישובים העירוניים, בעיקר על חשבון שטחים חקלאיים.
- אורבניזציה במגזר הערבי על חשבון שטחי עיבוד חקלאי הובילה להקטנת מספר העוסקים בחקלאות, בנוסף לבעלות על החלקות קטנות.
- הקצאות מים לכ-37 מיזמים חדשים לחקלאות במסגרת הקצאות מים לפעילות חקלאית חדשה.
- המשך התארגנות במסגרת מועצות אזוריות (חברות כלכליות) להקמת מאגרים לאיגום מים ואספקתם לחקלאות.
- חיבור בין מערכות האיגום ואספקת קולחין בין המועצות האזוריות במחוז.
- פיתוח עסקים תומכי חקלאות (פעילות נלווית לחקלאות) בעקבות החלטת רשות מקרקעי ישראל כגון: יקבים, מחלבות ומרכזי מבקרים.
- פיתוח עסקים לא חקלאיים כתחליף לעיסוק בחקלאות.
- המשך ליווי תוכניות אקולוגיות של חקלאות בת קיימא במועצות אזוריות: במועצה האזורית עמק חפר הפרויקט הוא יצירת מסדרון אקולוגי לאורך נחל אלכסנדר. לאחר סימון ומיפוי האזור נבדקו הגידולים באזור הפרויקט, אותרו החקלאים הרלוונטיים וגובשו במחוז פרוטוקולי גידול המתאימים לחקלאות בת קיימא. כרגע יש הפעלה של פקחי המזיקים, נטיעת עצים בשטח ופעולות נוספות. הפרויקט הסתיים בשנת 2017 במועצה האזורית לב השרון מהות הפרויקט היא שילוב של החקלאים הגובלים בשטח טבעי. אותרו וסומנו 3 שטחים טבעיים שבהם בוצע שיקום והחזרת הטבע לקדמותו. סומנו

חלקות של חקלאים הגובלים בשטחים אלו (בעיקר הדירים) וניתנו הנחיות לטיפול המשתלבות עם הסביבה. הפרויקט מתקדם ומתרחב. הפרויקט הסתיים בשנת 2017. בסוף שנת 2017 אושרו בתחום המחוז 2 בקשות נוספות לתמיכה במסגרת נוהל חקלאות תומכת סביבה: עמק חפר ומושבות השומרון, 400 אלש"ח לכל מיזם. תחילת ביצוע ב-2018.

נושאים ופעילויות במחוז

- הפעילות במחוז מתנהלת על פי תוכנית העבודה שאושרה לשנת 2017, בדגש על חיזוק החקלאות, עידוד עיבוד עצמי של השטחים החקלאים וקידום דור ההמשך.
- עדכון והרחבת ביצוע מיפוי של שטחי החקלאות המוגשים בבקשות להקצאת תוספות מים ושכבות נוספות הנמצאות במשרד כהמשך לפיילוט ייחודי של מחוז המרכז.
- שימוש במשלוח מסרונים (הודעות SMS) והודעות דואר אלקטרוני לחקלאי מחוז המרכז בנושאים שונים (אירועים אקלימיים חריגים, פרסום "קולות קוראים", פרסום מועדים להגשת בקשות ולסגירת מערכת וכו').
- המשך טיפול בהסכם המים (קליטת הבקשות, שיפוט מקצועי, הגשת בקשה למנהלת השקעות, קבלת כתבי אישור והגשת דוחות ביצוע).
- טיפול שוטף בבקשות להמלצות להיתרי בנייה.
- טיפול שוטף בבקשות בנושא הקצאות מים לשנת 2017 (מיזמים חדשים, העברות נידים ותוספות).
- ליווי גידולים חדשים ופיתוח מיכון חוסך כוח אדם, במסגרת הוועדה לגידולים חדשים.
- טיפול בבקשות בתחום פיתוח הכפר על פי "קולות קוראים" לשנים 2015 - 2017.
- פעילות במסגרת ועדות מרחביות ומחוזיות לתכנון ולבנייה. ייצוג עמדת משרד החקלאות בתוכנית מתאר יישוביות ומרחביות ומתן חוות דעת חקלאיות בנושאים שונים.
- פעילות במסגרת ועדות השכרות של מנהל מקרקעי ישראל (במחוזות מרכז, חיפה ותל אביב).
- המשך תהליך סריקת תוכניות להיתר בנייה המוגשות למחוז, חומר של סקרי קרקע ועוד.
- מתן אישורי שריפות אחר בדיקה מקצועית של מדריכי שה"מ, המגישים למחוז חוות דעת לאחר בדיקת השטח המבוקש ונחיצות השריפה.
- בניית שכבה למיפוי שריפות גזם חקלאי בעזרת מחלקת GIS במשרד.
- פעילות שוטפת של היערכות המחוז לשעת חירום מול שלושת מחוזות רח"ל - רשות חירום לאומית (חיפה, ת"א ומרכז) והפעלת המש"מ (מרכז שליטה מחוזי) על כל הצידוד הנדרש.
- ליווי וייעוץ כלכלי לחקלאי המחוז, שפנו לקבלת שירות זה בעקבות הפצת המידע על השירות לחקלאים.
- פתיחת סדנה נוספת לקבלת החלטות כלכליות במשק החקלאי בהשתתפות כ-30 חקלאים.
- יישום התקנות לעניין רישיונות כריתה והובלה לגדמי הדירים ואבוקדו ותחילת מתן שירות לחקלאים בתחום.

- סיוע בהקמת מו"פ מחוז מרכז בשיתוף מועצות אזוריות עמק חפר, מנשה, חוף הכרמל ולב השרון.
 - המשך ליווי פרויקט האמברוסיה בעמק חפר.
 - יישום תוכנית הפיתוח של מנהלת ההשקעות לשנת 2017 בנושאים הבאים: הסכם המים, פסולת חקלאית(מרסקות גזם), מרסקות גזמים, השקעות ברפת בהתאם להסכם הפחתת מכסים, טיפול במפטמות, גידולים חדשים.
 - טיפול בבקשה לתמיכה ישירה בענף המדגה.
 - שותפות בהכנת תוכנית סיוע למשקים בענף הפרחים.
 - פעילות תא שימור קרקע וניקוז:
- הכנת תוכניות ניקוז ושימור קרקע וטיפול בבקשות למימון תוכניות על פי "קול קורא" שימור קרקע וניקוז, ייעוץ לחקלאים ולאגודות חקלאיות בנושאי ניקוז ושימור קרקע המלצות בשטחים חקלאיים, עבודה משותפת עם רשויות ניקוז, תכנון מפורט של שטחי נטיעה, יעוד קרקעות (התאמת גידולים לתנאי השטח, סקרי קרקע, מיפוי טופו-אקלימי), בדיקה תוכניות מים – במסגרת "הסכם המים", מיפוי באמצעות מערכות מידע גיאוגרפיות (GIS), ייעוץ בנושא שימוש בעודפי חומר מפיתוח תשתיות לצרכים חקלאיים.

הדרכה חקלאית

אמנם ההדרכה מונהלת מהמרכז בבית דגן, אך צוות המדריכים במחוז מסתייע בעמיתיהם מאזורים אחרים או מהמרכז ומאורגן בתאים מקצועיים המכסים את מגוון הענפים החקלאיים: פרחים, גז"ש, הגנת הצומח, מטעים, בעלי חיים, הדרים, מיכון וטכנולוגיה וירקות. בנוסף להדרכה השוטפת ולעריכת השתלמויות וימי עיון לחקלאים, עוסק הצוות במחקר ובפיתוח מקצועי ברמת המחוז. המדריכים שותפים למחקר ולפיתוח בכל הענפים כשלוחות של המו"פים הארציים בנושאים ייחודיים למחוז: מעבר לשימוש בקולחין, פיתוח זנים ומינים חדשים ליצוא בהדרים, בפרחים ומטעים ופיתוח טכנולוגיות חוסכות כוח אדם. המדריכים שותפים לכל מהלך מקצועי שמוביל המחוז ותורמים את הידע הדרוש לקידום מגוון הנושאים.

שירות נוסף לחקלאים בקמפוס המחוז

- **מעבדת שירות שדה** - מופעלת באמצעות עמותה המנהלת את המעבדה.
- **לשכה וטרינרית ממשלתית** - קיים שיתוף פעולה הדוק בין המחוז ללשכה בנושאים שונים, כמו: בעלי חיים, מל"ח, הדרכה, בקשות להיתרי בנייה לבעלי חיים וליווי ותכנון הוצאת בעלי החיים מיישובי המיעוטים.
- **יחידה לבריאות העוף.**

מינהלת תיאום וקישור

במשרד החקלאות ופיתוח הכפר פועלות שתי מנהלות לתאום וקישור עם הרשות הפלסטינית :
יהודה ושומרון - קצין מטה ומתאם חקלאות.
ארז – מתאם חקלאות.

קמ"ט חקלאות – אזור איו"ש

הקדמה

ענף החקלאות באיו"ש נחשב לאחד מעמודי התווך של הכלכלה הפלסטינית ומקור פרנסה לאלפי משפחות. השטח המעובד בפועל עומד על כ- 1.1 מליון דונם מטעים, ירקות וגידולי פלחה (הנתונים עפ"י דו"ח עדכני של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד החקלאות ברש"פ לשנת 2010). ערך הייצור החקלאי ברש"פ מהווה כ- 3-4 % מסך התמ"ג הפלסטיני, (עפ"י הלמ"ס הפלס"י). צריכת המים לענף החקלאות בשנה זו הסתכמה בכ- 123 מיליון קוב. ערך היבוא החקלאי לרש"פ (לא כולל מוצרים מן החי וזרעים) הסתכם בכ- 480 מיליון ₪. ערך היצוא החקלאי מהרש"פ הסתכם בכ- 460 מיליון ₪. ערך שיווק תוצרת חקלאית טרייה מאיו"ש לישראל הסתכם בכ- 213 מיליון ₪. ערך הייצור מענף הזיתים הסתכם בכ- 600 מיליון ₪, מענף התמרים בכ- 230 מיליון ₪ ומענף המלפפונים לתעשייה (כולל מלפפון בייבי) הסתכם בכ- 101 מיליון ₪.

להלן האינדיקטורים העיקריים בחקלאות הפלסטינית (עפ"י נתונים עדכניים של הלמ"ס ברש"פ):

אינדיקטור	יח' מידה	כלל שטחי הרש"פ	איו"ש	רצועת עזה
מס' המשקים החקלאיים	משק	111,310	90,908	20,402
מס' בעלי משק חקלאי	בעלים	110,104	89,996	20,108
שטח המשקים החקלאיים	דונם	1,217,064	1,115,149	101,915
שטח גידול מטעים (כולל ענף הזית)	דונם	733,973	693,428	40,545
שטח גידול ירקות (כולל בחממות)	דונם	138,122	111,444	26,678
שטח גידול גדי"ש	דונם	241,937	223,905	18,032
שטחים חקלאיים ראויים ואינם מנוצלים	דונם	103,032	86,372	16,660
ראשי בקר	ראש	34,097	24,462	9,635
ראשי צאן	ראש	568,287	506,884	61,403
ראשי עזים	ראש	220,085	207,935	12,150
מס' עופות לפטם	יחידה	33,270,609	25,714,102	7,556,507
מס' עופות לביצים (מטילות)	יחידה	1,601,941	1,290,661	311,280
מס' כוורות לדבש	יחידה	38,216	29,040	9,176
מס' עובדים שכירים קבועים	עובד	15,700	12,731	2,969
מס' משקי דגים	משק	472	242	230
מס' משקים שמהווים פרנסה עיקרית למשפחה	משק	21,077	15,494	5,583
מס' משקים שלא מנוצלים וראויים לעיבוד חקלאי	משק	35,895	35,488	407

עיקרי הנושאים שאפיינו שנה זו:

- פרויקט משותף של אגף הדיג בישראל וברש"פ לגידול דגים למאכל בנפת ג'נין.
- כינוס הוועדה המשותפת להגנת הצומח.
- תיאום השתתפות מגדלים פלס' בתערוכות חקלאיות וימים פתוחים בישראל.
- שיווק מלפפונים לתעשייה מנפת ג'נין לישראל- שנת 2017.
- יישום פרויקט הדברה משולבת בגידול פלפל ותות באזור טו"כ.
- ארגון סדנא מקצועית עבור הרש"פ בנושא גידול דגים.
- קידום מיזם משותף בין משרד החקלאות הישראלי והפלס' בנושא הדברת אמברוסיה.
- המשך הפעלת תחנת ההסגר לבע"ח משוטטים בגשר אדם.
- המשך טיפול בשיווק מוצרים מן החי מהרש"פ למזרח ירושלים.
- טיפול בהקצאת מכסות יבוא טובין חקלאי לרש"פ לשנת 2017.
- טיפול ביבוא בע"ח חיים לרש"פ במסגרת רשימות ספר A1,A2.
- רכישת שתילי אם במסגרת פרויקט לגידול תות שדה בנפת ג'נין וטו"כ.
- מתן תמיכה והרחבת פרויקט לגידול מלפפון "בייבי" בנפת ג'נין, טו"כ והבקעה.
- טיפול בבקשות להקמת מבנים חקלאיים.
- יישום תוכנית להתקנת ציוד פארקים ביערות במסגרת מכרז 34/14.
- יישום תוכנית עבודה במסגרת מכרז עבודות ייעור 7/15.
- פגישות הוועדה האזורית המשותפת לוטרניריה.
- השתתפות בכנסים להיערכות לשריפות יער בקיץ יחד עם כיבוי אש והצלה איו"ש.
- טיפול בבקשות לנטיעות ט"ו בשבט.
- טיפול לקידום מכרז נטיעות באיו"ש (עיבוי יערות).
- טיפול בגריעת שמורות יער מוכרזות בהתיישבות לטובת הרחבת הבניה.

הגנת הצומח ודיגום תוצרת חקלאית:

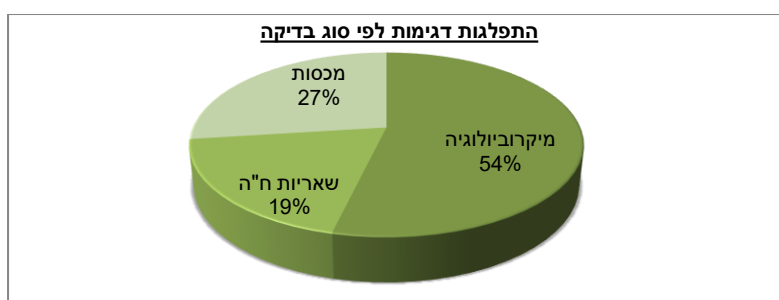
נתונים על ענף הצומח ברש"פ בהסתמך על נתוני הלמ"ס הפלס':

נפה/אזור	מטעים/דונם	ירקות/דונם	גידולי שדה/דונם	סה"כ/דונם
כלל שטחי הרש"פ	733,973	138,122	241,937	1,114,032
איו"ש	693,428	111,444	223,905	1,028,777

עיקרי הנושאים בתחום הגנת הצומח שטופלו על ידי משרדנו בשנה זו:

- פרויקט משותף לטיפול באמברוסיה בשטחי הרש"פ באמצעות ביצוע פיילוט במימון קמ"ט חקלאות יחד עם השירותים להגנת הצומח בישראל וברש"פ ובשיתוף רט"ג ואיכות הסביבה.
- התחלת יישום פרויקט הדברה משולבת בשטחי הרש"פ: בשיתוף עם חברת יד מרדכי, הפיילוט התחיל עם כ- 30 דונם תות שדה ו-5 דונם פלפל בחממות.
- כינוס הוועדה המשותפת להגנת הצומח: לדיון משותף בנושאי מחלות ומזיקים ודרכי התמודדות, יבוא צמחי, הסכמי הבנות, תקנות, צמחים פולשניים ועוד.
- דיגום תוצרת חקלאית ומתן מכסות שיווק :
התפלגות הדגימות לפי סוג הגידול בשנים 2013-2017 בטבלה שלהלן :

דגימות 2017	תקין(2017)	חריג(2017)	דגימות 2016	דגימות 2015	דגימות 2014	דגימות 2013
1,998	1,892	106	1,881	3,055	2,464	1,387

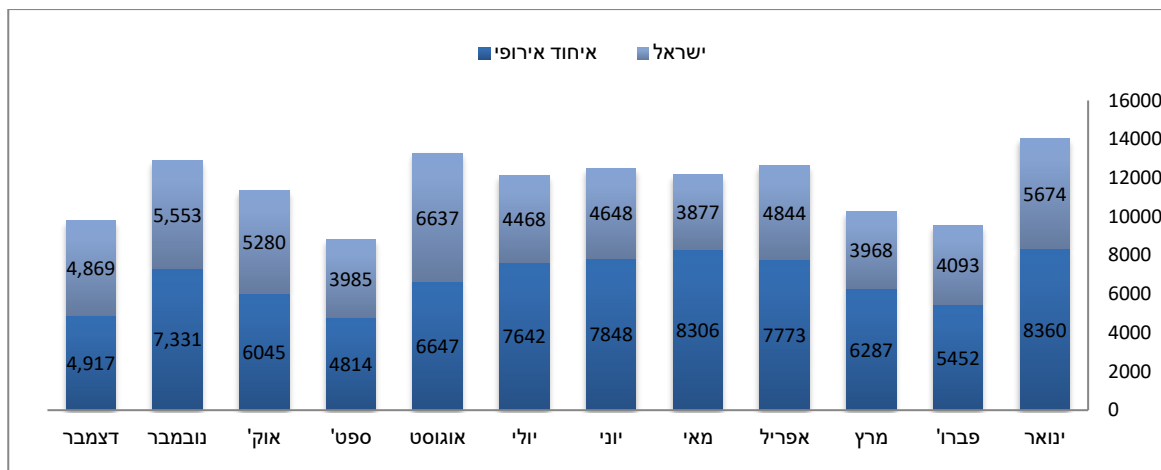
וטרנריה ובריאות המקנה:

כינוס הוועדה המשותפת לוטרנריה לדיון משותף בנושאי הדרכות מעשיות עבור הרש"פ, חיסון כנגד מחלת קדחת מלטה, יבוא ביצי רבייה, תעודות בריאות להעברת מקנה מישראל לרש"פ.

המשך הפעלת תחנת הסגר בגשר אדם, בקעת הירדן, סיכום קליטת בע"ח :

שנה	מס' ראשים שנקלטו בתחנה	מס' ראשים ששחררו	מס' ראשים שמתו	מס' ראשים שבתחנה בפועל
2012	124	64	23	37
2013	186	114	21	51
2014	264	218	5	41
2015	264	169	32	63
2016	365	347	15	3
2017	160	148	10	2

תיאום העברת ראשי בקר לרש"פ, להלן סיכום שנה ע"פ חודשים :

ייבוא/ייצוא חקלאי לרש"פ:

רישיונות ייבוא שהונפקו בשנת 2017 בהשוואה לשנים קודמות:

רישיונות 2017	ערך היבוא 2017 / אלף \$	רישיונות 2016	רישיונות 2015	רישיונות 2014	רישיונות 2013	רישיונות 2012	רישיונות 2011	רישיונות 2010
804	119,802	1,057	1,118	868	775	753	814	725

טיפול משרדנו ב-3 בקשות ייבוא בתרומות מחו"ל המיועדות לרש"פ.

הקצאת מכסות יבוא עבור הרש"פ:

שנה	כמות לשנת 2018 / טון	כמות לשנת 2017 / טון	כמות לשנת 2016 / טון
סכום ההקצאה (טון)	1096	1,236	860

בשנת 2017 הונפקו 56 רישיונות ייצוא (לעומת 41 בשנת 2016), להלן פירוט:

סוג טובין	יח' מידה	מס' רישיונות לשנת 2017	כמות לשנת 2017	מס' רישיונות לשנת 2016	כמות לשנת 2016
עורות	יחידות	8	216	2	1,250
שתילים	שתיל	33	143,130	39	116,625
בשר עוף	טון	15	418	0	0
סה"כ		56		41	

להלן טבלה שמסכמת היקף הייצוא לשנת 2017 (לא מחייב רישיון ייצוא מטעמנו):

היקף הייצוא לשנת 2017 / טון	היקף הייצוא לשנת 2016 / טון	היקף הייצוא לשנת 2015 / טון	היקף הייצוא לשנת 2014 / טון
16,125	15,970	14,063	18,267

שיווק טובין – סחר חקלאי:

תיאום שיווק מלפפונים לתעשייה ודיגום התוצרת :

שנת 2014	שנת 2015	שנת 2016	שנת 2017	יח' מידה	סעיף
7,500	8,500	8,000	7,500	דונם	שטח הגידול
26,000	31,000	29,000	30,000	טון	כמות יבול שנתי
23,500	26,000	23,750	27,170	טון	כמות שיווק לישראל
67.6	84	81.2	84	מליון ₪	הכנסה כוללת של הענף
8.5	9.5	9.1	9.5	מליון ₪	הכנסה נטו למגדלים
12	15	14.5	15	מליון ₪	הכנסה לסוחרים הפלסטינים
255,000	289,000	272,000	281,000	יום	ימי עבודה שסיפקה עונת הגידול
25	29	27	28	מליון ₪	שווי ימי העבודה לעונה

שיווק טובין חקלאי מאיו"ש לישראל :

סיכום מעבר תוצרת חקלאית בשנים 2011-2017							סוג מעבר
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
225,963	252,349	353,002	258,982	206,372	197,439	177,725	מישראל ליו"ש/טון
66,250	68,038	68,770	69,025	87,605	70,813	70,818	מיו"ש לישראל/טון
24,334	20,106	26,977	17,032	28,622	26,280	25,186	מיו"ש לעזה/טון
316,547	340,493	448,749	345,039	322,599	294,532	273,729	סה"כ/טון

בנוסף לטבלה לעיל הועברו מישראל לאיו"ש בע"ח חיים וביצים כלהלן :

2013	2014	2015	2016	2017	יח' מידה	סוג טובין
5,146,560	5,098,072	2,067,788	4,066,785	4,292,461	יחידה	ביצי דגירה
402,791	2,726,511	6,995,404	6,674,638	8,465,594	יחידה	ביצים וביצי רבייה
7,750	189,572	1,141,476	2,143,019	439,271	יחידה	עופות ופרגיות
651,062	7,551,079	6,773,620	6,212,086	6,518,232	יחידה	אפרוחים
2,104	2,664	5,881	22,947	116,361	ראשים	צאן וכבשים
610	270	198	1,132	453	ראשים	עזים
23,865	24,253	22,599	30,122	34,157	ראשים	בקר
6,234,742	15,592,421	17,006,966	19,150,729	19,866,529		סה"כ

תערוכות חקלאיות וימים פתוחים :

משרדנו ארגן ומימן השתתפותם של מגדלים מובילים, סוחרים, אגרונומים מכל הנפות באיו"ש, כלהלן :

יום פתוח במו"פ דרום-חוות הבשור : השתתפו 80 מגדלים מג'נין, טו"כ ועוד .

יום פתוח ותערוכות במו"פ ערבה בעין חציבה : השתתפו 100 מגדלים מהבקעה, ג'נין, טו"כ.

תערוכת פראש אגרו משוב : השתתפו 240 חקלאים, סוחרים וגורמים מקצועיים מכל הנפות.
 תערוכת "יבול שיא" במעיין חרוד : השתתפו 100 חקלאים מובילים, אגרונומים וסוחרים .
 יום פתוח בחברת פסקל טכנולוגיות בע"מ : השתתפו 30 חקלאים מובילים, אגרונומים.

קידום שת"פ מקצועי, פרויקטים והשתלמויות :

מס"ד	סוג התמיכה שנתנה ע"י משרדנו לקידום פיילוט של 2 בריכות של 100 קוב כל בריכה	עלות/ש
1.	התקנת מערכות מתקדמות לטיפול באיכות המים בבריכות דגים	49,959
2.	רכישת דגיגים	19,422
3.	רכישת מזון /תערובת למאכל דגים	29,754
4.	ציוד לניטור איכות המים	12,648
5.	עלויות הובלה	3000
6.	הדרכה והעברת ידע	16,965
7.	קורס מקצועי עבור נציגי משרד החקלאות וחקלאים פלסטיניים בהשתתפות אגף הדיג של משרד החקלאות בישראל	18,252

המשך טיפול בפרויקט תות שדה בנפות טו"כ וג'נין :

קידום פרויקט גידול דגיגי מאכל ברש"פ יחד עם אגף הדיג בישראל :

מתן תמיכה לחקלאים : קידמנו מכרז לרכישת זרעים עבור כלל המגדלים ברש"פ, וסיפקנו 400 אלף זרעים של מלפפון בייבי אשר חולקו על ידינו למגדלי מלפפון בייבי ברש"פ .

מרכיב	יח' מידה	תות שדה תלוי	שדה פתוח	צפי נתוני עונת 2017-2018	נתוני עונת 2016-2017	נתוני עונת 2015-2016
שטח	דונם	87	25	112	101	61
יבול	טון	740	88	828	770	425
הכנסות	אלף ₪	7,585	902	8487	7,893	5,091
הוצאות	אלף ₪	4,875	550	5425	5,791	3,222
רווח נקי	אלף ₪	2,710	352	3062	2,082	1,869
ימי עבודה	יום	17,400	2,250	19650	18,440	10,220

הרחבת פרויקט לגידול מלפפון "בייבי" בנפת ג'נין :

סיכום עונת מלפפון בייבי לשנת 2017 :

אזור גידול	שטח/דונם	יבול /טון	הכנסות/אלפי ₪
עונה I :עונת אביב 3/2017-6/2017			
סה"כ לעונה I	410	1,640	8,200
עונה II :עונת קיץ 7/2017-10/2017			
סה"כ לעונה II	585	1,755	8,775
סה"כ לשנת 2017	995	3,395	16,975

השתלמויות מקצועיות וימי עיון בישראל (הונפקו 1,117 היתרים) :

תאריך	נושא ההשתלמות
8/01/17	השתלמות חוקרים בפרויקט משותף (גרמניה, ישראל והרשות הפלסטינית) של קרן DFG הגרמנית העוסק בהתפתחות הצנון
12-16/02	השתלמות בנושא טיפול משותף במחלקה הפה וטלפיים FMD ה' השירותים הוטרינרים בישראל וארגון ה FAO העולמי .
1-2/02/17	השתלמות חקלאים פלס' בתערוכה החקלאית של מו"פ ערבה
7/03/17	השתלמות חקלאים פלס' בתערוכה החקלאית בעין הבשור של מו"פ דרום .
01/03/17	בכירים מהש"י לטיפול משותף בהתפרצות מחלת פה וטלפיים ומחלת קדחת מלטה .
19-24/03/17	השתלמות אגרונומים פלס' בקורס בנושא השקיה במים מושבים הקורס ממומן על ידי מחלקת המדינה בארה"ב (מכון ולקני)
30/03/17	השתלמות מגדלי עגבניות ביום פתוח להצגת זני עגבניות חדשים של חברת אדמה מכתשים .
8-9/05/17	השתלמות יערי קמ"ט חקלאות בהשתלמות מקצועית בנושא בטיחות בעבודות ייעור וגיוזום .
24-25/05/17	השתלמות פלס' בהכשרה מקצועית בתחום גידול דבורים.
22/05/17	השתלמות נציגי השירותים להגה"צ ברש"פ ביום עיון בנושא טיפול באמברוסיה וזאת במסגרת קידום פרויקט משותף
28/06/17	השתלמות חקלאים מובילים מכל הנפות באיו"ש בתערוכה אגרו מחשוב העולמית בגני תערוכה בתל אביב
17/20/07/17	השתלמות בכירים מאגף הדיג במשרד החקלאות ברש"פ בהשתלמות בנושא גידול דגים למאכל
20/07/17	השתלמות חקלאים פלסטינים ביום פתוח בחברת נטע זרעים בנושא פתוח זרעים חדשים וירקות .
20/07/17	השתלמות מגדלים פלסטינים ביום עיון בנושא שימוש באויבים טבעיים (הדרכה ביולוגית).
26-27/07/17	השתלמות בעלי בתי בד מהרש"פ בהשתלמות בנושא טיפול בשפכי בתי בד.
11-12/08/17	השתלמות בסדנא מקצועית בנושא הדרכה משולבת ושימוש באויבים טבעיים בגידול פלפל ותות שדה, בשיתוף עם יד מרדכי
26/10/17	השתלמות מגדלים מובילים, סוחרים ואגרונומים פלסטינים בתערוכה חקלאית " יבול שיא" באזור בית שאן.
07/11/17	השתלמות פלסטינים ביום פתוח בחברת פסקל שעוסקת בייצור מוצרים אגרוטכניים לחממות, כרמים, מטעים ואבזורים לרשת
28/11/17	השתלמות ביום עיון בנושא טיפול בצמח הפולשני אמברוסיה

סיכום עונת גידול התמרים לשנת 2017 - בקעת הירדן :

אזור	סך שטח הגידול/דונם	שטח מניב	מס' עצים מניבים	יבול/טון
סה"כ	18,350	12,480	162,100	7580

ההכנסות מהענף מסתכמות השנה בכ- 230 מיליון ₪ שמתחלקים בין המגדלים, הסוחרים והיצואנים הפלסטינים .
ממוצע ההכנסות למגדלים עומד על כ- 114 מיליון ₪.
ענף התמרים נכון להיום מייצר כ- 650 אלף ימי עבודה (5,900 פועלים מועסקים במהלך העונה) והוא במגמת עלייה.

עונת מסיק הזיתים לשנת 2017 :

סיכום נתוני ייצור וצריכת שמן זית בשטחי איו"ש לשנת 2017 לעומת שנים קודמות :

המשתנה	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
שטח מניב/ דונם	652,272	651,172	590,225	456,883	456,883	456,883	428,442	916,105	909,118
ממוצע ייבול ק"ג /דונם	162	115	155	126	146	198	135	122	29
סה"כ זיתים /טון	105,668	74,771	90,500	58,000	67,000	90,135	58,005	111,765	26,000
כמות זיתים לכבישה /טון	20,000	10,000	8,000	6,000	6,500	10,821	8,000	8,000	4,000
כמות זיתים לעצירה /טון	85,668	64,771	82,500	52,000	60,500	79,314	50,005	96,765	22,000
כמות השמן	18,500	15,600	18,800	13,000	16,500	18,242	15,000	23,000	5,100

ייעור ושטחים פתוחים :

להלן ריכוז לרישיונות היעור שהונפקו בשנת 2017 לעומת שנים קודמות :

סוג הרישיון	מס' רישיונות לשנת 2017	מס' רישיונות לשנת 2016	מס' רישיונות לשנת 2015	מס' רישיונות לשנת 2014
רישיון כריתה/העתקה	141	111	101	156
רישיון נטילת תוצרת יער	0	6	6	3
רישיון העברת תוצרת יער	158	267	101	43
סה"כ	299	384	208	202

בדיקת תוכניות, דמ"צים ותשתיות :

מס"ד	סוג תוכנית/דמ"צ	מספר בקשות שטופלו בשנת 2017
1.	תוכנית מתאר	25
2.	דמ"צים	46
3.	בקשה להנחת תשתית מים וביוב	19
4.	בקשה לגריעת יער	8
5.	מתקנים להפקת אנרגיית חשמל	3
6.	בקשות להקמת מחצבות ומפעלים כלכליים	24
7.	בקשה להקמת מבנים חקלאיים	10
8.	הקצאות קרקע לחקלאות	6
סה"כ בקשות שטופלו		168

מכרזים לטיפול כללי ביערות :

מכרז מס' 34/14-אספקת ציוד פארקים :

מס"ד	יער	שולחנות	פחי אשפה	שערים
1.	גבעות	9	4	3
2.	נחלין	16	6	2
3.	סוסיא	8	4	-
4.	כרמל	8	4	-
5.	חטיבת בנימין	5	3	-
6.	דותן	8	4	-
7.	קרני שומרון	8	4	-
8.	איתמר	8	4	-
סה"כ ציוד שהותקן בשנת 2017		70	33	5

מכרז מס' 7/15 - שירותי קבלן עבודות ייעור :

מס"ד	יער	גיוזם	דילול וכריתה	טיוב דרכים
1	דותן	750 ד'	750 ד'	2 ק"מ
2	איתמר	80 ד'	50 ד'	-
3	אדורה + חוסאן	40 ד'	40 ד'	-
4	חלמיש	10 ד'	20 ד'	-
5	חטיבת שומרון	50 ד'	50 ד'	-

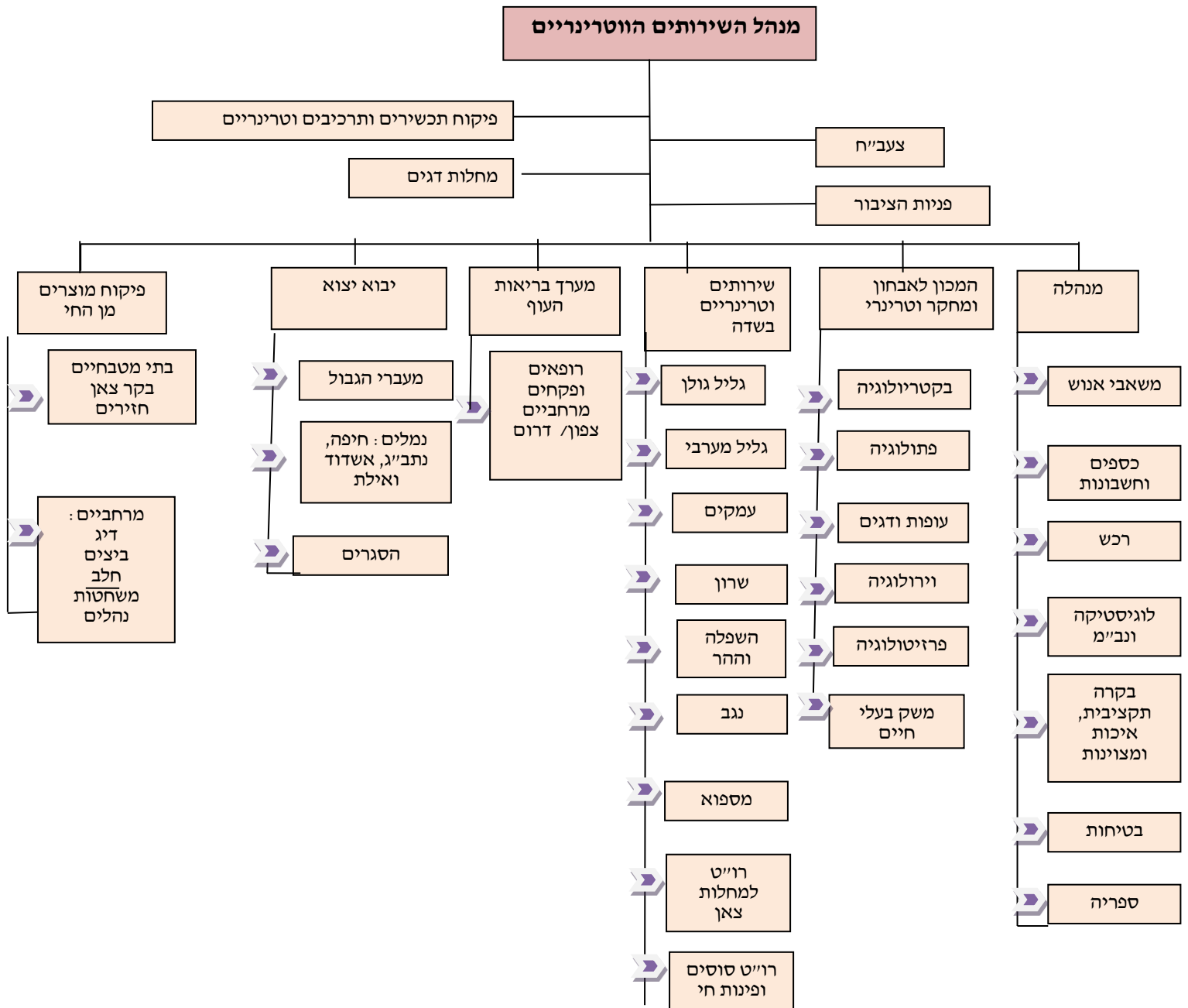
6	קרני שומרון	50 ד'	80 ד'	-
סה"כ	980 דונם	990 דונם	2 ק"מ	

יעדים ופרויקטים לקידום בשנת 2018 :

תקציב/ש	הפרויקט
500,000	פרויקט משותף בין אגפי הדיג הישראלי והפלס' לגידול דגיגי מאכל ברש"פ
350,000	פרויקט משותף בין השירותים להגנת הצומח בישראל וברש"פ לטיפול במיגור העשב הפולשני אמברוסיה.
400,000	פרויקט שימוש בהדברה משולבת בגידולי תות שדה ופלפל בחממות בשטחי הרש"פ.
300,000	המשך קידום ופיתוח ענף תות שדה תלוי בשטחי הרש"פ בנפות ג'נין, טובאס, טו"כ וקלקיליה .
850,000	קידום ופיתוח פרויקט לגידול מלפפון בייבי לצורך תעשייה בנפות בקעת הירדן, ג'נין, טובאס, טו"כ וקלקיליה.
500,000	פיילוט לגידול אננס בשטחי הרש"פ
400,000	פרויקט משותף למיגור מחלת ברוצולוזיס בשטחי הרש"פ
150,000	הכשרות מעשיות בתחום המעבדות במעבדות משרד החקלאות בקריה החקלאית בתחומי וטרינריה וצומח
300,000	GIS-מאגר מידע "שימושי קרקע"
250,000	העברת ידע: השתלמויות עבור רש"פ בתחומי וטרינריה, הצומח, ייעור, אחסון תוצרת חקלאית, גידולי יצוא, טיפול במחלות צמחים, שימוש במים מושבים ועוד נושאים, תערוכות, ימי עיון, סיורים מקצועיים ועוד .
400,000	פרויקט שיקום יערות -שיתוף פעולה בין אגפי היעור לשיקום יערות קיימים בשטחי A,B
200,000	התקנת ציוד פארקים ביערות איו"ש
500,000	נטיעות ביערות קיימים בשטחי C במטרה לעיבוי יערות
1,000,000	פרויקט להקמת גני משחקים בתוך יערות

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

1. עץ מבנה – השירותים הווטרינריים

2. פריסה וארגון:

- א. מטה השירותים הווטרינריים, המכון הווטרינרי ויחידות השירות והאמרכלות ממוקמים באתר הקריה החקלאית בבית דגן.
- ב. יתר יחידות השירותים הווטרינריים: שש לשכות וטרינריות, תחנת הסגר לבעלי חיים, וארבעה מסופי גבול (*) פרוסות כמפורט בטבלה שלהלן:

מיקום	לשכה וטרינרית	תחנת הסגר	מסוף גבול
גליל מערבי	X		
גליל גולן	X		
נמל חיפה		X	X
העמקים	X		
השרון	X		
נתב"ג			X
השפלה וההר	X		
נמל אשדוד			X
הנגב	X		
אילת/טאבה/מעבר רבין			X

(*) שני מסופי גבול נוספים, בגבול ירדן- מעבר הירדן ואלנבי – מאוישים בידי עובדי השירותים להגנת הצומח ולביקורת, בהנחיית השו"ט בתחום אחריותם.

3. הנהלת השירותים הווטרינריים

מנהל השירותים הווטרינריים עד 08/2018 – ד"ר מישל בלאיש. מ- 08/18 ד"ר תמיר גושן (מנהל השירותים הווטרינריים בפועל)

סגן מנהל השירותים הווטרינריים ומנהל המכון הווטרינרי – עד 03/2018 ד"ר מיכאל ברנשטיין (בפועל). מ- 04/2018 ד"ר יבגני חניץ (בפועל) מ- 08/2018 ד"ר בוריס יעקובסון.

סגן מנהל השירותים הווטרינריים ומנהל שירותים וטרינריים בשדה – עד 08/2018 ד"ר תמיר גושן. מ- 08/2018 – ד"ר אבי וסרמן (בפועל)

סגן בכיר למנהל שו"ט (למינהל ולמשאבי אנוש) – עד 08/2018 מר עופר אופן ומ- 09/2018 מר קובי בליך.

4. תחומי האחריות של השירותים הווטרינריים

השירותים הווטרינריים הם יחידת סמך במשרד החקלאות אשר אמונים במשימותיהם השוטפות על:

- אבחון, ניטור, ומעקב אחר מחלות בעלי חיים
- מניעה, פיקוח וביעור מחלות בעלי חיים ומחלות זואונוטיות (שעוברות מבעלי חיים לאדם)
- חיסון בפני מחלות רשומות משמעותיות על פי הוראות פקודת מחלות בעלי חיים והתקנות שהותקנו מכוחה.
- רישום, רישוי והסדרת הובלת בעלי חיים על פי התקנות
- פיקוח על הווטרינרים הרשומים
- דאגה לרווחת בעלי החיים
- הפעלת מרכז ארצי לרישום כלבים
- הסמכת וטרינרים מפקחים על ניסויים במוסדות
- מחקר ופתוח ברפואה וטרינרית
- ייצוג מדינת ישראל בארגונים בינלאומיים רשמיים הקשורים לרפואה וטרינרית וסיוע להם
- עדכון הצבור במידע בעל עניין וטרינרי
- פיקוח על יבוא ויצוא בעלי חיים ומוצריהם
- פיקוח על בתי מטבחים בארץ ובחו"ל (המיועדים ליבוא)
- פיקוח על שחיטת בעלי כנף ועיבוד מוצרי עוף
- פיקוח על עיבוד מוצרי חלב ומוצרי דגים לייצוא
- רישוי תעשיות מזון
- מעקב אחר שאריות במזון
- רישוי תרכיבים וטרינריים, חומרי חיטוי וקוטלי חרקים
- רישוי רופאים וטרינרים
- רישוי תרופות וטרינריות בשיתוף עם משרד הבריאות

5. דרכי התקשרות עם השירותים הווטרינריים:

שם בעל תפקיד	תפקיד	טלפון	פקס	דוא"ל
ד"ר תמיר גושן	מנהל השירותים הווטרינריים (בפועל)	03-9681612 03-9681606	03-9681641	Cvo_vsah@moag.gov.il
גברת שרון ליסקר	רכזת פניות הציבור	03-9688981	03-9681657	sharonl@moag.gov.il
ד"ר דגנית בן דב	הממונה על פי חוק צער בעלי-חיים	03-9688901	03-9681661	dganitb@moag.gov.il

		03-9681656 03-9688930 03-9688931	מחלקת גזברות	
--	--	--	-----------------	--

כתובת למשלוח דואר : ת.ד. 12 בית-דגן, מיקוד 50250

6. סקירת פעילות השירותים הווטרינריים ב- 2018

מיקומה הגיאוגרפי של ישראל במרכז המפגש של שלוש יבשות, בשילוב עם הפעילות המוגבלת של השירותים הווטרינריים בחלק מהמדינות השכנות, מציבים בפני השירותים הווטרינריים בישראל אתגרים אפידמיולוגיים מורכבים ומחייבים השקעת מאמץ מיוחד בהתמודדות איתם. קושי נוסף אשר מכביד על השירותים הווטרינריים הוא הליברליזציה הבין לאומית בכללי המסחר, אשר חושפת את המדינה לאיום בלתי פוסק של חדירת גורמי מחלה חדשים אליה. שנת 2018 הייתה שנה גדושה במחלות משמעותיות למשק בעלי חיים. אירועים רבים של מחלת הניוקסל עם נזקים כלכליים גדולים, כלבת, ברוצלזיס, פה וטלפיים, דבר צאן, אבעבועות צאן, סקרייפי כחול הלשון ועוד. כמו כן אירעו אירועים של מחלות מגיחות כמו שחפת ומחלה דימומית בארנבונים, וכן התפרצות קשה של לישמניה ויסצרלית בכלבים וחתולים במתקן בו הוחזקו. המכון הווטרינרי אשר בשירותים הווטרינריים אחראי על אבחון מחלת הכלבת. בשנת 2018 אובחנו 60 מקרים של המחלה, מספר גדול יחסית לשנים אחרות, וזאת בעקבות התפרצות המחלה בתנים באזור העמקים שהחלה בשנת 2017. תוגבר החיסון האוראלי של חיות בר על ידי הטלת פיתיונות חיסון מן האוויר, ובוצעו פעולות נוספות על מנת להתגבר על ההתפרצות. בשנת 2018 המשיכו השו"ט בחיסון עדרי בקר, צאן וחזירים כנגד מחלות משמעותיות שונות. בשנה זו, המשיכה השליטה של השירותים הווטרינריים בתנועת הבקר, וזאת בזכות המערכת הממוחשבת בשירותים הווטרינריים בשדה. כמו כן, המשיך לפעול המרכז הארצי לרישום כלבים לקליטת דיווחים מהרשויות המקומיות בכל הקשור לחיסון וסימון כלבים, בהתאם להוראות החוק והתקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, שנכנסו לתוקפם בינואר 2005. במהלך שנת 2018, חוסנו בישראל 329,523 כלבים.

בשנת 2018 הובאו למדינת ישראל מארצות שונות, עגלים וטלאים לפיטום ושחיטה.

7. המשימות המרכזיות, מעבר לפעילות השוטפת, לשנת 2017

- א. תכנית לניטור מחלת הניוקסל.
- ב. מיקוד בין משרדי של המאבק בשחיטה השחורה.
- ג. פיתוח טפסים מקוונים לצורך שיפור איכות השירות.
- ד. המשך פרויקט החיסון האוראלי של חיות הבר כנגד מחלת הכלבת.
- ה. גיבוש וביצוע תכנית עבודה לשליטה במחלת הברוצלזיס.
- ו. העמקת הפיקוח על מניעת שאריות ביולוגיות במוצרים מן החי.

ז. קידום ותיקון החקיקה בנושאים שונים.

8. המשימות המרכזיות, מעבר לפעילות השוטפת, לשנת 2019:

- א. ביעור מחלת הברוצלוזיס בצאן בצפון הארץ.
- ב. פרויקט ברוצלוזיס בנגב-יישום תכנית התערבות (בכפוף לקבלת כח אדם ו/או מיקור חוץ).
- ג. תכנית ארצית לבקרה על סלמונלה בעופות.
- ד. הסמכת עובדי שו"ט לביצוע משימות פיקוח.
- ה. העברת קורסים בנושא שיפור רווחת בהמות.
- ו. הסדרת פינות חי במסגרת פיקוח השירותים הווטרינריים.
- ז. הסדרה ופיקוח על משקי חצר על ידי השירותים הווטרינריים.
- ח. הסמכת בדיקות נוספות ע"י הרשות הארצית להסמכת מעבדות המכון.
- ט. פיתוח אפשרות לדיווח אלקטרוני בשירותים הווטרינריים (חיסונים, היתרים ופעולות בשדה).
- י. כוח אדם- תקנים, איכות והכשרה.
- יא. פיצו"ח- יישום אכיפה ודיווח אכיפה.
- יב. קידום ותיקון חקיקה בנושאים שונים.

9. תקציב לשנת 2018: התקציב לשנת 2018 מפורט ברמה כלל משרדית.

10. תקציב לשנת 2019: התקציב לשנת 2019 מפורט ברמה כלל משרדית.

11. רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהרשות פרסמה בשנת 2018:

- א. דיווחים חצי-שנתיים ודיווח שנתי ל-O.I.E על מחלות בעלי חיים.
- ב. דיווחים דחופים על אירוע ניוקסל, שפעת עופות, פה וטלפיים, מחלה דימומית אפיוזאוטית, שחפת ועוד.
- ג. רשימת תכשירי הדברה כימיים הרשומים בתוקף – עדכונים ל-2018. מופיע באתר האינטרנט של השירותים הווטרינריים.
- ד. רשימת תכשירי חיטוי – ניקוי כימיים הרשומים בתוקף – עדכונים ל-2018. מופיע באתר השירותים הווטרינריים.
- ה. דו"ח יבוא בקר וצאן לשנת 2018. מופיע באתר.
- ו. עלוני מידע לציבור, חוברות והנחיות מנהליות כפי שמופיע באתר השירותים הווטרינריים

<http://www.vetserv.moag.gov.il/vet>

12. **מאגרי מידע:** לשירותים הווטרינריים אין מאגרי מידע הרשומים אצל רשם מאגרי המידע לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א – 1981, אולם קיימים מאגרי מידע לציבור (מאגר כלבים ארצי, מאגר רופאים וטרינרים בישראל) המפורסמים באתר השירותים הווטרינריים שכתובתו לעיל.

13. **קרנות ומלגות:** בשנת 2018 מימנו השירותים הווטרינריים קרנות ומלגות.

14. **תמיכות למוסדות ציבור בשנת 2018:**

בשנת 2018 העניקו השירותים הווטרינריים לרשויות המקומיות תמיכות בהיקף של 1,350,000 ₪ בגין עיקור וסירוס חתולי רחוב והוקצו עוד 3,800,000 ₪ (שישולמו בעתיד). להלן פירוט שמותיהם של המוסדות והיקף התמיכה שניתן/הוקצה לכל אחד מהם:

שם הרשות	סך ההקצאה ששולמה ב- 2018	
1	איגוד ערים אזור רמת גן (מטבחים)	400,000.00
2	עיריית אשדוד	300,000.00
3	עיריית ירושלים	250,000.00
4	עיריית קרית גת	100,000.00
5	עיריית תל-אביב-יפו	300,000.00

שם הרשות	סך ההקצאה שהוקצה ב- 2018	
1 עירית ראשון לציון	100,000.00	
2 עירית עכו	200,000.00	
3 עירית באר שבע	250,000.00	
4 עירית לוד	100,000.00	
5 עירית פתח תקוה	300,000.00	
6 אשכול גליל מזרחי בע"מ	400,000.00	
7 עירית ערד	50,000.00	
8 עירית חיפה	300,000.00	
9 עירית קרית אתא	100,000.00	
10 עירית רחובות	200,000.00	
11 עירית נתניה	250,000.00	
12 עירית חולון	200,000.00	
13 עירית אילת	250,000.00	
14 אשכול יישובי הנגב המערבי בע"מ	200,000.00	
15 עירית עפולה	200,000.00	
16 עירית רמלה	100,000.00	
17 איגוד ערים אזור השומרון	300,000.00	
18 עירית אשקלון	300,000.00	

15. מקור הסמכות:

הבסיס החוקי למערכת הסמכויות והפעולות של השירותים הווטרינריים מעוגן במסגרת חמישה חוקים עיקריים:

- א. פקודת מחלות בעלי-חיים [נוסח חדש], תשמ"ה-1985;
- ב. פקודת הכלבת, 1934;
- ג. החוק לפיקוח על יצוא של בעלי-חיים ושל תוצרת מן החי, תשי"ז-1957;
- ד. חוק הרופאים הווטרינריים, תשנ"א-1991;
- ה. חוק צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים), תשנ"ד-1994.

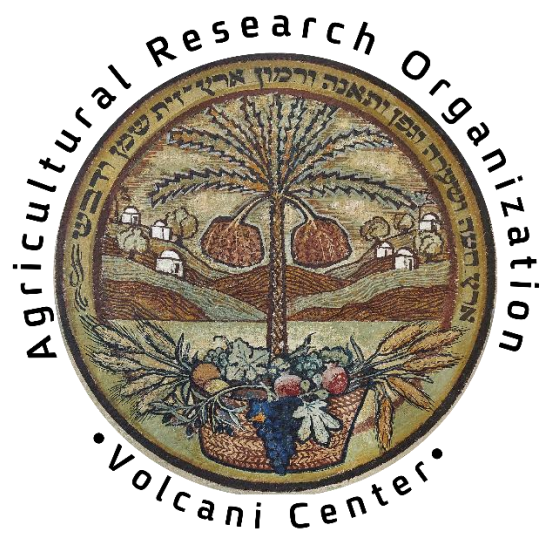
כמו כן, לשירותים הווטרינריים הוענקו סמכויות ומונו בעלי תפקידים מכח פקודת הרוקחים [נוסח חדש], תשמ"א-1981; חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968; החוק להשבחת ייצור חקלאי (בעלי-חיים), תשי"ב-1952 וחוק צער בעלי-חיים (ניסויים בבעלי-חיים), תשנ"ד-1994.

16. בשנת 2018 השירותים הווטרינריים לא היו אחראים על תחומי פעילותם של

רשויות ציבוריות ותאגידים.

מנהל המחקר החקלאי – מרכז וולקני

פעילות 2018

תיאור תחומי הפעילות

תוכן

- ✓ חזון מינהל המחקר
- ✓ אתגרים, הזדמנויות ומטרות
- ✓ חוזקות והתמחויות
- ✓ הון אנושי
- ✓ דור העתיד – סטודנטים לתארים מתקדמים
- ✓ תקציב
- ✓ מחקר ופיתוח
- ✓ פרסום מדעי וכללי
- ✓ שיתוף פעולה מדעי כלכלי ובינלאומי

הוגש על ידי הגב' ירדן בן ניסים, היחידה לניתוח מערכות מינהל

חזון המינהל

מצוינות במחקר ופיתוח, לקידום החקלאות
ושמירת הסביבה

אתגרים, הזדמנויות

מדינת ישראל מתמודדת עם מספר רב של **אתגרים**: פוריות האדמה, מחסור בקרקעות לעיבוד, שינויי אקלים, מחסור במים וגידול האוכלוסייה, על פי האתגרים

העומדים לפנינו, יעדי המחקר והפיתוח הינם מציאת פתרונות יצירתיים לבעיות אשר הופכות עם הזמן לבעיות כלל עולמיות.

למינהל המחקר **מחויבות** לעסוק ולקדם מחקר חקלאי-ציבורי-יישומי, הכולל מחקר ופיתוח חקלאי לטובת כלל אזרחי ישראל ולנושאי סביבה, תוך הפצת הידע לחקלאים והידוק הקשר עם מעבירי הידע: שירות ההדרכה והמקצוע של משרד החקלאות והוראה במוסדות לימוד אקדמאיים להנחלת הידע.

שיתוף פעולה נרחב בין צוותי המחקר השונים של המנהל, בשיתוף עם חוקרים בעולם, שירות ההדרכה והמקצוע במשרד החקלאות ושיתוף עם החקלאים מאפשר הטמעה אפקטיבית של תוצאות המחקר והטמעת טכנולוגיות מתקדמות אצל החקלאים.

מינהל המחקר פועל **למינוף הידע והיכולות שפותחו לטובת התעשייה הגלובלית**, המינהל מקדם פרויקטים של מחקר יישומי במטרה לפתחו לידע עסקי ומסחרי מוטה ייצוא שיביר להרחבת הפיתוח וגיוס משאבים כספיים לוולקני ממשלות וגורמים בינלאומיים. הפעילות בשווקים הגלובליים מהווה **מנוע צמיחה נוסף למשק הישראלי** ובנוסף לתרומתה הכלכלית היא מניבה גם תרומה מדינית – תדמיתית חשובה ביותר

פעילות המינהל מושתתת על עקרונות יסוד של:

- ❖ העצמת החקלאות כערך לאומי
- ❖ העלאת הערך המוסף של חקלאות ישראל
- ❖ מובילות אקדמית ומחקרית
- ❖ מיסחור טכנולוגיות ויצירת חדשנות
- ❖ פיתוח קשרים בינלאומיים לטובת מסחור וקשרים כלכליים

מטרות

- ❖ פיתוח ידע, טכנולוגיות ומוצרים לאבטחת אספקת מזון, שמירת הסביבה ומוצרים
- ❖ הטמעת יישומים בחקלאות ושמירת הסביבה בארץ ובעולם
- ❖ מתן פתרונות למשברים וקשיים בהווה ובעתיד: מזון, מים, אנרגיה, אקלים
- ❖ הכשרת דור העתיד במחקר, הפיתוח והיישום בתחום החקלאי

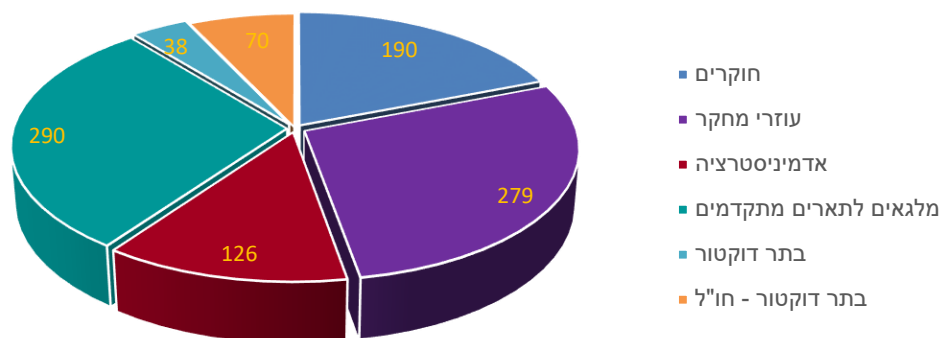
הפתרונות

- ❖ הגדלת היבול של תוצרת חקלאית על ידי פיתוח של ארגרו-טכנולוגיות.
- ❖ השבחה גנטית של תכונות צמחים
- ❖ השבחת תוצרת מגידול בעלי חיים
- ❖ הפחתת נזקים בתוצרת חקלאית בזמן הגידול, ולאחר הקטיף.
- ❖ שימור משאבי איכות הסביבה.

עיקרי הפעילויות של מינהל המחקר בשנה החולפת ואשר נמשכות לשנת עבודה 2019, נגזרות מהפתרונות שפורטו לעיל ומתבטאות במחקרים למטרת פיתוח ידע וטכנולוגיות שיסייעו לחקלאות ובהתאם לתוכניות המחקר שאושרו ונתמכות ע"י גורמי מימון, ובפעולות מינהלתיות שונות של היחידות התומכות המסייעות לקיום מעטפת איכותית לביצוע מחקרים.

הון אנושי

ראש המנהל - פרופ' אלי פיינרמן

דור העתיד – סטודנטים לתארים מתקדמים

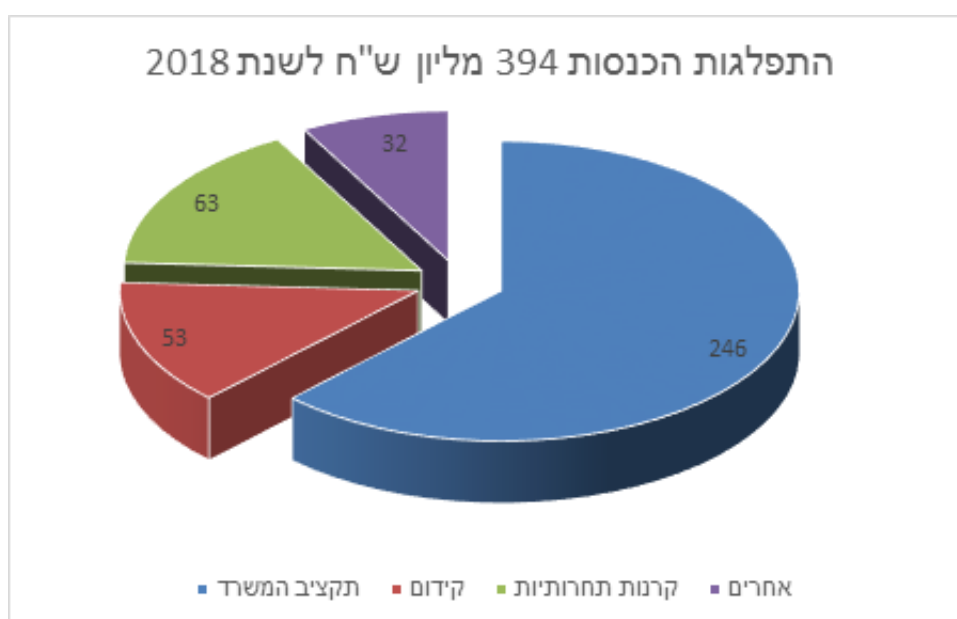
סטודנטים השואפים לתארים מתקדמים באים למנהל על מנת לבצע את עבודות המחקר שלהם במדעי החקלאות. הדבר מתאפשר כתוצאה משיתוף פעולה פורה עם האוניברסיטאות בארץ ובעולם (כגון: הפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, אוניברסיטת חיפה, הטכניון, אוניברסיטת תל-אביב ואחרים).

328 סטודנטים הלומדים תארים מתקדמים - מתואר שני ועד פוסט דוק' בחרו את מנהל המחקר החקלאי כמקום המתאים ביותר לביצוע מחקריהם לתארים מתקדמים במדעי החקלאות בשנה האקדמית 2018.

נוסף לסטודנטים אלו, בשנת 2018 שהו במינהל המחקר כ-80 פוסט-דוקטורנטים ממדינות רבות בעולם ובהן הודו, סין ויפן אשר הגיעו באופן עצמאי או במסגרת הסכמים בין משרדי ממשלה ומדינות לטובת השתתפות במחקרים וצבירת ניסיון מעשי

תקציב

מינהל המחקר החקלאי מתוקצב על ידי המדינה (חוק התקציב). עם זאת, רק 60% מפעילות המינהל מתוקצבת על ידי המדינה. 40% הנותרים ממומנים מקרנות מחקר תחרותיות לאומיות ובינלאומיות שונות. מקורות מימון נוספים מתקבלים מתרומות ומשיתוף פעולה עם גורמים מסחריים.

תקציב המשרד 2018 – 246 מיליון ש"ח
שאר מקורות המימון ניתנים לאיגום באופן סופי רק לאחר סגירת השנה וריכוז הנתונים מכיוון שאינם ודאיים והם תלויים במקורות חיצוניים.

מחקר ופיתוח

מינהל המחקר החקלאי מהווה את החלק הארי של המחקר החקלאי בישראל. המחקר במכון למדעי הצמח עוסק בהיבטים שונים של המחקר בצומח, גידולים, והשפעת הסביבה על הגידולים. המכון מהווה מרכז פיתוח והפצת ידע מהמחקר השימושי של גידולים חקלאיים ושימור משאבי טבע. המכון להגנת הצומח מתמקד במחקר במזיקים של מוצרים חקלאיים, ופיתוח של שיטות הדברה ידידותיות לסביבה לצורך בקרה יעילה. המכון לקרקע, מים והסביבה מתמקד במחקר של אינטראקציה בין הקרקע, הצומח, האטמוספירה והאופטימיזציה של משאבי הטבע. למחקר במכון לבעלי חיים ישנן תוצאות בעלות משמעות רבה בהגברת היצרניות והאיכות של מזון מן החי. המכון לאחסון ואיכות תוצרת חקלאית ומזון עוסקת בטיפול ושימור תוצרת חקלאית טרייה או יבשה ומזון מעובד המיועדים למאכל האדם והחי. פעילויות המחקר והפיתוח של המכון להנדסה חקלאית מכסות מגוון רחב של נושאים כגון: מיכון האסיף, טכנולוגיות לגידולים חסויים, בקרת אקלים, זואו-טכנולוגיה, חיטוי קרקע, יישום חומרי הדברה ובקרת איכות וניהול הייצור.

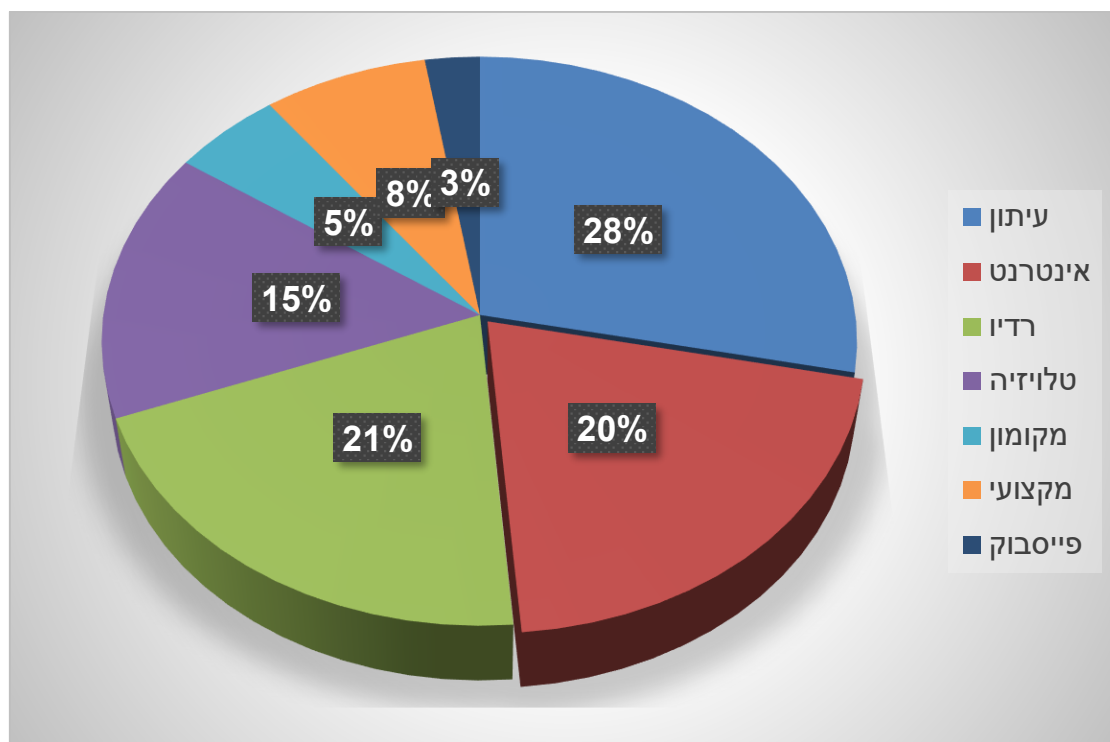
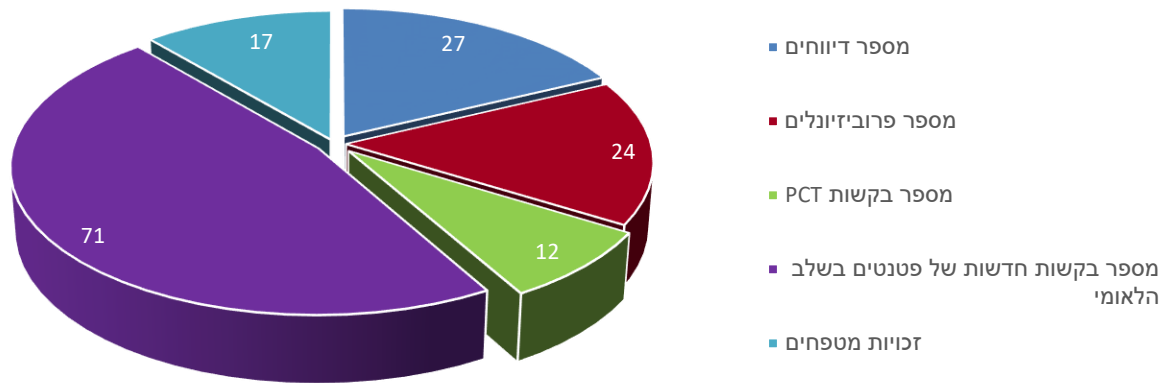
פרסום מדעי ופטנטים

חוקרי המינהל מפרסמים בממוצע בכל שנה מעל ל-400 פרסומים מדעיים – מאמרים בכתבי עת מהמובילים בתחומם, ספרים ועוד. דהיינו ממוצע שנתי של למעלה מ-2 פרסומים מדעיים לחוקר.

יישום טכנולוגיות

היכולת ליישם טכנולוגיות חדשניות נובע משיתוף פעולה עמוק עם התעשייה. תכניות המחקר נמדדות בהתאמתן לתעשייה. הטכנולוגיות הללו מטופלות על ידי היחידה לקידום מו"פ בחקלאות במרכז וולקני. כ-5% מתקציב המנהל מורכב מהפרויקטים המיועדים למסחר.

פטנטים והסכמי מסחור לשנת 2018

סה"כ:

✓ 91 כתבות במדיה הישראלית בשפה העברית.

✓ 78 כתבות בשפות זרות, ובכלל זה מדיה ישראלית שאינה דוברת עברית.

שיתוף פעולה מדעי, כלכלי ובינלאומי

חוקרי המינהל מגישים כבשגרה הצעות מחקר משותפות עם אוניברסיטאות ומכוני מחקר בחו"ל

הצעות מחקר אותן כותבים חוקרי מינהל המחקר מוגשות לסדרה של קרנות מחקר בין לאומיות ובהתאם לתחום בו עוסק המחקר:

- קמח (לשיתופי פעולה בתחום המחקרים החקלאיים)
- BSF (לשיתופי פעולה בכל תחומי המחקר גם חקלאות וסביבה)
- MERC-AID (לשיתופי פעולה אזוריים)
- BIRD (לשיתופי פעולה עסקיים)
- תכנית Horizon 2020 של ה-EU
- תכנית ARIMNET של מדינו אגן הים התיכון
- GIF ו-BMBF עם גרמניה
- תכניות במסגרת הסכמים עם סין ויפן

מינהל המחקר יצר השנה **שיתופי פעולה ייחודיים** עם מוסדות ומדינות רבות, כגון:

1. הסכמים עם מוסדות מחקר בארה"ב -

- UC Davis
- Cornell
- Iowa State University

2. הסכמים עם מוסדות מחקר בחו"ל –
נחתמו:

- Karunya University, India
- Punjab Agricultural University, India

נמצאים בתהליכי התדיינות:

- Greece-Cyprus-Israel trilateral cooperation in Agriculture
- Czech University of Life Sciences (CULS)

- Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR)
- LEPL, Scientific Research Center of Agriculture, Georgia
- EMBRAPA Brazil
- Florida Atlantic University, Florida USA
- Colorado State University, Colorado USA

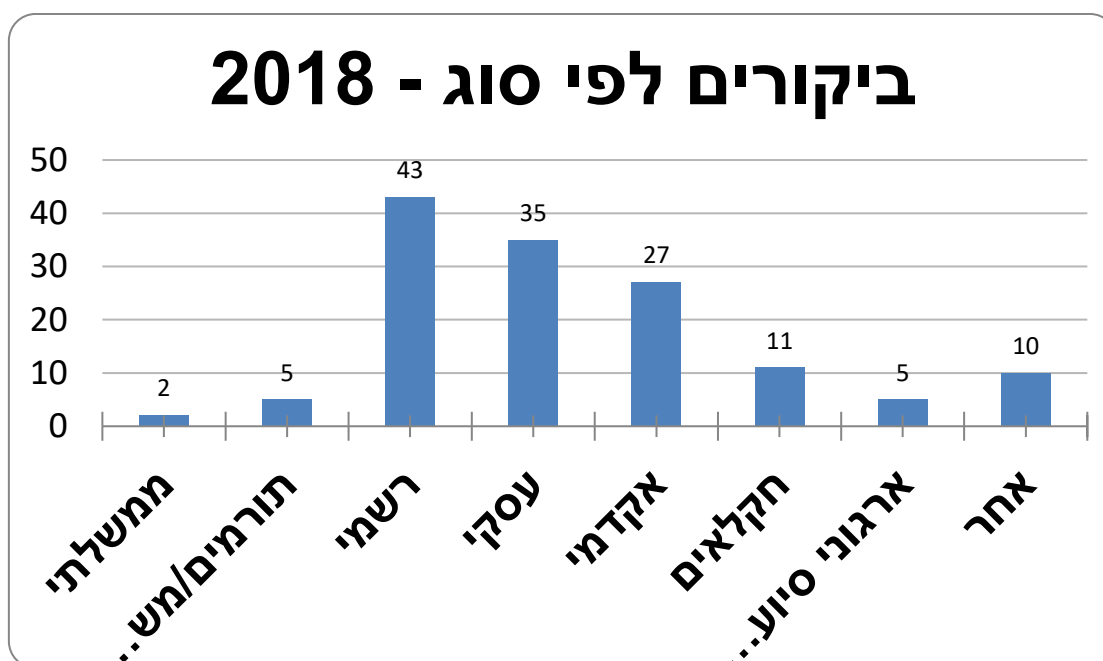
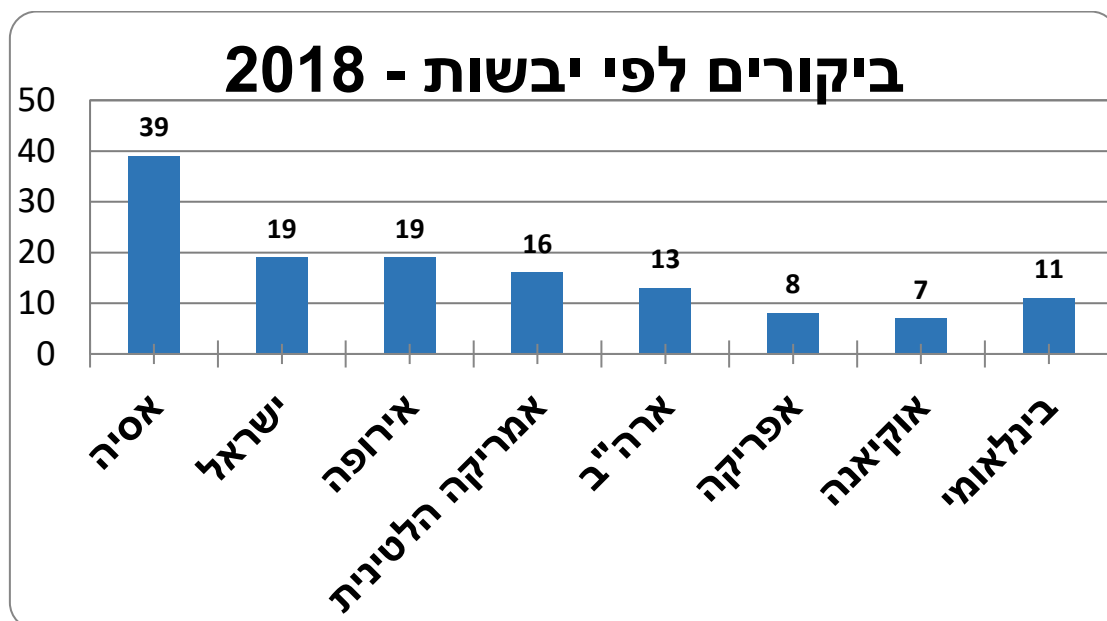
בכל שנה מתקיימים במינהל המחקר החקלאי מאות **ביקורים של משלחות רשמיות ועסקיות מכל רחבי הארץ וממדינות רבות בעולם**. מגוון הגורמים המבקרים רחב ביותר:

1. בכירים מן האקדמיה וממוסדות מחקר מישראל ומהעולם;
2. משלחות של אנשי עסקים ושל חברי ממשלה רמות דרג מרחבי העולם הכוללות לעיתים גם שרים וראשי ממשלה;
3. קבוצות מאורגנות ממשרדי הממשלה השונים;
4. קבוצות גמלאים ואף תלמידי תיכון ובית ספר המעוניינים להכיר את העשייה החקלאית בארץ.

מטרות הביקורים הינם:

1. הצגת המינהל על מגוון הישגיו ותרומתו לחקלאות ולסביבה בישראל ובעולם;
2. הבלטה של הרמה הגבוהה במחקר הבסיסי והיישומי המתקיים במוסד;
3. הדגמה מוחשית של הפיתוחים, החדשנות והמקוריות של הפתרונות המוצעים;
4. פיתוח קשרים עם גורמים, מוסדות וחברות בארץ ובחו"ל אשר יתרמו להמשך פיתוחו של המוסד ע"י תמיכה במחקר, השקעה בפיתוח והסכמי מיסחור.

במהלך 2018 ביקרו במינהל המחקר החקלאי 150 משלחות רשמיות, מדעיות ועסקיות.

נספח א: 'דו"ח הממונה על חוק חופש המידע – טיפול בפניות בשנת 2018

עמוד 1 מתוך 1

דיווח הממונה על העמדת מידע לציבור

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

שנת 2018

אופן המענה לבקשה

הרשות מסרה את כל המידע המבוקש	123
הרשות מסרה את המידע המבוקש באופן חלקי	2
הרשות דחתה את הבקשה למסירת מידע	0
הטיפול בבקשה הופסק בשל אי תשלום אגרה	7
הטיפול בבקשה הופסק משעמם הקשורים למנה	0
הטיפול בבקשה סרם הסתיים	149
סה"כ	281

עילות דחייה מרכזיות

שם העילה	מספר בקשות שנדחו מעילה זו	אחוז מכלל הדחיות
8(1) - הקצאת משאבים	1	50.0%
9(א)(3) - פגיעה בפרטיות	1	50.0%
סה"כ	2	100%

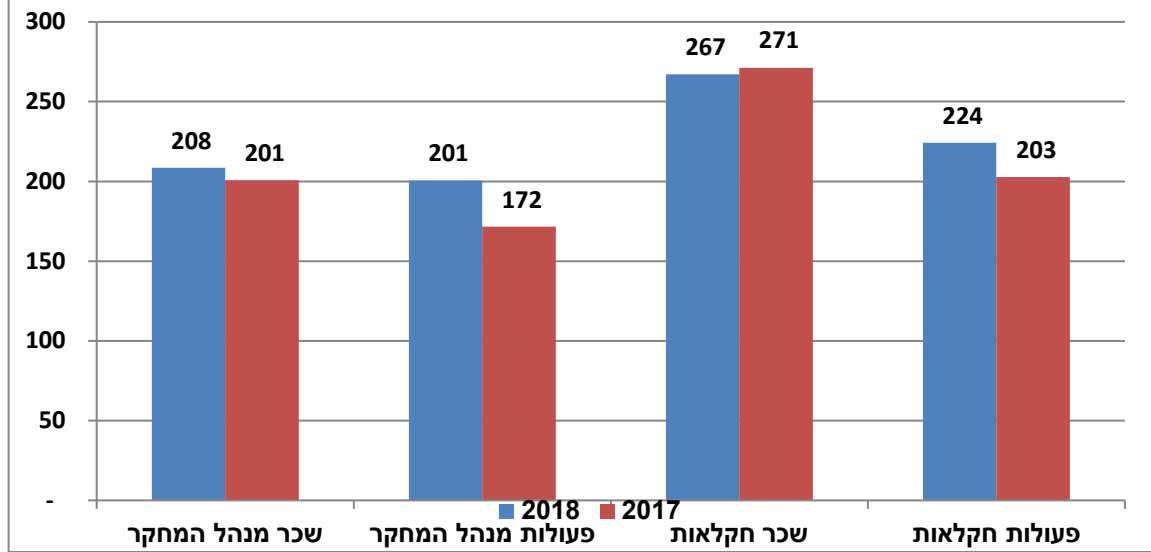
זמן טיפול

	מספר בקשות שסופלו במסגרת זו	אחוז מכלל הדחיות
לא עלה על 15 יום	23	18.4%
בין 16-30 יום	13	10.4%
בין 31-60 יום	18	14.4%
בין 61-120 יום	22	17.6%
מעל 120 יום	49	39.2%
סה"כ	126	100%

אגרות

סך אגרות שנגבו	700 ₪
----------------	-------

ביצוע תשלומים מלש"ח ברוטו

נספח ג': תמיכות לגופים ציבוריים: גנים בוטניים

סכום תמיכה לשנת 2013 (₪)	סכום תמיכה לשנת 2014 (₪)	סכום תמיכה לשנת 2015 (₪)	סכום תמיכה (2016)	תוספת 2016*	סכום תמיכה לשנת 2017	
554,483	467,784	279,866	269,691	69,529	483,951	תל-אביב
525,531	405,119	253,472	244,049	244,049	395,000	הר הצופים
699,204	616,359	328,939	313,839	80,911	650,000	גבעת רם
310,489	357,350	250,669	263,672	67,978	313,160	אורנים
244,686	209,681	164,476			200,000	מקווה ישראל
263,373	286,400	189,159	194,229	50,075	58,333	נאות קדומים
237,534	319,178	202,821	221,017	56,981	385,554	טכניון
15,000	31,000	42,000	70,000			ניר עוז
307,077	294,338	165,745	158,740	40,925	288,464	גן הורדים
	159,775	116,653	137,763	35,517	155,537	חוות הנוי
3,157,377	3,146,984	1,993,800	1,873,000	464,834	2,930,000	

*** הערה:**

תוספת 2016:

סכום נוסף
שאושר ב-2016,
מעבר לסכום
המקורי

מאגרי המידע המנוהלים ביחידת השל"מ במשרד החקלאות

על פי הגדרת "מאגר מידע" בחוק הגנת הפרטיות, מתוחזקים ביחידת השל"מ של משרד החקלאות, המאגרים הבאים:

- **מאגר המידע המרכזי של המשרד, יחידות מקצועיות ומערכות אפליקטיביות רבות.**
מאגר מידע זה הוא בסיס הנתונים המרכזי של המשרד, ומהווה תשתית מידע לתהליכי העבודה השוטפים של יחידות המשרד השונות.
המאגר צובר נתונים על פי דרישות וצרכי תהליכי העבודה. פרטי בקשות שונות, היתרים שונים שניתנו, פעולות בקורת שנערכות על ידי פקחי המשרד וכדומה.
חלק מהמאגר כולל נתוני בקשות לתמיכות כספיות ואישורים שניתנו על ידי האגף להשקעות ומימון (מנהלת ההשקעות).
חלק מהמאגר כולל נתונים על כלבים וחיסונים נגד כלבת שהם קיבלו (על פי דיווחי הרשויות המקומיות). חלק זה מפורסם, על פי חוק, ב"אתר הכלבים" של המשרד, באינטרנט.
- **מאגרי נתונים גיאוגרפיים (GIS) ומבנה משק חקלאי (ארצי).**
מאגרים אלו בנויים בשכבות גיאוגרפיות על פי צרכי היחידות המקצועיות ובשלב זה נשמרים במאגר נפרד.

נספח ה': חקוקים שבאחריות שר החקלאות ופיתוח הכפר
(מעודכן חלקית)

אגף הדיג

פקודת הדיג 1937

תקנות הדיג, 1937, תיקוני רוחב לתקנות פורסמו ביום 22.12.2016.

תקנות דיג הספוגים, 1937

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – דיג), התשס"ו – 2006

השרותים להגנת הצומח ולביקורת

חוק הגנת הצומח, התשט"ז – 1957

תקנות החומרים המסוכנים (שימוש בתכשירים ליד מבנים), התשס"ה – 2005

תקנות הגנת הצומח (אריזת קוטלי עשבים הורמונליים והשימוש בהם), התשל"ז – 1976

תקנות הגנת הצומח (הגבלת ריסוס ליד מטעי הדלים ואבוקדו), התשל"ה – 1975

תקנות הגנת הצומח (הסדר יבוא ומכירה של תכשירים כימיים), התשנ"ה – 1994

תקנות הגנת הצומח (יבוא צמחים, מוצרי צמחים, נגעים ואמצעי לוואי), התשס"ט – 2009

תקנות הגנת הצומח (מכירת כותנה והובלתה), התשכ"ג – 1962

תקנות הגנת הצומח (מכירת תכשירי פרתיון), התשכ"א – 1960

תקנות ההגנה על הצומח (מניעת הפילוקסרה של הגפן), התשט"ו – 1955

תקנות ההגנה על הצומח (מניעת הפצה של זרעי עשבים רעים), התשי"ג – 1953

תקנות הגנת הצומח (מניעת הפצת כנימה קמחית כדורית בעצי הדר), התשמ"ז – 1986

תקנות ההגנה על הצומח (מניעת הפקלת), התשי"ב – 1952

תקנות הגנת הצומח (מניעת התפשטות מחלת הארגוט בחיטה), התשי"ז – 1957

תקנות הגנת הצומח (מניעת התפשטות מחלת קשיון רולפסי בסלק-סוכר), התשי"ט – 1959

תקנות הגנת הצומח (מניעת התפשטות סקלרוציום רולפסי), התשי"ך – 1960

תקנות ההגנה על הצומח (מניעת מגפות), 1945

תקנות הגנת הצומח (מניעת מחלת הטריסטזה), התשכ"ב – 1961

תקנות הגנת הצומח (מניעת חדירה של נגעים לאזור הערבה), התשי"ע – 2009

תקנות הגנת הצומח (מניעת מחלת הטריסטזה בהדרים), התשל"ב – 1971

תקנות הגנת הצומח (נקיון מכלי אבוקדו ורכב הובלה), התשמ"ד – 1984

תקנות הגנת הצומח (קיום הוראות תווית אריזה), התשל"ז – 1977

תקנות הגנת הצומח (שימוש באלפא כלורלוז), התשל"ו – 1976

תקנות הגנת הצומח (שימוש באנדרין, אלדרין ודיאלדרין), התשל"ה – 1975

תקנות הגנת הצומח (שימוש בפלואורואצטאמיד), התשכ"ח – 1967

תקנות הגנת הצומח (שימוש בפרתיון), התשל"ב – 1971

תקנות הגנת הצומח (שימוש בקוטלי עשבים), התשכ"ט – 1969
 תקנות הגנת הצומח (שימוש בתכשיר פרתיון ופתינות מורעלים בגפרת התליום וסטריכנין), התשי"ט – 1959
 תקנות הגנת הצומח (שימוש בתכשירים נובאקרון, אזורדין, סיאולן ומטאציל), התשכ"ח – 1968
 תקנות הגנת הצומח (שימוש והחזקה של אלדיקרב – טמיק), התשל"ה – 1978
 תקנות הגנת הצומח (תוכנית הדברה ודרישת תשלום), התשכ"ח – 1967
 תקנות הגנת הצומח (איסור שימוש בסטריכנין ובגפרת התליום), התשל"ב – 1971
 תקנות הגנת הצומח (הסדר יבוא ומכירה של תכשירים כימיים), התשנ"ה – 1994, תיקון לתקנות פורסם ביום 30.4.2017.
 תקנות הגנת הצומח (ניקוי מכלים), התשס"ד – 2003
 תקנות הגנת הצומח (סדרי דיו בפני ועדת ערר), התשכ"ח – 1967
 תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – הגנת הצומח, זרעים ופיקוח על יצוא הצמח ומוצריו), התשס"ו – 2006
 צו הגנת הצומח (איסור גידול תפוחי אדמה בשטחים נגועים בנמטודות שרשי תפוחי אדמה), התשכ"ז – 1967
 צו הגנת הצומח (ביעור הסרטן הבקטריאלי בעגבניות), התשכ"ד – 1963
 צו הגנת הצומח (ביעור מחלת הכתמים הבקטרית במלפפונים), התשכ"ה – 1965
 צו הגנת הצומח (ביעור מחלת הקימלון), התשכ"ז – 1966
 צו הגנת הצומח (ביעור נגעים בכותנה), התשי"ח – 1958
 צו הגנת הצומח (ביעור נגעים בצמחים באזור הערבה), התשנ"ד – 1994
 צו הגנת הצומח (חיטוי זרעי אפונה), התשכ"ה – 1965
 צו ההגנה על הצומח (מחלות ומגפות)(עשבים רעים), התשי"ה – 1953
 צו הגנת הצומח (ביעור צמחי כותנה מעונת התשי"ע), תשי"ע-2009

חוק הזרעים, התשט"ז – 1956

תקנות הזרעים (צמחים ואורגניזמים מהונדסים), התשס"ה-2005
 תקנות הזרעים (גידול זרעים מושבחים ומכירתם), התש"ך – 1960
 תקנות הזרעים (גידול חומר ריבוי תות – שדה ומכירתו), התשמ"ח – 1988
 תקנות הזרעים (גידול שתילים ומכירתם), התשכ"ד – 1964
 תקנות הזרעים (מכירה), התשכ"ה – 1964
 תקנות הזרעים (פיקוח על יבואם), התשל"ה – 1975
 תקנות הזרעים (רשיונות מכירה), התשכ"ח – 1967
 תקנות הזרעים (רשימת הזנים המורשים למכירה), התשי"ם – 1980

חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ז - 1957

צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור מספוא והסחר בו), התשל"א - 1971
 צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור חלב), התשכ"ז-1967
 צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור דבש ומכירתו), התשל"ז – 1977

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – ייצור דבש והשבחת ייצור חקלאי – דבורים), תשס"ט-2008

חוק לפיקוח על יצוא הצמח ומוצריו, התשי"ד - 1954

תקנות לפיקוח על ייצוא הצמח ומוצריו, התשל"ט - 1979

תקנות הפיקוח על יצוא הצמח ומוצריו (אתרוגים), התשל"ד - 1974
תקנות לפיקוח על יצוא הצמח ומוצריו (יצוא זרעים), התשל"ד - 1974
תקנות לפיקוח על יצוא הצמח ומוצריו (יצוא פקעות הסיפן), התשכ"ב - 1962
תקנות לפיקוח על יצוא הצמח ומוצריו (יצוא פרי הדר), התשל"ה - 1975
תקנות לפיקוח על יצוא הצמח ומוצריו (ייצוא משקאות משכרים), התשל"ז - 1977

חוק להסדרת תוצרת אורגנית, התשס"ה-2005

תקנות להסדרת תוצרת אורגנית (גוף אישור ובקרה), התשס"ח - 2008
תקנות להסדרת תוצרת אורגנית (תוצרת אורגנית מן החי - ייצורה ומכירתה), התשע"ג - 2013
תקנות להסדרת תוצרת אורגנית (תוצרת אורגנית מן הצומח - ייצורה ומכירתה), התשס"ח - 2008
תקנות להסדרת תוצרת אורגנית (תכשירים לשימוש בייצור תוצרת אורגנית מן הצומח), התשס"ח - 2008

חוק לפיקוח על ייצור הצמח ושיווקו, התשע"א - 2011

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - הגנת הצומח, זרעים ופיקוח על יצוא הצמח ומוצריו), תשס"ו-2006

חוק תכנון משק החלב, תשע"א - 2011

תקנות תכנון משק החלב (מנגנון לעדכון מחירים מזעריים של ליטר חלב), תשע"ב-2012
צו תכנון משק החלב (קביעת היקף הייצור המקומי הכולל לשנת 2015), התשע"ה - 2014
תקנות תכנון משק החלב (העברת מכסות בשנים 2014 עד 2016 ומדיניות הפיתוח לשנת 2014 בענף הבקר) (הוראת שעה), התשע"ד-2014
תקנות תכנון משק החלב (קביעת מכסות חלב), התשע"ד - 2014
תקנות תכנון משק החלב (העברת מכסות של יצרנים שיתופיים בענף הבקר), התשע"ה-2014.
תקנות תכנון משק החלב (מס על העברת מכסה), התשע"ו-2015.
צו תכנון משק החלב (קביעת היקף הייצור המקומי הכולל לשנת 2017), התשע"ז-2016.
תקנות תכנון משק החלב (מדיניות הפיתוח לשנת 2017 בענף הבקר ובענפי הצאן) (הוראת שעה), התשע"ז-2017.

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - תכנון משק החלב בישראל), תשס"ט-2009

תחום התיישבות

חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים), התשכ"ז - 1967
תקנות ההתיישבות החקלאית (סדרי דין בין המתקשר והמחזיק), תשל"ו-1976

שירותי ההדרכה והמקצוע

חוק להשבחת ייצור חקלאי (בעלי-חיים), התשי"ב - 1952

תקנות השבחת ייצור חקלאי (בעלי חיים) (בקר לחלב), התשי"ז - 1957
תקנות להשבחת ייצור חקלאי (בעלי חיים) (דבורים), התשכ"ח - 1968
תקנות השבחת ייצור חקלאי (בעלי חיים) (עזי בית), התשי"ז - 1957
תקנות להשבחת ייצור חקלאי (בעלי חיים) (סוסים טהורי גזע), תשע"ב-2012
תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - ייצור דבש והשבחת ייצור חקלאי - דבורים), תשס"ט-2008

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה
פקודת הגנת דבורים [נוסח חדש], התשמ"ג – 1983

פקודת הכלבת 1934

תקנות הכלבת (החזקת כלבים, חתולים וקופים במאורות-בידוד), התשי"ט – 1959
תקנות הכלבת (חיסון), התשס"ה-2005
תקנות הכלבת (רישוי וחיסון), התשל"ד-1974

פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה – 1985

תקנות מחלות בעלי-חיים (בדיקה וטרינרית של בשר חזיר בר), התשל"ז - 1977
תקנות מחלות בעלי חיים (מניעת שאריות ביולוגיות), התשי"ס – 2000
תקנות מחלות בעלי-חיים (ביעור מחלת הברוצלוזיס בצאן), התשמ"ט – 1989
תקנות מחלות בעלי-חיים (ביעור שחפת-הבקר), התשכ"ה – 1964
תקנות מחלות בעלי-חיים (ברוצלוזיס הבקר), התשל"ו – 1976
תקנות מחלות בעלי-חיים (בריכות-טבילה ומיתקני-ריסוס לצאן), התשי"ך – 1959
תקנות מחלות בעלי-חיים (בתי-שחיטה לעופות), התשי"ך – 1960
תקנות מחלות בעלי חיים (האבסה), התשס"א – 2001
תקנות מחלות בעלי חיים (הזרעה מלאכותית בצאן), התשנ"ט-1998
תקנות מחלות בעלי-חיים (הסדר יבוא מוצרי כוורת), התשמ"ב - 1982
תקנות מחלות בעלי-חיים (הסדרת תנועת בעלי חיים בישראל), התשמ"ב – 1982
תקנות מחלות בעלי חיים (הקמה והפעלה של משקי טיפוח, הפצה, רביה וגידול של עופות), התשמ"א-1981
תקנות מחלות בעלי-חיים (חיסון בפני מחלות שונות), התשי"ט – 1959
תקנות מחלות בעלי-חיים (יבוא בעלי-חיים), התשל"ד – 1974
תקנות מחלות בעלי חיים (יבוא בשר), התשל"ד - 1974
תקנות מחלות בעלי-חיים (יבוא ויצוא של מוצרים מבעלי-חיים), התשמ"ח – 1988
תקנות מחלות בעלי חיים (מדגירות), התשכ"ז - 1967
תקנות מחלות בעלי-חיים (מחלת הניוקסל), התשל"ל – 1970
תקנות מחלות בעלי-חיים (מחלת הפה והטלפיים), התשי"ך – 1959
תקנות מחלות בעלי-חיים (מיקרואורגניסמים, תרכיבים ומעבירים), התשל"ה – 1975
תקנות מחלות בעלי-חיים (מכלאות), התשי"ט – 1958
תקנות מחלות בעלי-חיים (סימון גמלים), התשכ"ב – 1962
תקנות מחלות בעלי-חיים (סימון צאן), התשל"ט – 1978
תקנות מחלות בעלי-חיים (פסדים), התשמ"א - 1981
תקנות מחלות בעלי-חיים (רישום, סימון והובלה של בקר), התשל"ו – 1976
תקנות מחלות בעלי-חיים (שחיטת בהמות), התשכ"ד – 1964
תקנות מחלות בעלי-חיים (תכשירי חיטוי, ניקוי והדברה), התשמ"ב – 1982
תקנות מחלות בעלי-חיים (תעודה וטרינרית), התשל"ה – 1975
תקנות מחלות בעלי-חיים (תערוכות), התשכ"ט – 1979
הודעת מחלות בעלי חיים (תשלום פיצויים), תשס"ו-2006

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – מחלות בעלי חיים), תשס"ה-2005

חוק רישוי עסקים, התשכ"ח - 1968

תקנות רישוי עסקים (תחנות מיון לביצי מאכל), התשנ"ה - 1994

תקנות רישוי עסקים (תנאים לרישוי משקי עופות ולולים), התשמ"א - 1991

חוק לפיקוח על יצוא של בעלי-חיים ושל תוצרת מן החי, התשי"ז - 1957

תקנות לפיקוח על יצוא של בעל-חיים ושל תוצרת מן החי (ביצים), התשי"ח - 1958

תקנות לפיקוח על ייצוא של בעלי חיים ושל תוצרת מן החי (מוצרי עוף), התשל"ז - 1976

תקנות לפיקוח על ייצוא של בעלי חיים ושל תוצרת מן החי (דגים, יענים, דבש וחלב ומוצריהם ומוצרי ביצים), התשנ"ח - 1998

חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד - 1994

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (קרן למען בעלי חיים), התשנ"ה - 1995

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (החזקה שלא לצרכים חקלאיים), התשס"ט - 2009

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (החזקה של עגלי חלב), התשס"ו-2006

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (הובלת בהמות), התשס"ו - 2006

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (תערוכות, הצגות ותחרויות של בעלי חיים), התשס"א - 2001

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (הובלת עופות), התשע"ב - 2011

תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (גידול חזירים והחזקתם לצרכים חקלאיים), תשע"ה-2015

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - צער בעלי חיים), תשע"א-2011

חוק הפיקוח על מזון לבעלי חיים, תשע"ד-2014

תקנות הפיקוח על מזון לבעלי חיים (סימון מזון לבעלי חיים), תשע"ח-2018

תקנות הפיקוח על מזון לבעלי חיים (ועדה מקצועית מייעצת), התשע"ז-2017

חוק הרופאים הווטרינרים, התשנ"א - 1991

תקנות הרופאים הווטרינרים, התשנ"ג - 1993

תקנות הרופאים הווטרינרים (אישור תואר מומחה ובחינות), התשנ"ו - 1996

תקנות הרופאים הווטרינרים (בחינת רישוי), התשנ"א - 1991

תקנות הרופאים הווטרינרים (כשירויות לעיסוק ברפואה וטרינרית בידי מי שאינו רופא וטרינר - חיסון עופות), התשנ"ד - 1994

תקנות הרופאים הווטרינרים (סדרי דין בוועדה), התשנ"ב - 1992

תקנות הרופאים הווטרינרים (פרסומת אסורה), התשס"ב-2002

צו הרופאים הווטרינרים (אגרות), התשנ"ג - 1993

חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ג - 2002

תקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ה-2005

תקנות להסדרת הפיקוח על כלבים (יבוא והחזקה של כלבים מסוכנים), התשס"ה-2004

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - כלבת ופיקוח על כלבים),

האגף לשימור קרקע

חוק למניעת שריפות בשדות, התש"י – 1949

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - מניעת שריפות בשדות), תשע"א-2011

חוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות, התשי"ח - 1957

תקנות הניקוז וההגנה מפני שטפונות (קביעת רצועות מגן לעורקים בתחום רשות ניקוז ירקון), התשס"ד - 2003

תקנות הניקוז וההגנה מפני שטפונות (לוח שומה), התשכ"ב - 1962

תקנות הניקוז וההגנה מפני שטפונות (תקציבים והנהלת-חשבונות), התשכ"א - 1961

תקנות הניקוז וההגנה מפני שטפונות (סדרי הדין בועדות שפיטה ובערעורים על החלטותיהן), התשי"ח - 1958

צו הניקוז וההגנה מפני שטפונות (הקמת רשויות-ניקוז), התש"ך - 1960

צו הניקוז וההגנה מפני שטפונות (הקמת בתי דין לענייני מים), התשי"ח - 1958

אכרזת הניקוז וההגנה מפני שטפונות (אזורי ניקוז), התשנ"ו – 1996

פקודת סחף הקרקע (מניעה), 1941

תקנות שימור הקרקע, התש"ך - 1960

חוק להגנת הצומח (נזקי עזים), התש"י – 1950

תקנות להגנת הצומח (נזקי עזים – מכירה), התשל"ח – 1977

פקודת סחף חול

פקודת היערות, 1926

תקנות היערות

צו היערות (אכרזה על אילנות מוגנים), התשנ"ז-1997

תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - יערות), תשע"ג-2012

תקנות היערות (רישיון כריתה לעצי הדר ועצי אבוקדו) (הוראת שעה), התשע"ז-2016

תקנות היערות (עצים שהובלתם טעונה רישיון – הובלת עצי הדר ועצי אבוקדו או חלקיהם) (הוראת שעה), התשע"ז-2016

מינהל השקעות בחקלאות

חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א - 1980

תקנות עידוד השקעות הון בחקלאות (אגרות), התשנ"ח – 1988

תקנות עידוד השקעות הון בחקלאות (שינוי סכום ההשקעה בתוכנית זוטא), התשנ"ב – 1992

כללי עידוד השקעות הון בחקלאות (בקשות למענק), התשנ"ה – 1995

כללי עידוד השקעות הון בחקלאות (מחליפי יבוא מובהקים), התשמ"ו – 1986

כללי עידוד השקעות הון בחקלאות (מענקים), התשמ"ב – 1982

כללים לעידוד השקעות הון בחקלאות (חישוב הכנסה חייבת במפעל חקלאי מאושר), התשמ"ז – 1986

צו לעידוד השקעות הון בחקלאות (קביעת תחומי אזורי פיתוח א' ו-ב') (הוראת שעה), התשע"ב - 2012

חיקוקי המועצות לייצור ולשיווק חקלאי

חוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה, התשי"ט – 1959

כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי-אדמה (פיקוח על הסחר באגוזי-אדמה), התשכ"ב - 1962
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה (חלוקת דמי המכר של אגוזי אדמה), התשי"ן – 1990
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי-אדמה (יצוא אגוזי-אדמה), התשכ"ג - 1963
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה (כללים בדבר הסמכת קבלנים מורשים), התשל"ב – 1972
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה (כללים בדבר התקשרות לענין שיווק), התשל"ב - 1972
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי-אדמה (מכונות דיש לאגוזי-אדמה), התשכ"א - 1961
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי-אדמה (פיקוח על הסחר באגוזי-אדמה), התשכ"ב - 1962
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי-אדמה (קילוף אגוזי-אדמה), התשכ"ז - 1967
כללי המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה (שיווק מקומי), התשמ"ז – 1987
תקנות המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה (מינוי נציגי ממשלה), התשל"ח - 1978

חוק מועצת הצמחים (ייצור ושיווק), התשל"ג – 1973

תקנות מועצת הצמחים (ייצור ושיווק)(דרכי מינוי חברי המועצה וחברי ועדות ענפיות), התשס"ו – 2006
תקנות מועצת הצמחים (ייצור ושיווק)(היטלים), התשס"ז - 2007

חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), התשכ"ד – 1963

תקנות המועצה לענף הלול (כללים בדבר בחירת נציגי המגדלים), התשס"ה-2005
תקנות המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (כללים בדבר הסמכת קבלנים מורשים לשיווק ביצים, בשר עוף וחומר רבייה), התשנ"ה – 1995
תקנות המועצה לענף הלול (קביעת מספר חברי המועצה ומינוי נציגי הממשלה בה), התשכ"ד - 1964
תקנות המועצה לענף הלול (הסדרת ייצור, מיון ושיווק), התשכ"ח – 1968
תקנות המועצה לענף הלול (כללים בדבר היטלים של תוצרת הלול), התש"ס – 2000
תקנות המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (הנוהל בפני ועדת קנסות וועדת ערר), התשכ"ה – 1964
תקנות המועצה לענף הלול (מכסות משותפות לאגודות שיתופיות), התשמ"ד - 1984
תקנות המועצה לענף הלול (כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2015), התשע"ה - 2014
כללים לפי החוק בדבר מכסות, הסדרת הייצור והשיווק וכו' נקבעו באישור שרי החקלאות, התעשייה והמסחר.
תקנות המועצה לענף הלול (כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2015), התשע"ו - 2015 (+ תיקון לתקנות שפורסם ב 30.11.15).
תקנות המועצה לענף הלול (כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2016), התשע"ז-2015.
תקנות המועצה לענף הלול (כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2017), התשע"ז--2016
כללי המועצה לענף הלול (הטלת היטלים על תוצרת הלול), התשנ"ז – 1997
כללי המועצה לענף הלול (הסדר מסחר בתרנגולי הודו), התשמ"ד- 1984
כללי המועצה לענף הלול (הסדרת ייצוא פטמים ותרנגולי הודו), התשמ"ז - 1986
כללי המועצה לענף הלול (הסדרת ייצור, מיון ושיווק), התשכ"ח – 1968
כללי המועצה לענף הלול (הסדרת יצוא חומר רבייה), התשל"ד – 1973
כללי המועצה לענף הלול (הסדרת ייצוא פטמים), התשמ"א – 1981
כללי המועצה לענף הלול (הסדרת יצוא תוצרת ענף הלול), התשל"ד – 1974
כללי המועצה לענף הלול (ניהול ספרי חשבונות), התשל"א – 1971

כללי המועצה לענף הלול (קביעת מכסות אישיות לחברי אגודות שיתופיות), התשנ"ד - 1994
כללי המועצה לענף הלול (הסדרת ייצור ושיווק דל תוצרת הלול), התשל"ט - 1979
כללי המועצה לענף הלול (הסדרת ייצור כבד אווז לשיווק), התשמ"ז - 1986
כללי המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (אגרת שירותים) (מס' 2), התשמ"א - 1981
כללי המועצה לענף הלול (קביעת אגרות בעד מתן שירותים), התשמ"ד - 1984
צו המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (ייצור ושיווק מעל המכסה), התשנ"ד - 1994

חוקים אחרים

חוק גנים בוטניים, תשס"ו-2006

חוק המועמדים להתישבות חקלאית, התשי"ג - 1953
תקנות המועמדים להתישבות חקלאית (סדרי הדין), התשי"ד - 1954

חוק הגליל, התשמ"ח - 1988
תקנות הגליל (תשלום סובסידיות לבעלי מכסות), התשנ"ח - 1998
חוק הגליל (תיקון מס' 12), התשע"ז-2017

חוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט - 1989
תקנות פיצוי נפגעי אסון טבע (קביעת זכאות לפיצויים ושיעורים), התשנ"ב - 1991
צו פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות) (סוגי נכסים שהחוק לא יחול עליהם), התש"ע - 2010

חוק זכות מטפחים של זני צמחים, התשל"ג - 1973
תקנות זכות מטפחים, התשל"ד - 1974

חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי, התשנ"ב - 1992
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (כללים לקביעת כושר ההחזר של גורם חקלאי), התשנ"ד - 1994
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (סכום מוגן בקופת גמל לתגמולים), התשנ"ה - 1994
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (דרך קביעת עלות הגיוס), התשנ"ד - 1994
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (הוראות בדבר מינוי משקמים), התשנ"ח - 1998
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (הוראות בדבר מינוי משקמים), התשנ"ג - 1992
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (הפסקת הליכים והעברתם למשקם), התשנ"ג - 1992
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (כללים לקביעת חובות וזכויות בהעדר מאזנים), התשנ"ה - 1994
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (קביעת ישובי קו העימות), התשנ"ה - 1994
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (שכר משקמים), התשנ"ג - 1993
תקנות הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תפקידיה, הרכבה וסמכויותיה של המנהלה), התשנ"ג - 1993

חוק החכרת מקרקעין (הוראת שעה), התשי"ט - 1959
תקנות החכרת מקרקעין (הוראת שעה) (סדרי הגשת ערר וסדרי הדין בוועדת ערר), התש"ך - 1960

סעיף 26 לחוק קובע כי שר החקלאות אחראי על ביצוע החוק ורשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו. חוק זה נועד לפצות את מי שנפגע מהוראותיו של חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958 בנוגע להתיישנות במקרקעין. ובלשון החוק: ... " הוראות חוק זה חלות על מי שהחזיק ועיבד, בעצמו או על ידי בני-ביתו, במשך תקופה שאינה פחותה מעשר שנים..." מכוח החוק הוקמה ועדת ערר ושר החקלאות התקין תקנות הוקבעות את סדרי הדין של ועדת הערר.

חוק להגנת חיית הבר, התשט"ו – 1955

חוק הקרן למחקר ולפיתוח חקלאיים של ארצות הברית וישראל, התש"ם – 1979

חוק ועדת שמירה ממלכתית, התשס"ח – 2008

חוק מדידת מים, התשט"ו - 1955

סמכויות לפי חקוקים נוספים – לעניינים המפורטים לצידם

חוק רישוי שירותי התעופה, התשכ"ג - 1963

"לא יעניק שר התחבורה רשיון כלי-טיס בשירותי ריסוס לצרכי חקלאות אלא אם יש בידי העומד לבצע את הריסוס הרשאה, של שר החקלאות או של מי שהוסמך על ידיו, לשימוש בחמרי-ריסוס; הרשאה כאמור תינתן בהתאם להוראות שנקבעו על ידי שר החקלאות".

חוק המקרקעין, התשכ"ט – 1969

תקנות המקרקעין (ניהול ורישום), התש"ל - 1969

סעיף 111 לחוק המקרקעין קובע כי לעניין אישור עסקה במקרקעי ייעוד, לא יהא תוקף לעסקה הטעונה רישום, אלא אם אושרה על ידי הממשלה או השר שקבעה לכך.

תקנה 84 לתקנות המקרקעין קובעת כי בתקנה זו "השר" – הוא השר שקבעה הממשלה לעניין סעיף 111 לחוק המקרקעין, כולו או מקצתו. החלטת הממשלה משנת 1975 קבעה את השרים המוסמכים לאשר עסקה במקרקעין, לעניין סעיף 111 לחוק המקרקעין. בכל המצבים המנויים בהחלטה יש צורך בקבלת אישורו של שר החקלאות.

תקנות רכישת מקרקעים (אישור פעולות ופיצויים) (קביעת נכס אחר כפיצויים), התשי"ד - 1954

1(א) בעליו של נכס נרכש הדורש נכס אחר כפיצויים מלאים או חלקיים, לפי סעיף 3(ב) לחוק (להלן - התובע), - יפנה בכתב לרשות הפיתוח וימציא לה תעודה מאת שר החקלאות, או ממיי שנתמנה לכך על ידיו, המעידה כי הנכס הנרכש היה מקור פרנסתו העיקרי וכי אין לו קרקע אחרת כדי מחייתו (ב) תעודה כאמור בתקנת-משנה (א), תשמש ראיה לכאורה על הנאמר בה"

חוק היטלי סחר ואמצעי הגנה, התשנ"א – 1991

שר החקלאות ממנה את הממונה על פרק 2 לחוק שעניינו אמצעי הגנה (היטל הגנה או מכסת יבוא), בכל הנוגע לטובין שהם מוצרי חקלאות לא מעובדים.

חוקים שמחייבים שר אחר בהתייעצות או הסכמתו של שר החקלאות

תקנות התכנון והבניה (פטור מהיתר לעבודה לצורכי חקלאות, ולהקמת מבנים באזורים כפריים בעבור מפוני חבל עזה וצפון השומרון, ותנאיו) (הוראת שעה), התשס"ה-2005 – לעניין חתימת מפה לפי התקנות בידי נציג שר החקלאות ופיתוח הכפר

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים:

(א) הסדר שכל כבילותיו נוגעות לגידול ושיווק בסיטונות של תוצרת חקלאית מגידול מקומי מסוגים אלה: פירות, ירקות, גידולי שדה, חלב, ביצים, דבש, בקר, צאן, עופות או דגים (להלן – תוצרת חקלאית), ומתקיים לגבי אחד מאלה:

- (1) כל הצדדים להסדר הם המגדלים של כל התוצרת החקלאית שאליה נוגע ההסדר;
- (2) כל הצדדים להסדר הם מגדלים של תוצרת חקלאית מאותו סוג שאליה נוגע ההסדר; ובלבד שלא יהיה צד להסדר מי שהוא או אדם קשור אליו הוא משווק סיטונאי של תוצרת חקלאית מאותו סוג שאליה נוגע ההסדר, אשר למעלה ממחצית התוצרת החקלאית כאמור שהוא משווק מקורה במגדלים אחרים, ואם הוא תאגיד מגדלים – מקורה של התוצרת החקלאית שהוא משווק במגדלים שאינם מחזיקים בתאגיד;
- (3) הצדדים להסדר הם מגדל אחד או יותר ורוכש תוצרת חקלאית של אותו מגדל או של אותם מגדלים, וכל כבילותיו נוגעות לשיווק בסיטונות של התוצרת החקלאית שאותו מגדל או שאותם מגדלים מכרו לרוכש; "

(ב) על אף האמור בפסקת משנה (א), הסדר כאמור באותה פסקה ייחשב הסדר כובל אם הוא הסדר שעניינו מוצרים שיוצרו מתוצרת חקלאית.

(ג) השר, לאחר התייעצות עם שר האוצר, שר החקלאות ופיתוח הכפר והממונה, יקבע את דרך החישוב של הכנסות מגידול תוצרת חקלאית ומשיווק סיטונאי של תוצרת חקלאית לעניין ההגדרה "מגדל".

(ה) בפסקה זו –

"אדם קשור" – כל אחד מאלה:

- (1) אדם השולט בתאגיד;
 - (2) תאגיד הנשלט בידי אדם כאמור בפסקה (1);
 - (3) תאגיד הנשלט בידי מי מהאמורים בפסקאות (1) ו-(2);
- "אמצעי שליטה", "החזקה" ו"שליטה" – כמשמעותם בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;

"מגדל" – מי שעוסק בגידול תוצרת חקלאית לשיווק או תאגיד מגדלים;

"תאגיד מגדלים" – תאגיד שמי שעוסקים בגידול תוצרת חקלאית לשיווק מחזיקים לפחות 75% מאמצעי השליטה בו ומהזכות לרווחים בו, ומתקיימים בו כל אלה:

- (1) אם הוא תאגיד העוסק בשיווק סיטונאי של תוצרת חקלאית ויש לו בעל שליטה או שיש אדם שזכאי להשתתף ביותר ממחצית מרווחיו – בעל השליטה או האדם האמור מגדל את החלק הגדול ביותר מהתוצרת החקלאית לשיווק ביחס למגדלים אחרים;
- (2) מי שאינו עוסק בגידול תוצרת חקלאית לשיווק אינו שולט בתאגיד ואין לו זכות להשתתף ביותר ממחצית מרווחיו;
- (3) לא מחזיקים בתאגיד, בשיעור כלשהו, משווק סיטונאי או משווק קמעונאי של תוצרת חקלאית, או אדם קשור למי מהם שאינו עוסק בגידול תוצרת חקלאית;

"סוג", של תוצרת חקלאית – סוג מסוגי התוצרת החקלאית המפורטים בפסקת משנה (א), או מרכיב ממרכיבי אותו סוג, אם החליט על כך הממונה

מטעמים של מניעת חשש לפגיעה בתחרות; החלטת הממונה לפרוט סוג כאמור למרכיבי אותו סוג תפורסם באתר האינטרנט של הרשות להגבלים עסקיים ותיכנס לתוקפה בתום שלושה חודשים מיום פרסומה."

חוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א – 1961

תקנות מס-רכוש וקרן-פיצויים (תשלום פיצויים) (נוק בצורת), התשכ"א – 1964

צו מס רכוש וקרן פיצויים (שינוי השווי של מטעים על קרקע באזור עירוני שלא יועדה לבניה), התשל"ד – 1974

חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג – 1993

תקנות החומרים המסוכנים (יבוא ויצוא פסולת חמרים מסוכנים), התשנ"ד – 1994

תקנות החומרים המסוכנים (סיווג ופטור), התשנ"ו – 1996

חוק כלי היריה, התש"ט – 1949

24. (א) הוראות חוק זה לא יחולו על מלכודות חקלאיות ועל מכשירי עבודה.
(ב) "מלכודת חקלאית" – פירושה, בסעיף זה, כלי יריה מסוג ששר הפנים על פי הצעת שר החקלאות, הכריז עליו, באכרזה שפורסמה ברשומות, כסוג של כלי יריה המיועד לפי מבנהו לשמש מלכודת למטרות חקלאיות בלבד.

חוק מס קניה (טובין ושירותים), התשי"ב – 1952

- שר האוצר רשאי לקבוע בצו טובין טעוני-מס **שלא מן הסוגים המפורטים בתוספת**, וכן לקבוע את שיעורי המס המוטלים עליהם באחוזים ממחירם הסיטוני או - לגבי דלק, טבק ומוצריהם - ממחירם לצרכן, או בסכום קצוב שיוטל עליהם בדרך שנקבעה בצו, או גם באחוזים וגם בסכום קצוב.
תוספת:
חמרים רפואיים למשק החי, למעט אלה ששר האוצר, בהתייעצות עם שר החקלאות, קבע אותם בצו ;

תקנות הנמלים (בטיחות השיט), התשמ"ג - 1982

לצורך הפעלת תקנות 68 ו - 69 יתייעץ שר התחבורה עם שר החקלאות.

חוק הספנות (ימאים), התשל"ג – 1973

13. השר, בהתייעצות עם שר העבודה, ולגבי כלי-שיט שעיקר עיסוקם בדיג - בהתייעצות עם שר החקלאות, רשאי לקבוע -
(1) מקצועות ימיים או תפקידים בכלי-שיט שהם טעוני-הסמכה ואת רמת ההשכלה, ההכשרה והכושר המקצועי הנדרשים להם ;
(2) סייגים לשירות בתפקידים מסויימים בכלי-שיט ;
(3) את הכללים והנהל למתן תעודות ההסמכה ולהכרה בתעודות-הסמכה שניתנו במדינות-חוץ
תקנות הספנות (ימאים), התשל"ו – 1976 (הותקנו בהתייעצות עם שר החקלאות)

חוק הרשות הארצית לכבאות והצלה, התשע"ב - 2012

- (א) נציב הכבאות רשאי לקבוע בצו לרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים ולגופים האחראים ליערות ולחורשים, לרבות הקרן הקיימת לישראל, לקיים צוותי כיבוי בעלי הכשרה לפעול באירוע דליקה בשטחים שבאחריותם עד להגעת כוחות רשות הכבאות וההצלה למקום, ולסייע לרשות בפעולותיה עם הגיעה למקום האירוע. לגבי יערות וחורשים – לאחר התייעצות עם הגוף האחראי להם ובהסכמת שר החקלאות ופיתוח הכפר ;
(ב) תקנות הנוגעות ליערות וחורשים ייקבעו לאחר התייעצות עם הגוף המופקד על ניהול מרבית שטחי הייעור בישראל, עם השר להגנת הסביבה ובהסכמת שר החקלאות ופיתוח הכפר ;
(ג) כללים לעניין בטיחות אש ביערות ובחורשים, ייקבעו לאחר התייעצות עם הגוף המופקד על ניהול מרבית שטחי הייעור בישראל, עם עובד המשרד להגנת הסביבה שהשר להגנת הסביבה הסמיך לעניין זה ובהסכמת עובד משרד החקלאות ופיתוח הכפר ששר החקלאות ופיתוח הכפר הסמיך לעניין זה.

חוק יישום תוכנית ההתנתקות, תשס"ה-2005

- תקנות יישום תוכנית ההתנתקות (מענק השקעה לעסק של חקלאות בשל העתקת פעילות), התשס"ו-2006.
תקנות יישום תוכנית ההתנתקות (סדרי דין בערעור לפי החוק), התשס"ה-2005.
תקנות יישום תוכנית ההתנתקות (הבטחת תשלום קצבה המשתלמת מקופת רשות מקומית), התשס"ה-2005
תקנות יישום תוכנית ההתנתקות (תאגידים קשורים לאגודות שיתופיות התיישבותיות), התשס"ה-2005
תקנות יישום תוכנית ההתנתקות (כללים לאישור בקשה ולקביעת תשלום מיוחד), התשס"ה-2005

תקנות יישום תוכנית ההתנתקות (כללים למתן מענק השקעה לעסק ממשיך שהוא מפעל תעשייתי) (תיקון), התשע"ג-2013
סעיף 8 לסיועם הדברים, נחתם ביום 22.4.2007
סעיף 9 לסיועם הדברים, נחתם ביום 22.4.2007

חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996
צו הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (החלת החוק על ירקות ופירות טריים וקביעת רמת הפיקוח), התשע"ז-2016

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה – 1965
לשר החקלאות נציגים במועצה הארצית, בוועדה לתשתיות לאומיות, בוועדה לשמירה על קרקע חקלאית ושטחים פתוחים, בוועדה לשמירת הסביבה החופית ובוועדות המחוזיות לתכנון ובניה ונציג - בוועדות מקומיות, שבמרחבן מצויה מועצה אזורית.
3. (א) שר הפנים לאחר התייעצות עם המועצה הארצית, הועדה המחוזית והרשות המקומית הנוגעת בדבר, רשאי להכריז בצו על שטח כעל מרחב תכנון מקומי (להלן - צו תכנון).
(ב) צו תכנון לגבי מרחבי תכנון מקומי הכולל את השטח של מועצה אזורית לא יכלול גם שטחים של מועצה מקומית שאיננה מועצה אזורית או של עיריה, אלא אם כן שוכנע שר הפנים, לאחר התייעצות עם שר החקלאות, כי לא יהיה בקביעת מרחב התכנון המקומי משום פגיעה באופיה המיוחד של המועצה האזורית הנוגעת בדבר.
שר החקלאות ימנה ועדת מומחים שתיתן חוות דעתה לולקחש"פ לעניין הכרזה (או ביטול הכרזה) על קרקע חקלאית.

חוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג - 1963
68. שר האוצר רשאי לפטור ממס-חליפין - ללא תמורה נוספת - של מקרקעין המשמשים לעיבוד חקלאי, בין חברי אגודה שיתופית חקלאית מקומית, הנעשים על פי החלטת האגודה, אם אישר שר החקלאות שהחליפין דרושים לשיפור העיבוד החקלאי.

חוק מקרקעי ישראל, התש"ך – 1960
(4) העברת בעלות במקרקעי ישראל תוך חליפין במקרקעין שאינם מקרקעי ישראל או כפיצוי בעד מקרקעין כאלה שהופקעו על פי חוק, ובלבד שלא תוחלף קרקע חקלאית בקרקע עירונית אלא בנסיבות מיוחדות ובאישור שר החקלאות;

חוק אזורים חופשיים לייצור בישראל, התשנ"ד - 1994
43. (א) לא יידרש רשיון יבוא עבור יבוא טובין לאזור החופשי בידי בעל זכיון או עסק באזור אלא לפי חוק זה, ולא יידרש רשיון יצוא עבור יצוא כלשהו מהאזור בידי בעל זכיון או עסק באזור ובכפוף לאלה:
(1) הוראות סעיף 27;
(2) התחייבויות המדינה בדבר הגבלות ביבוא ויצוא באמנות בינלאומיות שישראל צד להן ושענינן איכות הסביבה;
(3) פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], תשמ"ה-1985;
(4) חוק הגנת הצומח, תשט"ז-1956;
(5) חוק הזרעים, תשט"ז-1956;
(6) לגבי יבוא תוצרת חקלאית בלתי מעובדת – גם בכפוף להוראות הנוגעות להגנת הצומח.
(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), יצוא תוצרת חקלאית בלתי מעובדת מהאזור לחוץ לארץ או העברתה מהאזור למקום אחר בישראל יהא רק על פי היתר של שר החקלאות או מי שהוא הסמיכו וסעיף 31 לא יחול על הכנסה הנובעת מכך.

62. (א) בכפוף להוראות חוק זה, בעל זכיון ועסק באזור ייהנו מהתנאים הבאים :
 (1) לא יתקיים כל פיקוח על מחירים או רווחים ביחס למכירת טובין, מתן שירותים ולקביעת דמי שכירות באזור ;
 (2) לא יחולו כל מכסות על רכישות או ייצור מקומיים.
 (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), ייצור חקלאי באזור יותר רק על פי היתר של הנציג המוסמך של שר החקלאות באזור.

חוק המים, התשי"ט - 1959

- 25א. שר החקלאות יקבע בתקנות אמות מידה להקצאת מים בידי מנהל הרשות הממשלתית ברישיונות הפקה, לצריכה למטרת חקלאות.
 37 (ג) הוכרז אזור קיצוב, וקצבה מועצת הרשות הממשלתית את היקף הצריכה המרבית הכוללת המותרת בו למטרת חקלאות, יקבע שר החקלאות, בתקנות, אמות מידה להקצאת המים, במסגרת היקף הצריכה שקצבה המועצה, בידי מנהל הרשות הממשלתית ברישיונות הפקה.

חוק הפיקוח על קידוחי מים, תשט"ו - 1955

- 9(ג). שר החקלאות רשאי לאחר עיון בהמלצות הועדה, לאשר את החלטת מנהל הרשות הממשלתית או ליתן אחרת במקומה, והרשיון יינתן או לא יינתן, הכל לפי החלטת השר ובהתאם לתנאים שבה.

חוק הרשויות המקומיות (ביוב), תשכ"ב - 1962

- 13(ב) תוכנית להתקנת מיתקני טיהור וסילוק שופכין מן הביוב אל מחוץ לתחום הרשות המקומית – טעונה גם אישורם של שר החקלאות ושר התשתיות הלאומיות, או מי שימנו לכך.

חוק רשות נאות מרפא, התשל"ג - 1973

- 17(ג) שטח שהוא שמורת טבע או מיועד להיכלל בשמורת טבע כאמור בסעיפים 6 ו-27 לחוק הגנים הלאומיים ושמורות טבע, תשכ"ג–1963, לא יוכרז עליו שהוא שטח נאות מרפא או רצועת מגן אלא לאחר התייעצות עם שר החקלאות.

חוקים שונים בהם ניתנה נציגות לשר החקלאות –

- חוק הרשות לפיתוח ירושלים, התשמ"ח - 1988
 (א) לרשות תהיה מועצה, וזה הרכבה :
 (1) נציגי הממשלה מקרב עובדי המדינה, שימנו אותם, אחד אחד, השרים הבאים : שר החקלאות..... ;
 10. ענייני הרשות ינוהלו בידי מינהלה, וזה הרכבה :
 (1) חברי המועצה שהם נציגי השרים הבאים : שר האוצר, שר הבינוי והשיכון, שר הבריאות, השר לענייני דתות, שר החקלאות, שר הכלכלה והתכנון, שר הפנים, שר התיירות ושר התעשייה והמסחר ;

חוק ערי ואזורי פיתוח, התשמ"ח - 1988

4. (א) וזה הרכב ועדת השרים לקידום ערי ואזורי הפיתוח :
 (8) שר החקלאות ;

חוק המים, התשי"ט - 1959

- 124טו. (א) לרשות הממשלתית תהיה מועצה, המורכבת משמונה חברים כמפורט להלן :
 (2) המנהל הכללי של משרד החקלאות ופיתוח הכפר ;
 124טז. (א) הממשלה תמנה את שני נציגי הציבור במועצת הרשות הממשלתית, אחד לפי המלצת שר התשתיות הלאומיות, ואחד לפי המלצת שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הפנים לאחר שנועצו בשר התשתיות הלאומיות (בסימן זה – נציג הציבור).

חוק הסדרת הטיפול בחופי הכנרת, התשס"ח – 2008

13. (א) לאיגוד תמונה מועצה בת 12 חברים וזה הרכבה :
(3) עובד משרד החקלאות ופיתוח הכפר, שימנה שר החקלאות ופיתוח הכפר

חוק הסדרת מחקרים במחוללי מחלות ביולוגיים, התשס"ט – 2008

6. (א) השר, לאחר התייעצות עם נשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ועם ראש המטה לביטחון לאומי, ימנה מועצה למחקר במחוללי מחלות, שתמנה 15 חברים.
(ב) אלה חברי המועצה :
(5) נציג משרד החקלאות ופיתוח הכפר, לפי המלצת שר החקלאות ופיתוח הכפר ;

חוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב – 1991

9. (א) לרשות תהיה מועצה, וזה הרכבה :
(1) נציגי הממשלה מקרב עובדי המדינה, שימנו אותם, אחד אחד, השרים הבאים : שר החקלאות,

חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ג – 1993

9. (א) לרשות תהיה מועצה וזה הרכבה
(1) נציגי הממשלה מקרב עובדי המדינה, שימנו אותם אחד אחד כל אחד מחברי הממשלה ;
11. (א) ענייני הרשות ינוהלו בידי מינהלה מבין חברי המועצה וזה הרכבה
(1) נציגי השרים האלה : שר האוצר, שר הבינוי והשיכון, שר החינוך והתרבות, שר החקלאות, שר הכלכלה והתכנון, שר הפנים, שר התיירות, שר התעשייה והמסחר ;

חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח – 1998

2. (א) הממשלה, לפי הצעת השר, תקים מועצה לגנים לאומיים, שמורות טבע ואתרים לאומיים וזה הרכבה :
(1) שבעה נציגי ממשלה : נציג משרד החקלאות....

חוק הדרכים (שילוט), התשכ"ו – 1966

4. הועדה המחוזית תשתמש להפעלת סמכויותיה לפי חוק זה בועדת-משנה שחבריה יהיו :
(4) נציג שר החקלאות ;

חוק רשות העתיקות, התשמ"ט – 1988

- (א) לרשות תהיה מועצה של ששה עשר חברים כמפורט להלן :
(ח) נציג של שר החקלאות שימנה שר החקלאות ;

חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, התשנ"ז – 1997

16. (א) השר ימנה למועצה ולמנהל, ועדה מייעצת של שלושים חברים והם :
(1) שלושה עשר נציגי הממשלה, לפי ההמלצה של כל אחד מהשרים הבאים, מבין העובדים הבכירים במשרד :
(ו) שר החקלאות ;
תקנון מכון התקנים הישראלי, התשי"ד - 1954
3. החברים הממונים הם
אחד - על ידי שר החקלאות ;

- חוק מניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים, תשמ"ח - 1988**
3. (א) השר ימנה ועדה למתן היתרים שזה הרכבה –
(5) נציג שר החקלאות ;

- חוק שמירת הסביבה החופית, התשס"ד – 2004**
2. תוקם ליד המועצה הארצית ועדה לשמירת הסביבה החופית (להלן בתוספת זו – הועדה).
3. (א) ואלה יהיו חברי הועדה :
(8) נציג שימנה שר החקלאות ופיתוח הכפר ;

נספח ו': רשימת תאגידים באחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר

חברות

- קרן נזקי טבע (קנ"ט)

מועצות סטטוטוריות

- המועצה לענף הלול
- מועצת הצמחים
- המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה

חברות לתועלת הציבור (חל"צ)

- מועצת הדבש
- מועצת החלב

מועצות שאינן סטטוטוריות

נספח ז': פירוט פעילות האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב

נספח- 11:

סיכום ביצוע תקציב ה"מ 2397 2017-18 ע"פ משרד ומדדי תפוקה ותוצאה ע"פ תכנית

מלש"ח

משרד	תכנית	הקצאת תקציב - 2397	ניצול תקציב 2017-8	יתרה לביצוע 2019-21	התחייבויות 2017-8	ביצוע במזומן 2017-8	% ניצול תקציב	% ניצול מזומן	% עמידה ביעדי תפוקה - 2018	% עמידה ביעדי תוצאה - 2018
משרד החינוך	פדגוגיה	112.00	48.43	63.57	48.43	27.20	43%	56%	82%	לא ניתן דיווח
	הכשרת מורים	47.00	20.77	26.23	20.77	20.00	44%	96%	100%	99%
	חינוך בלתי פורמאלי	84.00	33.61	50.39	33.61	13.07	40%	39%	76%	לא ניתן דיווח
	בינוי כיתות	1180.00	401.42	778.58	401.42	15.58	34%	4%	65%	65%
המועצה להשכלה גבוהה	השכלה גבוהה	110.00	26.32	83.68	26.32	9.72	24%	37%	100%	98%
משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים	רווחה	75.00	29.60	45.40	29.60	27.84	39%	94%	לא ניתן דיווח	טרם הוגדרו מדדים
משרד הבריאות	בריאות - אם וילד	5.00	0.00	5.00	0.00	0.00	0%	0%	ללא ביצוע	ללא ביצוע
	מד"א	5.00	1.04	3.96	1.04	1.04	21%	100%	97%	89%
המשרד לביטחון פנים	מניעת אלימות	20.00	7.49	12.51	7.49	1.80	37%	24%	57%	לא ניתן דיווח
משרד הכלכלה והתעשייה	מעוף	23.00	9.54	13.46	9.54	9.54	41%	100%	143%	לא ניתן דיווח
	תמרוץ העסקה	35.00	9.00	26.00	4.00	0.00	11%	0%	41%	41%
	עידוד מפעלים	25.00	25.00	0.00	15.44	0.00	62%	0%	ללא ביצוע	ללא ביצוע
	מיזמים תעסוקתיים	10.00	0.00	10.00	0.00	0.00	0%	0%	ללא ביצוע	ללא ביצוע

141%	80%	79%	58%	38.92	48.99	36.01	48.99	85.00	מרכזי ריאן	משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים
98%	110%	9%	32%	1.02	11.99	24.51	12.99	37.50	מה"ט	
107%	109%	100%	87%	9.36	9.36	1.39	9.36	10.75	שירות התעסוקה	
לא ניתן דיווח	55%	28%	42%	5.92	21.14	28.86	21.14	50.00	נגב גליל	המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל
ללא ביצוע	ללא ביצוע	0%	2%	0.00	3.00	122.00	3.00	125.00	תשתיות תומכות הסדרה	לפיתוח והתיישבות הבדואים בנגב
טרם הוגדרו מדדים	100%	3%	38%	0.98	35.80	59.20	35.80	95.00	מבני ציבור	משרד הבינוי והשיכון
טרם הוגדרו מדדים	לא ניתן דיווח	0%	29%	0.00	62.78	152.22	62.78	215.00	תשתיות תחבורה	משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
114%	100%	82%	4%	7.25	8.82	213.63	11.37	225.00	תחבור"צ	
32%	46%	4%	35%	6.95	172.78	327.22	172.78	500.00	סל מוצרים	משרד הפנים
ללא ביצוע	ללא ביצוע	0%	0%	0.00	0.00	10.00	0.00	10.00	אשכולות	
ללא ביצוע	ללא ביצוע	0%	0%	0.00	0.00	25.00	0.00	25.00	הון אנושי	
ללא ביצוע	ללא ביצוע	0%	0%	0.00	0.00	30.00	0.00	30.00	סל קליטה	
0%	20%	0%	0%	0.00	0.00	12.50	0.00	12.50	פינוי פסולת	המשרד להגנת הסביבה
92%	51%	35%	40%	2.77	8.00	12.00	8.00	20.00	חינוך בלתי פורמאלי	משרד החקלאות ופיתוח הכפר
ללא ביצוע	ללא ביצוע	0%	0%	0.00	0.00	5.00	0.00	5.00	מחקר מלווה	
35%	51%	20%	31%	198.98	980.32	2178.32	998.43	3176.75	סה"כ	

* בנוסף תוקצבו (תקציב תוספתי – נוסף על תקציב החומש) המועצה להשכלה גבוהה בסכום של 50 מלש"ח ושירות התעסוקה בסכום של 3 מלש"ח

סיכום ביצוע תקציב ה"מ 3708 לשנים 2012-20181. טבלה מרכזת:

משרד	סה"כ תקציב 3708	סה"כ ביצוע 2012 - 2018	שיעור מיומן ניצול	יתרת התחייבות	שיעור ניצול כולל התחייבויות
תחבורה	276.54	234.58	85%	12.13	89%
בינוי ושיכון	97.50	67.90	70%	29.60	100%
רשות הבדואים	50.00	40.00	80%	0.00	80%
חקלאות	17.50	2.72	16%	3.17	34%
כלכלה	342.95	296.59	86%	40.76	98%
חינוך	124.40	122.70	99%	0.00	99%
בריאות	13.60	9.60	71%	0.00	71%
ביטחון פנים	215.00	215.00	100%	0.00	100%
תרבות וספורט	4.53	2.52	56%	0.00	56%
רווחה	24.00	24.00	100%	0.00	100%
תשתיות ביו	40.00	40.00	100%	0.00	100%
משרד הביטחון	3.73	3.73	100%	0.00	100%
נגב גליל	12.25	12.25	100%	0.00	100%
פנים	2.48	2.12	85%	0.36	100%
פרויקטים מיוחדים	20.98	3.28	16%	17.70	100%
מחקר מלווה	1.00	1.00	100%	0.00	100%
סה"כ	1,246.46	1,077.98	86%	103.72	95%

הערות: משרד התחבורה, מנהל אז"ת והגנה"ס (פרויקטים מיוחדים) – ביצוע נכון

ל-2017

2. טבלה מפורטת:

משרד	תחום פעולה	סה"כ תקציב 3708	סה"כ ביצוע 2012 - 2018	שיעור ניצול מזומן	יתרת התחייבויות	שיעור ניצול כולל התחייבויות
תחבורה	מינהל התשתיות	119.50	111.73	93%	7.77	100%
	תחבורה ציבורית (כללי)	108.00	100.31	93%	-	93%
	תשתיות כלליות	7.47	7.47	100%	-	100%
	תח"צ (אבו בסמה)	31.36	9.22	29%	-	29%
	תשתיות (אבו בסמה)	10.21	5.85	57%	4.36	100%
סה"כ		276.54	234.58	85%	12.13	89%
בינוי	מוסדות ציבור	64.40	43010	67%	21.30	100%
	בריכה	19.20	18.30	95%	0.90	100%
	אבו בסמה	13.90	6.50	47%	7.40	100%
סה"כ		97.50	67.90	70%	29.60	100%
רשות הבדואים	סבסוד בנייה רוויה	50.00	40.00	80%	-	80%
חקלאות	מכלאת צאן דודאים	9.00	0.40	4%	-	4%
	מכלאת צאן חורה	5.00	1.83	37%	3.17	100%
	מיזמים חקלאיים באבו בסמה	2.00	-	0%	-	0%
	מחקר השבחת עדר	1.50	0.49	33%	-	33%
סה"כ		17.50	2.72	16%	3.17	34%
כלכלה	ריאן	75.64	75.64	100%	-	100%
	אז"ת עידן הנגב	68.00	68.00	100%	-	100%
	אז"ת שגב שלום	13.00	8.70	67%	4.30	100%

משרד	תחום פעולה	סה"כ תקציב 3708	סה"כ ביצוע 2012 - 2018	שיעור ניצול מזומן	יתרת התחייבויות	שיעור ניצול כולל התחייבויות
	אז"ת ערוער	8.00	3.90	49%	4.10	100%
	אז"ת אבו בסמה	50.00	18.38	37%	31.62	100%
	מנהלת אז"ת אבו בסמה	2.50	1.76	70%	0.74	100%
	מסלול תעסוקה	44.00	41.50	94%	-	94%
	הכשרה טכנולוגית הנדסאים	33.81	30.70	91%	-	91%
	הכשרת מקצועות למבוגרים	10.00	10.00	100%	-	100%
	יזמות עסקית	14.00	14.00	100%	-	100%
	מעונות יום	24.00	24.00	100%	-	100%
סה"כ		342.95	296.59	86%	40.76	98%
חינוך	שיפור הישגים לימודיים, צמצום פערים לימודיים, הרחבת ההתמדה בלימודים, והשלמת בגריות	43.23	43.23	100%	-	100%
	שדרוג מערכת החינוך טכנולוגי-מדעי	13.80	13.80	100%	-	100%
	הרחבת מסלול טו"ב - חינוך טכנולוגי	4.80	4.80	100%	-	100%
	הקמת מרכזי מצוינות	9.50	9.50	100%	-	100%
	חינוך לקריירה	4.02	3.94	98%	-	98%
	השלמת השכלה למבוגרים	8.80	7.18	82%	-	82%
	חינוך בלתי פורמאלי	40.25	40.25	100%	-	100%
סה"כ		124.40	122.70	99%	-	99%
בריאות	הקמת טיפות חלב	3.60	3.60	100%	-	100%
	צמצום תמותת תינוקות	2.00	2.00	100%	-	100%
	פרויקטים ייחודיים	8.00	4.00	50%	-	50%

משרד	תחום פעולה	סה"כ תקציב 3708	סה"כ ביצוע 2012 - 2018	שיעור ניצול מזומן	יתרת התחייבויות	שיעור ניצול כולל התחייבויות
סה"כ		13.60	9.60	71%	-	71%
ביטחון פנים	חיזוק מתחם עיירות - תקני שוטרים	215.00	215.00	100%	-	100%
תרבות וספורט	קבוצות ספורט	4.53	2.52	56%	-	56%
רווחה		24.00	24.00	100%	-	100%
תשתיות ביוב	פתרונות קצה אבו בסמה	40.00	40.00	100%	-	100%
משרד הביטחון	סיורי ידיעת הארץ וקייטנות עבור ילדי משרתי כוחות הביטחון	3.73	3.73	100%	-	100%
נגב גליל	תכנית מצוינות	10.00	10.00	100%	-	100%
	הקמת מרכזי צעירים	2.25	2.25	100%	-	100%
סה"כ		12.25	12.25	100%	-	100%
פנים	חיזוק רשויות מקומיות	2.48	2.12	85%	0.36	100%
שונות	פרויקטים מיוחדים	20.98	3.28	16%	17.70	100%
	מחקר מלווה	1.00	1.00	100%	-	100%
סה"כ		1,246.46	1,077.98	86%	103.72	95%

מלש"ח

נושא	סעיף	משימה	תקציב מלש"ח	סה"כ ביצוע 2014 - 2018	יתרת התחייבויות	גורם מבצע – הערות
תכניות פיתוח	א29	תכנית אסטרטגית כלכלית חברתית	1.5	1.5	0.0	משרד החקלאות ופיתוח הכפר
	ב29	תכנית התיישבות	1.5	0.7	0.8	משרד החקלאות ופיתוח הכפר
	ג29	הסברה	1.7	1.2	0.5	משרד החקלאות ופיתוח הכפר
מיזמים מחוללי שינוי	א30	תשתיות מים וביוב בתי ספר ואדי אל נעם	10	3.5	6.5	המועצה האזורית נווה מדבר - תאגיד המים
	ב30	כביש גישה מ- 40 לבי"ס ואדי אל נעם	20,0	3.8	16.2	המועצה האזורית נווה מדבר
	ג30	תשתיות על מועצות אזוריות	13.0	11.6	1.4	המועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום
	א32	חיזוק שדרה ניהולית	3.0	0.7	2.3	משרד הפנים - מפעם דרום
הרשויות המקומיות	ב32	רכזי פיתוח כלכלי	3,0	3,0	0.0	משרד הפנים - אשכול נגב מזרחי
	ג32	שולחן עגול פיתוח כלכלי **	0.5	0.5	0.0	ות"ת שער לאקדמיה. הסטת תקציב
	א33	תמיכה מכלאות צאן וחקלאות צמחית	8.5	8.5	0.0	מנהלת השקעות
חקלאות ותיירות	ב33	מחלות בעלי חיים	1.0	1.0	0.0	שו"ט - מנהלת השקעות - רט"ג
	ג33	פרויקטורים תיירות	0.3	0.3	0.0	ות"ת שער לאקדמיה. הסטת תקציב

נושא	סעיף	משימה	תקציב מלש"ח	סה"כ ביצוע 2014 - 2018	יתרת התחייבויות	גורם מבצע – הערות
			0.2	0.2	0.0	משרד נגב גליל באמצעות הרשות לפיתוח הנגב
	33ד	מיזמי תיירות כפרית	5.0	3.9	1.1	משרד נגב גליל באמצעות הרשות לפיתוח הנגב
חינוך וחברה	34א	מרכזי נעורים	2	1.5	0.5	משרד החקלאות באמצעות קרן רשי מרכז מעשה
	34ב	מגמת אוטוטק	5.0	5.0	0.0	משרד החינוך
חברה וקהילה	35א	מנטורים רווחה	0.2	0.2	0.0	משרד הרווחה, שירות לצעירים
	35ב	עיר ללא אלימות	0.2	0.2	0.0	המשרד לביטחון פנים - עיר ללא אלימות
	35ג	תכנית לנוער וצעירים משרד הביטחון	0.5	0.5	0.0	משרד הביטחון
	35ד	תכנית חינוכית ספורטיבית	2.0	1.7	0.0	משרד החקלאות באמצעות מפעלות חינוך וחברה
	35ה	טכנולוגיות מחשוב	1.0	1.0	0.0	משרד החקלאות באמצעות עמותת תפוח
	35ו	מניעת תאונות והגברת בטיחות	1.0	1.0	0.0	משרד החקלאות באמצעות עמותת בטרם
	35ז	מרכז אזורי לטיפול בטראומה	1.0	1.0	0.0	משרד החקלאות באמצעות עמותת הקואליציה הישראלית לטראומה
סה"כ			82.1	52.4	29.4	משרד החקלאות ופיתוח הכפר

אלש"ח

רשות / עמותה	הנושא	שולם	יתרה
מ.א. נווה מדבר ובני שמעון	עוגן תיירות חקלאית במגזר הבדואי	321	679
תפוח - עמותה לקידום עידן המידע בישר	צמצום פערים דיגיטליים	1,392	3,448
אורט ישראל	מיזם לצמצום פערים תזונתיים וחינוך לחקלאות	-	502
ביטוח לאומי	לביצוע סקר ומחקר של משקי בית בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב	-	400
בטרם - המרכז הלאומי לבטיחות ולבריאות	קידום בטיחות ילדים	1,271	1,787
מ.מ. חורה	תשתיות להקמת מכלאות צאן	-	1,474
כל הרשויות	תכנון והצטיידות לכלל הרשויות	1,214	1,737
מרכז נעורים	מרכז נעורים פיתוח מנהיגות ומעורבות קהילתית	242	415
גוינט ישראל (חל"צ)	קידום מצוינות במדעים	1,020	3,440
לקט ישראל (ע"ר)	מיזם לצמצום פערים תעסוקתיים, תזונתיים וכלכליים בחברה הבדואית	78	628
כוכבי המדבר (ע"ר)	חינוך למנהיגות ותכנון להקמת כפר נוער בדואי למנהיגות	596	1,904
עדליא - ייעוץ כלכלי בע"מ	יעוץ וליווי תוכנית חומש 2397	614	113
רשות הטבע והגנים	מיזם למזעור מחלת הברוצלה וחינוך לקיימות	-	150
סה"כ		6,748	16,677

הרשות	פעילות	סכום אלש"ח	מקור	המטפל	שנת התקשרות	שולם	יתרת התחייבות	סך עלות הפרויקט	הערה
חורה	מכלאות צאן	3,300	3708	מחוז הנגב	2014	1,827	1,473	3,838	תשתיות. תוספת בשנת 2016 1.3 מלש"ח
רהט	שוק צאן	1,500	ברוצלה	מחוז הנגב	2016	556	944	5,500	בשיתוף עם השירותים הווטרינרים
שגב שלום	שוק צאן	1,500	ברוצלה	מחוז הנגב	2016	-	1,500	5,500	בשיתוף עם השירותים הווטרינרים
כללי	הסברה ברוצלה	275	ברוצלה	שה"מ	2016-18	125	150	550	בשיתוף עם השירותים הווטרינרים ורט"ג
כללי	סטודנטים	918	2025	מינהל המחקר	2015-17	918	-		עידוד העסקת סטודנטים בחוות מחקר גילת
כללי	תמיכות	6,500	2025	מינהלת השקעות	2014-18	3,384	2,668	8,549	מענקים בשיעור 70.8%
כללי	פינוי פגרי צאן	5,000	ברוצלה 2025 +	מינהלת השקעות	2017			5,000	בשיתוף עם השירותים הווטרינרים כולל 0.5 מלש"ח הגנת הסביבה. תיקצוב ל- 5 שנים. העברה בין גגות לרט"ג
כללי	קורס מגדלי צאן	146		שה"מ	2016-17	146	-		מימון למגדלים מהמגזר הבדואי
כללי	מיזם לביטחון תזונתי	735		שה"מ	2016-18	735	-		העסקת מדריך לליווי משפחות רווחה לגידול ירקות. העברת תקציב למשרד הרווחה להרחבת הפרויקט בחורה, לקיה. סה"כ 35 משפחות. הקצאת מים בתעריף חקלאי
ואדי עתיר	חוזה חקלאית אקולוגית	7,500	החלטות ממשלה+אגף	מחוז הנגב	2015-2017	4,600	2,900	15,000	חוזה אקולוגית בשותפות שוויון חברתי + נגב גליל
נווה מדבר	חוזה חקלאית ניצנה	1,000	אגף	מחוז הנגב	2017	1,000	-	2,000	העברת תקציב למינהל לחינוך התיישבותי. הרחבת פעילות לטובת נוער מהחברה הבדואית.

נספח ח': רשימת הפרסומים של שה"מ - מעודכנת לינואר 2019

מס'	שם הספר	מחבר/ים	תחום	שנת הוצ"ל	מחיר
1	שימור מספוא תחמיצים ומוצרי לוואי	גלעד אשבל, צבי וינברג, רן סולומון, יעקב קלי	בעלי חיים - בקר	1995	נ"ש 30
2	איפיון תנאי עומס חום לבקר (THI) באזורי הארץ השונים	צ.גת, צ.זמל, ט. הורוביץ, י. פלמנבאום, א. עזרא	בעלי חיים - בקר	1999	נ"ש 30
3	הערכת המצב הגופני של בקר לבשר	ד"ר מאורי רוזן	בעלי חיים - בקר	1998	נ"ש 30
4	שיטות למעקב אחר גידול עגלות לתחלופה	דניאל ורנר	בעלי חיים - בקר	-	-
5	מושגי יסוד בהזנה	בנימין לב	בעלי חיים - בקר		נ"ש 30
6	גידול מטילות לביצי מאכל	חגית ארזי ודן בכרך	בעלי חיים - עופות	2019	נ"ש 40
7	הנחיות מקצועיות לסילוק פגרי עופות והודים	גרוסמן אליעזר	בעלי חיים - עופות	2012	נ"ש 30
8	תקליטור הדרכה בנושא- שפעת העופות ודרכי ההתמודדות עמה		בעלי חיים - עופות		נ"ש 30
9	תקליטור הדרכה בנושא- נורמות הזנה לצאן - כבשים ועזים		בעלי חיים - צאן		נ"ש 30
10	גידול תירס	שמואל ברקוביץ	גידולי שדה	2000	נ"ש 40
11	עלקת בישראל	יעקב גולדוסר, ישעיהו קליפלד, שמואל גולן	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2003	נ"ש 40
12	פגעי דקליים והדברתם במטע ובגן הנוי	שמעון ביטון	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2016	נ"ש 50
13	פגעי פרחים בישראל זיהוי והדברה	יעקב גוטליב, נטע מור	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2015	נ"ש 50
14	הכשות	מנשה הורוביץ, שאול גרף	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2018	נ"ש 30
15	הדברת עשבים ביערות, בשדרות, עצים בגני נוי ובשטחים	שמעון ביטון, וד"ר טוביה יעקובי	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2012	נ"ש 40
16	פגעי גן הנוי והדברתם בישראל	שמעון ביטון	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2017	נ"ש 50
17	הכרת פגעי הגפן והדברתם	תרצה זהבי	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2005	נ"ש 40
18	מדריך להדברה משולבת בעצי פרי גלעניים	מיכאל כהן	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2000	נ"ש 40
19	מדריך להדברה משולבת בתפוח ואגס	דוביק אופנהיים	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	1994	נ"ש 30
20	פגעי תבלינים בישראל	שמעון ביטון, דוד סילברמן	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2016	נ"ש 50
21	מזיקי ההדרים ואויביהם הטבעיים בישראל	רועי כספי, יואל דרייטשפון, שמואל גרוס וניצן רוטמן	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2017	נ"ש 80
22	פגעי עצי פרי נשירים בישראל	שמעון ביטון, דוביק אופנהיים ודוד עזרא	הגנת הצומח - מזיקים, מחלות, עשבים	2018	נ"ש 80
23	המלצות לטיפול במוסתי צמיחה וחיגור בהדרים	ד"ר יוסי גרינברג	עצי פרי - הדרים	2000	נ"ש 30
24	המדריך לפיתוח, לאחזקה ולשדרוג גנים ופארקים עירוניים	דוד ערן, אסתי כרמון, איתן רוזנברג, ישראל גלון	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2015	נ"ש 40

מס'	שם הספר	מחבר/ים	תחום	שנת הוצ"ל	מחיר
25	לוח בחירת עצי נוי ודקל	אביגיל הלר	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2006	נש 30
26	צמחי בר לגן הנוי	יואב גרטמן ואביגיל הלר	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2005	נש 30
27	צמחים לצדי דרכים	ישראל גלון, אביגיל הלר, יצחק הל-אור	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2002	נש 30
28	דרכים לחיסכון במים בגן-הנוי	יצחק הל-אור, רן פאוקר, ישראל גלאון, חורחה טרצ'יסקי	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2002	נש 30
29	צמחים עשבוניים רב-שנתיים בגן הנוי	אביגיל הלר	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2009	נש 40
30	צמחים חסכני מים	ישראל גלון, סימה קגן	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2016	נש 15
31	האלה Pistacia	אביגיל הלר	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2001	נש 30
32	גיזום עצי נוי	ישראל גלון	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2010	נש 30
33	עצי נוי בישראל	ניסים פינס	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים		לעיון בלבד
34	תקליטור הדרכה בנושא- חיסכון במים בהשקייית גינות נוי		הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים		נש 30
35	צמחי גן לחוף הים	אביגיל הלר, מושיקו רז, עמוס בן-לב, סימה קגן ופבלו צ'רקסקי	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2014	נש 40
36	מדריך עצי הרחוב בישראל	ישראל גלון, אביגיל הלר, דוד ערן	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2013	נש 40
37	סודן של הגינות הקהילתיות	אלאור לוי, אריאלה צוויקל, ישראל גלון, נעמה לב	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2013	נש 40
38	רשימת צמחי הנוי בישראל לשנת תשע"ז 2017	א. הלר, ל. רובין, י. גלון, ס. קגן, פ. צ'רקסקי, א. פרגמן-ספיר, ר. הדר-גבאי, ד. קסלסי, י. דרורי, י. ציפר-ברגר	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2017	נש 30
39	פיקוח על עבודות אחזקת הגן	ישראל גלון	הנדסת הצומח - גינון, נוי וגנים בוטניים	2017	נש 50
40	מחסורי יסודות הזנה בתבלינים טריים חנקן (N), זרחן (P), ואשלגן (K)	נעמה אביב, דוד סילברמן, אורי ירמיהו, יגאל אלעד, הל מנור	ירקות וגידולי שדה		נש 30
41	תחשיבים בגידולי שדה חוברת ארצית	ברכה גל, אבי סלמון, עופר גורן	כלכלה + גידולי שדה	2014	נש 30
42	תחשיבים באחזקת גן הנוי	ברכה גל, ישראל גלון, לילך רובין	כלכלה+גן הנוי	2016	נש 30
43	תחשיבי השקעות בהדרים מהקמה ועד פוריות מלאה	אבי סלמון וניצן רוטמן	כלכלה + הדרים	2018	נש 30
44	תחשיבים בגידולי ירקות	ברכה גל, ג'מאל מדלג'	כלכלה + ירקות	2012	נש 30
45	תחשיבי השקעות במטעים מהקמה ועד פוריות מלאה	אבי סלמון	כלכלה + מטעים	2015	נש 40
46	תחשיבים בפרחי קטיף	ברכה גל, אבי סלמון, יאיר נשרי	כלכלה + פרחים	2014	נש 30
47	סקירת ענף דגי הנוי הטרופיים ובחינה כלכלית	יצחק סימון, ברכה גל	בעלי חיים - מדגה	2008	נש 30

מס'	שם הספר	מחבר/ים	תחום	שנת הוצ"ל	מחיר
48	ריבוי ושתלנות במטעים	טומי סיגלר	פירות - מטעים	2018	נח 50
49	תפוחי אדמה איכותיים	אבישי וזה	מיכון וטכנולוגיה	1996	נח 30
50	תכנון מבני משק	ד"ר עזרא שושני	מיכון וטכנולוגיה	2000	נח 30
51	פומיות לריסוס ודרכי הפעלתן	א. צביאלי ש.שמואלי	מיכון וטכנולוגיה		נח 30
52	קרקעות, מחרשות וטרקטורים		מיכון וטכנולוגיה		נח 30
53	גיאופיטים לפריחה בחקלאות ישראל	גדעון לוריא	פרחים	2016	נח 80
54	דרך הוורד מדריך מקצועי לגידול ורדים לקטיף בישראל	נסים פינס	פרחים	1999	נח 50
55	אוגדן פרחי קטיף	יאיר נשרי	פרחים	2016	נח 80
56	מערכות מיחזור מים בחממות ורדים	יורם איזנשטדט, רוני שייר	שירות שדה - השקייה ודישון	2007	נח 30
57	סוגי דשנים וזבלים ואפיונם	ד"ר אלברט אבידן, דוד יולס, משה סנה	שירות שדה - השקייה ודישון	2004	נח 30
58	אפשרויות מומלצות לבחירת ציוד טפטוף חדש בגידולי ירקות	אלישע קניג	שירות שדה - השקייה ודישון	2004	נח 30
59	עקרונות ההשקיה בטפטוף	שלמה קרמר, אלישע קניג	שירות שדה - השקייה ודישון	1996	נח 30
60	דיגום עלים במטעים וערכי סף לקביעת ממשק הדישון	יורם איזנשטדט, מוטי פרס	שירות שדה - השקייה ודישון	2018	נח 30
61	הטנסיומטר שיקולי בחירה, הפעלה ואחזקה		שירות שדה - השקייה ודישון	1993	נח 30
62	Growing Tomatoes in greenhouses and nethouses (practical field manuel)	Omar Zeidan	Vegetables	2019	נח 80
63	Field Guide To the Common Insects, Mites and Diseases of Greenhouse Grown Sweet Peppers, Cucumbers and Tomatoes.	Ronald, D. Oetting., Hisham Yunis	Vegetables	2004	נח 40
64	Field Guide, Diseases, Pest and Disorders of Potatoes in Israel	Leah Tsrar, Shimon Warshavsky	Vegetables	2006	נח 30
65	الدليل الحقلی للحشرات والعناكب والأمراض الشائعة في المباني المكسوة للخيار والبنندورة والفلفل الحل.	رونالد د. اوتتينج وهشام يونس	العربية	2004	נח 30